

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

AİNOS (ENEZ) SİYAH FİGÜRLÜ KYLİKSLERİ

**GÜLNUR KURAP
2502120400**

**TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ELİF TÜL TULUNAY
İKİNCİ TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. SEVİM AKYÜZ**

İSTANBUL - 2020

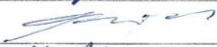
TEZ ONAY SAYFASI

	T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ONAYI	
---	--	---

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : GÜLNUR KURAP Numarası : 2502120400
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI Danışmanı : PROF.DR.ELİF TÖL TULUNAY
Tez Savunma Tarihi : 07.01.2020 Saati : 11:00
Tez Başlığı : "AİNOS (ENEZ) SIYAH FIGÜRLÜ KYLİKSLERİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.ELİF TÖL TULUNAY		Kabul
PROF.DR.UFUK KOÇABAŞ		Kabul
PROF.DR.DANIŞ BAYKAN		Kabul
DOÇ.DR.AŞKIM ÖZDİZBAY		Kabul
DOÇ.DR.KENAN EREN		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.ZEYNEP KOÇEL ERDEM		
DOÇ.DR.MÜJDE PEKER		

ÖZ

Ainos (Enez) Siyah Figürlü Kylikleri

Gölnur Kurap

“Ainos (Enez) Siyah Figürlü Kylikleri” isimli bu çalışmanın başlıca amacı, Su Terazisi Nekropolisi'nde bulunmuş kylikler içinde form ve bezeme benzerliği bakımından bir grup oluşturan yedi örneğin yapımında kullanılan ham madde, üretim teknikleri ile ressamlarının ayrıntılı incelenerek belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda grubu oluşturan eserler üzerinde bulundukları andan itibaren sırasıyla gerçekleştirilen arkeolojik belgeleme, koruma-onarım uygulamaları, form, bezeme ve üslup tespitleri, tarihlendirme çalışmaları, ikonografi çözümlemeleri, arkeometrik analizler ve deneysel yeniden üretim uygulamaları çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, arkeolojik belgelemede durum tespiti için fotoğraflama ile ölçü alma, çizim ve spektrometrik renk ölçümü; koruma-onarım uygulamaları için değişen nem ortamına uyum sürecini düzenleme, mekanik temizlik, yapıştırma, tamamlama ve renklendirme; form, üslup ve bezeme tekniklerinin tespiti için görsel incelemelere ilişkin çalışmalar yürütölmüştür. Tarihlendirme ve ikonografi çözümlemelerinde literatür araştırması ile analogiden faydalanılmıştır. Arkeometrik analizler için; X Işını Kırınımı (X Ray Diffraction - XRD), Fourier Dönüşümlü Kızıl Ötesi Spektrometrisi (Fourier Transform InfraRed Spectroscopy - FT-IR), optik mikroskop altında ince kesit incelemeleri ve Taramalı Elektron Mikroskobuyla (Scanning Electron Microscope-SEM) elementer inceleme teknikleri seçilmiştir. Deneysel yeniden üretim uygulamalarında geleneksel kil hazırlama, şablonla çarkta şekillendirme ve elektrikli fırında pişirim yöntemleri kullanılmıştır.

Gerçekleştirilen inceleme ve uygulamalarla, araştırma konusu olan örneklerin, belgeleme, koruma ve onarım çalışmaları sonucunda; bir tanesinin kullanım sürecinde onarım gördüğü saptanmış; bezeme şemalarında, tutarlılık olmadığı, sahnelerin genel bir üslup birliği taşıdığı ancak hepsinin aynı elden çıkmadığı; formları kesin sınıflandırılmadığı ve birbirini aynen tekrar etmediğı; üçü üzerinde Dionysiak sahneler, birinde mücadele (Kentaumakhia), dördünde ise savaş konusu

işlendiği görülmüştür. Analizler ve deneysel uygulamalar sayesinde eserlerin yapımında kullanılan kil ile bezeme kilinin birbirinden farklı yataklardan alındığı; hamur içeriklerinin eser miktarda farklılık gösterdiği; pişirimin 850 °C altındaki bir sıcaklıkta gerçekleştirildiği anlaşılmış ve Enez'deki Killik Mevkii'nden alınan kilin kyliks formunu şekillendirmek için uygun olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular; form, ressam üslubu, bezeme şeması ve konusu bakımından benzer olan çağdaşı örneklerle ve literatürde kabul gören siyah figür üretim teknikleriyle karşılaştırılarak ilişkilendirilmiştir.

Değerlendirmeler sonucunda, Ainos (Enez) Antik Kenti'nde bulunup bu araştırma kapsamında ele alınan kylikslerin özgün nitelikleri belirlenmiştir. Buluntu yeri ve bölgedeki ham madde kaynaklarıyla gösterdikleri ortak içerikten ve yeni bir üslubun keşfinden dolayı bu eserler Ainos (Enez) Siyah Figürlü Kyliksleri olarak adlandırılmıştır. Söz konusu buluntu grubunda tespit edilen özgün olmayan nitelikler ise arkeoloji alanında, yerel üretim, üslup ve teknik ile ilgili kullanılmakta olan terimlerin tartışılmasını gerektirecek sorunları ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Klasik Arkeoloji, Arkeometri, Kyliks, Ainos (Enez), Koruma-Onarım, Siyah Figür Tekniği, Yapraksız Grubu, Ressam Caylus, Ainos Ressamı, Mitoloji

ABSTRACT

Black Figured Kylixes of Ainos (Enez)

Gölnur Kurap

In this study named “Black Figured Kylixes of Ainos (Enez)” is mainly aimed to identify the painter(s), production methods and raw material disposing evaluations on investigated eight pieces setting off a special group by their similar forms and ornaments. Archaeological documentation, interventions of conservation-restoration, definition of form and decoration styles, dating studies, iconographic and archaeometric analysis and experimental re-productions performed toward this aim make the scope of the study.

Regarding this extent, chosen methods is listed below: measurements, photographs, drawings and spectrometric colour detection for archaeological documenting, regulations on process of adaptation to variable environment by moisture, mechanical cleaning, adhesive bonding, complementary filling and encolouring for conservation-restoration, visual examinations for determination of form, style and techniques of ornament, analogy by literary investigation for dating and iconographic analysis, X Ray Diffraction (XRD), Fourier Transform Infrared Spectroscopy (FT-IR), thin section examination by Optical microscope and elementary examination by Scanning Electron Microscope (SEM) for archaeometric analysis, traditional clay preparing, throwing by template and firing in electric kiln for experimental re-productions.

Documentation, conservation-restoration of eight pieces are completed, is understood that one of them had an antique repair, is determined that there is no consistency in all adornment plans but there are general style similarity on scenes that are not handled by single person, that the forms are not able to exact classify and do not repeat each other, that on one of them centaumachy, on three of them Dionysiac and on four of them war scenes are depicted, that the material used on throwing and on decorating are taken from different clay-beds, that main body content show minimal differences between original ones and local clays, that firing

process occurred in temperatures under 850 °C, that clay taken from Killik zone is able to be thrown in kyliks form through examinations and treatments executed.

As a result, evaluations settled that these eight kyliks found at Ainos City have distinctive qualities. These artefacts are named Black Figured Kylixes of Ainos because of their finding place and the same main body content with local clays. The determined non distinctive qualities of the group revealed the problematic that the terms used for local production, style and method in field of archaeology might be discussed.

Keywords: Classical Archaeology, Archaeometry, Kylix, Restoration-Conservation, Black Figure Technique, Ainos, Leafless Group, Caylus Painter, Painter of Ainos, Mythology

ÖNSÖZ

Ainos'ta, 1978 yılından beri sürdürülen kazılarla gün ışığına çıkarılan kyliksler arasında kendine özgü nitelikte bir grubu temsil ettikleri için Ainos (Enez) Siyah Figürlü Kyliksleri adı verilen ve bu çalışmada incelenen sekiz kylik, araştırması 2008 başlayan Su Terazisi Nekropolisi'nde 2010 ve 2011 yıllarında bulunmuştur. İlk günden itibaren çok yönlü incelenen bu eserlerle ilgili çalışmaların esas amaçlarından biri, Ainos'un, hem Arkaik Dönem keramik üretimi hem de çağdaşı kentlerle var olan ticari ve kültürel ilişkilerini aydınlatmaya katkı sağlamaktır. Bir diğeri, dönem seramiğinin şekillendirme, pişirme, bezeme teknikleri, ressam üslupları ve ikonografilerini mevcut yayınlar ve örnekler yardımıyla karşılaştırıp Ainos'takiler üzerinden yeni bilimsel veriler elde etmektir.

Bunlara yönelik, belgeleme ve koruma onarım çalışmaları: arazide, kazı evinde, Edirne Müzesi'nde, İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu Bölümü laboratuvarlarında yürütülmüştür. Analoji, ressam üslup kritiği ve tarihlendirme çalışmaları kapsamında yapılan inceleme ve görüşmeler; İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde, Leiden Eski Eserler Milli Müzesi'nde (Rijks Museum van Oudheden), Siraküza Paolo Orsi Arkeoloji Bölge Müzesi'nde (Museo Archeologico Regionale Paolo Orsi), Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde ve Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde yapılmıştır. Malzeme içeriği ve üretim tekniğiyle ilgili veriler İstanbul Kültür Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü, MSGSÜ GSF Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu Bölümü, Dumlupınar Üniversitesi İleri Teknoloji Tasarım, Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi Laboratuvarlarında ölçülmüştür. Deneysel yeniden üretim ise kazı evi laboratuvarında, MSGSÜ GSF Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü atölyelerinde gerçekleşmiştir.

Eserlere ilişkin uygulamalara verdikleri izin ve olanak için başta T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü olmak üzere adı geçen tüm kurumlara, birim yöneticilerine ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Uygulamalı çalışma, analiz ve yorumlar, malzeme mühendisliği, fizik, kimya, jeoloji mühendisliği, seramik tasarımı, koruma-onarım gibi farklı disiplinlerin

araştırma konularını kapsamıştır. Bu nedenle, uygulama ve yorumlama konularında sık sık danıştığım, benimle birikimini karşılıksız paylaşan Prof. Dr. İsmail Duman, Prof. Dr. Carlo Lalli, Prof. Dr. Gürsel Yanık, Prof. Dr. Recep Karadağ, Federica Innocenti, Yüksel Dede, Dr. Öğr. Üyesi İrfan Aydın, Prof. Sevim Çizer ve Prof. Dr. Ufuk Kocabaş'a; sahne tanımları, sahnelerin antik kaynaklardaki karşılıkları ve üslup kritiğindeki katkılarından dolayı başta Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem olmak üzere, Prof. Ö. Yiğit Aral, Pelin Özgöçen Egeli, Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe, Doç. Dr. Aşkım Özdzibay, Doç. Dr. Sema Sandalcı, Dr. Öğretim Üyesi Baki Demirtaş, Dr. Anca Dan-Cristina ve Doç. Dr. Işık Şahin'e; Fransızca çevirilerdeki katkıları için Alkım Uraz ve Ali Kayaalp'e; fotoğraf çekimleri için Kerem Özgün'e; kütüphanesini paylaştığı için Özgen Acar'a; mesai saati gözetmeksizin ihtiyacım olan yayınları temin eden Tolga Ölmezs'es'e; onarım aşamasındaki katkısı için Fatih Dülger'e; çalışma kapsamında ele alınan eserlerin bulunduğu 2010 ve 2011 yıllarında birlikte çalıştığımız Enez Kazı Ekibi üyelerine; manevi desteği için Dr. Öğr. Üyesi A. Bahar Mergen'e; kütüphane ve mekân desteği için Aslı Çavuşoğlu'na; çalışmanın her aşamasında fikir alışverişinde bulunduğum Dr. Şehrigül Yeşil Erdek'e; tezin çoğaltılmasındaki yardımları için Savaş Atayay'a; doktora öğrenciliğimin başlangıcındaki katkısı için Prof. Dr. İnci Delemen'e; verdikleri emek için Burak Orakçılar, Doç. Dr. İlkan Hasdağlı, Doç. Dr. Müjde Peker, Doç. Dr. Kenan Eren ve Prof. Dr. Daniş Baykan'a; var oluşumu borçlu olduğum annem Nurhan Kurap ile babam Mehmet Ali Kurap'a; tezin disiplinlerarası içeriğini yönettiği ve yorumlardan sonuç çıkarma aşamasındaki katkıları için, zamanını, birikimini ve görüşlerini özveriyle paylaşmaktan çekinmemiş sevgili ve saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Sevim Akyüz'e; bu çalışmayı yapmama sebep olan olanakları hazırladığı ve paylaştığı için, mesleki gelişimimin her safhasında büyük emeği olan, değerli yol göstericim Prof. Dr. Sait Başaran'a; kıymetli zamanını ayırıp büyük bir titizlikle tezimi yönetmesi yanı sıra birikimiyle birleştirdiği çok yönlü bakış açısını da paylaştığı için ve gerek bilimsel kişiliği gerekse çalışma disiplini örnek aldığım danışmanım Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a çok teşekkür ederim.

GÜLNUR KURAP
İSTANBUL, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ÖNSÖZ.....	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
RESİMLER LİSTESİ.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SU TERAZİSİ NEKROPOLİSİ (Konum, Kazı Tarihçesi)

1.1. Mezar Tipleri.....	14
1.2. Küçük Buluntular.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

SU TERAZİSİ NEKROPOLİSİ SİYAH FİĞÜRLÜ KYLİKSLERİ

2.1. E10-ST10-54 Kodlu Kyliks (Kat. No 1).....	30
2.2. E10-ST10-55 Kodlu Kyliks (Kat. No 2).....	47
2.3. E10-ST10-56 Kodlu Kyliks (Kat. No 3).....	67
2.4. E10-ST10-57 Kodlu Kyliks (Kat. No 4).....	77
2.5. E10-ST10-106 Kodlu Kyliks (Kat. No 5).....	86
2.6. E10-ST10-143 Kodlu Kyliks (Kat. No 6).....	99
2.7. E10-ST10-175 Kodlu Kyliks (Kat. No 7).....	114
2.8. E11-ST16-47 Kodlu Kyliks (Kat. No 8).....	123

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAM MADDE TANIMI VE YAPIM TEKNİĞİ ARAŞTIRMALARI

3.1. Analizler.....	140
3.1.1. Örneklerin Hazırlanması.....	141
3.1.2. Kesit İncelemeleri.....	144
3.1.3. Taramalı Elektron Mikroskobu (SEM) Ölçümleri.....	148
3.1.4. Fourier Dönüşümlü Kızıl Ötesi Spektrometrisi (FT-IR).....	178
3.1.5. X Işını Kırınımı (XRD).....	182
3.1.6. Spektrofotometre ile Renk Ölçümü.....	184
3.2. Deneysel Uygulamalar.....	193
3.2.1. Kilin ve Deneme Plakalarının Hazırlanması.....	194
3.2.2. Kilin Şekillendirilmesi ve Pişirimi.....	195

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORUMA-ONARIM UYGULAMALARI

4.1. Eserlerin Bulunuş Durumu ve İlk Müdahaleler.....	198
4.2. Bozulmalar.....	200
4.3. Laboratuvarda Gerçekleştirilen Uygulamalar.....	204
SONUÇ.....	212
KAYNAKÇA.....	224
KATALOG.....	233
ÇİZİMLER.....	241
ÖZGEÇMİŞ.....	251

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 1: Su Terazisi Nekropolisi Konumu	241
Çizim 2: Kil Örneği Alınan Bölgeler	242
Çizim 3: E10-ST10-54 Kodlu kyliksin çizimi	243
Çizim 4: E10-ST10-55 Kodlu kyliksin çizimi	244
Çizim 5: E10-ST10-56 Kodlu kyliksin çizimi	245
Çizim 6: E10-ST10-57 Kodlu kyliksin çizimi	246
Çizim 7: E10-ST10-106 Kodlu kyliksin çizimi	247
Çizim 8: E10-ST10-143 Kodlu kyliksin çizimi	248
Çizim 9: E10-ST10-175 Kodlu kyliksin çizimi	249
Çizim 10: E11-ST16-47 Kodlu kyliksin çizimi	250

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1.1: Su Terazisi Nekropolisi Mezar Tipleri.....	15
Grafik 1.2: Su Terazisi Nekropolisi Küçük Buluntularının Konuma Göre Dağılımı	16
Grafik 1.3: Su Terazisi Nekropolisi Küçük Buluntuları Üretim Malzemesi Dağılımı	16
Grafik 1.4: Su Terazisi Nekropolisi Küçük Buluntularının Türe Göre Dağılımı	17
Grafik 1.5: Su Terazisi Nekropolisi Mezar İçi Buluntularının Türe Göre Dağılımı	18
Grafik 3.1: E10-ST10-54 FT-IR grafiği.....	179
Grafik 3.2: E10-ST10-55 FT-IR grafiği.....	179
Grafik 3.3: E10-ST10-56 FT-IR grafiği.....	179
Grafik 3.4: E10-ST10-106 FT-IR grafiği.....	180
Grafik 3.5: E10-ST10-143 FT-IR grafiği.....	180
Grafik 3.6: E10-ST10-175 FT-IR grafiği.....	180
Grafik 3.7: Özgün örneklerin karşılaştırmalı FT-IR grafikleri	181
Grafik 3.8: 900 °C'de pişirilmiş Killik ve Küçük Gala Mevkii kili FT-IR grafiği .	181
Grafik 3.9: Özgün örnek hamurlarının karşılaştırmalı XRD grafikleri	182
Grafik 3.10: Özgün örnek pekişmiş astarlarının karşılaştırmalı XRD grafikleri....	183

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	30
Resim 2.2: E10-ST10-54,55,56,57 Kodlu Kylikslerin Buluntu Durumu	31
Resim 2.3: E10-ST10-51 Kodlu Skyphos	32
Resim 2.4: E10-ST10-58 Kodlu Pişmiş Toprak Mask	32
Resim 2.5: E10-ST10-59 Kodlu Pişmiş Toprak Mask	32
Resim 2.6: E10-ST10-62 Kodlu Siyah Figürlü Lekythos	32
Resim 2.7: E10-ST10-63 Kodlu Siyah Figürlü Lekythos	33
Resim 2.8: E10-ST10-64 Kodlu Minyatür Lekythos	33
Resim 2.9: E10-ST10-65 Kodlu Taş Hayvan Figürini	33
Resim 2.10: E10-ST10-67 Kodlu Pişmiş Toprak Figürin Başı	34
Resim 2.11: E10-ST10-68 Kodlu Pişmiş Toprak Hayvan Figürini.....	34
Resim 2.12: E10-ST10-69 Kodlu Pişmiş Toprak Hayvan Figürini.....	34
Resim 2.13: E10-ST10-89 Kodlu Bronz Küpe Çifti	34
Resim 2.14: E10-ST10-90 Kodlu Siyah Figürlü Fincan	35
Resim 2.15: E10-ST10-54-A3	36
Resim 2.16: E10-ST10-54-A2	37
Resim 2.17: E10-ST10-54-A1	38
Resim 2.18: E10-ST10-54-A4	39
Resim 2.19: E10-ST10-54-A5	40
Resim 2.20: E10-ST10-54-B3	40
Resim 2.21: E10-ST10-54-B2	41
Resim 2.22: E10-ST10-54-B4	41
Resim 2.23: E10-ST10-54-B5	42
Resim 2.24: E10-ST10-54-T	43
Resim 2.25: E10-ST10-54-D	43
Resim 2.26: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	47
Resim 2.27: E10-ST10-55-A3	48
Resim 2.28: E10-ST10-55-A2	50
Resim 2.29: E10-ST10-55-A1	55
Resim 2.30: E10-ST10-55-A4	56
Resim 2.31: E10-ST10-55-A5	57
Resim 2.32: E10-ST10-55-B3	58
Resim 2.33: E10-ST10-55-B1	59
Resim 2.34: E10-ST10-55-B2	59
Resim 2.35: E10-ST10-55-B4	60
Resim 2.36: E10-ST10-55-B5	61
Resim 2.37: E10-ST10-55-T	61
Resim 2.38: E10-ST10-55-D	63
Resim 2.39: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	67
Resim 2.40: E10-ST10-56-A1	68
Resim 2.41: E10-ST10-56-A2	69
Resim 2.42: E10-ST10-56-A3	69
Resim 2.43: E10-ST10-56-A4	71
Resim 2.44: E10-ST10-56-B1	72
Resim 2.45: E10-ST10-56-B2	72

Resim 2.46: E10-ST10-56-B3	73
Resim 2.47: E10-ST10-56-B4	74
Resim 2.48: E10-ST10-56-B5	74
Resim 2.49: E10-ST10-56-T	75
Resim 2.50: E10-ST10-56-D	76
Resim 2.51: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	77
Resim 2.52: E10-ST10-57-A3	78
Resim 2.53: E10-ST10-57-A2	79
Resim 2.54: E10-ST10-57-A1	80
Resim 2.55: E10-ST10-57-A4	80
Resim 2.56: E10-ST10-57-A5	81
Resim 2.57: E10-ST10-57-B1	81
Resim 2.58: E10-ST10-57-B2	82
Resim 2.59: E10-ST10-57-B3	82
Resim 2.60: E10-ST10-57-B4	83
Resim 2.61: E10-ST10-57-B5	83
Resim 2.62: E10-ST10-57-T	84
Resim 2.63: E10-ST10-57-D	84
Resim 2.64: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	86
Resim 2.65: E10-ST10-106-A1	87
Resim 2.66: E10-ST10-106-A2	88
Resim 2.67: E10-ST10-106-A3	89
Resim 2.68: E10-ST10-106-A4	89
Resim 2.69: E10-ST10-106-A5	90
Resim 2.70: E10-ST10-106-A6	91
Resim 2.71: E10-ST10-106-B1	92
Resim 2.72: E10-ST10-106-B2	92
Resim 2.73: E10-ST10-106-B3	93
Resim 2.74: E10-ST10-106-B4	93
Resim 2.75: E10-ST10-106-B5	94
Resim 2.76: E10-ST10-106-T	94
Resim 2.77: E10-ST10-106-D	95
Resim 2.78: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	99
Resim 2.79: E10-ST10-M50 Kodlu Mezar ve Buluntuları	100
Resim 2.80: P.T. Kadeh (Bul. no: 131)	100
Resim 2.81: P.T. Çift Kulplu Kap (Bul. no: 132)	101
Resim 2.82: P.T. Minyatür Kotyle (Bul. no: 133)	101
Resim 2.83: P.T. Minyatür Kotyle (Bul. no: 145)	101
Resim 2.84: P.T. Amphoriskos (Bul. no: 134)	101
Resim 2.85: P.T. Amphoriskos (Bul. no: 135)	102
Resim 2.86: P.T. Amphoriskos (Bul. no: 136)	102
Resim 2.87: Lekythos (Bul. no: 137)	102
Resim 2.88: P.T. Lekythos (Bul. no: 138)	102
Resim 2.89: P.T. Lekythos (Bul. no: 142)	103
Resim 2.90: P.T. Lekythos (Bul. no: 139)	103
Resim 2.91: P.T. Lekythos (Bul. no: 140)	103
Resim 2.92: P.T. Lekythos (Bul. no: 141)	103

Resim 2.93: Ayaklı Tabak (Bul. no: 146)	104
Resim 2.94: E10-ST10-143-A1	105
Resim 2.95: E10-ST10-143-A2	105
Resim 2.96: E10-ST10-143-A3	106
Resim 2.97: E10-ST10-143-A4	107
Resim 2.98: E10-ST10-143-A5	107
Resim 2.99: E10-ST10-143-B1	108
Resim 2.100: E10-ST10-143-B2	109
Resim 2.101: E10-ST10-143-B3	109
Resim 2.102: E10-ST10-143-B4	110
Resim 2.103: E10-ST10-143-T	110
Resim 2.104: E10-ST10-143-D	111
Resim 2.105: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	114
Resim 2.106: E10-ST10-175-A1	115
Resim 2.107: E10-ST10-175-A2	116
Resim 2.108: E10-ST10-175-A3	116
Resim 2.109: E10-ST10-175-A4	117
Resim 2.110: E10-ST10-175-A5	117
Resim 2.111: E10-ST10-175-B1	118
Resim 2.112: E10-ST10-175-B2	119
Resim 2.113: E10-ST10-175-B3	120
Resim 2.114: E10-ST10-175-B4	120
Resim 2.115: E10-ST10-175-T	121
Resim 2.116: E10-ST10-175-D	122
Resim 2.117: E11-ST16-47 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü	123
Resim 2.118: E11-ST16-M20 Kodlu Urne ve Buluntularının Bulunuş Durumu ...	124
Resim 2.119: E11-ST16-47 Kodlu Kyliksin Bulunuş Durumu	125
Resim 2.120: E11-ST16-46 Kodlu P.T. Kyliks	125
Resim 2.121: E11-ST16-48 Kodlu P.T. Lekythos	125
Resim 2.122: E11-ST16-52 Kodlu P.T. Lekythos	126
Resim 2.123: E11-ST16-49 Kodlu P.T. Oinokhoe	126
Resim 2.124: E11-ST16-50 Kodlu P.T. Olpe	126
Resim 2.125: E11-ST16-51 Kodlu Cam Amphoriskos	126
Resim 2.126: E11-ST16-47-A1	127
Resim 2.127: E11-ST16-47-A2	128
Resim 2.128: E11-ST16-47-A3	129
Resim 2.129: E11-ST16-47-A4	129
Resim 2.130: E11-ST16-47-A5	130
Resim 2.131: E11-ST16-47-B1	131
Resim 2.132: E11-ST16-47-B2	131
Resim 2.133: E11-ST16-47-B3	132
Resim 2.134: E11-ST16-47-B4	132
Resim 2.135: E11-ST16-47-B5	133
Resim 2.136: E11-ST16-47-T	133
Resim 2.137: E11-ST16-47-D	134
Resim 3.1: E10-ST10-55 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü .	144
Resim 3.2: E10-ST10-55 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü .	144

Resim 3.3: E10-ST10-55 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü .	145
Resim 3.4: E10-ST10-57 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü .	145
Resim 3.5: E10-ST10-57 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü .	145
Resim 3.6: E10-ST10-57 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü .	146
Resim 3.7: E10-ST10-57iç Kodlu örneğin SEM görüntüsü	147
Resim 3.8: Killik Mevkii kil yatağı	193
Resim 3.9: Küçük Gala Gölü kil yatağı	193
Resim 3.10: Kilin hazırlanması	194
Resim 3.11: Yeniden Üretim Denemesi İçin Malzeme Seçimi	195
Resim 3.12: Şekillendirme Aşaması.....	196
Resim 3.13: Uygulamada Gözlemlenen Sorunlar	197
Resim 3.14: Killik Mevkii kiliyle şekillendirilmiş ve 900 °C’de pişirilmiş kyliks	197
Resim 4.1: Yapısal ayrılma örneği	201
Resim 4.2: Yüzeysel çatlak ve dökülmeler	202
Resim 4.3: Yonga biçimli yüzeysel ayrılmalar	203
Resim 4.4: Yabancı maddelerin neden olduğu boşluklar	203
Resim 4.5: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	204
Resim 4.6: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	204
Resim 4.7: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	204
Resim 4.8: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	204
Resim 4.9: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	205
Resim 4.10: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	205
Resim 4.11: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu	205
Resim 4.12: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	206
Resim 4.13: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	206
Resim 4.14: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	206
Resim 4.15: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	206
Resim 4.16: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	206
Resim 4.17: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	207
Resim 4.18: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu.....	207
Resim 4.19: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	208
Resim 4.20: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	208
Resim 4.21: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	208
Resim 4.22: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	208
Resim 4.23: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	208
Resim 4.24: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	209
Resim 4.25: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu	209
Resim 4.26: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu.....	210
Resim 4.27: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu.....	210
Resim 4.28: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu.....	210
Resim 4.29: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu.....	210
Resim 4.30: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu.....	211
Resim 4.31: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu.....	211
Resim 4.32: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu	211

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Benzer üslupta bezenmiş örnekler listesi.....	22
Tablo 3.1: E10-ST10-54 Element İçeriği	149
Tablo 3.2: E10-ST10-55 Element içeriği	150
Tablo 3.3: E10-ST10-56 Element içeriği	154
Tablo 3.4: E10-ST10-57 Element içeriği	158
Tablo 3.5: E10-ST10-106 Element içeriği	161
Tablo 3.6: E10-ST10-143 Element içeriği	164
Tablo 3.7: E10-ST10-175 Element içeriği	168
Tablo 3.8: 1040 °C’de pişirilmiş Killik Mevkii kili element içeriği	172
Tablo 3.9: Killik Mevkii pişmemiş kil element içeriği	173
Tablo 3.10: 1040 °C’de pişirilmiş Küçük Gala Gölü kili element içeriği	175
Tablo 3.11: Su Terazisi Nekropolisi pişmemiş kırmızı kil element içeriği.....	176
Tablo 3.12: Su Terazisi Nekropolisi pişmemiş yeşil kil element içeriği.....	177
Tablo 3.13: E10-ST10-54 Renk değerleri	185
Tablo 3.14: E10-ST10-55 Renk değerleri	186
Tablo 3.15: E10-ST10-56 Renk değerleri	187
Tablo 3.16: E10-ST10-57 Renk değerleri	188
Tablo 3.17: E10-ST10-106 Renk değerleri	189
Tablo 3.18: E10-ST10-143 Renk değerleri	190
Tablo 3.19: E10-ST10-175 Renk değerleri	191
Tablo 3.20: E11-ST16-47 Renk Değerleri	192

KISALTMALAR LİSTESİ

ABV	: Attic Black-Figure Vase-Painters
CVA	: Corpus Vasorum Antiquorum
bkz.	: Bakınız
Bul.	: Buluntu Numarası
Çev.	: Çeviren
E	: Enez Kazısı
Ed.	: Editör
ED-XRF	: Energy Dispersive X-Ray Fluorescence
Env.	: Envanter
Fig.	: Figür
FT-IR	: Fourier Transform - Infra Red
GSF	: Güzel Sanatlar Fakültesi
İLTEM	: İleri Teknoloji Tasarım, Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi
Kat.	: Katalog
KST	: Kazı Sonuçları Toplantısı
Lev.	: Levha
LIMC	: Lexicon Iconographicum Mitologiae Classicae
M	: Mezar
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
No	: Numara
PVA	: Polivinil asetat
ST	: Su Terazisi
SEM	: Scanning Electron Microscope
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TKVKO	: Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım
t.y.	: tarih yok
UV	: Ultraviyole
vb.	: ve benzeri
XRD	: X-Ray Diffraction
yy.	: Yüzyıl
y.y.	: yayım yeri yok, yayımcı yok

GİRİŞ

Antik Yunan kültürü hakkında bilinenler, yazılı kaynaklardan, arkeolojik materyallerden (sikkeler, günlük kullanım eşyaları vb.), mimari kalıntılardan, mezarlardan, iskeletlerden, resim ve heykellerden öğrenilmiştir.¹ Özellikle MÖ 6. ve 5. yüzyılların sosyal ve günlük yaşamı, inançları ve mitolojisi hakkındaki çoğu bilgi siyah ve kırmızı figürlü vazolar üzerindeki resim ve bezemeler sayesinde günümüze ulaşmıştır. Diğer kaynaklara göre sayıca çok daha fazla olan pişmiş toprak buluntular bir çeşit veri ortamı niteliğindedir ve araştırmacılar için vazgeçilmezdir. Bunlar arasında önemli yer tutan içki kadehlerinin yaygın bir formu olan kyliks, MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısı ile MÖ 5. yy.'ın ilk yarısında üretiminin altın çağını yaşamış, MÖ 4. yy.'da ise yaygınlığını kaybetmiştir.

Samuel Birch, 1873 yılında yayınlanan keramik tarihi ile ilgili çalışmasında, iki kulplu, bazıları sığ gövdeli ve uzun ayaklı kadeh formuna ait erken örneklerin, Geometrik Dönem'de şölen veya eğlencelerde kullanılan Myken kapları olduğundan, bunların sonradan kyliks ve skyphos adları verilecek içki kadehlerinin prototipi sayılabileceğinden bahseder.² Uzun ayaklı bu kadehlerin kulpları dikeydir ve üzerlerindeki bezemeler Britanya Müzesi'nde (British Museum) korunan örneklerde olduğu gibi (Envanter Numarası: A 870, A 868, A860) genellikle deniz üslubuyla bezenmiştir.³

Attikalı çömlekçiler tarafından çarkta ilk çekildiği günden itibaren kyliks denen form ise iki yatay kulplu, uzun ayaklı ve yayvan gövdeli, başlangıçta içi ve dışı kırmızı renkte boyanmış içki kaplarıdır. Formun, başta derin olan çanak biçimindeki gövdesi, siyah figür tekniğiyle yapılmış öykücü anlatımdaki mitolojik sahnelerle eş zamanlı olarak sığlaşmıştır. Zaman içinde ayağının kısaldığı ve aldığı son şeklin ayaksız kyliks olarak adlandırılan forma dönüştüğü buluntulardan bilinmektedir. Kulp başlangıçları ise önceleri gövdenin dikey merkezine yakın bir konumdayken formun sığlaşmasıyla birlikte giderek yukarı kaymış, uçları da gitgide

¹ Antik Yunan kültürü hakkında detaylı bilgi için bkz. Umberto Eco, **Antik Yunan**, Çev. Leyla Tonguç Basmacı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2017

² Samuel Birch, **History of Ancient Pottery: Egyptian, Assyrian, Greek, Etruscan and Roman**, Londra, J. Murray, 1873, s. 180 Levha 123, s.181-182, (çevrimiçi) <https://archive.org/details/historyofancient00birc/01.12.2019>

³ Dyfri Williams, **Greek Vases**, Londra, British Museum Press, 1999, s.24-25, Lev. 12 b, d, e

kıvrılıp yükselerek ağız yüksekliğinin üstüne taşmıştır. Birch, Attikalı çömlekçilerin kylix adını verdikleri bu formun, Therikles isminde Korinthli bir çömlekçi tarafından bulunduğunu, onun adına atfen Therikleios denilen formun yeniden yorumlanmasıyla elde edildiğini ve Atina'nın, Kolias Burnu'ndan alınan kille yapılmış kylixleriyle takdir topladığını ifade eder.⁴ Henry Beauchamp Walters, Birch'in yayını temel alıp genişleterek yaptığı Yunan, Etrüsk ve Roma keramik tarihi konusundaki çalışmalarını 1905 tarihinde yayınladığı eserinde, bu kadeh formunun Myken Dönemi'nden Güney İtalya'daki üretime kadar geçirdiği aşamaları detaylandırmıştır.⁵ Yatay kulplu ve yüksek ayaklı forma sahip bu kap, içindeki içkiyi içmek üzere kaldırılıp yüze yaklaştırıldığında, karşıdan bakılınca kullanıcısının yüzünde bir mask varmış izlenimini yaratır.⁶ Henri Bloesch, kylixleri form bakımından incelediği ve 1940 yılında yayınladığı Doktora tezinde, A, B ve C olmak üzere üç tip form tespit etmiş ve bunları kendi içlerinde gruplandırarak kronolojik bir tabloya oturtmuştur.⁷ Benzer bir çalışma 1970 yılında Brian A. Sparkles, Lucy Talcott ve Gisela M.A. Richter tarafından da yapılmıştır.⁸

Yunan vazo resimleri ve ressamlarıyla ilgili en geniş kapsamlı ve sürdürülebilir çalışmayı gerçekleştiren John Davidson Beazley, bu konudaki ilk makalesini 1908 yılında yayınlamıştır. İmzasız vazo resimlerinin ressamları ile ilgili tespitlerini aktardığı yayınları, günümüzde keramik araştırmacılarının kullandığı temel kaynaklardır. Oxford Üniversitesi Klasik Sanat Araştırma Merkezi (Classical Art Research Center) bünyesinde oluşturduğu arşivin büyük bir bölümü, veri tabanına dönüştürülerek internet ortamında da kullanıma sunulmuştur.⁹ Beazley arşiviyle birleştirilerek yararlanılan bir başka veri tabanı ise Corpus Vasorum

⁴ Samuel Birch, **A.g.e.**, s. 381,382

⁵ Henry Beauchamp Walters, **History of Ancient Pottery: Greek, Etruscan, and Roman**, Cilt I/II, New York, Charles Scribner's Sons, 1905, s.188-190, (çevrimiçi) <https://archive.org/details/historyofancient0501walt>, 30.11.2019

⁶ Susan Bird, **Greek Designs**, Londra, British Museum Press, 2003, Lev. 72

⁷ Hansjörg Bloesch, **Formen Attischer Schalen: von Exekias bis zum Ende des Strengen Stils**, Bern, Druck und Verlag Benteli A.-G., 1940

⁸ Brian A. Sparkles, Lucy Talcott, Gisela M.A. Richter, "Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries B.C.", **The Athenian Agora**, Sayı 12, New Jersey, The American School of Classical Studies at Athens, 1970

⁹ **Beazley Archive Pottery Database**, (çevrimiçi) <https://www.beazley.ox.ac.uk/pottery/default.htm>, 10.12.2013

Antiquorum'dur (CVA).¹⁰ Union Académique Internationale'in önerisiyle, antik vazoların kataloglarını içerecek bir corpus projesine ait ilk toplantı, 1919 yılında Paris'te yapılmış ve ilk fasikül olarak 1922 yılında Edmont Pottier tarafından hazırlanan Louvre Müzesi'ndeki (Musée du Louvre) seçilmiş eserlerden oluşan katalog yayınlanmıştır. 1956 yılında alınan bir kararla bu yıldan sonraki corpus yayınlarında sadece Yunan keramikleri ve bunlarla ilgili keramikler konu edilmiştir. İkonografi için başvurulacak temel kaynaklardan en yaygın kullanımı ise 1981 yılından başlayarak seri halinde basılan, klasik mitoloji konu veya karakterlerine ait betim örneklerinin, tanımları ve bibliyografyalarıyla birlikte yer aldığı Lexicon Iconographicum Mitologiae Classicae'dir (LIMC). Bu veri sözlüğü de son yıllarda Digital LIMC projesi kapsamında internet ortamına aktarılarak araştırmacılara sunulmuştur.¹¹

Yukarıda değinilen veri tabanlarında, kyliks adı verilen kabın tez kapsamında ele alınan formuna ait erken tarihli kayıtların birçoğunda, eserlerin buluntu yerleri ve kontekstleri hakkında bilgi bulunmamaktadır. Buluntu yeri bilinen örnekler incelendiğinde, bu tipin ağırlıklı olarak Attika'da, Etruria'da ve Güney İtalya'da, Türkiye'nin Kuzey Batı ve Orta Batı kıyılarındaki merkezlerde gün ışığına kavuştuğu anlaşılmıştır. Buluntu yeri hakkında ayrıntılı bilgi edinilebilen örnekler ise genellikle agora ve nekropolis kazılarında çıkmıştır.

Türkiye kökenli örneklerin (bulunma tarihine göre) ilk grubunu Gelibolu'daki Elaious Antik Kenti'nde bulunmuş eserler oluşturur. Birinci Dünya Savaşı sırasında, 1915 yılında Türk ordusunun Fransız kuvvetlerine karşı açmış olduğu topçu ateşi sırasında kullanılan toplardan birinin Elaious (Eleonte) Antik Kenti Nekropolisi'ne isabet etmesi sonucunda ortaya çıkan kalıntılar üzerine Fransız kuvvetleri kazı çalışmalarına başlamıştır. Tuğçe Akbaytogan "İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Elaious (Eleonte) Kyliksleri" başlıklı yüksek lisans tezinde bu konuyu kapsamlı bir şekilde incelemiştir.¹² Osmanlı arşivlerine göre izinsiz yapıldığı anlaşılan bu kazılar,

¹⁰ **Corpus Vasorum Antiquorum**, The Original Project, (çevrimiçi)
<https://www.cvaonline.org/cva/project.htm>, 10.12.2015

¹¹ **Lexicon Iconographicum Mitologiae Classicae**, Digital LIMC, (çevrimiçi)
<https://www.weblimc.org/>, 11.08.2017

¹² Tuğçe Akbaytogan, "İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Elaious (Eleonte) Kyliksleri", T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2010

buluntuların nitelik ve niceliklerinden doğan ihtiyaç nedeniyle Fransa'dan bölgeye getirilen arkeologlar aracılığıyla, 1924 yılına dek sürmüştür; buluntuların büyük bir kısmı Paris, Louvre Müzesi'ne götürülmüştür.¹³ Bu bölgede yapılan kazılarla ilgili yayınlar oldukça kısıtlıdır. Elaiou kazılarında bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde korunan tek siyah figürlü ve sıg gövdeli kyliks örneği Akbaytogan'ın yüksek lisans tezinde incelenmiştir.¹⁴ Elaiou'ta bulunmuş diğer on örnek ise (CVA VN 16630¹⁵, 331016¹⁶, 331782¹⁷, 331810¹⁸, 331876¹⁹, 331916²⁰, 331953²¹, 331954²², 350815²³, 10080006²⁴) CVA'da ve Beazley'in eserinde (ABV) incelenmiştir.

İkinci grup İzmir'de, Klazomenai'da bulunmuş tümlenebilir durumdaki üç²⁵, Larissa Antik Kenti'nde bulunmuş bir (CVA VN 306950²⁶), Myrina'da bulunmuş bir

¹³ A.e., s. 8-11

¹⁴ A.e., s. 17-19

¹⁵ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.98, Lev.(747) 112.1.3-4, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/AE480823-08E7-41A8-9411-DFD659607EF0>, 20.05.2019

¹⁶ A.e., III.H.E.101, III.H.E.102, Lev.(751,752) 116.5-6, 117.1, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/8B64D8D3-9387-4A4F-B136-672E19DB5640>, 20.05.2019; John Davidson Beazley, **Attic Black-Figure Vase-Painters**, Oxford, Clarendon Press, 1956, 575.5

¹⁷ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.99, Lev.(747) 112.6, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/8F8343C6-F0FB-4785-B832-5FBDCDE6B7CE>, 20.05.2019;

John Davidson Beazley, **ABV**, 633.13

¹⁸ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.99, III.H.E.100, Lev.(748) 113.7.9-10, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D330011C-151F-4514-B71E-78A3BDCEBD69>, 20.05.2019;

John Davidson Beazley, **ABV**, 635.42

¹⁹ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev. (750,751) 115.11.13, 116.2, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/5B69CBF9-2250-419D-8B1C-65853F56573E>, 20.05.2019; John Davidson Beazley, **ABV**, 640.108

²⁰ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.100, Lev.(749) 114.1.2.14, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/687FA1F6-3853-46FE-898B-6C05E6EBF6B0>, 20.05.2019; John Davidson Beazley, **ABV**, 642.148

²¹ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev.(751) 116.3-4, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/4CAA7FD5-4121-45C9-A05E-62EB755227D6>, 20.05.2019;

John Davidson Beazley, **ABV**, 645.185

²² CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev.(750,751) 115.10.12, 116.1, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F0C002FC-B72F-4904-BCF4-15FAD229B8FD>, 20.05.2019;

John Davidson Beazley, **ABV**, 645.186, 653

²³ CVA, Paris Musée du Louvre 10, III.H.E.93, Lev.(739) 104.3.5-6, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/C7617CE9-FF16-4F4A-B6F5-FB34C043119B>, 20.05.2019

²⁴ A.e., III.H.E.98, III.H.E.99, Lev.(747) 112.5.8.11, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E20ADC86-AB31-4DEF-BEEC-444C37496D29>, 20.05.2019; John Davidson Beazley, **ABV**, 633.12

²⁵ Yasemin Tuna-Nörling, **Attische Keramik Aus Klazomenai**, Alanya, Saarbrücker Druckerei und Verlag, 1996, s. 37-39, Lev. 6,7,8,9

²⁶ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D3BD89F0-8DE2-4D40-83AC-6FE1F76F26E3>, 20.05.2019; John Davidson Beazley, **ABV**, 712.82BIS

(CVA VN 331776²⁷) kyliks olmak üzere toplam beş örnekten oluşmaktadır. Smyrna ve Pitane'de benzer kyliks parçaları bulunmuş ve CVA'da yayınlanmıştır.

Tümlenebilir durumda olmayan parçalar ayrıca Balıkesir'de Daskyleion'da, Manisa'da Sardeis'te ve Antalya'da Xanthos'ta bulunmuş ve CVA'da yayınlanmıştır.

Üçüncü grubu ise bu çalışmanın konusunu oluşturan ve Ainos (Enez) Antik Kenti'nde bulunmuş olan sekiz kyliks örneği oluşturmaktadır.

Günümüzde Türkiye Trakyası'nda yer alan Enez (Ainos)²⁸, Meriç (Hebros, Maritsa) Nehri'nin Türkiye-Yunanistan sınırını çizerek denize döküldüğü yerde²⁹, Saros Körfezi'nin kuzeyinde bulunan, Neolitik Dönem'den günümüze dek yerleşilmiş bir merkezdir. Ona bu merkez niteliğini kazandıran, çağlar içinde deniz, nehir ve kara ticaret yollarının kesiştiği bir konumda yer almasıdır.³⁰ Enez'deki ilk kazı çalışmaları İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Tarihi Kürsüsü ve Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Merkezi adına, Prof. Dr. Afif Erzen başkanlığında 1971 yılında yapılan sondajlarla başlamıştır.³¹ 1978 yılında ekibe katılmasıyla sistemli bir şekilde sürdürülen çalışmalar, 1994 yılından günümüze dek Prof. Dr. Sait Başaran başkanlığında gerçekleştirilmiştir.³²

Birinci Bölümde araştırma kapsamında ele alınan örneklerin bulunmuş olduğu kontekst hakkında bilgi vermek amacıyla Su Terazisi Nekropolisi'nde günümüze dek yapılmış olan çalışmaların bir özeti istatistiksel tablolar eşliğinde sunulmuştur.

²⁷ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F2DEE93A-BC26-445B-9B3A-1E97CE0EE73B>, 20.05.2019; John Davidson Beazley, **ABV**, 633.7

²⁸ Homeros, **İliada**, IV.519-520: **İlyada**, Çev. Sema Sandalcı, Edirne, Yapada Kitabevi, 2019

²⁹ Herodotos, **Historiai**, IV, 90.2: **The Histories**, Çev. Alfred Denis Godley, Cambridge, Harvard University Press, 1920; Strabon, **Geographika**, VII,6.1: **Geography**, Çev. Willam Falconer, Londra, G. Bell & sons, 1903-1906

³⁰ Benjamin Isaac, **The Greek Settlements in Thrace Until the Macedonian Conquest**, Leiden, E. J. Brill, 1986, s. 140-146

³¹ Afif Erzen, "Enez (Ainos) Araştırmaları", **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı I, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1972, s. 235-248; Sait Başaran, "Ainos Kazıları 1971-1994" **Anadolu Araştırmaları**, Sayı XIV, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1996, s.105-141

³² Erdem Yücel, "Ord. Prof. Dr. A. Müfid Mansel'in Başlattığı Trakya Kazılarının Dünü ve Bugünü", **Anadolu Araştırmaları**, Sayı XVI, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2002, s.605-615; Sait Başaran, "Enez-Ainos", **Enez Doğal, Kültürel ve Turistik Güzellikleri**, İstanbul, Anadolu Ofset, 2013, s. 12

Siyah figür tekniğinde bezenmiş sığ gövdeli kyliksler üzerinde, genellikle kullanım amaçlarıyla da örtüşen symposion sahneleri, Dionysiak sahneler, savaş, mücadele veya kahramanlık sahneleri betimlenmiştir.

Kazı buluntuları, vazo resimlerindeki betimler ve başta Platon'un büyük yapıtı³³ olmak üzere yazılı kaynaklar Antik Yunan sosyal hayatında symposionların önemini vurgular. Symposionların literatürde önem kazanması ve sıkça konu edilmesinin sebebi ise symposionlar hakkındaki bilginin, sosyal ve günlük yaşama dair diğer öğeler hakkında bilinenlerden daha çok olmasıdır.

Symposion, ilk ortaya çıktığında Klâsik Dönem'deki uygulamadan oldukça farklıdır; önceleri dini gerekçelerle ve savaş veya av sonrasında verilen ziyafet gibi özel nedenlerle ya da savaşçıların birlikte yemek yeme alışkanlığıyla düzenlenmektedir.³⁴ Platon, Symposion adlı eserinde, "hep birlikte içme" anlamına gelen symposionun, herhangi bir içkili akşam yemeği değil, özel koşullara ve geleneklere bağlı kalınarak yapılan, akşamüstü başlayıp gece geç vakitlere kadar süren, deipnon ve symposion olmak üzere iki kısımlı bir toplantı olduğunu bildirmektedir; ayrıca yemekten sonra başlayan şölen, içki ve konuşma için kabul edilen düzen konusundaki diyaloglara da yer vermiştir³⁵. Platon'a göre symposion, şarap içilen bir şölendir; her birinde bir ya da birkaç tanrıya skolion adı verilen şiirler belli kurallar dahilinde okunur. Seçilen başkan, nasıl ve ne kadar şarap içileceğine, kimin hangi konu üzerinde hangi sıra ile konuşacağına ya da kimlerin şiir okuyacağına karar verir³⁶. Şölende ev sahibinin ve davetlilerin genellikle yerde duran karıştırma kabındaki şarabı skyphos, kyliks ve kantharos gibi kaplarla, bir kline üzerine uzanarak içtiği vazo resimlerinden bilinir. İçki içilen kaplar davetlilere günümüzdeki bardak ya da kadehler gibi rastgele dağıtılmayan, seçilmiş veya kişiye özel üretilmiş kaplar olmalıdır. Bremmer, genç katılımcıların belli bir yaşa ve olgunluğa gelinceye kadar klinelerde değil yerde oturduklarından, karıştırma kabının içinden şarap içtiklerinden, ancak belli bir yaştan sonra kendilerine ait bir şarap kapları olduğundan ve bazen bunların üzerlerinde kendi isimlerinin yazdığından

³³ Platon, **Symposion: Symposion** Çev. Eyüp Çoraklı, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2007

³⁴ Jan N. Bremmer, "Adolescents, Symposion, and Pederasty", **Sympotica: A Symposium on the Symposion**, Bildiriler Kitabı, Oxford, Clarendon Press, 1990, s. 136

³⁵ Platon, **Symposion**, 175 C-178 A

³⁶ **A.e.**, 176 E - 177 A

bahseder.³⁷ Symposionlarda şarap içmek için kullanılan içki kaplarının tek işlevinin içimi sağlamak olmadığı yine vazo resimlerinden öğrenilir. Symposion betimli sahnelerin bazılarında klinede uzanan figürlerin iki elinde birer kyliks / skyphos veya bir elinde kyliks diğesinde skyphos tuttuğu görülmektedir. Bu kaplardan biri işaret kolun yukarı kaldırılarak el ayası dışarı bakacak şekilde işaret parmağının kulba alttan geçirilmesiyle, fırlatılmak üzereymiş izlenimi verecek şekilde betimlenmiştir. Bazılarının üzerlerindeki “kottabos” yazısından ve yazılı kaynaklardan bu pozisyonun (Birch’e göre Sicilya kökenli³⁸) kottabos isimli oyunu betimlediği anlaşılmaktadır. Antiphanes’e göre kottabosta parmaklar flüt çalar gibi kıvrılmalıdır, amaç içki kabını değil, içinde kalan şarap tortusunu dengeleyerek bir hedefe fırlatıp isabet ettirmektir; hedef olarak kandil ayağı veya buna benzer şekilde yapılmış özel ayaklar kullanılmaktadır; atış sonucunda isabet sağlanırsa ayağın üzerindeki metal daire çınlamalıdır.³⁹ Kottabos oyunundaki kyliksin daha çok kırmızı figürlü vazolar üzerindeki symposion sahnelerinde Arkaik Dönem’de aldığı sığ formuyla tasvir edilmiş olması ve bu oyuna Arkaik Dönem siyah figür tekniğinde üretilmiş vazolarda sadece birkaç örnekte rastlanması, Arkaik ve Klâsik Dönem symposion geleneklerindeki değişkenliğin bir göstergesi olmalıdır.

Su Terazisi Nekropolisi’nde günümüze dek bulunmuş olan sığ gövdeli ve siyah figürlü sekiz kyliks örneğinin ikisi mezar buluntusu olup birinin üzerinde Dionysiak bir sahne, diğesinin üzerinde ise bir Kentauromakhia sahnesi görülür. Geri kalan altı kyliksten ikisinin üzerinde Dionysiak sahneler, dördünün üzerinde savaş sahneleri vardır. Bunlar lekythos, skyphos, figürin gibi başka buluntularla ve kömürleşmiş birtakım kalıntılarla birlikte tespit edilmiş ve yakın çevrelerinde başka bir buluntuya rastlanmamasından dolayı herhangi bir mezarla ilişkilendirilebilecek veriye ulaşılmamıştır.

Kylikslerin ayrıntılı ele alındığı ikinci bölüm, tanımları, form ve ressam üslupları hakkındaki incelemeler ile karşılaştırmaları ve tarihlendirme önerilerini içermektedir. Ressam üslubuna göre sanatçı ya da atölye ve sahne konusu tespiti amacıyla karşılaştırılan örnekler yukarıda da bahsi geçen Beazley Arşivi, CVA ve

³⁷ Jan N. Bremmer, **A.g.e.**, 137

³⁸ Birch, **A.g.e.**, s. 381

³⁹ Nicola Hoesch, “Das Kottabosspiel”, **Kunst der Schale: Kultur des Trinkens**, Münih, Staatliche Antikensammlungen und Glyptothek, 1992, s. 272-274.

LIMC gibi veri tabanları, yayınlar ve müze araştırmalarıyla saptanmıştır. Bu çalışmayla eş zamanlı olarak ressam üslupları ile ilgili incelemeler tamamlanmıştır. Bir sonraki aşamada tespit edilen üslup özellikleri, benzer örneklerin ressamlarının tarzıyla, Beazley'in eserinden (ABV) faydalanılarak karşılaştırılmıştır. Ressam üslupları incelemeleri sonucunda kendi içlerinde ortak ve ortak olmayan özgün nitelikler tespit edilmiştir. Ortak nitelikler arasında en çok göze çarpan, benzer duruş pozisyonu ve fiziksel özelliklere sahip figür tiplerinin tekrar edilerek aynı sahnede ve savaş sahneleri özelinde farklı kaplar üzerinde de kullanılmış olmasıdır. Benzer durum Arkaik Dönem'in diğer siyah figürlü keramiklerinde de görülür. John Davidson Beazley ressamın tekrar ettiği, merkezdeki karakter ya da sahnenin yanında yer alan ve betimlenen olaya iştirak etmeyen bu figürler için “izleyici, kortejci ya da eşlikçi” terimlerinin kullanılmasını önermiştir.⁴⁰ Thomas H. Carpenter ise yinelenen figürler için “stok figürler” terimini kullanmış ve ana sahne için sembolik bir anlam taşıyabilecekleri üzerinde durmuştur.⁴¹ Bert Kaeser, resimdeki izleyicilerin varlığının önemini ve onların genellikle gözlemledikleri olayın ehemmiyet ve gerçekliğinin tanığı olduklarını iddia etmiştir.⁴²

Mark D. Stansbury-O'Donnell izleyicileri analitik bir yaklaşımla istatistiki olarak incelemiş; cinsiyetleri, işlevleri ve pozisyonlarına göre kategorize etmiş ve anlatım içindeki rollerine göre sınıflandırmıştır.⁴³ Bu sınıflandırmada belirteç (informant) terimi, karakterleri tanımlayan veya anlatımın zaman ve mekânını belirten resimsel eleman için; gösterge (index) terimi, olay, fikir veya kişiye yönelik anlık anlatımla ilişkisi olmayan resimsel eleman için; mizaç terimi, olayın anlatımında izleyici tarafından sergilenen davranışın tanımlanması için; çekirdek (nucleus) terimi, anlatılan olay ve olaya katılanlar için; katalizör terimi, çekirdeği ayrıntılandıran ancak esas olayın gerçekleşmesi için orada bulunması şart olmayan resimsel eleman için; bağlı ve ilgili izleyici terimi, anlatımda katalizör işlevi gören ve

⁴⁰ John Davidson Beazley, "Amasea", **Journal of Hellenic Studies**, Sayı 51, Cilt II, The Society for the Promotion of Hellenic Studies, 1931, s. 258-259

⁴¹ Thomas H. Carpenter, **Dionysian Imagery in Archaic Greek Art: Its development in Black-Figure Vase Painting**, Oxford Monographs on Classical Archaeology, Oxford, New York, Clarendon Press, 1986, s. 40

⁴² Bert Kaeser, "Zuschauerfiguren", **Kunst der Schale: Kultur des Trinkens**, Münih, Staatliche Antikensammlungen und Glyptothek, 1992, s. 151-156

⁴³ Mark D. Stansbury-O'Donnell, **Vase Painting, Gender, and Social Identity in Archaic Athens**, New York, Cambridge University Press, 2014

güçlü kişisel özellikli role sahip olan ancak olaya karışma potansiyeli olmayan izleyici için; inört izleyici terimi, olaya karışmayan ve reaksiyon göstermeyen mizaçtaki izleyici için; taklitçi izleyici terimi, seyircinin kahramanın hareketini özellikle kol ve bacak pozisyonlarında taklit ettiği mizaç tipi için; yalın izleyici terimi, anlatımda katalizör olmayan ve zayıf kişisel role sahip izleyiciler için; tepki gösteren (reactive) izleyici terimi, esas olaya hareketli bir şekilde karşılık veren izleyici mizacı için kullanılmıştır.⁴⁴ Sahne ve figür tanımlarında Stansbury-O'Donnell'in önerdiği bu terimlerden faydalanılmıştır. Tipolojik sınıflandırma ve tarihlendirme, Bloesch'in eseri temel alınarak, ressam üslubu ve sahne tanımı için başvurulan benzer örnekler hakkındaki yayınlarla desteklenmiştir.

Boyalı Attika keramikleriyle ilgili bilinen en kapsamlı ve erken modern araştırmalardan biri Robert Manuel Cook tarafından 1960 yılında yayınlanmıştır. Cook, yayınında bezeme stillerini bölgelere ve formlara göre incelemiş, boyalı keramiklerin yapım teknikleriyle, tarihlendirilmeleriyle ve çalışmak için belgeleme, temizlik yapıştırma da dahil olmak üzere nasıl ele alınmaları gerektiğiyle ilgili önerilerde bulunmuş⁴⁵; araştırma tarihçesi ile ilgili detaylı birçok bilgi sunmuştur. Bu yayından kısa bir süre sonra, boyalı Attika keramiklerinin yapım teknikleri üzerine yoğunlaşmış bir başka geniş kapsamlı çalışma Joseph Veach Noble tarafından Metropolitan Sanat Müzesi (Metropolitan Museum of Art) iş birliğiyle 1965 yılında yayınlanmıştır. Noble'in yayınında kilin yataktan alınışından kap halinde son şeklini alıncaya kadar geçirdiği aşamalar deneysel yöntemlerle desteklenerek açıklanmış⁴⁶; "siyah Yunan sırtı"nın kimyası, içeriği ve hazırlanışı arkeometrik yöntemlerle araştırılmış⁴⁷; dekorasyon teknikleri ve fırınlama hakkındaki detaylı bilgi bir araya toplanmıştır. Bu çalışma ve çalışmada izlenen yöntem daha sonraki araştırmalara model olmuştur. Şekillendirme tekniğinin benzer bir bakış açısı ve deneysel yöntemlerle desteklenerek, çömlekçi gözüyle araştırıldığı ve yapım tekniğine bağlı yüzeysel hataların irdelendiği⁴⁸ yakın tarihli örnek bir çalışma Toby Schreiber

⁴⁴ **Ae.**, s. 235-236

⁴⁵ Robert Manuel Cook, **Greek Painted Pottery**, Londra, Methuen&Co Ltd., 1960, s. 267-273

⁴⁶ Joseph Veach Noble, **The Techniques of Painted Attic Pottery**, New York, Watson-Guption Publications, 1965, s. 9

⁴⁷ **Ae.**, s. 87-93

⁴⁸ Toby Schreiber, **Athenian Vase Construction: A Potter's Analysis**, California, Science Press, 1999, s. 57-66

tarafından J. Paul Getty Müzesi (J. Paul Getty Museum) iş birliğiyle 1999 yılında yayınlamıştır. Yine J. Paul Getty Müzesi iş birliğiyle bezemede kullanılan renklerin ve renkli bezeme tekniklerinin bu defa arkeometrik analizlerle desteklenerek araştırıldığı yakın tarihli başka bir örnek çalışmayı ise Beth Cohen 2006 yılında yapmıştır.⁴⁹ Ülkemizde seramik teknolojisinin kapsamlı bir şekilde ele alınarak irdelendiği bir çalışma 1988 yılında Ateş Arcasoy tarafından yapılmıştır. Arcasoy, eserinde Türkiye'deki kil yataklarına ve bu killere uygulanan deneylere yer vermiştir.⁵⁰ Son yıllarda ülkemizde keramik bezemesinde kullanılan astarların gelişim süreci, elde etme ve uygulama yöntemleri konusunda yapılmış örnek bir çalışma Sevim Çizer'in terra sigillata astarlar üzerine 2014 yılında yaptığı yayındır. Çizer, bu çalışmasında Antik Yunan ve Roma kapları üzerinde bulunan parlak renkli astar için pekişmiş astar terimini kullanmış ve şekillendirmeye uygun olan her kilden pekişen astar elde edilemeyeceğini deneysel uygulamalarla destekleyerek ortaya koymuştur.⁵¹

Üçüncü bölümde detayları verilen örneklerin yapım tekniğini aydınlatmak üzere yapılan çalışmalar yukarıda sözü geçen yayınlarla benzer bir bakış açısıyla gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta ana gövdeyi şekillendirmek için kullanılan kil ile bezemede kullanılan pekişmiş astarın ilişkisini incelemek için iki örneğin optik mikroskop altında kesit incelemeleri yapılmıştır. Bu incelemeler sonucunda öngörülen farkların detaylandırılması amacıyla aynı iki örnek taramalı elektron mikroskopuyla incelenmiştir. Bu iki örnek üzerindeki iki inceleme özelinde varılan sonuç gövdeyi şekillendirmede kullanılan kil ile pekişmiş astarı elde etmek için kullanılan kilin yatağının farklı olduğudur. Bu sonucu sorgulamak ve detaylandırmak üzere tez kapsamındaki kylikslerin müzede sergilenmekte olan E11-ST16-47 kodlu eser dışında hepsinin iç ve dış yüzeylerinden örnekler alınarak taramalı elektron mikroskopunda daha detaylı elementer ölçümler ve görsel incelemeler yapılmış, verilerin doğruluğunun sağlanmasını yapmak amacıyla ölçümler tekrar edilmiş ve kesit analizinde elde edilen ilk verileri elementer ölçekte destekleyen sonuçlar

⁴⁹ Beth Cohen, **The Colors of Clay: Special Techniques in Athenian Vases**, California, Getty Publications, 2006, s.10

⁵⁰ Ateş Arcasoy, **Seramik Teknolojisi**, Ankara, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat Dalı Yayınları, 1983, s. 28-42

⁵¹ Sevim Çizer, **Terra Sigillata**, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Batı Anadolu Seramik Araştırma Uygulama Merkezi Yayınları, 2014, s. 53-78

vermiştir. Bunun üzerine eserlerin mineral içerikleri üzerinden pişme derecelerini saptamak amacıyla Fourier Dönüşümlü Kızılötesi Spektrum ölçümleri eserlerin ölçüme uygun kırık parçaları üzerinden doğrudan yapılmıştır. Bu çalışmayı tamamlayıcı olarak örneklerin kristal yapılarını incelemek ve mineral türlerini saptamak için, X ışını kırınımı yöntemiyle ölçümler yapılmıştır. Yapılan ölçümlerin birbirini destekleyen sonuçlar vermesi üzerine kabın şekillendirilmesinde ve bezenmesinde kullanılan killerin yerel killere ve benzer çalışmalarla karşılaştırılması ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda, Enez'in farklı yataklarından alınan ham kil örnekleri, geleneksel yöntemlerle kullanılır hale getirilmiş ve küçük deneme plakaları yapılarak farklı sıcaklıklarda pişirilmiştir. Özgün eserlerin makroskopik özellikleriyle en fazla benzeşen deneme plakaları ve bölgeden alınan ham kil örnekleri, karşılaştırma yapabilmek amacıyla, aynı yöntemlerle ölçülmüş ve sonuçlar büyük oranda örtüşmüştür. Sonuçların pratikteki sağlamasını yapmak ve yerel kilin bu formu şekillendirmeye uygun olup olmadığını saptamak için orijinal form en yakın sonucu veren kil örneğiyle bire bir şekillendirilmiştir. Çekirdek kalıp, şablon ve çömlekçi çarkı kullanılarak üretilen tıpkıyapım eser, 900 °C'de fırınlanmış, özgün eserle uyumlu ve başarılı sonuç elde edilmiştir. Ayrıca, belgeleme amacıyla, müzede sergilenmekte olan kap dışındaki tüm kapların renkleri öznel yaklaşımlardan sakınmak için spektrofotometre cihazıyla ölçülerek sayısallaştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler benzer çalışmalardan elde edilen verilerle karşılaştırılarak sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

Üzerinde resim bulunan sanat eserlerinin, asgari koruma uygulamaları yanı sıra, resim bulunmayanlardan daha farklı onarım gereklilikleri söz konusudur. Resimsel tamamlamanın ne ölçüde yapılacağı ve restorasyon teorisi konusunda hazırlanan kapsamlı ilk modern çalışma 1963 yılında Cesare Brandi tarafından yayınlanmıştır. Bu eserler belge niteliklerinin yanı sıra yüksek ölçüde estetik değerler de taşıdıklarından dolayı⁵² eksik kısımlar, korunmaları için hayati önem taşıyorsa bile daha rahat okunmaları ve izlenmelerini sağlamak amacıyla genellikle tamamlanır. Bu tamamlarlarda, estetik kaygının abartılarak özgünlüğü bozacak boyutlara vardığı erken dönem restorasyon örnekleri, günümüzde çağdaş bakış açısıyla ele alınarak

⁵² Cesare Brandi, **Teoria del Restauro**, Istituto Centrale di Restauro, Roma, 1963

yenilenmektedir. Leiden, Eski Eserler Milli Müzesi'nde bulunan sıg gövdeli ve siyah figürlü bir kyliks üzerinde yapılan 19. yy. onarımlarının sökülerek kabın yeniden onarılması bu duruma bir örnek teşkil etmektedir.⁵³

Dördüncü bölümde Enez, Su Terazisi Nekropolisi'nde bulunmuş sekiz kyliks üzerinde, bulundukları günden itibaren gerçekleştirilen koruma ve onarım uygulamaları çalışmanın bütünlüğünü desteklemek amacıyla aşamalarıyla birlikte sunulmuştur. Eserlerin tamamının toprak altı ortamdan toprak üstü ortama geçişleri kontrollü bir şekilde sağlanmış, müdahaleyi minimuma indirmek ve veri kaybını azaltmak kaygısıyla parçalar yıkanmamış ve temizlikleri mekanik yöntemle yapılmıştır. Yapıştırma sonunda eksik parçaları olan örnekler yapısal ölçekte tamamlanmış, resimsel tamamlama yapılmamış ve bu alanlar eserin okunmasını kolaylaştıracak tonlarda renklendirilmiştir. Ayak-dip geçişinde antik onarım bulunan örneğin ayağı içerdiği belgesel değer nedeniyle gövdeye sabitlenmemiştir.

⁵³ Renske Dooijes, "Keeping Alive the History of Restoration: Nineteenth Century Repairs on Greek Ceramics from The National Museum of Antiquities in Leiden", **Glass and Ceramic Conservation 2007: Proceedings of the Interim Meeting of the ICOM-CC Working Group, August 27-30 2007**, Ed. Lisa Pilosi, Nova Gorica, Grafica Soča, 2007, s. 103-111

BİRİNCİ BÖLÜM

SU TERAZİSİ NEKROPOLİSİ (Konum, Kazı Tarihçesi)

Antik Kent sınırlarında tespit edilen beş nekropolis alanından biri olan Su Terazisi ve bulunduğu mevkinin adı Osmanlı Dönemi'ne tarihlendirilen, günümüze ayakta ulaşmış mimari yapıdan gelir. Su Terazisi Nekropolisi'nin günümüze kadar araştırılan bölümü, Edirne'ye bağlı Enez İlçesi'nin girişinde, Enez-Keşan ve Enez-İpsala karayollarının kesişimindeki parsellerde yer alır (Çizim 1). Nekropolis'in kuzeyinde, Türkiye-Yunanistan sınırını belirleyen, kuzey-güney doğrultusunda uzanan Meriç (Hebros) Nehri; kuzeydoğusunda, MÖ IV. yy.'a tarihlendirilen ve kazısı tamamlanmış olan Çataltepe Tümülüsü¹; güneyinde, kenti Via Egnatia'ya bağlayan Roma Dönemi yol kalıntıları², Taşaltı Gölü ve Kralkızı Bazilikası; güneydoğusunda, uzaktan yakına sırasıyla, Çakıllık Nekropolisi ile henüz kazısı yapılmamış olan Büyük Sancaktepe Tümülüsü; güneybatısında Taşaltı Nekropolisi; batısında ise, yine uzaktan yakına sırasıyla, Akropolis ve Antik Kentin diğer yerleşim alanları ve 1960'lı yılların sonunda açılmış, Meriç Nehri ile Taşaltı Gölü arasındaki bağlantıyı sağlayan kanal bulunur.³

Su Terazisi Nekropolisi'nde, ilk olarak 2006-2007 yıllarında Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun⁴ izni ile Kazı Başkanlığı'nın denetiminde ilçede yürütülen altyapı çalışmaları sırasında yeri saptanan ve daha sonra E08-ST1-M1 kodu verilen taş lahit ile çevresindeki diğer kalıntıların araştırılması amacıyla 2008 yılının Eylül ayında üç sondaj açılmış⁵ ve bunlar aynı sezon içinde genişletilerek E08-ST1, E08-ST2 ve E08-ST3 kodlu açmalara dönüştürülmüştür. Kodlarda yer alan E harfi Enez'i, E harfinin yanındaki rakamlar kazının yapıldığı yılı, ilk tire işaretinden sonraki ST harfleri Su Terazisi'ni, ST harfini takip eden sayılar açma numarasını, ikinci tire işaretinden sonra yer alan M harfi Mezar'ı, M harfini takip eden sayılar mezar numarasını belirtmektedir. Açma numaraları bulundukları konuma göre değil araştırılma sıralarına göre birbirini kesintisiz takip

¹ Sait Başaran, 2013, **A.g.e.**, s.79

² Sait Başaran, "Zum Strassennetz um Ainos", **Steine und Wege: Festschrift für Dieter Knibbe zum 65. Geburtstag**, Viyana, Österreichisches Archäologisches Institut, 1999, s. 343-348

³ Nekropolisin konumuna ilişkin ayrıntı için bkz. Sait Başaran, 2013, **A.g.e.**

⁴ Kurulun günümüzdeki ismi Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'dur.

⁵ Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2008 Yılı Kazısı, Onarım-Koruma Çalışmaları", **31. Kazı Sonuçları Toplantısı II**, Ankara, 2010, s. 117-144

edecek şekilde kronolojik olarak verilmiştir. Mezar ve buluntu numaraları ise her bir açmada yeniden başlatılmıştır. 2019 yılına kadar kesintisiz devam eden çalışmalarda, yaklaşık 2613 m²lik alanda, 6225,5 m³ toprak araştırılmıştır.

MÖ VII. yy. ile MS VI. yy. arasında kullanıldığı bilinen Nekropolis'in günümüze kadar araştırılmış olan batı yarısı düz ve düşük kotlu (deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık 2 m) bir arazide, doğu yarısı ise eğimli, tepe noktasının deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık 6 m olan bir sırt üzerinde yer alır. Doğu yarıda bulunan mezarlar yüzeye oldukça yakındır. Üst üste gömmelere nadir olarak rastlanan bu kısımda farklı dönemlere tarihlenen mezarları aynı derinlikte görmek mümkündür. Nekropolis'in batı yarısında ise, ortalama 2,5 m yüksekliğinde bir kültür katmanından söz etmek mümkündür. Yüzeyden yaklaşık 70 cm derinde başlayan bu katman, deniz seviyesinin 1 m altına kadar inmektedir. Başka bir deyişle yüzeyden yaklaşık 1,5 - 2 m derinlikten itibaren mezarlar, su ve dolayısıyla balçık içindedir. Zemin suyunun derinliği arazinin konumu nedeniyle mevsim şartlarına, yıllık yağış miktarına veya sulak alanlara göre değişmektedir (Çizim 2).⁶

1.1. Mezar Tipleri

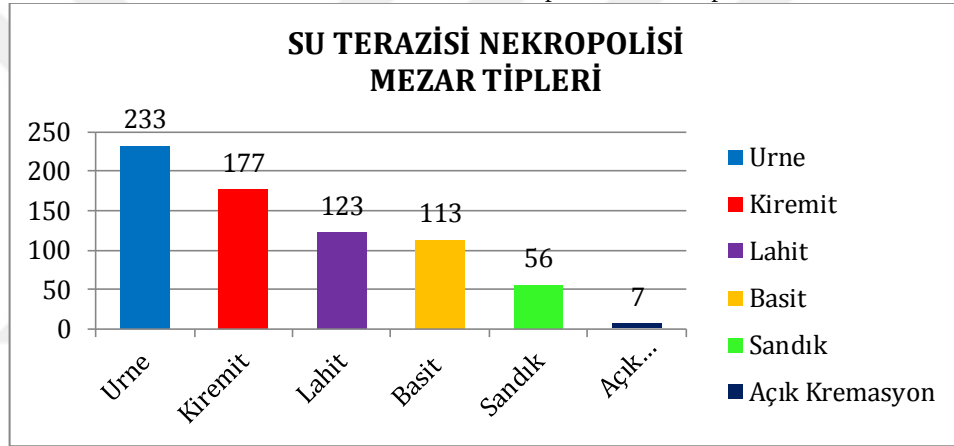
Nekropolis'te 2019 kazı sezonuna dek Bizans, Roma, Hellenistik, Klasik ve Arkaik Dönemler'e tarihlenen 875 mezar tespit edilmiştir.⁷ Mezar tipleri sayıca çokluklarına göre sırasıyla urne, kiremit çatıklı, basit, taş ve pişmiş toprak lahit, taş ve kiremit sandık ile açık kremasyon mezarlardır. Mezarlarda hem kremasyon hem de inhumasyon teknikleri kullanılmıştır. Roma ve Bizans Dönemleri'nde kremasyona

⁶ Nekropolis'in bulunduğu arazinin kuzeyi ve kuzeydoğusunda çeltik tarımının yaygın olmasından dolayı tarım yapılan tarlalardaki sulama ve su boşaltma çalışmaları da zemin suyu seviyesini geçici sürelerle etkilemektedir.

⁷ Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2009 Yılı Kazı ve Onarım-Koruma Çalışmaları", **32. KST IV**, Ankara, 2012, s.145-169, Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2011 Yılı Arkeoloji Kazısı", **34. KST II**, Ankara, 2013, s. 375-390; Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2012 Yılı Kazı Çalışmalarıyla İlgili Rapor", **35. KST III**, Ankara, 2014, s. 249-261, Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2013", **36. KST III**, Ankara, 2015, s. 207-230, Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2014 Çalışmaları", **37. KST II**, Ankara, 2016, s. 441-462, Sait Başaran v.d., "Enez (Ainos) 2015 Yılı Çalışmaları", **38. KST III**, Ankara, 2017, s. 415-434, Sait Başaran v.d., "Ainos 2016 Yılı Çalışmaları", **39. KST III**, Ankara, 2018, s. 31-53

rastlanmazken diğer dönemlerde her ikisinin de kullanıldığı tespit edilmiştir. Dönemlere göre tercih edilen mezar tipleri karşılaştırıldığında, Roma ve Bizans Dönemleri'nde kiremit çatıklı ve sandık dışında bir mezar tipi tespit edilmemiş; Hellenistik, Klasik ve Arkaik Dönemler'de yukarıda sayılan mezar tiplerinin tümü aynı dönem içinde kullanılmıştır. Urne mezar tipinin diğer mezar tiplerine oranla daha sık kullanılmış olduğu Arkaik Dönem'de, pişmiş toprak lahit ve kiremit mezarlar oldukça seyrek. Grafik 1.1'de 2008-2019 yıllarında tespit edilmiş mezar tiplerinin oranları dönem gözetilmeksizin izlenebilir.

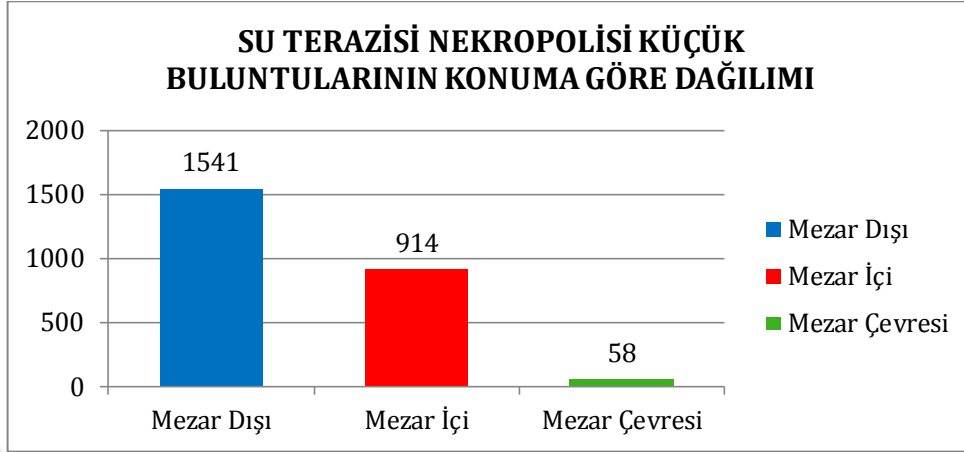
Grafik 1.1: Su Terazisi Nekropolisi Mezar Tipleri

1.2. Küçük Buluntular

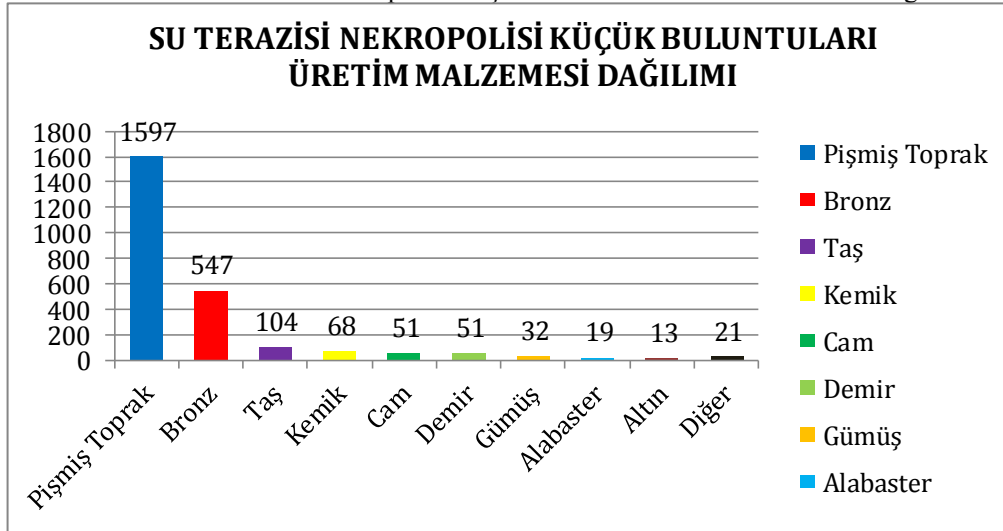
Nekropolis'te 2008-2019 kazı sezonlarında gün ışığına çıkan küçük buluntu sayısı 2098'dir. Bunlar bulundukları konuma göre ele alındıklarında en büyük grubu mezar dışında yer alanların oluşturduğu, bu grubu mezar içinde ve çevresinde bulunanların takip ettiği görülür (Grafik 1.2).

Grafik 1.2: Su Terazisi Nekropolisi Küçük Buluntularının Konuma Göre Dağılımı

Küçük buluntular üretildikleri malzeme açısından değerlendirildiğinde ise en büyük grubu pişmiş toprak eserler oluşturur. Bu grubu bronz, taş, kemik, cam, demir, gümüş, alabaster, altın ve diğer dağ kristali, kurşun, deniz kabuğu, reçine, ahşap ve akikten vb. üretilmiş eserler takip eder (Grafik 1.3).

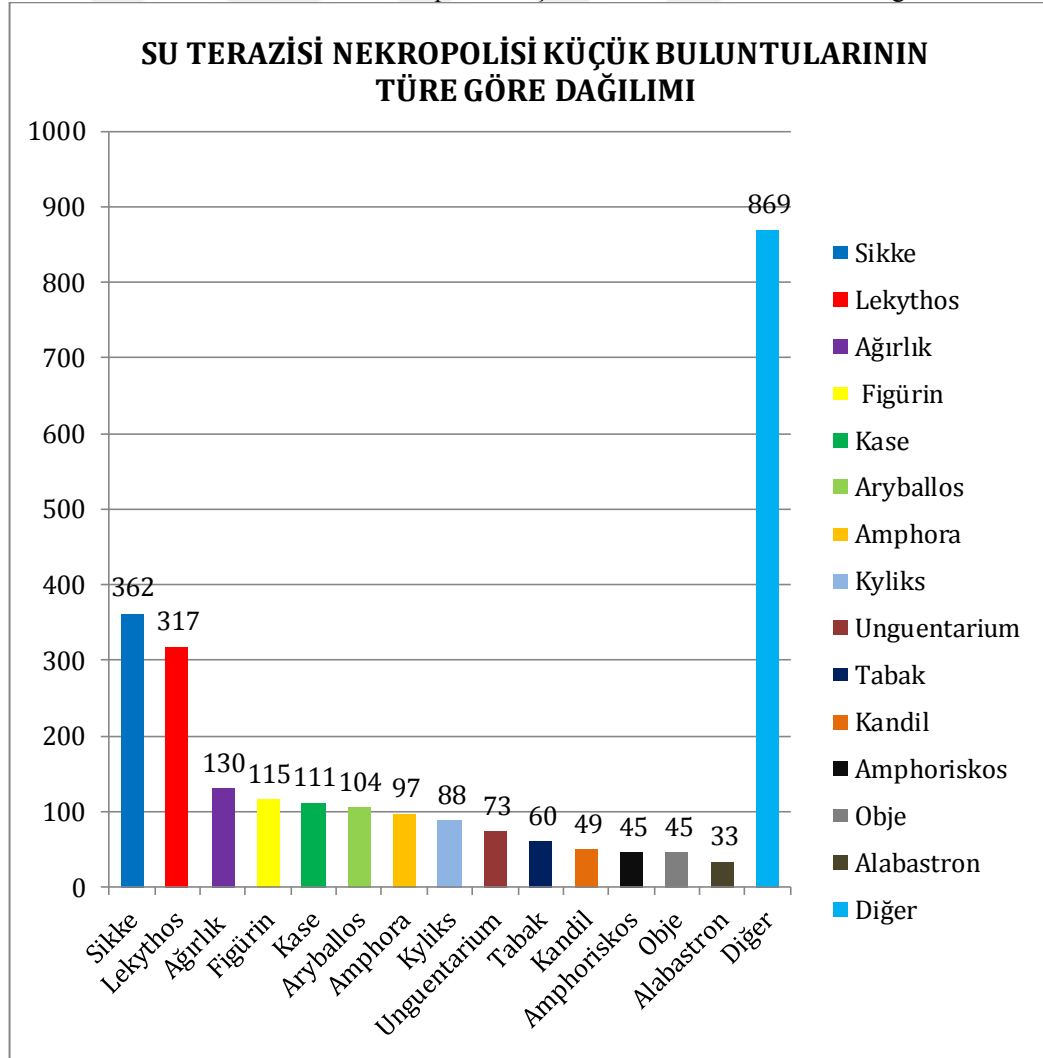
Grafik 1.3: Su Terazisi Nekropolisi Küçük Buluntuları Üretim Malzemesi Dağılımı

Nekropolis'in küçük buluntuları arasında en büyük iki grubu sikkeler ve lekythoslar oluşturur. Daha sonra niceliklerine göre sırasıyla ağırlık, figürin, kase, aryballos, amphora, kyliks, unguentarium, tabak, kandil, amphoriskos, çeşitli malzemeden üretilmiş objeler ve alabastron gelir. Az miktardaki diğer buluntular,

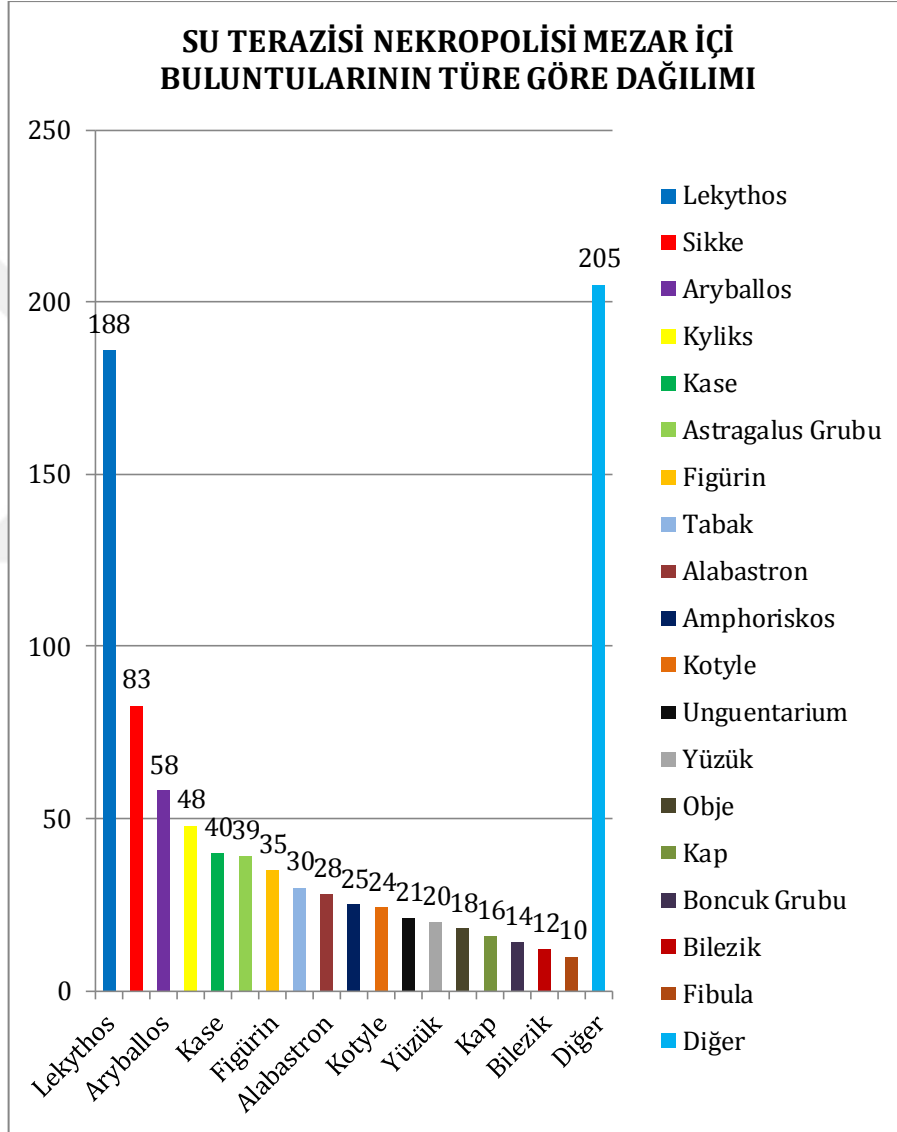
kaide/stel kaidesi, kap, astragalus grupları, yüzük, kotyle, stel, fibula, boncuk, iğne, oinokhoe, kantharos, bilezik, düğme, çivi, testi, damgalı amphora kulpu, çeşitli kapak, skyphos, jeton, mask, strigilis, biberon, bolsal, çömlek, lekane, küpe, pyksis, olpe, askos, hydria, kolye/kolye ucu, rhyton, saç tokası, alet, akroter parçası, aplik, lagynos, ayna, pul, mızrak ucu, çift kulplu kâse, krater parçaları, süs eşyası, lüle, fincan, bezemeli vazo parçaları, kemer tokası, kenet, maşrapa, karkhesion, halka, tütsü kabı, heykel parçası, bıçak, stamnos, cımbız, cüruf, balta, lebes gamikos, boynuz, çift kulplu kap, modül, mühür, iğ, kadeh, kulp, kuşlu kâse parçası, oyuncak, pelike, yılan figürini, lydion ve sürahi gibi farklı türdeki eserler de tespit edilmiştir. Grafik 1.4’te bunların sayısal dağılımı izlenebilir.

Grafik 1.4: Su Terazisi Nekropolisi Küçük Buluntularının Türe Göre Dağılımı

Mezar içinde in-situ konumlarını korur durumda bulunmuş küçük buluntular ise yine niceliklerine göre sırasıyla lekythos, aryballos, kase, figürin, alabastron, kotyle, yüzük, kap ve bileziktir. Grafik 1.5'te mezar içi buluntularının niceliklerine göre dağılımı izlenebilir.

Grafik 1.5: Su Terazisi Nekropolisi Mezar İçi Buluntularının Türe Göre Dağılımı

Pişmiş toprak lahitlerde tercih edilen sungular sayısal dağılımlarına göre sırasıyla şöyledir: lekythos (51 adet), alabastron (17 adet), sikke (17 adet), figürin (16 adet), kâse (10 adet), tabak (5 adet), amphoriskos (5 adet), düğme grubu (5 adet), oinokhoe (4 adet), küpe (3 adet), bolsal (3 adet), aryballos (2 adet), astragalus grubu (3 adet), yüzük (2 adet), strigilis (2 adet), skyphos (2 adet), askos (1 adet),

bilezik (1 adet), fibula (1 adet), boncuk grubu (1 adet), takı parçaları (1 adet), kyliks (1 adet), deniz kabuğu (1 adet), lekanis (1 adet).

Taş lahitlerde bulunanlar niceliklerine göre sırasıyla: lekythos (19 adet), sikke (10 adet), strigilis (3 adet), aryballos (2 adet), tabak (2 adet), alabastron (2 adet), unguentarium (2 adet), yüzük (2 adet), kotyle (2 adet), bilezik (1 adet), iğne (1 adet), pyksis (1 adet), kandil (1 adet), kyliks (1 adet), kâse (1 adet), amphoriskos (1 adet), astragalus grubu (1 adet), karkhesion (1 adet), amphora (1 adet), figürin başı (1 adet).

Urne mezarlarda tercih edilenler niceliklerine göre şöyle sıralanır: lekythos (39 adet), aryballos (35 adet), kyliks (14 adet), kâse (13 adet), astragalus grubu (14 adet), kotyle (10 adet), tabak (9 adet), figürin (7 adet), fibula (7 adet), alabastron (6 adet), askos (5 adet), amphoriskos (3 adet), yüzük (3 adet), stel (3 adet), bilezik (3 adet), boncuk grubu (6 adet), oinokhoe (3 adet), lekanis (3 adet), spiral saç tokası (2 adet), skyphos (2 adet), pyksis (2 adet), düğme (2 adet), iğne (2 adet), bolsal (2 adet), unguentarium (2 adet), fincan (4 adet), sikke (2 adet), stel kaidesi (2 adet), kandil (1 adet), olta iğnesi (1 adet), demir alet (1 adet), olpe (1 adet), demir çivi (1 adet), testi (1 adet), minyatür hydria (1 adet), minyatür oinokhoe (1 adet) takı parçaları grubu (1 adet), p.t. kap (1 adet), çömlek (1 adet), obje (1 adet), deniz kabuğu grubu (1 adet).

Kiremit mezarlarda yeğlenenler niceliklerine göre sırasıyla: sikke (29 adet), lekythos (16 adet), unguentarium (11 adet), figürin (10 adet), astragalus grubu (8 adet), kyliks (6 adet), aryballos (3 adet), kâse (3 adet), tabak (3 adet), lekane (3 adet), amphoriskos (3 adet), skyphos (2 adet), kandil (2 adet), yüzük (2 adet), deniz kabuğu grubu (2 adet), p.t. jeton (2 adet), bilezik (1 adet), boncuk grubu (1 adet), iğne (1 adet), küpe (1 adet), pyksis (1 adet), bronz montür (1 adet), demir cüruf (1 adet), kandil (1 adet), kotyle (1 adet).

Basit mezarlardakiler sayılarına göre: lekythos (50 adet), sikke (17 adet), kyliks (15 adet), astragalus grubu (12 adet), aryballos (14 adet), amphoriskos (12 adet), kâse (9 adet), kotyle (9 adet), tabak (7 adet), figürin (6 adet), unguentarium (4 adet), iğne (3 adet), bilezik (3 adet), yüzük (3 adet), strigilis (2 adet), boncuk grubu (2 adet), küpe (2 adet), düğme (1 adet), stel (1 adet) pyksis (1 adet), skyphos (1 adet), alabastron (1 adet), obje (1 adet), kolye ucu (1 adet), pişmiş toprak kaide (1 adet), çömlek (1 adet), rhyton (1 adet).

Sandık mezar buluntuları: sikke (13 adet), lekythos (11 adet), kyliks (9 adet), aryballos (7 adet), kâse (6 adet), boncuk grubu (4 adet), tabak (2 adet), yüzük (2 adet), kotyle (2 adet), bilezik (2 adet), oinokhoe (1 adet), küpe (1 adet), pyksis (1 adet), skyphos (1 adet), figürin (1 adet), alabastron (1 adet), amphoriskos (1 adet), astragalus grubu (1 adet) ve unguentarium (1 adet).

Kremasyon mezarlardaki sungular: yüzük (6 adet), kyliks (5 adet), lekythos (2 adet), tabak (2 adet), fibula (2 adet), alabastron (1 adet), unguentarium (1 adet), bilezik (1 adet), küpe (1 adet) ve aryballos (1 adet).⁸

⁸ Su Terazisi Nekropolisi'nde ortaya çıkan mezar buluntularının bir bölümü için bkz. Sait Başaran, 2013, A.g.e., s. 11-90; **Enez (Ainos): Türkçe-Almanca ve Türkçe İngilizce**, İstanbul, Paragraf Basım, 2015; "Enez – Ainos", **Arkeoloji ve Sanat: Doğu Trakya Kazıları**, Sayı 152, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2016, s. 97-133

İKİNCİ BÖLÜM

SU TERAZİSİ NEKROPOLİSİ SİYAH FİGÜRLÜ KYLİKSLERİ

Tez kapsamında ele alınan kylikler, üzerinde betimlenen mitolojik konuların öykücü anlatımı; formları; üretim ve bezeme teknikleri yönünden Arkaik Dönem özellikleri göstermektedir. Ancak, eserlerde herhangi bir yazı ya da imza bulunmaması ve form bakımından kesin bir sınıflandırma yapılamamasından dolayı tam bir tarihlendirme mümkün olmamıştır. Karşılaştırmalı tarihlendirme, kontekst, benzer formlar ve üsluplar değerlendirilerek yapılmıştır. Form için Bloesch'ün 1940 yılında yayınlanan Attika kyliklerinin formlarını incelediği doktora çalışması esas alınmıştır. Bloesch, A, B ve C olmak üzere üç tip form tespit etmiş ve bunları kendi içlerinde gruplandırarak kronolojik bir tabloya oturtmuştur.¹ Buna göre en erken örnekleri oluşturan A tipi kyliklerin ayırt edici özelliği kabın ayrı ayrı biçimlendirilmiş gövdesi ile ayağının, bilezik biçimli dışbükey bir ara parçayla birleştirilmiş olmasıdır. Keskin birer ağıza sahip bu kapların ayak taban yüksekliklerinin dış profilleri de genellikle içbükeydir.² Zaman içinde A tipi terimi ile gözlü kâseler terimi özdeşleşmiştir. A tipinden kısa bir süre sonra ortaya çıkan B tipinde ise gövde ile ayağı birleştiren bileziğin küçük bir çıkıntıya dönüşmesi ve zamanla kaybolmasıyla süreklilik gösteren bir geçiş profili elde edilmiştir. A tipine göre daha sığ gövdeye sahip bu tipin ayak taban yüksekliğinin dış profili genellikle dışbükeydir. İçi geniş ve kısa tüp biçiminde oyuk ayağın iç profili ile dış profili neredeyse paraleldir. Ayak tabanı, zemine ince bir halka üzerinde basar. Bu kısım A tipinin bazı örneklerinde kalın olmakla birlikte bazı örneklerde B tipinde olduğu gibi incedir. Dolayısıyla bu sonuncusu, ayırt edici bir özellik değil, ortak bir özelliktir.³ B tipine göre daha kalın ve kısa ayaklara sahip olan C tipi ise ayak tabanı ile ayağın oyuk kısmının arasındaki geçişte bilezik biçiminde bir ek bulunmasıyla tanımlanır.⁴

¹ Hansjörg Bloesch. **A.g.e.**

² **A.e.**, s. ix, 1

³ **A.e.**, s. ix, 1, 41

⁴ **A.e.**, s. 111

Bu çalışma kapsamında incelenen eserler, Bloesch'in sınıflandırma sistemine göre A tipinden B tipine geçiş özellikleri göstermekte, ancak bu durum daha dar bir tarih aralığı belirlenmesine olanak sağlamamaktadır. Aynı durum eserlerin içinde bulunmuş oldukları kontekt için de geçerlidir. Bir arada yer aldıkları diğer buluntu ve bulgular tek bir döneme işaret etmemektedir. Arkaik Dönem'den Geç Roma Dönemi'ne dek kesintisiz kullanılmış olan Nekropolis'teki bu grubun içeriği Arkaik Dönem'den Klasik Dönem'e uzanan özellikler göstermektedir. Başka bir deyişle, bu eserler Arkaik Dönem'den Klasik Dönem'e dek kullanılmış kontektlerde yer almaktadırlar. Üslup⁵ benzerliği açısından Ressam Caylus, Leafless ve Haimon Grubu, Elaios Ressamı, Whitworth Ressamı ve Brüksel R245 Ressamı ile ilişkilendirilen ve ilerleyen başlıklarda detaylandırılacak kyliksler için verilebilecek en erken tarih MÖ 535 (formdan dolayı), en geç tarih ise MÖ 470 (kontektten dolayı) yılları olmakla birlikte genelinin MÖ 525-475 tarih aralığındaki yaygın üsluplarla örtüştüğü görülmektedir. İlerleyen bölümlerde değinilecek örnekler dışında kalan, ancak, yine de benzer üslupta bezenmiş diğerlerinin listesi aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 1.1).

Tablo 2.1: Benzer üslupta bezenmiş örnekler listesi

No	CVA VN	Form	Yer/ Koleksiyon	Köken	Tarih	Ressam
1 ⁶	6900	Hydria	Sisam, Vathy Müzesi (Arkhaiologiko Mouseio Batheos Samou: 460)	Sisam, Heraion	MÖ yak. 490	-
2 ⁷	305378	Lekythos	Atina Milli Müzesi (Atina Ethniko Mouseio: 489)	Atina	MÖ 525-475	Atina 581 Sınıfı (Beazley)
3 ⁸	208951	Alabastron	Atina Milli Müzesi (A 12767)	Eğriboz, Eretria	MÖ 475-425	-
4 ⁹	2681	Kylik	Heidelberg, Ruprecht-Karls Üniversitesi (Ruprecht-Karls Universität: S106)	-	MÖ 525-475	-

⁵ Tanımı ve değerlendirme kriterleri için bkz. Prudence M. Rice, **Pottery Analysis: A Sourcebook**, Chicago, The University of Chicago Press, 2005, s. 244-251

⁶ **LIMC**, Cilt I, « Achilleus 244 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 80; **CVA** (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/86B71B56-5D38-4EDF-8232-A1BB0DA1C406>, 28.11.2019

⁷ **LIMC**, Cilt I, « Aktaion 2 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 246; **CVA**, Athens, National Museum 6, s. 113-114, Lev.(850) 67.1-5 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/8CEA5E6A-3F5B-4BB1-A567-1CA62BA37CAE>, 28.11.2019; Beazley, **ABV**, s. 500.51

⁸ **LIMC**, Cilt I, « Aktaion 6 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 347; **CVA** (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/A475DBF6-713E-4B94-8D9D-8E015F9F984A>, 05.10.2018

⁹ **LIMC**, Cilt I, « Aktaion 6 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 347; **CVA** (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/A475DBF6-713E-4B94-8D9D-8E015F9F984A>, 05.10.2018

6 ¹⁰	351972	Lekythos	Altenburg, Lindenau Devlet Müzesi (Staatliches Lindenau-Museum:194)	Sicilya	MÖ 525-475	-
7 ¹¹	331476	Lekythos	Kopenhag, Danimarka Milli Müzesi (Nationalmuseet: CHRVIII991)	Yunanistan	MÖ 525-475	Ressam Haimon Üslubu (Beazley)
8 ¹²	361006	Lekythos	Altenburg, Lindenau Devlet Müzesi (195)	İtalya, Nola	MÖ 525-475	Atina 581 I Sınıfı (Beazley)
9 ¹³	7888	Lekythos	Mainz, Johannes Gutenberg Üniversitesi (Johannes Gutenberg Universität : 13)	Egriboz, Eretria	MÖ 500-450	Ressam Pholos Üslubu (Hampe)
10 ¹⁴	248	Lekythos	Atina Milli Müzesi (19765)	-	MÖ 500-450	Ressam Beldam (Karouzou)
11 ¹⁵	351948	Lekythos	Atina Milli Müzesi (12395)	-	MÖ 525-475	Ressam Haimon Üslubu (Beazley)
12 ¹⁶	283	Lekythos	Atina Milli Müzesi (9690)	-	MÖ 525-475	-
13 ¹⁷	11986	Lekythos	Stuttgart, Württemberg Bölge Müzesi (Württembergisches Landesmuseum : 4.101)	-	MÖ 500-450	Ressam Emporion üslubu (Kunze-Gotte)
14 ¹⁸	41673	Lekythos	Napoli Arkeoloji Milli Müzesi (Museo Nazionale Archeologico: 21299)	-	MÖ 500-475	-
15 ¹⁹	41684	Kylik	Londra, Britanya Müzesi (B442)	Rodos, Kamiros	MÖ 525-475	-
16 ²⁰	7573	Kylik	Basel Eski Eserler Müzesi ve Ludwig	-	MÖ yak. 500	Yapraksız Grubu (Leafless Group) (Descœudres)

¹⁰ **LIMC**, Cilt II, « Apollon 633a », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 233; **CVA**, Altenburg, Staatliches Lindenau-Museum 1, 39-40, Lev. (826) 41.4-6, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F6A1EF42-78C7-4021-8CDD-C0F0F46F3090>, 10.12.2017

¹¹ **LIMC**, Cilt II, « Apollon 767 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 250; **CVA**, Copenhagen Musée National 3, 90, Lev.(113) 111.4 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0C751BD3-9135-4E53-9E99-ED217A0F1A38>, 10.12.2017

¹² **LIMC**, Cilt II, « Artemis 1124 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 535; **CVA**, Altenburg, Staatliches Lindenau-Museum 1, 41, Lev.(827) 42.4-6, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/00587391-F28C-4194-A919-2498F5D2B3DE>, 10.12.2017

¹³ **LIMC**, Cilt II, « Astra 58 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 678; **CVA**, Mainz, Universität 1, 41, Lev. (732) 39.4-6 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E30546E3-C549-41F9-99A8-4A4C747163A0>, 10.12.2017

¹⁴ **LIMC**, Cilt III, « Eriyns 7 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 595; **CVA**, Athens, National Museum 6, 79-80, Lev.(825) 42.1-5 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/7D13BAB6-785C-4640-826D-651BAD8B6C21>, 10.12.2017

¹⁵ **LIMC**, Cilt III, « Dionysos 35 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 299 ; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/CE5E862F-2202-445C-B4BC-EFDC6CA9C3FD>, 10.12.2017

¹⁶ **LIMC**, Cilt III, « Dionysos 153 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 312 ; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/3A37E8D6-9049-40C1-B646-FC1048CBEA1E>, 10.12.2017

¹⁷ **LIMC**, Cilt IV, « Herakles 154-8 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 548; **CVA**, Stuttgart, Württembergisches Landesmuseum 1, 28, Lev.(1234) 22.4-6, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/43D8948F-730D-448D-B6D7-F86E5BF4BDF9>, 20.10.2019

¹⁸ **LIMC**, Cilt V, « Herakles 2307 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 74; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2FE1D25E-E1E7-4CF6-82D3-1B5628AED0A8>, 15.11.2019

¹⁹ **LIMC**, Cilt III, « Herakles 2471 », Zürich, Artemis, 1981, Kat. s. 85; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/6A7BD5B4-283C-4131-909C-2394C1BCA90F>, 15.11.2019

			Koleksiyonu(Antikenmuseum und Sammlung Ludwig)			
17 ²¹	3048	Lekythos	Palermo, Mormino Koleksiyonu (Collezione Mormino :107)	-	MÖ 525-475	Ressam Gela (Tusa, Geniere)
18 ²²	305744	Lekythos	Kopenhag, Danimarka Milli Müzesi (7763)	Makedonya	MÖ 525-475	Ressam Haimon Üslubu (Beazley)
19 ²³	20278	Lekythos	Brüksel, Kraliyet Müzesi (Musées Royaux: A3541)	Bulgaristan, Apollonia ?/Bithynia	MÖ 525-475	-
20 ²⁴	30557	Lekythos	Atina Milli Müzesi (19278)	-	MÖ yak. 470	-
21 ²⁵	305508	Lekythos	Cambridge, Klasik Arkeoloji Müzesi (Museum of Classical Archaeology:109)		MÖ 525-475	Ressam Sappho (Beazley)
22 ²⁶	46054	Lekythos	Napoli Arkeoloji Milli Müzesi (H2738)	-	MÖ 525-475	-
23 ²⁷	331676	Kylik	Atina Milli Müzesi (505)	Attika, Velanideza	MÖ 525-475	Ressam Haimon üslubu (Beazley)
24 ²⁸	305931	Boyunlu Amphora	Londra, Britanya Müzesi (B278)	İtalya, Nola	MÖ 525-475	Londra B 278 Ressamı (Beazley)
25 ²⁹	1928	Kylik	Hannover, Kestner Müzesi (Museum August Kestner: 1906.164)	-	MÖ 500-450	Ressam Haimon üslubu (Busing-Kolbe)
26 ³⁰	1970	Kylik	Mainz, Roma-Cermen Merkez Müzesi (Romisch-Germanisches Zentralmuseum: 17401)		MÖ 500-450	Ressam Haimon üslubu (Busing-Kolbe)

²⁰ **LIMC**, Cilt V, « Herakles 2588», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 96; **CVA**, Basel, Antikenmuseum 1, 116, Lev. (197) 51.2.4-5 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/66204662-9717-4FF9-9C36-DD274E7018FA>, 21.09.2019

²¹ **LIMC**, Cilt V, « Herakles 3042», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 134 ; **CVA**, Palermo, Collezione Mormino 1, III.H.7, Lev.(2218) 8.8-9 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/9599D7AB-253E-423E-A18D-6DE8C571B43D>, 20.11.2018

²² **LIMC**, Cilt V, « Hermes 426a», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 233 ; **CVA**, Copenhagen, Musée National 3, 90, Lev.(113) 111.10 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/3F103C82-3735-4BD2-B435-6CA7049A46A4>, 20.11.2018

²³ **LIMC**, Cilt VI, « Nereides 273», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 492 ; **CVA** (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/32E97F83-BECD-4FD3-871F-1553061A0190>, 20.04.2017

²⁴ **LIMC**, Cilt VII, « Oidipous 75», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 13 ; **CVA** (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/6A12F804-3A7F-48D1-8041-AA1877AA1DA8>, 28.11.2019

²⁵ **LIMC**, Cilt VII, « Peleus 125», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 194 ; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/FA880467-2175-4484-B0F9-90F610B997C9>, 20.10.2019
Beazley, **ABV**, s.507.2

²⁶ **LIMC**, Cilt VII, « Peleus 128», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 195 ; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2F904690-29C3-467A-A6E2-F18D550D91D8>, 20.01.2019

²⁷ **LIMC**, Cilt VII, « Thanatos 13», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 616; **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/7DD5F3C5-3663-410B-A2FF-E7AE9A7EA4D6>, 20.02.2018
Beazley, **ABV**, s.564.580

²⁸ **LIMC**, Cilt VI, « Nessos 33», Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 540; **CVA**, London, British Museum 4, IIIHe.11, Lev.(215) 70.2A-B (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D74B963A-3441-436D-860D-7FCAA0C01AA6>, 20.03.2016

²⁹ **CVA**, Hannover, Kestner-Museum 1, 40-41, Fig.5, Lev.(1660,1662) 28.1-3, 30.2 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/869E67D7-889C-40D5-A98B-95CA21AF9059> (24.06.2015)

³⁰ **CVA**, Mainz, Romisch-Germanisches Zentralmuseum 1, 74, Lev. (2049) 35.1-3 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/8773C410-EBF9-4335-BFBF-E85631C5D47B>, 24.06.2015

27 ³¹	3209	Kylik Parçası	Parma, Eski Eserler Milli Müzesi (Museo Nazionale di Antichità : C48A-B)	-	MÖ . 550-500	
28 ³²	5895	Kylik	Toronto,Ontario Kraliyet Müzesi (Royal Ontario Museum: 920.68.15)	-	MÖ 500-450	Yapraksız Grubu (Bothmer)
29 ³³	6704	Kylik	Wellington, Victoria Üniversitesi (Victoria University: 1950A1)	Yunanistan	MÖ525-475	Yapraksız Grubu(Green) Ressam Caylus (Green)
30 ³⁴	6829	Kylik	Chiusi, Arkeoloji Milli Müzesi (Museo Archeologico Nazionale: 1801)	-	MÖ 525-475	-
31 ³⁵	7189	Kylik	Düsseldorf, Alman Keramik Müzesi (Hetjens-Museum: 1954.8)	-	MÖ 500-450	Yapraksız Grubu (Siedentopf) Ressam Caylus (Siedentopf)
32 ³⁶	7574	Kylik	Basel, Eski Eserler Müzesi ve Ludwig Koleksiyonu (Z332)	-	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Beazley)
33 ³⁷	9069	Kylik	Torino, Eski Eserler Müzesi (Museo di Antichità: 4113)	-	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Porto)
34 ³⁸	11503	Kylik	Brüksel, Kraliyet Müzesi (A3088)	-	MÖ 550-500	-
35 ³⁹	12238	Kylik	Paris, Louvre Müzesi (CP627)	-	MÖ 525-475	
36 ⁴⁰	13067	Kylik	Roma, Villa Giulia Etrusk Milli Müzesi (Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia: 3555)	İtalya, Civita Castellana	MÖ 525-475	
37 ⁴¹	13845	Kylik	Tarquiniya, Arkeoloji Milli Müzesi (Museo Archeologico Nazionale di Tarquinia: 587)	İtalya, Etruria, Tarquinia	MÖ 525-475	-
38 ⁴²	14096	Kylik	Napoli, Arkeoloji Milli Müzesi (STG126)	-	MÖ 550-500	-

³¹ CVA, Parma, Museo Nazionale di Antichità 1, III.H.9, Lev.(2013) 12.4-5 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/29ACE8F1-26CC-4B61-9BCE-52E312A34335> ,24.06.2015

³² CVA, Toronto, Royal Ontario Museum, 32, Lev.(37) 37.5-8 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2E7D4060-3E6E-488A-8830-34AFA726A54> , 24.06.2015

³³ CVA, New Zealand, New Zealand Collections 1, 24, Lev.(30) 30.5-11 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/CB3A4982-C511-479E-941D-AD3AA038D009> ,24.06.2015

³⁴ CVA, Chiusi, Museo Archeologico Nazionale 1, 20, Lev. (2633) 33.2, 33.4 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/089C0BCF-74A0-4543-8D15-EE01C7537E2C> ,24.06.2015

³⁵ CVA, Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf und Krefeld und Neuss 1, 23, Fig.8, Lev.(2377) 12.1-5 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/8459F874-7067-4727-BBE5-49F0CD3ADB8F8> ,24.06.2015

³⁶ CVA, Basel, Antikenmuseum 1, 116, Lev.(196,197) 50.12-14, 51.1 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/1B9933FE-A83B-40F4-820C-54A2FB1F8654> ,24.06.2015

³⁷ CVA, Torino, Museo di Antichità 2, III.H.7, Lev.(1798) 14.4-5 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E74C9D36-7CAA-473B-A43D-C2E21D997A32> ,24.06.2015

³⁸ CVA, Brussels, Musées Royaux d'Art et d'Histoire (Cinquanteenaire) 3, III.H.E.16, Lev.(118) 24.5A.5B.5C (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/CC32EC8C-E621-48DD-BC46-556D9CBAD7AD> ,24.06.2015

³⁹ CVA, Paris, Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev.(750) 115.1.5-6 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/297EB3D7-29A0-4B48-B21F-64856B262FF3> ,24.06.2015

⁴⁰ CVA, Roma, Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia 3, III.H.E.22, III.H.E.23, Lev.(127,128) 43.1-3, 44.3 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/A15B3042-6F32-4139-ADD9-58B109EB9176> ,24.06.2015

⁴¹ CVA, Tarquinia, Museo Nazionale Tarquinese 2, III.H.3, Lev.(1170) 21.2 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0FE1D0FF-FA1B-45D5-BDA4-180B5AB864C9> ,24.06.2015

39 43	14114	Kylik	Napoli, Arkeoloji Milli Müzesi (81128)	İtalya, Etruria	MÖ 550-500	
40 44	14150	Kylik	Napoli, Arkeoloji Milli Müzesi (STG180)	İtalya, Basilicata ?	MÖ 525-475	-
41 45	14504	Kylik	Bükreş, MIRS: I39	-	MÖ 500-450	-
42 46	18460	Kylik	Illionis Üniversitesi Krannert Sanat Müzesi (University of Illionis, Krannert Art Museum:W22.1.35)	İtalya, Pozzuoli	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Wisseman)
43 47	18495	Kylik Parçaları	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (Museo Archeologico Nazionale: A183)	İtalya, Adria	MÖ 500-450	Yapraksız Grubu (Bonomi)
44 48	18496	Kylik Parçaları	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (A276)	İtalya, Adria	MÖ 500-450	Yapraksız Grubu (Bonomi)
45 49	18621	Kylik	Amsterdam, Allard Pierson Müzesi (Allard Pierson Museum: 3459)	-	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Borgers) Rensam Caylus (Borgers)
46 50	19393	Kylik Parçaları	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (IG23465, A214, A239, IG22578)	İtalya, Adria	MÖ 500-450	Haimon Grubu (Bonomi)
47 51	19894	Kylik	Mainz, Johannes Gutenberg Üniversitesi(92)	-	MÖ 525-475	Haimon Grubu
48 52	22463	Kylik Parçaları	Enserune Milli Müzesi (Musée National d'Enserune: S61, S58)	Fransa, Enserune	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Dubosse)
49 53	22468	Kylik Parçaları	Enserune Milli Müzesi (S11)	Fransa, Enserune	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Dubosse)
50 54	23648	Kylik	Taranto Milli Müzesi (Museo Nazionale: 143471)	-	MÖ 525-475	

⁴² CVA, Napoli, Museo Archeologico Nazionale 1, III.H.E.14, Lev.(976,977) 32.1-2,33.10 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/5ACE78AB-01D6-44B3-8EDA-9F945022F3EE> ,24.06.2015

⁴³ CVA, Napoli, Museo Archeologico Nazionale 1, III.H.E.14, Lev.(975,977) 31.3, 33.8 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D3D94388-B937-4D1D-8A17-1EC6CB3593C0> ,24.06.2015

⁴⁴ CVA, Napoli, Museo Archeologico Nazionale 1, III.H.E.12, Lev.(970) 26.3,4 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/B2CAF37B-9409-4F37-AF04-1222F849CED3> ,24.06.2015

⁴⁵ CVA, Bucarest 1, Institut d'Archéologie Musée National Des Antiquités, 30, Lev.(025) 25.3-4 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/9EE187BD-C988-4892-8C1F-410FCDA04754> ,24.06.2015

⁴⁶ CVA, Urbana-Champaign, University of Illionis 1, 15, Lev.(1185) 15.1-4 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/24CA32CB-3CF6-4365-9E5D-54FF4AED85B1> ,24.06.2015

⁴⁷ CVA, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 44, Lev.(2954) 41.7-8 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F5278972-2D74-4D09-95EE-696E594D56D9> ,24.06.2015

⁴⁸ CVA, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 43-44, Lev.(2954) 41.1-2 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2F5A37CE-4933-4988-8C57-7F0410BF3271> ,24.06.2015

⁴⁹ CVA, Amsterdam, Allard Pierson Museum 2, 134-135, Fig.58, Lev.(446-448) 137.1-2, 138.1-2, 139.1-2 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0A655893-DC33-4F30-B9C5-BD2E2E069595> ,24.06.2015

⁵⁰ CVA, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 50-51, Lev.(2961) 48.1-3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E44AF161-AA97-4033-9988-36C94A05100C> ,24.06.2015

⁵¹ CVA, Mainz, Universitat 1, 47, Lev.(739-740) 46.6, 47.2 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/131970D7-D821-47A1-85EB-7F8B5E742637> ,24.06.2015

⁵² CVA, Enserune, Musée National, 31-32, Lev.(1575) 3.8-19 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/1C240832-B8F2-43F1-81F3-95850DAF677E> ,24.06.2015

⁵³ CVA, Enserune, Musée National, 30-31, Lev.(1574) 2.6-8 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2A5E60C8-3C2F-482F-AA55-2D2599E42C7E> 24.06.2015

⁵⁴ CVA, Taranto, Museo Nazionale 4, 13, Lev.(3181) 13.1-4 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2C99BD1B-31A8-4A02-8BD0-AB401C71CFFF> ,24.06.2015

51 55	28936	Kylik	Nantes, Dobrée Müzesi (Musée Dobrée: D974.1.16)	Rodos	MÖ 525-475	-
52 56	30036	Kylik	Kiel Eski Eserler Koleksiyonu (Antikensammlung: B586)	-	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Freyer- Schauenburg), Ressam Caylus (Freyer-Schauenburg)
53 57	331831	Kylik	Brüksel, Kraliyet Müzesi (R244)	İtalya, Etruria, Tarquinia	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu (Beazley), Oxford 236 Ressam (Beazley)
54 58	44426	Kylik Parçaları	Malibu, J. Paul Getty Müzesi (86.AE.174.1-3)	-	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu
55 59	44772	Kylik Parçaları	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (23467)	İtalya, Adria	MÖ 500-450	Haimon Grubu (Bonomi)
56 60	44826	Kylik Parçaları	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (23452, A220)	İtalya, Adria	MÖ 500-450	Yapraksız Grubu (Bonomi) Ressam Caylus (Bonomi)
57 61	900353 2	Skyphos Parçası	Barselona Arkeoloji Müzesi (Museo Arqueológico: 437)	-	MÖ 525-475	-
58 62	900353 1	Skyphos Parçası	Barselona, Arkeoloji Müzesi (4226)	-	MÖ 525-475	-
59 63	305492	Kylik	Thebai, Arkeoloji Müzesi (Arkhaiologiko Mouseio Thebas: R18.72)	Yunanista n, Boeotia, Rhitsona	MÖ 525-475	Atina 581 Sınıfı, Delos 555 Grubu (Beazley)
60 64	306946	Kylik	Prag Milli Müzesi (Národní Muzeum : 1315,1670)	Yunanista n	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Beazley)
61 65	306967	Kylik	Capua, Campano Müzesi (Museo Campano:196)	İtalya, Capua	MÖ 525-475	Yapraksız Grubu (Beazley)

- ⁵⁵ **CVA**, Nantes, Musée Dobrée, 31, Fig.15, Lev.(1587,1588) 15.4-5, 16.1-5 (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/EB1BD73B-E8FF-4402-BF86-B319BD3814E3> ,24.06.2015
- ⁵⁶ **CVA**, Kiel, Kunsthalle Antikensammlung 1, 59, Fig.27, Lev.(2692) 27.1-4 (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E54EF5B1-E55B-4568-BCBD-8B31B3D5DB3A> ,24.06.2015
- ⁵⁷ **CVA**, Brussels, Musées Royaux d'Art et d'Histoire (Cinquantenaire) 2, III.H.E.10, PL.(059)
19.4A.4B.4C.4D, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/912183AE-F476-4C80-AE4D-B1E072C24C76> ,24.06.2015 ;
Beazley, **ABV**, s. 637.63, 652
- ⁵⁸ **CVA**, Malibu, The J. Paul Getty Museum 2, 69, Lev.(1293) 119.3-4 (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/C9D485C7-11D9-471E-AD46-4A49F14D7902> ,24.06.2015
- ⁵⁹ **CVA**, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 50, Lev.(2960) 47.6-7, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F3C21A3E-977D-4FB7-A144-9DC00695C627> ,24.06.2015
- ⁶⁰ **CVA**, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 45, Lev.(2955) 42.2-3 (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/16FF056F-8B9F-4185-BE2C-D056D9873409> ,24.06.2015
- ⁶¹ **CVA**, Barcelona, Musée Archeologique 1, 22, Lev.(110) 12.14, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/A30D0692-7DA8-43A3-83F5-A42022CC51AD> ,24.06.2015
- ⁶² **CVA**, Espagne, Musée Archéologique de Barcelone 1, 22, Lev.(110) 12.12, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/54ACE9BC-E658-48C6-8610-75FCCC2E7E3A> ,24.06.2015
- ⁶³ **CVA**, Thebes, Archaeological Museum, 49, Lev.(317) 39.1-5, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/C44A8348-50B5-4759-BFCB-704B504B1336> ,24.06.2015;
Beazley, **ABV**, s.506.2
- ⁶⁴ **CVA**, Prague Musée National 1, 59-61, Fig.36, Lev.(084,085) 34.4, 35.1- (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/30FC0061-BF68-4E19-A52D-F7F6F41956E1> ,24.06.2015;
Beazley, **ABV**, s.712.66BIS
- ⁶⁵ **CVA**, Capua, Museo Campano 2, III.H.6, Lev.(1072-1073) 9.7, 10.7, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/10E6AA19-24DB-4E83-8666-BDA1EEA6AA1E> ,24.06.2015
Beazley, **ABV**, s. 713198TER

62 66	31283	Kylik Parçaları	Ullastret, Katalonya Arkeoloji Müzesi (Museu d'Arqueologia de Catalunya: 19323, 218, 332)	İspanya, Ullastret	MÖ 525-475	-
63 67	330938	Skyphos Parçası	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (A184, S55, 22511)	İtalya, Adria	MÖ 550-500	Ressam Haimon Üslubu (Beazley)
64 68	331629	Kylik	Paris, Louvre Müzesi (CA3110)	-	MÖ 525-475	Ressam Haimon (Beazley)
65 69	331632	Kylik	Paris, Louvre Müzesi (CA3111)	-	MÖ 525-475	Ressam Haimon (Beazley)
66 70	331674	Kylik	Paris, Louvre Müzesi (A245)	Kıbrıs	MÖ 525-475	Ressam Haimon Üslubu (Beazley)
67 71	331864	Kylik	Cambridge, Fitzwilliam Müzesi (Fitzwilliam Museum: GR23.1924, 23.24)	-	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Ressam Caylus (Beazley)
68 72	331920	Kylik	Adria, Arkeoloji Milli Müzesi (A71, 23443, S78)	İtalya, Adria	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Oxford 237 Ressamı (Beazley)
69 73	331944	Kylik	Napoli, Arkeoloji Milli Müzesi (M930, 81119, H2741)	-	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu (Beazley)
70 74	331953	Kylik	Paris, Louvre Müzesi (CA2033)	Türkiye, Elaiou	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu (Beazley)
71 75	331954	Kylik	Paris, Louvre Müzesi (E1.458)	Türkiye, Elaiou	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Brüksel R 245 Ressamı (Beazley)

⁶⁶ **CVA**, Ullastret, Musée Monographique, 19-20, Lev. (187) 9.1, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/DFAC191C-EDD3-4052-B808-5B2BC655807F>, 24.06.2015

⁶⁷ **CVA**, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 33-34, Lev.(2946) 33.2 (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/75690F8C-E914-42D4-84D3-ADA98DCF0FC4>, 24.06.2015 ;
 Beazley, **ABV**, s. 569.670

⁶⁸ **CVA**, Paris, Musée du Louvre 10, III.H.E.103, Lev.(754) 119.3.7.9-10, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/BA9E9D5D-2DC9-4D1C-812C-5A834C84C405>, 24.06.2015 ;
 Beazley, **ABV**, s. 561.535

⁶⁹ **CVA**, Paris, Musée du Louvre 10, III.H.E.103, Lev.(754) 119.5-6.8, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/B0A81167-C8BE-42E1-9ECC-AD3E31DA0D1D>, 24.06.2015 ;
 Beazley, **ABV**, s.561.538

⁷⁰ **CVA**, Paris, Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev.(750) 115.3.8-9, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/8E94301B-7030-45C4-8776-66A0178981F>, 24.06.2015 ;
 Beazley, **ABV**, s.564.578

⁷¹ **CVA**, Cambridge, Fitzwilliam Museum 1, 23, Lev.(255) 17.6, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/4C1B5590-4F0C-48D5-93AE-59E228CCD226>, 24.06.2015;
 Beazley, **ABV**, s. 639.96, 650

⁷² **CVA**, Adria, Museo Archeologico Nazionale 2, 45, Lev.(2955) 42.4-6, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/B09FE27E-DD74-45BE-8A24-8009642D7589>, 24.06.2015 ;
 Beazley, **ABV**, s. 643.152, 652

⁷³ **CVA**, Napoli, Museo Archeologico Nazionale 1, III.H.E.13, Lev.(973,977) 29.8,33.3, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/02E027D2-E300-4A3D-AAE8-613404F76B93>, 24.06.2015;
 Beazley, **ABV**, s. 644.176

⁷⁴ **CVA**, Paris, Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev.(751) 116.3-4, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/4CAA7FD5-4121-45C9-A05E-62EB755227D6>, 24.06.2015;
 Beazley, **ABV**, s. 645.185

⁷⁵ **CVA**, Paris, Musée du Louvre 10, III.H.E.101, Lev.(750,751) 115.10.12, 116.1, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F0C002FC-B72F-4904-BCF4-15FAD229B8FD>, 24.06.2015;
 Beazley, **ABV**, s. 645.186, 653

72 76	331957	Kylik	Dunedin, Otago Müzesi (Otago Museum: E48.228)	İtalya, Ruvo	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Ressam Caylus (Beazley)
73 77	331960	Kylik	Reading Üniversitesi (Reading University: 22.III.I)	İtalya, Ruvo	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Ressam Caylus (Beazley)
74 78	331990	Kylik	Cambridge Harvard Üniversitesi, Arthur M. Sackler Müzesi (Harvard University, Arthur M. Sackler Museum: 1935.35.59)	-	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Ressam Caylus (Beazley)
75 79	331991	Kylik	Boston Güzel Sanatlar Müzesi (Museum of Fine Arts:14.27)	İtalya, Chiusi	MÖ 550-500	Yapraksız Grubu Ressam Caylus (Beazley)
76 80	332031	Kylik Parçası	Orvieto, Kent Müzesi, Faina Koleksiyonu (Museo Civico, Collezione Faina: 115, 2549, 2546)	İtalya, Orvieto	MÖ 550-500	Ressam Campana (Beazley)
77 81	352023	Kylik	Laon Belediyesi Arkeoloji Müzesi (Musée Archeologique Municipal: 37.989)	-	MÖ 525-475	

⁷⁶ **CVA**, New Zealand, New Zealand Collections 1, 23-24, Lev.(30) 30.1-4, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/C672DFEA-614D-4E18-A7A0-640D765F57C6>,
24.06.2015; Beazley, **ABV**, s. 645.189, 650

⁷⁷ **CVA**, Reading, University 1, 16-17, Lev.(536,537) 9.6, 10.5 (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D6F14815-1979-4F34-8515-F3C68918BA75>, 24.06.2015;
Beazley, **ABV**, s. 645.192, 650

⁷⁸ **CVA**, Cambridge, Fogg Museum And Gallatin Collections, 27-28, Lev.(348) 10.1A-D, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F3DC5B7E-1DAB-47F8-A331-0606FA2D1E7B>, 24.06.2015;
Beazley, **ABV**, 647.220, 651

⁷⁹ **CVA**, Boston, Museum of Fine Arts 2, 45-46, Lev.(939) 105.1-4, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F86DEC3E-DE78-47E2-AA53-3D47D6EE4D84>, 24.06.2015;
Beazley, **ABV**, s. 647.221, 651, 713

⁸⁰ **CVA**, Orvieto, Museo Civico, Claudio Faina 1, III.H.11, Beilage 7.38, Lev.(1848,1849) 24.1-3,
25.5, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D1648268-9137-4118-9FB8-36DA2235AFA6>,
24.06.2015

Beazley, **ABV**, s. 654

⁸¹ **CVA**, Laon, Musée Municipal 19, Lev.(895) 23.2.4.6, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/66002998-55E5-4B77-80D3-3FF00CBCBAFD>, 24.06.2015

2.1. E10-ST10-54 Kodlu Kyliks (Kat. No 1)

Eser, Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 25 Ağustos tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 124-144 cm aralığındaki derinlikte, ilerleyen sayfalarda detayları verilen buluntu grubunun arasında E10-ST10-55, E10-ST10-56, E10-ST10-57 ve E10-ST10-175 kodlu benzerleriyle birlikte bulunmuştur. Kabın tek kulpu ve gövdesinin ağızdan tondoya kadar olan kısmının $\frac{1}{4}$ 'ü eksiktir (Çizim 3, Resim 2.1).

Resim 2.1: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Açmanın kuzey kesitinin hemen önündeki buluntu yerinde, siyah figür tekniğinde bezenmiş bu kyliksin ve çevresindeki diğer buluntuların kırık parçaları birbirine karışmış durumdadır (Resim 2.2). Aşağıda görüleceği gibi farklı malzeme ve formlardan oluşan bir öbek görünümündeki buluntu grubu E10-ST10-54, 55, 56, 57 106 ve kodlu kylikleri, E10-ST10-51 kodlu skyphosu (Resim 2.3), E10-ST10-58 kodlu pişmiş toprak maskı (Resim 2.4), E10-ST10-59 kodlu pişmiş toprak maskı (Resim 2.5), E10-ST10-62 kodlu siyah figürlü lekythosu (Resim 2.6), E10-ST10-63 kodlu siyah figürlü lekythosu (Resim 2.7), E10-ST10-64 kodlu minyatür lekythosu (Resim 2.8), E10-ST10-65 kodlu taş hayvan figürinini (Resim 2.9), E10-ST10-67 kodlu pişmiş toprak figürin başını (Resim 2.10), E10-ST10-68 kodlu pişmiş toprak

hayvan figürinini (Resim 2.11), E10-ST10-69 kodlu pişmiş toprak hayvan figürinini (bkz. Resim 11), E10-ST10-89 kodlu bronz küpe çiftini (Resim 2.12) ve E10-ST10-90 kodlu siyah figürlü fincanı (Resim 2.13) kapsamaktadır. Buluntuların üzerinde ve yer aldıkları toprakta bölgede ateş yakıldığına işaret eden yanık izleri ile kömürleşmiş birtakım kalıntıların, kırık parçaların arasına dolan toprağın içeriğinde de yer alması, öbekteki parçaların, kırılmadan sonra ateşe maruz kaldıklarını göstermektedir. Bu parçalar yakıtla harmanlanıp ateşe verilmiş olabileceği gibi üst üste yığıldıktan sonra üzerlerinde ateş yakılmış ve sönme aşamasında toprakla birlikte karıştırılmış olabilir. Bir başka ihtimal bunların tören bittikten sonra, söndürme sırasında ateşin üzerine toprakla birlikte atılmış ve akabinde karıştırılmış olmasıdır. İçinde bulundukları toprak, bu kırık parçaları bir arada tutan özelliğindedir. Kömürleşmiş parçacıkların boyutları ve eserlerin üzerinde yoğun bir is tabakası bulunmaması göz önünde tutulduğunda son varsayımın olasılığı daha yüksek görünmektedir.

Resim 2.2: E10-ST10-54,55,56,57 Kodlu Kylikslerin Buluntu Durumu

Resim 2.3: E10-ST10-51 Kodlu Skyphos

Resim 2.4: E10-ST10-58 Kodlu Pişmiş Toprak Mask

Resim 2.5: E10-ST10-59 Kodlu Pişmiş Toprak Mask

Resim 2.6: E10-ST10-62 Kodlu Siyah Figürlü Lekythos

Resim 2.7: E10-ST10-63 Kodlu Siyah Figürlü Lekythos

Resim 2.8: E10-ST10-64 Kodlu Minyatür Lekythos

Resim 2.9: E10-ST10-65 Kodlu Taş Hayvan Figürini

Resim 2.10: E10-ST10-67 Kodlu Pişmiş Toprak Figürin Başı

Resim 2.11: E10-ST10-68 Kodlu Pişmiş Toprak Hayvan Figürini

Resim 2.12: E10-ST10-69 Kodlu Pişmiş Toprak Hayvan Figürini

Resim 2.13: E10-ST10-89 Kodlu Bronz Küpe Çifti

Resim 2.14: E10-ST10-90 Kodlu Siyah Figürlü Fincan

Kabın ayak taban yüksekliğinde, dış profilin içbükey olması A tipi⁸²; gövde ayak geçişinde bilezik olmaması ve kesintisizlik ile içi geniş ve kısa tüp biçiminde oyuk ayağın iç ve dış profillerinin birbirine hemen hemen paralel olması B tipi⁸³ özellikleri göstermektedir. Bloesch'in sınıflandırmasında A tipi kyliksler için MÖ 540 ve 510 tarih aralığı verilmektedir. B tipi kylikslerin en erken tarihlendirmesi ise MÖ 530 olup, form açısından değerlendirildiğinde bu örnek için en uygun tarih aralığı MÖ yak. 535-510 olarak belirlenebilir.

A yüzünde, iki kadın figürü ve iki Satyrosun yer aldığı symposion sahnesinin merkezinde, sağ bacağını dizden bükmüş, sol bacağını uzatmış, sağ elinde içki boynuzu tutan, klineye uzanmış, sakallı bir erkek figürü (A3) (Resim 2.15) bulunmaktadır. Elinde tuttuğu içki boynuzundan dolayı bu figürün Dionysos olduğu düşünülmektedir. Sol profilden betimlenmiş figürün uzandığı kline, iki düz ve paralel kazıma çizgiyle vurgulanmak istenmiş fakat bu çizgiler boyalı kısım ile uyumlu kullanılmamıştır. Figürün giysi detayları göğüste yay biçimli iki yatay, belde ve bacaklarda yay biçimli üç dikey kazıma çizgiyle verilmiştir. Kazıma çizgiler ayrıca sakalda yay biçimli iki yatay, gözde çember biçimli bir, kaşta yay biçimli bir yatay, başlıkta düz bir yatay ve yay biçimli dikey bir çizgi şeklinde kullanılmıştır.

⁸² Benzer örnekler için bkz. Bloesch, **A.g.e.**, Lev. 2, 2a, 2b; 3, 2a, 2b; 4, 3a, 3b; 5, 1a, 1b; 8, 2a, 2b; 11, 3a, 3b; **CVA**: Orvieto, Museo Civico Claudio Faina 1, III.H.10, III.H.11 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F46E44D6-0B99-43F7-A6EF-44387DC68493>, 26.08.2019; **CVA**: Amsterdam, Allard Pierson Museum 2, 134-135, Fig. 58, PLS.(446-448) 137.1-2, 138.1-2, 139.1-2 (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0A655893-DC33-4F30-B9C5-BD2E2E069595>, 26.08.2019;

⁸³ Benzer örnekler için bkz. Bloesch, **A.g.e.**, Lev.15, 1a, 1b; 23, 1a, 1b;

Resim 2.15: E10-ST10-54-A3

Dionysos'un kline üzerinde uzandığı symposion sahneleri ayakta betimlendiği thiasos sahnelerine göre daha seyrek. Benzer ikonografi ve bezeme şemasına sahip diğer eserlerin merkezindeki Dionysos genellikle ayakta ve bunlara bölüm sonunda değinilmiştir. Dionysos'un kline üzerinde betimlendiği⁸⁴ örneklerden biri Atina Milli Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen bir lekythostur (CVA, VN 340797). Bu örnekte Dionysos klinede Ariadne ile birlikte uzanmaktadır ve Ariadne'nin elinde bir kylix bulunmaktadır. Ariadne'nin kottabos oynarken betimlendiği bu sahnede klinenin iki ucunda birer Satyros yer alır. Haspels, bezeme şeması ve ikonografisi farklı bu eseri Ressam Gela'ya atfeder.⁸⁵ Kline üzerinde Dionysos'un Ariadne ile betimlendiği bir başka örnek Cenevre Sanat ve Tarih Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen bir olpedir (CVA, VN 5664)⁸⁶. Bothmer'in Leagros Grubu'na atfettiği bu eserde Ariadne diphros üzerinde oturmaktadır.

Dionysos'un kline üzerinde betimlendiği ve benzer üslupta bezenmiş bir kylix (CVA, VN 331833) de Kamiros kökenli olup, Rodos Arkeoloji Müzesi'nde bulunmaktadır.⁸⁷ Beazley tarafından Yapraksız Grubu (Leafless Group) ve Oxford 236 Ressamı'na atfedilen bu eser MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir.⁸⁸

⁸⁴ LIMC, Cilt III, "Dionysos 759", Zürich, Artemis, 1981, Katalog s. 389; A.e. "Dionysos 760", kat.s.389

⁸⁵ CVA, (çevrimiçi) www.beazley.ox.ac.uk/record/4A7D58B0-6CF8-40ED-9589-7279BDB258A9, 26.08.2019

⁸⁶ CVA, Geneva, Musée d'Art et d'Histoire 2, 38, Lev.(125) 69.6-7, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/62931E4C-C7E7-4C7D-8349-057736EF5B2B>, 12.12.2016

⁸⁷ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E2B7D504-DB6E-4D0E-BC4E-CE48757AF409>, 20.04.2016

⁸⁸ John Davidson Beazley, ABV, 637.65, 652

Klinede uzanan Dionysos, Beazley tarafından yine Yapraksız Grubu (Leafless Group) ve Oxford 236 Ressamı'na atfedilen⁸⁹, benzer üslupta bezenmiş ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bir başka kyliks (CVA, VN 331831) üzerinde de görülür. Brüksel Kraliyet Müzesi'nde bulunan eserin kökeni Tarquinia'dır.⁹⁰

Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen benzer üslupta bezenmiş örneklerden biri Prag Milli Müzesi'nde (CVA, VN 306946)⁹¹, Etruria kökenli diğeri Napoli Arkeoloji Milli Müzesi'nde (CVA, VN 331822)⁹² bulunmaktadır.

Dionysos figürünün (A3) karşısında yer alan kadın figürü (A2: Resim 2.16), diphros üzerinde baş ve bacakları sağ profilden gövdesi $\frac{3}{4}$ cepheden oturur durumda, sol elinde tuttuğu taç veya çelengi A3 figürüne doğru uzatırken betimlenmiştir. Dionysos'un karşısında oturması ve eliyle ona çelenk uzatması nedeniyle bu figürün Ariadne'yi temsil ettiği düşünülmektedir. Figürün âdeta leke şeklindeki yüzünün ayrıntıları görülmemektedir. Giysi detayları, etek ucunda iki yatay düz, üst bacak hizasında iki dikey yay, kol hizasında iki dikey düz, göğüs hizasında yay biçimli bir yatay ve pelerinde? üç dikey kazıma çizgiyle verilmiştir. Ayrıca göğüs hizasına bir çift yatay ve bunların ortasından boyna yükselen dik bir çizgi kazınmıştır.

Resim 2.16: E10-ST10-54-A2

⁸⁹ **Ae.**, 637.63, 652

⁹⁰ **CVA**, Brussels, Musées Royaux d'Art et d'Histoire (Cinquantenaire) 2, III.H.E.10, Lev.(059) 19.4A.4B.4C.4D, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/912183AE-F476-4C80-AE4D-B1E072C24C76>

⁹¹ **CVA**, Prague, Musée National 1, 59-61, Fig.36, Lev.(084,085) 34.4, 35.1-3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/30FC0061-BF68-4E19-A52D-F7F6F41956E1>, 14.10.2017

⁹² **CVA**, Napoli, Museo Nazionale 1, III.H.E.13, Lev.(973,977) 29.2, 33.7, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E547C796-6577-47E4-829A-C3F28148AC64> 14.10.2017

Leiden Eski Eserler Milli Müzesi'nde bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ikinci çeyreği ile üçüncü çeyreği arasına tarihlendirilen bir tabakta (CVA, VN 300540)⁹³ Ariadne elinde tuttuğu tacı Dionysos'a uzatırken⁹⁴ betimlenmiştir.

A2 figürünün arkasında, geriye bakarak A2'ye yönelmiş çıplak Satyros figürü (A1: Resim 2.17), ayakta ve hareket halinde, başı sol profilden, gövdesi cepheden ve bacakları sağ profilden betimlenmiş halde?; sağ kolu bel hizasında, sol kolu ise baş hizasında dirsekten bükülmüş, elindeki sistrum(?)⁹⁵ veya meşaleyi A2'ye doğru taşımaktadır. Figürün; yüzü, yarım çember şeklindeki bir yatay; gözü, eğik iki yatay; boynu ve saçları yay biçimli iki dışbükey dikey; göğüs kasları yukarı doğru yay biçimli iki yatay; sağ kasığı, dışa yay biçimli bir dikey; üst bacak kasları, aşağı yay biçimli iki yatay kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Kuyruktaki astar daha siliktir.

Resim 2.17: E10-ST10-54-A1

Dionysos'un (A3) arkasında bulunan A4 figürü (Resim 2.18) ise bir blok üzerinde oturur durumda, dirsekten bükülmüş sol koluyla göğüs hizasında elinde tuttuğu çelengi veya tympanonu⁹⁶ A3 figürüne doğru uzatır şekilde sol profilden betimlenmiş kadın figürüdür. İçinde yer aldığı sahne ve elindeki obje göz önünde tutulduğunda bu figürün bir Mainadı temsil ettiği düşünülmektedir. Bu figürün de

⁹³ CVA, Leiden, Rijksmuseum van Oudheden 2, 20-21, Fig.25, Lev.(163,164) 69.1-2, 70.2, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D4A7C207-BB2E-4A08-809E-C2AEED828002>, 30.11.2019

⁹⁴ LIMC, Cilt III, "Dionysos 709", Zürich, Artemis, 1981, kat. s. 381

⁹⁵ Devrim Sönmez, "Antik Dönemde Anadolu'da Müzik ve Müzik Aletleri", T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008, s. 96-97

⁹⁶ Ae., s. 76,148; Esra Kayıkçı Kamalı, "Antik Dönemde Kadın ve Müzik", T.C. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2018, s.49

yüz detayları işlenmemiştir. Giysi yakası iki yatay eğik; giysi kıvrımları gövdede sağa yay biçimli bir eğik, bir düz; koldan aşağı üç dikey düz ve etek ucunda düz bir yatay kazıma çizgiyle verilmiştir.

Resim 2.18: E10-ST10-54-A4

A4'ün arkasında, sol elinde bir thyrsosla kendisine doğru koşan bir başka çıplak Satyros figürü (A5: Resim 2.19) yer almaktadır. Ayakta ve sol profilden öne doğru hareket halinde betimlenmiş bu figürün; yüz konturu, dışa yarım çember biçiminde bir dikey; gözü, yay şeklinde bir yatay; boynu ve ensesi, yay biçiminde ön ve arkaya eğik iki dikey; kolun alt konturu, dirsekten sırtı uzun bir yatay; kalçası, içe yarım yay biçiminde bir dikey; sol bacak ön konturu belirten bir dikey; phallosu yarım yay biçimli dikey; sağ bacağı ise orta kısımda, konturuna paralel yay biçimli bir dikey ve bir yatau kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Kuyruk, kulpun altında kalmıştır; elinde tuttuğu kısa thyrsos özensiz boyanmıştır.

Resim 2.19: E10-ST10-54-A5

Kabın B yüzünde de A yüzündeki sahnenin tekrarı yer almaktadır. Diğerinde olduğu gibi bu sahnenin de merkezinde, sağ bacağı dizden bükmüş, sol bacağı uzatmış, sağ elinde içki boynuzu tutarak aslan ayaklı klineye uzanmış sol profilden sakallı Dionysos (B3) figürü (Resim 2.20) bulunmaktadır. Figürün, üzerinde uzandığı klinenin yatay detayı iki düz kazıma çizgiyle verilmiştir; fakat bu çizgiler boya bezemenin konturlarıyla örtüşmemektedir. Ayrıca kline ayaklarının ortalarına da yatay birer çift çizgi kazınmıştır. Figürün başında; düz yatay çift çizgiyle bir taç, çelenk (?) veya başlık kenarı; eğri, dalgalı ve düz kazıma çizgilerle de saç, göz ve sakal konturları belirtilmiştir. Giysi detayları; omuzda yukarı iki yay; belde ve bacaklarda sağa yay biçimli dört dikey paralel çizgi kazınarak verilmiştir. Figürün sağ eliyle tuttuğu içki boynuzu siliktir.

Resim 2.20: E10-ST10-54-B3

Dionysos figürünün önünde duran, bir blok üzerinde oturan ve Ariadne olabileceği düşünülen sağ profilden betimlenmiş kadın figürünün (B2: Resim 2.21) sadece bacakları ve eliyle B3'e doğru uzattığı çelenk veya tympanon görülmektedir;

kabın bu kısmından kulpuna kadar olan parçası eksiktir. Figürün giysi detayları kol hizasında dört dikey, etek ucunda üç yatay kazıma çizgiyle verilmiştir. Bloğun üst kısmında yatay bir kazıma çizgi vardır. Figürün elinde tuttuğu obje siliktir, güçlükle seçilebilmektedir.

Resim 2.21: E10-ST10-54-B2

Bu figürün arkasında, karşıdan bakıldığında sol tarafta sahneyi tamamlaması beklenen bir figür (B1) daha olduğu ayak uçlarının kabın korunagelmiş kısmında yer almasından anlaşılmıştır (Resim 2.21).

Dionysos figürünün (B3) arkasında bulunan himationlu Mainad figürü (B4: Resim 2.22), bir blok üzerinde oturur durumda, sol profilden betimlenmiş olup, kolunu dirsekten yukarı kıvrırmış, göğüs hizasında elinde tuttuğu çelenk veya tacı B3 figürüne doğru uzatmaktadır. Yüz detayları verilmemiş; fakat arkada topuz şeklindeki saç bir dikey kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Bu figürün boynunda ortada bir dikey; omzunda (yaka kenarında?), iki düz yatay (yaka kenarı?); gövdesinde yay biçimli ve düz beş dikey; kol boyunca zikzak biçimli bir dikey; sırt kısmında yay biçimli bir dikey ve etek ucunda iki düz yatay kazıma çizgisi bulunmaktadır.

Resim 2.22: E10-ST10-54-B4

B4'ün arkasında, ayakta ve hareket halinde, başı profilden, gövdesi frontal ve bacakları sol profilden betimlenmiş; sağ kolu arkada, bel hizasında dirsekten kıvrılmış; sol elinde tanımlanamayan bir objeyle B4 figürüne doğru koşar pozisyonda çıplak Satyros (B5: Resim 2.23) yer almaktadır. Figürün yüz konturu, yarım çember biçimli bir dikey; gözü, çember biçimli bir; kolu, yay biçimli iki yatay; kürek kemikleri, yukarı yay biçimli iki yatay; kalçası, yay biçimli birer dikey ve yatay; sol kasığı düz bir eğik, phallosu yarım çember biçiminde dik bir çizgiyle belirginleştirilmiştir. Ayakları ve kuyruğu silik ve özensizdir.

Resim 2.23: E10-ST10-54-B5

Tondoda, başı ve gövdesi profilden, bacakları frontal betimlenmiş siren (?) figürü (T: Resim 2.24) yer almaktadır. Kabın kırmızı astarıyla ton farkı az olduğundan figür belirgin olmayıp güçlükçe seçilebilmektedir. Kanat, boyun ve kuyruk detayları basit kazıma çizgilerle özensiz verilmiştir.

Resim 2.24: E10-ST10-54-T

Tondodaki bu figürün bir benzeri Orvieto Claudio Faina Kent Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlendirilen bir başka kyliksin (CVA, VN 10331)⁹⁷ tondosunda da yer almaktadır. Orvieto'daki bu örnek Borrelli tarafından Whitworth ressamına atfedilmiştir.

Kulpların altında yer alan stilize yunus balığı (delphin) figürlerinin ortası yatay ve düz bir kazıma çizgiyle vurgulanmıştır (Resim 2.25). Figürler arasında dolgu motifi olarak kullanılan asma dalları kabın geneline gelişigüzel ve özensiz bir şekilde yerleştirilmiştir. A2-A3 ve B1-B2 figürleri arasındaki dallarda birer üzüm salkımı yer alır. A1-A2 arasında, A3-A4 arasında ve B3-B4 arasında birer içki boynuzu bulunmaktadır.

Resim 2.25: E10-ST10-54-D

⁹⁷ CVA, Orvieto, Museo Civico Claudio Faina 1, III.H.10, Beilage 6.36, PLS.(1847,1851) 23.1.3, 27.3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/79BD6A22-F6D4-4946-8720-F197AF1B73FC>, 27.08.2019

Deneyimli bir elden özensizce çıkmış bu resimlerdeki tüm figür ve motifler silüet şeklinde ve stilize edilerek yapılmıştır.

Duruş pozisyonları ve kostümler bir şablon olarak tekrar edilmiştir. Bu stok figürlerde kişileştirme figürlerin duruş pozisyonları, birbirlerine göre konumları, ellerinde tuttukları nesneler ve aksesuarlarıyla sağlanmıştır.

Kabın her iki yüzünde de figür sayısı ve bezeme şeması aynıdır. Çekirdek sahneden söz etmek mümkün değildir, sahnenin genelinde konu bütünlük içinde ele alınmıştır. Çekirdek figürün Dionysos olduğu bu sahnelerde Ariadne, Mainadlar ve Satyroslar bağlı ve ilgili izleyici sınıfında yer almaktadır.

Ressam fiziksel pozisyonlara ve anatomiye hakimdir. Dionysos, Ariadne ve Mainadlar (hareketsiz figürler) giyimlidir ve monoblok bir kütle biçimindedir. Elleri ve yüzleri gibi açıkta kalan kısımları detaysızdır. Ayaklar, figürlerin diğer kısımlarına göre daha özenlidir, örneğin, kadın figürlerinin ayaklarının vücutlarına oranı gerçeğe daha yakındır. Bazen bitişik bazen ayrı betimlenmiştir. Danseden Satyrosların (hareketli figürler) ayakları ise olması gerekenden daha uzun ve uçları yay biçiminde yukarı doğru kıvrık betimlenmiştir. Topuklar keskin hatlıdır ve topuza benzer bir formla son bulur. Aynı durum dirsek ve diz gibi diğer eklemlerde görülmez. Kolların kıvrık olduğu betimlerde dirsek ve kaslar belirtmemiştir, hatlar hacimsiz ve çizgiseldir. Bacakların kıvrık olduğu betimlerde ise dizin arkasındaki girinti gerçeklikten uzak ve fazladır. Bacaklarda musculus rectus femoris ve musculus biceps femoris⁹⁸ gerçeğe yakındır. Musculus gastrocnemius⁹⁹ abartılıdır, bazı durumlarda yumurta gibi bir çıkıntı formundadır. A yüzünde yer alan beşinci figürün sol bacağının üst yarısı ile alt yarısının orantısızlığı olasılıkla bir el kaymasının sonucudur. Benzer durum B yüzündeki beşinci figürde de söz konusudur. Farklı yüzlerde aynı konumda bulunan figürlerin her ikisinde de aynı orantısızlığın bulunması ressamın stilize edilmiş figürleri kullanma alışkanlığından dolayı bu figürlerin pantolon benzeri bir giysi giymiş olduklarını da düşündürmektedir. Satyrosların ayaklarının abartılı uzunluğu B yüzünde yer alan

⁹⁸ Uyluk kemiği kasları. Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Yıldırım, **Resimli İnsan Anatomisi**, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2019, s. 47

⁹⁹ Baldır kasları. Detaylı bilgi için bkz. **A.e.**

Dionysos figüründe de görülür. Satyrosların sakalları yuvarlak, Dionysos'un kiler ise sivri hatlıdır.

Silüetler örtücülüğü yüksek, boyar madde bakımından derişik, yüzey gerilimi ve viskozitesi düşük bir madde ile boyanmıştır. Konturlar keskin ve kararlı değildir. Ressam, boyanın kontrolsüzce akmaması ve yayılmamasını istediğı Mainadların çelenkleri, klinenin ayakları, bazı içki boynuzları, dirsek kıvrımları ve Satyrosların kuyrukları gibi ince formların bazılarında bu karışımı olasılıkla suyla (veya başka bir maddeyle) inceltmiş ve onları tek seferde ancak daha uzun sürede yapmıştır. Bazılarında üzerlerinden birden fazla defa geçmiş veya fırçanın ucuna az miktarda madde alarak dikkatlice ve uzun süreyle çalışmış olmalıdır. Bu durum pişirimden sonra bu alanlarda daha silik ve açık bir renk oluşmasına neden olmuştur.

Detaylar kazıma çizgilerle verilmiştir ve aynı kısımlarda aynı şekiller kullanılmıştır. Başka bir deyişle kazıma çizgiler de silüetler belli bir şablonla tekrar edilmiştir. Giysiler, yüzler, saçlar ve başlıklarda kazıma yoktur. El çabukluğuyla özensizce yapılmış kazıma çizgiler çoğu zaman boya bezemeyle örtüşmez. Örneğin *musculus pectoralis majör*¹⁰⁰ yay biçimli iki yatay kazıma çizgisiyle belirtilmiştir ancak bu çizgiler boyanarak yapılmış silüet üzerinde bulunması gereken noktalarda yapılmamıştır, kayma söz konusudur. Bu durum resimleri yapanla kazıma detayları verenin farklı kişiler olduğunu düşündürür. Diğer olasılık ise aynı kişinin silüetleri ve kazıma detaylarını farklı zamanlarda yapmış olmasıdır.

Bu sahnenin benzeri Stuttgart'ta Württemberg Bölge Müzesi'nde bulunan bir kyliks (CVA, Vase Number 352319)¹⁰¹ üzerinde de yer almaktadır. Bezeme şeması aynı olan bu eser, Beazley tarafından Yapraksız Grubu'na (*Leafless Group*) atfedilmiştir. Ressam üslubu benzerlik gösteren eser için verilen yaklaşık tarih ise MÖ 500'dür¹⁰².

Konusu ve bezeme şeması aynı olan bir başka sahne Taranto Milli Müzesi'nde bulunan bir kyliksin (CVA, VN 23647)¹⁰³ üzerinde yer alır. Bu örnekte, merkezde yer alan Dionysos uzanmış durumda değil, oturur pozisyonda betimlenmiştir.

¹⁰⁰ Göğüs kasları. Detaylı bilgi için bkz. **A.e.**, s. 45

¹⁰¹ **CVA**, Stuttgart, Württembergisches Landesmuseum 1, 25, PL. (1230) 18.4-6, (Çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E20AC10E-518C-477A-9A69-9240C6D32946>, 27.08.2019

¹⁰² **A.e.**

¹⁰³ **CVA**, Taranto, Museo Nazionale 4, 13-14, PL. (3182) 15.1-4, (Çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/CB956B85-517F-416F-8060-3982A3702D03>, 28.08.2019

Ressam üslubu benzerdir ve eser Lo Porto tarafından Haimon Ressamı'na atfedilmiştir. Verilen tarih aralığı ise MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasındadır.

İsviçre'deki özel bir koleksiyonda bulunan, benzer üslupla ve aynı şemada bezenmiş, MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlenmiş olan bir başka örnekte (CVA, VN 9022343)¹⁰⁴ merkezde yer alan Dionysos figürü arkasına bakar pozisyonda betimlenmiştir.

Lefkoşa, Kıbrıs Müzesi'nde bulunan ve üzerindeki Dionysiak sahne farklı bir şemayla işlenmiş olan bir diğer örnekteki¹⁰⁵ ressam üslubu ise incelenen eserle nerdeyse aynıdır ve MÖ 530 yılına tarihlendirilmiştir¹⁰⁶. Beazley bu kyliksi de (CVA, VN 331869)¹⁰⁷ Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfeder.¹⁰⁸

¹⁰⁴ CVA (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/611755B3-09E6-4814-A851-05FA8D744E00>, 28.08.2019

¹⁰⁵ LIMC, Cilt III, "Dionysos 429", Zürich, Artemis, 1981, s. 462, Katalog s. 349

¹⁰⁶ Kyrakos Nicolaou, "Archaeological News from Cyprus, 1968, **American Journal of Archaeology**, V. 74, 1970, s. 72, tav.20,7

¹⁰⁷ CVA (Çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/101692B3-4FB4-4B69-B5A3-EE1D06548328>

¹⁰⁸ John Davidson Beazley, **ABV**, 640.101

2.2. E10-ST10-55 Kodlu Kyliks (Kat. No 2)

Eser Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 25 Ağustos tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 124-144 cm aralığındaki derinlikte, bir önceki başlıkta detayları verilen buluntu grubunun arasında, E10-ST10-54, E10-ST10-56, E10-ST10-57, E10-ST10-106 ve E10-ST10-175 kodlu benzerleriyle birlikte bulunmuş olup sayısız kırık parçadan oluşan kyliksin tek kulpu ve bu hizadaki gövde parçası eksiktir. (Çizim 4, Resim 2.26)

Resim 2.26: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Kabın ayağının tüp biçimli kısmının iç ve dış profillerinin paralel olmaması A tipi; ayak taban yüksekliğinin dışbükeyliği, gövde ayak geçişinde bilezik ve benzeri bir kesinti olmaması ise B tipi özelliklerini göstermektedir. Bloesch'in sınıflandırması bu kyliks için verilebilecek tarih aralığını MÖ yak. 535-510 olarak belirler.

Parçaları birleştirildikten sonra eserin A yüzünde savaşa uğurlama sahnesinin olduğu anlaşılmıştır.

Merkezde, ayakta ve durağan, göğüs hizasındaki iki kolunu önündeki figüre (A2) uzatmış, sol profilden kanatlı bir figür bulunmaktadır (A3: Resim 2.27). Giysinin kıvrımları omuzda, bir çift yatay; omuzdan dize üç yay biçimli eğik; kapalı

ve bitişik kanatlar, bir yatay ve bir dalga biçimli yatay; kanatların ucu ise dört dikey kazıma çizgisiyle belirginleştirilmiştir. Çıplak olan bacak ve kolların beyaz renkte boyanmış olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır, boyalar korunagelmemiştir. Sol baldır kası abartılı bir şekilde resmedilmiştir.

Resim 2.27: E10-ST10-55-A3

Stok figür olarak kullanılmış olan E10-ST10-A3 figürünün ve B yüzündeki tekrarının (E10-ST10-B3) ise kol ve bacaklarındaki beyaz boya kalıntılarından dolayı birer kadın betimi olduğu düşünülmektedir.¹⁰⁹ Söz konusu karakterin kanatları ve beyaz teni, merkezinde yer aldığı sahnenin bütünlüğü göz önünde tutulduğunda bir kişinin ölümünü değil, bir tanrıçayı veya bir kavramın tanrısal kişileştirmesini nitelemektedir. Bu durumda E10-ST10-55-A3 ve B3 figürü Nike veya İris'i temsil etmektedir.

A3 figürünün bir benzeri Atina Milli Müzesi'nde bulunan, Beazley tarafından Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen ve MÖ 6. yy.'ın ortası ile sonu arasına tarihlendirilen bir kylixin (CVA VN 331963)¹¹⁰ üzerinde de bulunmaktadır. Merkezinde Antaios ve Herakles'in mücadelesinin betimlendiği sahnenin iki yanında ayakları yere basan birer tanrı yer alır¹¹¹. Bunlardan karşıdan bakıldığında soldaki koşar pozisyonda betimlenmiş kapalı kanatlı bir erkek figürüdür.

¹⁰⁹ John Davidson Beazley, **The Development of Attic Black-Figure (Revised Edition)**, Berkeley, University of California Press, 1986, s. 1, (çevrimiçi) <http://ark.cdlib.org/ark:/13030/ft1f59n77b/>, 20.11.2016

¹¹⁰ **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/48C3CE03-6C13-458D-9B0A-AED59564AE51>

¹¹¹ **LIMC**, Cilt I, "Antaios I, 18", Zürih, Artemis, 1981, Katalog s. 651

İtalya (Capua) kökenli ve Londra Britanya Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlenen bir gözlü kyliksin (CVA, VN 13247)¹¹² merkezinde tahtta oturur pozisyonda sol profilden betimlenmiş, kolları beyaz boyanmış, yarı açık kanatlı kadın figürünün Nike olabileceği belirtilmiştir. Ancak bu örnekteki figürün kanatlarının ucu yukarı doğru kıvrıktır. Kabın diğer yüzünde aynı kanat biçimiyle ileri doğru hareket halindeyken sol profilden betimlenmiş bir erkek figürü yer almaktadır.

A3 figürünün bir eşi Orvieto Claudio Faina Kent Müzesi'nde bulunan bir kyliksin (CVA, VN 10331)¹¹³ üzerindeki sahnenin yine merkezinde yer almaktadır. Whitworth Ressamına atfedilen bu örnekte iki atlı savaşçı arasında yer alan bu kapalı kanatlı figür tanımlanmamıştır.

A3 figürünün karşısında, sağ profilden betimlenmiş bir savaşçı, yine sağ profilden betimlenmiş atı ve atının üzerinde üstten betimlenmiş bir kartalla birlikte (A2: Resim 2.28) yer almaktadır. Başında sorguçlu miğfer, elinde mızrak taşıyan savaşçı kendisi gibi ayakta ve durağan pozisyonundaki atının yanında bulunmakta, kartal ise atın kalçasının üzerinde sözü geçen diğer iki figürün başlarının hizasında aksi yöne hareket eder durumdadır. Bu stok figür grubu siyah figür tekniğinde üretilmiş bir çok kap üzerinde betimlenmiştir.

Atın başındaki sorguç(?) veya yele(?) dört eğik, koşumları yay şeklindeki bir dikey ve bir yatay, göz çevresi çember şeklindeki bir, sırtı ve karnı dalgalı biçimde yatay birer, göğsü yay şeklindeki bir yatay, phallosu iki yay biçimli dikey, kuyruğu yay biçimli uzun bir dikey kazıma çizgisiyle vurgulanmıştır. Sol arka ve ön bacakları belirgin ve kalın, sağ arka ve ön bacakları ise kuyruğu gibi ince ve silik boyanmıştır. Atın kalçasının üzerinde uçan kuş figürünün sol kanadı yay biçiminde dikey iki, sağ kanadı yay biçiminde dikey üç, kuyruğu ise yay biçiminde dikey iki kazıma çizgisiyle vurgulanmıştır. Savaşçı figürünün sorgucu ve göğüs hizasındaki aksamı beyaz boyanmıştır fakat bu kısımlardaki boyalar korunagelmemiştir. Miğferin üst kısmı yay şeklinde iki yatay, göz kısmı bir düz yatay ve bir eğik, son bulduğu kısım

¹¹² CVA, London, British Museum 2, IIIHe.8, PL.(80) 22.6A-B, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/E057802D-D8BC-4123-8325-7333317B07E1>, 20.11.2019

¹¹³ CVA, Orvieto, Museo Civico Claudio Faina 1, III.H.10, Beilage 6.36, PLS.(1847,1851) 23.1.3, 27.3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/79BD6A22-F6D4-4946-8720-F197AF1B73FC>, 27.08.2019

ise iki düz yatay kazıma çizgisiyle betimlenmiştir. Figürün baldır kasları neredeyse bir hayvanın arka bacağındaki eklemine çağrıştıracak kadar abartılı şekilde boyanmış, bu hatlar yatay v formundaki iki kazıma çizgisiyle iyice belirginleştirilmiştir.

Resim 2.28: E10-ST10-55-A2

Bu üçlü figür grubu Illionis Üniversitesi Krannert Sanat Müzesi'nde bulunan, Wisseman tarafından MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen ve Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen bir kyliks (CVA, VN 18459) üzerinde de yer alır.¹¹⁴ Wisseman bu örnekte savaşçıların giydiği Korinth miğferi ve atların üzerinde uçan kuşlardan söz eder. Kuşlar atlara aksi yönde hareket etmektedir. Bu örnekte de benzer bir sahne konu edilmiştir ancak kanatlı karakter (A3 figürü) kullanılmamıştır.

Grubun kullanıldığı bir başka kyliks (CVA, VN 331932) Napoli'dedir. Benzer sahne ve stilin kullanıldığı bu örnekteki bezeme şeması farklıdır ve kanatlı figür bulunmamaktadır, tanımında atın üzerinde savaşçıya aksi yönde uçan bir kuştan söz edilmektedir. Eser, Beazley tarafından Whitworth Ressamı'na atfedilmiş ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.¹¹⁵

Üçlemede kuşun atla aksi yönde hareket ettiği¹¹⁶ ve stil benzerliği olmayan örnekler Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan bir amphorada (CVA, VN 909852)¹¹⁷, New York Metropolitan Sanat Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın ikinci ile üçüncü çeyreği arasına tarihlendirilen ve Beazley tarafından Ressam C'ye atfedilen bir Siana

¹¹⁴ CVA, Urbana-Champaign, University of Illionis 1, 15, PL.(1186) 49.1-5, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0FDE7523-CB9D-4C93-8BFE-1361F7FD58F9>, 18.08.2019

¹¹⁵ CVA, Napoli, Museo Nazionale 1, III.H.E.13, PLS.(973,977) 29.5-6,33.6, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/3F774F70-D8EB-4046-9540-209937337727>, 18.08.2019

¹¹⁶ LIMC., Cilt IV, "Glaukos VI,3", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 160; A.e., Cilt I, "Achilleus 307", kat. s. 88; A.e., "Achilleus 310", kat. s. 89

¹¹⁷ CVA, Paris, Bibliotheque Nationale 1, 20-21, Lev.(308,310) 24.5-7, 26.1-6, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/085E4C02-5F83-448E-9895-0790C9959E2D>, 20.11.2018

kylikisinde (CVA, VN 300381)¹¹⁸; Paris Louvre Müzesi'nde bulunan aynı aralığa tarihlendirilen ve bu defa Brijder tarafından Ressam C'ye atfedilen bir başka Siana kylikisinde (CVA, VN 6896)¹¹⁹ izlenebilir.

Üçleme, Boston Güzel Sanatlar Müzesi'nde bulunan siyah figürlü bir amphora üzerinde de yer alır. Stil benzerliği bulunmayan bu örnekte at üzerindeki Dioskurlarla birlikte betimlenen kuş figürü atla aynı yönde hareket halindedir.¹²⁰

Bu üçlemenin yer aldığı Cerveteri'de bulunmuş ve Berlin'de korunan bir vazod Salomon Reinach tarafından incelenmiştir. Bu vazodun kulplar arasındaki bezeme bandının A yüzündeki ilk sahnede Peleus ve Hippalkmos'un mücadelesi; ikinci sahnede Amphiaraios'un sefere çıkışı betimlenmiştir. İkinci sahnede soldan sağa sırasıyla; bir kertenkele, bir ev, çocuk ve kadınlardan (figürlerin üzerinde yazan isimlere göre kadınlar: Eriphyle (yazı: Eriphyla), Damophanasa, Ainippa, Eurydika) oluşan bir grup, Amphiaraios (yazı: Aphiaereos), bir kertenkele, bir kirpi bir tavşan, Baton tarafından yönetilen quadriga, arka planda kupa tutan Leontis adında bir kadın, Hippotion adında bir ephebos¹²¹, oturan yaşlı Halimedes, yukarıda bir yılan ve bir kartal yer alır. Bandın B yüzünde quadriga yarışı konu edilmiştir. Üç kişilik jürinin önünde ödül olarak verilmeyi bekleyen üç tripodes (üçayak) ve bunların karşısında yarış halinde betimlenmiş altı quadriga vardır. Jüri üyelerinin isimleri Akstos, Argeos, Pheres; sürücülerin isimleri ise Euphamos, Kastor, Admetos (yazı: Admato), Alastor, Amphiaraios (yazı: Aphiaereos) ve Hipasos'tur. Vazo üzerindeki diğer bezeme bandının A yüzünde, A2 ile aynı karakterlerden oluşan yedi figür grubu; at sırtında peş peşe yedi genç ve her biri ardında kendileriyle aynı yöne uçan bir kartal bulunur. B yüzünde ise çiftler halinde savaşan yedi savaşçı grubu ve savaşa yürüyen iki hoplit betimi yer alır. Bu örnekteki figür grubundaki fark savaşçıların atın üzerinde betimlenmiş olmasıdır. Reinach atları takip eden kuşların kartal

¹¹⁸ CVA, New York, Metropolitan Museum of Art 2, 1-2, Lev.(492,526) 2.2A-D, 36.2, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/20DB65B2-6C32-4D5E-AD04-9160569060D5>, 11.10.2016

¹¹⁹ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/54E905A2-954D-4504-A1C0-24BD2053A839>, 11.10.2016

¹²⁰ LIMC, Cilt III, "Dioskuroi 165", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 468

¹²¹ Ergenlik çağındaki erkek

olduğunu belirtmiştir.¹²² Reinach'ın araştırmasında bu figür grubunun bulunduğu başka vazolar da vardır ancak bunlar detaylandırılmamıştır.¹²³

Üçlemede kuşun atla aynı yönde hareket ettiği ve stil benzerliği göstermeyen bir başka örnek Rodos Arkeoloji Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın ikinci ve üçüncü çeyreği arasına tarihlendirilen ve Beazley tarafından Ressam Marmaro'ya atfedilen¹²⁴ bir kylikstir (CVA, VN 302566).¹²⁵

Üçlemedeki kartalın üzerinde binici olan bir at yerine, arabaya koşulmuş atların üzerinde uçarken betimlendiği¹²⁶ sahnelerde de onlarla aynı yönde veya aksi yönde hareket ettiği görülmektedir.

Figür grubunun içinde yer alan kartal figürünün atla birlikte betimlenmediği sahneler de vardır. Bunlardan biri Herakles'in boğaya dönüşen Akheloos'un boynuzunu koparmasının¹²⁷ betimlendiği, Brüksel Kraliyet Müzesi'nde bulunan ve Orta Korinth Dönemi'ne tarihlendirilen bir kâsedir. Buradaki kartal Herakles'le aynı yöne doğru hareket halindedir.¹²⁸ Bir diğer örnek Palermo Mormino Koleksiyonu'nda bulunan siyah figürlü bir lekythos (CVA VN 2780) üzerindedir.¹²⁹ Athena'nın bir Gigant'la mücadelesinin konu edildiği ve Athena'nın mızrağını sapladığı anın betimlendiği sahnede Athena'nın tarafından gelen kuş iki figürün arasına pike yapmaktayken betimlenmiştir.¹³⁰ Stil benzerliğinin bulunmadığı bu kap MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlendirilmiştir. Paris, Louvre Müzesi'nde bulunan¹³¹, Kadmos'la Dragon mücadelesinin işlendiği bir kyliksin tondosundaki kuş figürü Kadmos mızrağını saplamak üzereyken onun yönünden iki figürün arasına doğru alçalırken betimlenmiştir.¹³²

¹²² Salomon Reinach, **Repertoire des Vases Peints Grecs et Etrusques**, Cilt I, Paris, Editions Ernest Leroux, 1924, s. 199

¹²³ **A.e.**, Cilt I, s. 435, 484; Cilt II, s. 58, 111, 160, 167, 359

¹²⁴ John Davidson Beazley, **ABV**, s. 198.1

¹²⁵ **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/95520E9A-3CEE-4BD0-8D31-C84F677EBAD3>, 20.05.2017

¹²⁶ **LIMC**, Cilt I, "Amphiaraos 17", Zürih, Artemis, 1981; **A.e.**, Cilt IV, "Herakles 2908", kat. s. 119

¹²⁷ Pierre Grimal, "Akheloos", **Mitoloji Sözlüğü: Yunan ve Roma**, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2012, s. 36

¹²⁸ **LIMC**, Cilt I, "Acheloos, 246", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s.50

¹²⁹ **CVA**, Palermo, Collezione Mormino 1, III.H.4, PL.(2213) 3.5-6 (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/5DDEAD83-FD7A-4E28-BE4A-BD609A0B38FD>, 25.07.2019

¹³⁰ **LIMC**, Cilt IV, "Gigantes 248 b", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 131

¹³¹ **A.e.**, Cilt IV, "Gorgo, Gorgones 167", Kat. s. 174

¹³² **CVA**, Paris, Louvre 1, III.DC.5, PLS.(25,26) 3.12, 4.2 (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/427549F3-F11E-4D64-A7E1-74D2D28DE983>, 22.11.2017

Napoli Arkeoloji Milli Müzesi'nde bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen ve üzerinde Akhilleus ile Memnon'un mücadelesinin¹³³ konu edildiği bir skyphosta (CVA, VN 4796)¹³⁴ betimlenen kuş Akhilleus'un tarafından Memnon'a doğru alçalmaktadır. Akhilleus'un arkasında elinde çelenkle ayakta duran bir kadın figürü (Thetis?), Memnon'un arkasında ise mantosunu yüzüne doğru çekmiş pozisyonda bir başka kadın figürü (Eos) yer almaktadır. Bu mücadelenin sonunda Memnon hayatını Akhilleus'un elinden kaybetmiştir.¹³⁵

Kartalın Zeus'un belirteci olduğu ve alametlerine işaret ettiği hem yazılı kaynaklardan hem de Zeus betimli sanat eserlerinden bilinmektedir. Homeros, İlyada adlı eserinin XII. Bölümü'nde Zeus'un kuşunun orduyu solda bırakarak uçmasının kötü bir kehanetle ilişkilendirildiğini bildirir.¹³⁶ Aynı kısımda Hektor kuşların sağa, şafağa, güne doğru uçmalarının ya da aksine sola, sisli karanlıklara doğru uçmasının kendisine hiçbirşey ifade etmediğini söylemektedir. Bu durum kuşların şafağa, güne ve sağa doğru uçmasının zafere işaret ettiğini düşündürmektedir. Aynı eserin XIII. Bölümü'nde yazar Aias'ın sağ yanında bir kartal uçtuğundan ve bunun Akha ordusunu sevindirdiğinden bahseder.¹³⁷ XXIV. Bölüm'de ise bu defa Priamos Zeus'tan hızlı habercisini, en sevdiği ve en güçlü kuşunu sağdan göndermesi için yakarır.¹³⁸ Yazar, Zeus'un uçan kuşların en hızlısı, büyük kanatlı kara kartalının bu yakarmanın üzerine kentin sağında görüldüğünü ve görenlerin içini ferahlattığını aktarır.¹³⁹

Homeros, Odysseia adlı eserinde de kuş uçuşlarından bahsetmektedir. I. Bölüm'de Mentos bilici olmadığından ve kuş falından anlamadığından söz eder.¹⁴⁰ II. Bölüm'de Zeus iki kartal gönderir ve bunlar birbirleriyle mücadele ettikten sonra evlerin ve kalelerin üzerlerinden sağa doğru uçarlar, bunu görenler işin sonunu bilemezler.¹⁴¹ Kuş falıyla kehanette Mastor'un oğlu Halitherses'in üstüne kimse

¹³³ LIMC, Cilt I, "Achilleus 812", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 136

¹³⁴ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/EBE7BCF4-F243-4441-8E8D-C2E88BFE07B5>, 22.11.2017

¹³⁵ Pierre Grimal, **A.g.e.**, "Memnon", s. 478

¹³⁶ Homeros, **İliada**, XII., 205-245, Çeviren: Sema Sandalcı, Yapada Yayınevi, Edirne, 2019

¹³⁷ **A.e.**, XIII., 820-825

¹³⁸ **A.e.**, XXIV., 305-315

¹³⁹ **A.e.**, 315-320

¹⁴⁰ Homeros, **Odysseia**, I., 195-200, Çev. Sema Sandalcı, Yapada Yayınevi, Edirne, 2019

¹⁴¹ **A.e.**, II., 145-155

yoktur.¹⁴² Halitherses bu uçuşun izleyicileri için iyiye alamet olmadığını ifade eder.¹⁴³ Buna karşı Polybos'un oğlu Eurymakhos kendisinin falcılıkta daha iyi olduğunu ve her gün ışığının altında birçok kuşun uçtuğunu, bunların hepsinin kaderin bir belirtisi olmayacağını belirtir.¹⁴⁴ XV. Bölüm'de Telemakhos kartaldan iyi haberler aldığını belirten bir konuşma yapar¹⁴⁵ ve ak kanatlı bir kartal pençesinde bir kazla sağından havalanarak atların sağından uçar¹⁴⁶. Bunun üzerine Peisistratos ile Helene bu uçuşu yorumlar.¹⁴⁷ Aynı bölümün ilerleyen kısımlarında bu defa Telemakhos'un yanından Apollon'un habercisi bir kuş uçar ve Teoklymenos bu kuştaki bir tanrı parmağı olduğundan söz ederek iyi bir kehanette bulunur.¹⁴⁸ XVII. Bölüm'de yine Teoklymenos tanrı kuşunun¹⁴⁹ kendisine bildirdiklerinden söz eder. XX. Bölüm'de soldan bir kuş görünür¹⁵⁰, Aphinomos kuşu görür ve istenenin olmayacağını söyler.¹⁵¹ XXIV. Bölüm'de Odysseus kuşların iyi yönden, sağdan uçtuğundan bahseder.¹⁵²

Kuş uçuşları ve buna bağlı kehanetten bahseden tek kişi Homeros değildir. Sophokles de Antigone isimli tragedyasının 5. Epeisodionunda Bilici Teiresias kuşların hareketlerine ve kurbanlardan çıkan dumanlara göre kehanette bulunmaya çalıştığını ancak bunların anlamlı işaretler vermediklerinden söz eder.¹⁵³ Bunun üzerine Kreon bilicilerin daha önce de kendisini kandırmaya çalıştıklarından ve Zeus'un kartallarının bedeninden kopardıkları parçaları Olympos'a kadar götürseler bile (Oidipous'u kastederek) cenazeyi kaldıramayacaklarından bahseder.¹⁵⁴ Yine Sophokles Oidipous Kolonos'ta (Oidipous en Kolono) isimli diğer tragedyasının IV.

¹⁴² A.e., 155-160

¹⁴³ A.e., 160-175

¹⁴⁴ A.e., 180-185

¹⁴⁵ A.e., XV., 155-160

¹⁴⁶ A.e., 160-165

¹⁴⁷ A.e., 165-180

¹⁴⁸ A.e., 525-535

¹⁴⁹ A.e., XVII., 160

¹⁵⁰ A.e., XX., 240-245

¹⁵¹ A.e., 245-250

¹⁵² A.e., XXIV., 310-315

¹⁵³ Sophokles, *Antigone (The Antigone of Sophocles)*, Çev. Sir Richard Jebb, Cambridge, Cambridge University Press, 1891, V. Epeisodion, 1000-1021

¹⁵⁴ A.e., 1035-1040

Epeisodionunda Polyneikes babası Oidipous'a hitaben konuşurken Amphiaraos'un kuşların uçuşundan kehanet çıkarma ustası olduğundan söz eder.¹⁵⁵

Sayılan bu antik kaynaklar kartalın mücadele sahnelerindeki konumuyla birlikte değerlendirildiğinde vazolardaki kartal betimlerinin bu örnekte de görüldüğü gibi kehanetle ilgili olduğunu gösterir. Ancak vazolardaki sahneler izleyiciye profilden sunulduğu ve izleyici sahneye karşıdan baktığı için kuşların bu figürlerin sağından mı yoksa solundan mı uçtukları dolayısıyla neye işaret ettikleri belli olmamaktadır.

A2'nin arkasındaki figür grubu (A1: Resim 2.29) sahneyi karşıdan bakıldığında solda sonlandırır ve bir önceki grubun (A2) tekrarıdır. Atın başındaki sorguç (?) veya yele (?), dört eğik; koşumları iki dikey yay ve bir yatay; göz çevresi, elips oluşturacak şekilde alya ve üste birer yay; sırtı ve karnı konturu takip eden birer yatay; phallosu, iki eğik kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Arka bacakları belirgin ve kalın, ön bacakları ise ince ve silik boyanmıştır. Kuyruk kulpun altında kalmıştır. Atın kalçasının üzerindeki kuş figürünün sol kanadı sağa bir yay, kuyruğu ise sola iki yay biçiminde kazıma çizgisiyle vurgulanmıştır. Savaşçı figürünün sorgucu ve göğüs hizasındaki aksamı beyaz boyanmış; miğferinin üst kısmı, iki aşağı yay; göz kısmı, bir yatay ve bir aşağı eğik kazıma çizgiyle belirtilmiştir. Figürün baldır kasları bir öncekinde olduğu gibi abartılı şekilde boyanmış, bu hatlar yatay v formundaki iki kazıma çizgiyle iyice belirginleştirilmiştir.

Resim 2.29: E10-ST10-55-A1

A3'ün arkasında, başında sorguçlu miğfer taşıyan bir başka savaşçı figürü (A4: Resim 2.30) kendisiyle aynı yöne dönük, ayakta ve durağan, sol elinde tuttuğu

¹⁵⁵ Sophokles, **Oidipous Kolonos'ta (Oidipous en Kolono)**, IV. Epeisodion, 1312-1315, Çev. Ari Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016

kalkanını bel hizasında, sağ eliyle tuttuğu tanımlanamayan bir objeyi (savaş baltası?) boyun hizasında tutarak sol profilden betimlenmiştir. Figürün miğferiyle sorgucu arasındaki sınır aşağı yay biçiminde iki; miğferin alındaki sınırı bir eğik, boyundaki sınırı ise iki silik ve yatay kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Bacaklardaki kazıma ise iki dikey çizgiden ibarettir. Figürün elinde tuttuğu obje ne olduğu anlaşılamayacak kadar özensiz resmedilmiştir ve bu kısımdaki siyah astarın bir kısmı noktalar şeklinde dökülmüştür. Kalkanın üzerindeki beyaz boyalar korunagelmemiştir ve kalan izleri güçlükçe seçilebilmektedir.

Resim 2.30: E10-ST10-55-A4

A4 olarak kodlanan piyadenin arkasında, sahnenin karşıdan bakıldığında sağını sonlandıran diphros üzerinde oturmuş, sol profilden sakallı erkek figürü ise (A5: Resim 2.31) dirsekten kıvrık sağ kolunu bacağına dayamış, yumruk yaptığı elini önünde duran A4 figürüne doğru uzatmış, sol kolunu ise elinde tuttuğu gerdanlığı saklarcasına arkasına doğru serbest bırakmıştır. Figürün kaşı, iki aşağı yay; gözü, elips formunu verecek şekilde aşağı ve yukarı birer yay; sakalı, bir eğik ve bir yukarı yay; kulağı, sağa yatay v biçiminde çizgiyle belirginleştirilmiştir. Elbise kıvrımlarındaki kazımalar ise omuzda iki eğik; göğüs ve gövdede, dört sağa yay biçimli; kolda, iki dikey; etek ucunda, iki yatay çizgidir. Ayrıca diphrosun üstü yatay bir çizgiyle sınırlandırılmıştır. Giysinin etek ucunda beyaz boyayla yapılmış yatay bir çizginin izi görülmektedir. Figürün sağ elinde bir obje bulunmamaktadır. Bu stok figürün sol elindeki belirteç gerdanlıktır ve bu boncuklu obje onun İphis olduğunu düşündürmektedir. Zira İphis Thebai ile ilgili efsanelerde kentin kurucusu Kadmos

ve eşi Harmonia'nın Polyneikes'te bulunan bu gerdanlığını bilici kocası Amphiaraios'u sefere çıkmaya ikna etmesi için Eriphyle'ye rüşvet olarak verir.¹⁵⁶

Resim 2.31: E10-ST10-55-A5

Eserin B yüzünde de yine bir savaşa uğurlama sahnesi konu edilmiştir. Merkezde A yüzündeki A1 ve A2 figür gruplarının sağ profilden betimlenmiş bir tekrarı (B3: Resim 2.32) yer alır ve yüzeydeki betimleri iki sahneye böler. Savaşçı figürünün yanında durduğu atın koşumları, yukarıdan aşağıya bir sağa yay, bir sağa yatay v, yukarı bir yay; gözü, birleştiğinde elips oluşturan aşağı ve yukarı birer yay; göğsü, sola yay; sırtı yatay s biçiminde; karnı ise yatay bir kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Arka bacaklar belirgin ve kalın, ön bacaklar ise ince ve kuyruk gibi siliktir. Atın kalçasının üzerindeki kartal figüründe kazıma çizgi bulunmamaktadır, boyalar silik ve noktacıklar şeklinde eksiktir. Savaşçı figürünün göğüs hizasındaki aksamı beyaz boyanmıştır, miğferin üst kısmıyla sorgucu aşağı yay şeklindeki iki çizgiyle ayrılmıştır. Miğferin, göz kısmı, aşağı yay biçiminde ve eğik birer; kulak hizasındaki detayı sola yay biçimli iki; çene hizasında son bulduğu kısmı ise iki eğik kazıma çizgiyle verilmiştir. Bu figürün de baldır kasları abartılı şekilde boyanmış ve hatları yatay v formundaki iki kazıma çizgisiyle iyice vurgulanmıştır.

¹⁵⁶ Bu konunun detaylarına sonuç kısmında yer verilecektir.

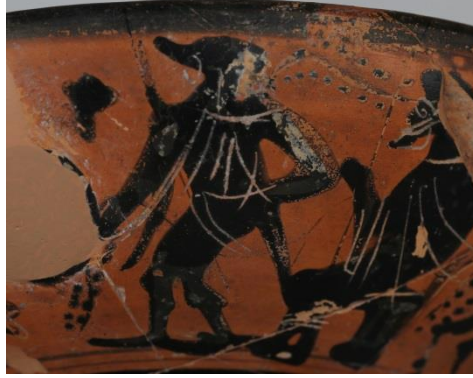
Resim 2.32: E10-ST10-55-B3

B3 figür grubu ile birbirinden ayrılan sahnelerin ilki, karşıdan bakıldığında solda yer alan bir kadın (B1: Resim 2.33) ve A yüzündeki sahnede yer alan A5 figürünün bir tekrarı olan sol profilden sakallı erkek (B2: Resim 2.34) figürlerinden oluşmaktadır. Bu sahne, ileri (karşıdan bakıldığında sola) doğru hareket halindeyken başını geri döndürmüş, sağ kolunda yay ve (kalkan?) taşıyan, sol kolunu bel hizasında dirsekten kıvrımış, amazon başlığı taşıyan bir figürle (B1) ile başlar. Figürün çıplak olan yüzü, kolları, bacakları ve üzerindeki giysinin etek ucu beyaz boyayla boyanmış, bunlar kısmen korunagelmıştır. Giysi kıvrımları yakada, yukarı yay biçimli çift; gövdede, dört dikey; belde yukarı yay biçimli bir; basende yukarı yay biçimli iki eğik kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Ayrıca sağ elinde tuttuğu obje sola yay biçimli iki kazımayla verilmiştir ki bu çizgiler profilden betimlenmiş bir kalkanı ve yayı çağrıştırmaktadır. Başlığı ve okluğu ya da kalkanıyla, erkek savaşçıların da bulunduğu bir savaşa uğurlama sahnesinde yer alan bu kadın figürü Kalydon Domuzu Avı'na giden ve Thebai'ya karşı yapılan ilk yediler seferinde yer alan Parthenopeos'un annesi Arkadialı Atalante'yi temsil etmelidir. Sophokles, Oidipous Kolonos'ta (Oidipous en Kolono) isimli eserinde, Polyneikes'in birlikte sefere çıkacağı Parthenopeos'u tanıtırken adını kendisini evlenmeden doğuran annesi Atalante'den aldığını söyler.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Sophokles, **Oidipous Kolonos'ta (Oidipous en Kolono)**, IV. Epeisodion, 1320-1322

Resim 2.33: E10-ST10-55-B1

B2 figürünün A5 figüründen farkı üzerinde oturduğu bloktur. Dolayısıyla elindeki gerdanlık belirteciyle tekrar edilen bu stok figür de Atalante'nin çağdaşı İphis'i temsil etmektedir. Figürün kulak hizasından omzuna kadar olan kısmının parçası eksiktir. Alnında, bir eğik; göz çevresinde çember biçimli bir; sakalında iki eğik ve sola yay biçimli bir kazıma çizgi vardır. Giysi detayları yakada yukarı yay biçimli bir; göğüs ve gövdede yukarı yay biçimli üç eğik; kolda, üç dikey ve etek ucunda iki yatay çizgiyle verilmiştir. Figürün üzerinde oturduğu bloğun üst sınırı bir yatay kazımayla ayrılmıştır. Detayları ise dikey ve yatayda ikişer paralel beyaz boya çizgisiyle belirlenmiştir.

Resim 2.34: E10-ST10-55-B2

B3 figür grubunun karşıdan bakıldığında sağında kalan ikinci sahne ise bir yine bir kadın (B4: Resim 2.35) ve B2 figürünün tekrarı olan sol profilden sakallı bir erkek figüründen (B5: Resim 2.36) oluşmaktadır.

$\frac{3}{4}$ sol profilden, sol kolu bel hizasında dirsekten kıvrık; sağ kolunda ise kalkan ve yay taşıyan giyimli kadın figürünün (B4) bedeni B3 figür grubuna başı ise sağda

(arkasında) duran B5 figürüne dönüktür. Figürün yüzü, boynu sol kolu ve bacakları beyaz boyanmıştır. Beyaz boya ayrıca, sağ elinde tuttuğu objenin üzerindeki birer çember ve ters üçgen motiflerinde de görülmektedir. Giysi kıvrımları (?) gövdede sağa yay biçimli üç kazıma çizgiyle verilmiştir. Figürün baldır ve ayak bileklerinin arasında siyah renkte boyanmış iki yatay çıkıntı (çizme?) vardır. B4 figürü elindeki okluk ve kalkarıyla birlikte B1 figürünün başka açıdan betimlenmiş bir tekrarıdır ve Atalante'yi temsil etmektedir.

Resim 2.35: E10-ST10-55-B4

Bu figürün bir benzeri Manchester Whitworth Enstitüsü'nde (Whitworth Institute) bulunan bir başka kylix üzerinde görülmektedir.¹⁵⁸ Beazley'in Whitworth ressamına atfettiği ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bu eserde (CVA VN 331936) aynı postür ve ekipmanla biraz farklı bir üslupla betimlenmiş figürün teni beyaz değildir, bu nedenle veri tabanındaki kayıtlara pelte taşıyan oryantal kostümlü erkek figürü olarak geçmiştir.¹⁵⁹

A5 ve B2 stok figürlerinin tekrarı olan ve aynı gerdanlık belirteciyle betimlenmiş B5 stok figürü de İphis'i temsil etmektedir. Figürün alnında birer yukarı ve aşağı yay; göz çevresinde bir çember; sakalında elips oluşturan sağa ve sola yay biçimli birer kazıma çizgi vardır. Giysi detayları yakada, bir yatay; gövdede, sağa yay biçimli iki eğik; kolda, üç düz dikey, kazıma çizgiyle ve kolda bir dikey, omuzda beş nokta, etek ucunda bir yatay beyaz çizgiyle verilmiştir. Bloğun detayları ise eğik bir kazıma ile dikey ve yatay ikişer beyaz çizgiyle belirtilmiştir.

¹⁵⁸ John Davidson Beazley, **ABV**, 644.168, 652

¹⁵⁹ **CVA**, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/55FC34A4-3EBF-4185-AF1D-991AFF763C9C>, 17.10.2018

Resim 2.36: E10-ST10-55-B5

Tondoda ayakta ve hareket halinde, başı ve bacakları sol profilden, gövdesi ise $\frac{3}{4}$ sağ profilden betimlenmiş, kanatlı ve petasoslu (?) bir erkek figürü (T: Resim 2.37) bulunur. Eserin kırmızı astarından daha koyu bir tonda olan figürün burnu, yukarı bir yay; çenesi (sakalı?) ve boynu, sola ve sağa birer yay biçimli; göğsü iki yatay ve dört dikey; giysisinin alt kısmı yukarı yay biçimli dört kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Sağ kanatta iki yatay ve kanat ucunda dört dikey ve üç eğik; sol kanatta iki düz yatay ve kanat ucunda sekiz dikey kazıma vardır. Figürün phallosu giysisinin etek ucundan diz hizasına kadar abartılı bir biçimde resmedilmiştir. Ayrıca diz ve ayak bileği arasında, kanatlı çizme olabileceği düşünülen, öne iki çıkıntı yer almaktadır. Sahneden kopuk bir izleyici niteliğine sahip bu figür kanatlarından dolayı bir haberci olan Hermes'i, Boreas'ı, Boreasogulları'ndan Kalais veya Zethes'in temsili olmalıdır.

Resim 2.37: E10-ST10-55-T

Aynı stil ve pozisyonda betimlenmiş bir kanatlı erkek figürü Rodos (Kamiros) kökenli ve Londra Britanya Müzesi'nde bulunan bir kyliksin (CVA, VN 331950)¹⁶⁰ tondosunda yer alır. Beazley tarafından Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen ve Ressam Caylus'un stil benzerliği belirtilen eser MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.¹⁶¹

Oldukça farklı stilde yapılmış açık kanatlı iki erkek figürü Oxford Missisipi Üniversitesi Müzesi, Robinson Koleksiyonu'nda (University of Mississippi – Robinson Collection) bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ilk çeyreği ile son çeyreği arasına tarihlendirilen bir tabak (CVA, VN 310200) üzerinde de yer alır.¹⁶² Tabak Ressam Lydos'a atfedilmiştir.¹⁶³ Kanatları açık pozisyonda ileri doğru koşarken betimlenmiş bu ikiz figürleri Boreasoğulları'ndan (Boreadai) Zethes ve Kalais olarak tanımlayan yayınlar vardır.¹⁶⁴ Trakya doğumlu Kuzey Rüzgarı Boreas'ın çocukları olan Kalais ve Zethes'in kanatlarının bazı kaynaklarda topuklarına bağlı olduğu, bazı kaynaklarda ise kuşlarda olduğu gibi yan taraflarından çıktığı belirtilmektedir.¹⁶⁵ Hem topuklarından hem de sırtlarından çıkan açık kanatlarıyla hareket halinde betimlenmiş Kalais ve Zethes, isimlerinin yazılı olduğu siyah figürlü bir kyliks üzerinde yer almaktadır. Vulci kökenli olabileceğine değinilen ve Würzburg Martin-Wagner Müzesi'nde (Martin von Wagner Museum) bulunan bu örnekte, kardeşlerin omuzlarındaki kanat çiftleri iki tanedir. Bir çiftin uçları T figüründe olduğu gibi aşağı doğru bakmakta, diğer çiftin uçları yukarı bakmaktadır.¹⁶⁶ Ayaklarında kanat bulunmayan fakat sırtında çift kanadı bulunan bir başka Boreasoğlu (Boreadai) figürü Londra Britanya Müzesi'nde bulunan siyah figürlü bir amphora üzerinde de yer alır.¹⁶⁷ Bu figürün sırtında bir çift ve ayaklarında bir çift açık kanatla betimlenmiş çeşitlemesi Boston Güzel Sanatlar Müzesi'nde bulunan bir kyliksin tondosunda yer

¹⁶⁰ CVA, "VN 331950" (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/DBA4715A-C707-4D6E-8ADC-A800A7DC1E24>, 25.11.2019

¹⁶¹ John Davidson Beazley, 1956, **A.g.e.**, s. 645.182, 651

¹⁶² CVA, Baltimore, Robinson Collection 1, s. 40, PL.(152) 19.1A-B, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/1B386068-522E-4958-BC35-591CBF2097CB>, 25.11.2019

¹⁶³ John Davidson Beazley, **ABV**, s. 112.54

¹⁶⁴ LIMC, Cilt III, "Boreadai 1", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 100

¹⁶⁵ Pierre Grimal, **A.g.e.**, "Boreasoğulları ya da Boreadai", s. 120

¹⁶⁶ LIMC, Cilt III, "Boreadai 7", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 127

¹⁶⁷ **A.e.**, "Boreadai 8", Kat. s.101

alır.¹⁶⁸ Boreas ve Zethes olarak tanımlanmış bu örneklerin hiçbirinin stili T figürüyle benzer değildir, ortak noktaları kanatları açık ve hareket halinde betimlenmiş erkek figürü olmalarıdır.

Kulpların altındaki stilize yunus (delphin) figürlerinden (D: Resim 2.38) birinin parçası eksik olduğundan sadece kuyruğunun ucu görülebilmektedir. Diğerinin burnu sağa yay şeklindeki bir, başının alt ve üstü iki yatay kazıma; başının altı beyaz renkli bir çizgiyle verilmiştir. Figürler arasındaki asma dalları bir önceki örnekte olduğu gibi kabın geneline gelişigüzel yerleştirilmiştir. A2-A3, kulp-B1, B3-B4 ve B4-B5 figürleri arasındaki dallarda birer üzüm salkımı vardır.

Resim 2.38: E10-ST10-55-D

Kaptaki stilize silüetler deneyimli bir elin (veya ellerin) özensiz uygulamalarıdır.

İki yüzün bezeme şeması farklı, figür sayısı aynıdır. A yüzündeki sahnede Nike veya İris'i temsil eden stok figürle (E10-ST10-55-A3) karşısındaki stok figür grubu (E10-ST10-55-A3) çekirdek uğurlama sahnesini oluşturmaktadır. Diğer figürler kullanılsa dahi bunlar uğurlamayı anlatmak için yeterlidir. Diğer figürler olayın anlatımını, mekânı, zamanı ve kişileştirmeyi desteklemek için kullanılmıştır. Tekrar eden stok figür grubu (E10-ST10-55-A1) taklitçi izleyici, hoplit (E10-ST10-55-A4) katalizör nitelikli yalın izleyici, İphis'i temsili ise (E10-ST10-55-A5) bağlı izleyicidir. Çekirdek sahnede yer almayan bağlı izleyici ve onun kişileştirilmesine yardımcı olan belirteç sayesinde sahnenin Thebai söylencesiyle ilişkili olduğu anlaşılmıştır. B yüzünde ise çekirdek sahneden söz etmek mümkün değildir. Kabın yüzeyi birbirinin devamı olan iki uğurlama sahnesiyle resimlenmiştir. Eser, karşıdan ve soldan okunmaya başladığında ilk uğurlama sahnesi iki figürden oluşur; çekirdek

¹⁶⁸ A.e., "Boreadai 8", Kat. s.106

figür arkasına bakar pozisyonda belirteci olan okluğu ve başlığıyla birlikte betimlenmiş, Atalante'yi temsil eden figürdür (E10-ST10-55-B1). Bu figür başlı başına bir savaşa hazırlık sahnesini anlatmak için yeterlidir. Anlatım İphis'i temsil eden stok figürle güçlendirilmiştir. İphis burada bağlı izleyici konumundadır. Olayın devamı niteliğindeki üç figürden oluşan ikinci sahnede de merkezdeki çekirdek figür yine Atalante'yi temsil eden (E10-ST10-55-B4) figürdür. Arkasına bakar pozisyonda olduğundan bu figür de tek başına bunun bir sefere çıkış sahnesi olduğunu anlatmak için yeterlidir. Onu uğurlayan İphis'i temsili (E10-ST10-55-B5) bağlı izleyicidir ve elindeki gösterge çekirdek figürün kişileştirilmesine yardım etmiştir. Arkasındaki stok figür grubu (E10-ST10-55-B3) ise anlatımı güçlendirmek için kullanılmış ilgili izleyicidir.

Ressam(lar) fiziksel pozisyonlar ve proporsiyonda genellikle yeterlidir; duruş pozisyonları ve kostümler bir şablona uyarak tekrar edilmiştir. Kişileştirme, figürlerin duruşu, birbirlerine göre konumu, ellerinde tuttukları nesneler ve aksesuarlarıyla sağlanmıştır. İnsan figürlerinin ayakları olması gerekenden biraz daha uzundur ancak E10-ST10-54 kodlu örnekteki Satyrostaki kadar abartılı değildir. Musculus gastrocnemius abartılıdır, bazı durumlarda yumurta gibi bir çıkıntı formundadır. Atların yanında ayakta betimlenmiş binici figürlerinin diz eklemleri terstir ve bu durum hepsinde tutarlılık gösterir. Atların bacak ve toynakları gerçeklikten uzaktır ve tutarlı kullanılmamıştır, her bir atın bacakları farklı şekilde betimlenmiştir. Özellikle ön ayaklarda görülen gerçeklikten uzaklık bunların takma bacak gibi görünmesine neden olacak boyutlardadır. Diphros veya blok üzerinde oturan figürler giyimlidir ve monobloktur. Bu figürlerin sağ kolları dirsekten kıvrık, elleri yumruk biçiminde yukarı kalkıktır. Giysi kumaşının bileğe dolanması Hellenistik Dönem sonrasında heykel sanatında görülen pudicitia tipindeki ellerin duruşunu andırır. Sol kollar ise serbest biçimde geriye doğru sarkıtılmıştır ve ellerin duruşu silüet üslubuna uygundur.

Silüetler örtücülüğü yüksek, boyar madde bakımından derişik, yüzey gerilimi ve viskozitesi düşük bir madde ile boyanmıştır. Konturlar keskin ve kararlı değildir. Ressam(lar), boyanın kontrolsüzce akmaması ve yayılmamasını istediği atların bacakları, kuyrukları ve yeleleri ile miğfer sorguçlarının uçları ince formların bazılarında bu karışımı olasılıkla suyla (veya başka bir maddeyle) inceltmiş ve onları

tek seferde ancak daha uzun sürede yapmıştır. Bazılarında üzerlerinden birden fazla defa geçmiş veya fırçanın ucuna az miktarda madde alarak dikkatlice ve uzun süreyle çalışmış olmalıdır. Bu durum pişirimden sonra bu alanlarda daha silik ve açık bir renk oluşmasına neden olmuştur.

Detaylar kazıma çizgilerle ve beyaz boyayla verilmiştir. Beyaz boya miğferlerin sorgucunda, atlı askerlerin göğüs hizasındaki kostüm detaylarında, diphros veya blok üzerindeki figürlerin etek uçlarında ve giysilerinde (nokta şeklinde) kalkanların üzerinde, kadın figürlerinin el, kol ve yüz gibi giyimli bölgelerinde silüetler gibi belli bir kuralla yinelenmiştir. Kazıma çizgilerde belli bir şablon tekrardan söz edilemez. Giysiler, yüzler, saçlar ve başlıklarda kazıma vardır. Bazı figürlerde özenle yapılmış bu çizgiler bazılarında el çabukluğuyla özensizce yapılmıştır. Bir tutarlılık göstermeksizin silüetlerle bazen örtüşür, bazen örtüşmez. Bu durum da E101-ST10-54 kodlu örnekte olduğu gibi resimleri yapanla kazıma detayları verenin farklı kişiler olduğunu düşündürür. Diğer olasılık ise aynı kişinin silüetleri ve kazıma detaylarını farklı zamanlarda yapmış olmasıdır. Atların yanında yer alan binici savaşçıların insandan çok hayvan eklemine andırır biçimde ters boyanmış diz eklemlerindeki kazıma çizgilerin de ters yapılmış olması ikinci olasılığı güçlendirir.

Örneğin A yüzündeki sahnenin benzeri Orvieto Claudio Faina Kent Müzesi'nde bulunan bir kylix (CVA, VN 10331)¹⁶⁹ üzerinde yer almaktadır. Sahnenin betimlendiği yüzlerinden biri tamamen eksik diğeri de kısmen korunmuş durumdaki bu örnekte korunan kısmının merkezinde kanatları kapalı bir figür ile onun iki yanında kartal, at ve savaşçıdan oluşan figür grupları yer alır. Aralarındaki fark yukarıda tanımlanan eser üzerindeki kanatları kapalı figürün bir yanında kartal, at ve savaşçıdan oluşan figür grubu, diğer yanında kalkanlı bir hoplit bulunmasıdır. Ressam üslubu benzerdir ve Orvieto'daki örnek Borrelli tarafından Whitworth ressamına atfedilmiştir. Verilen tarih aralığı ise MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasındadır.

¹⁶⁹ CVA, Orvieto, Museo Civico Claudio Faina 1, III.H.10, Beilage 6.36, PLS.(1847,1851) 23.1.3, 27.3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/79BD6A22-F6D4-4946-8720-F197AF1B73FC>, 27.08.2019

Amsterdam Allard Pierson Müzesi'nde bir başka örnekte de (CVA, VN 18619)¹⁷⁰ benzer sahne ve üslup görülmektedir. Kanatlı karakterin (A3 figürü) betimlenmediği bu kyliks, Borgers tarafından Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) ve Whitworth Ressamı'na atfedilmiş, MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlendirilmiştir.

Benzer ikonografi New York Callimanopoulos Koleksiyonu'nda (Callimanopoulos Collection) boyunlu bir amphorada (CVA VN 26) görülmektedir.¹⁷¹ MÖ yak. 500'e tarihlendirilen bu vazoun bir yüzünde Dionysos, Athena ve bir başka tanrı diphros üzerinde, diğer yüzünde ise ayakta duran Anadolu başlıklı ve kısa pantolonlu okçular ile miğferli ve kalkanlı Yunan savaşıları birlikte betimlenmiştir.

¹⁷⁰ **CVA**, Amsterdam, Allard Pierson Museum 2, 135-137, Fig.59, PLS.(449-451) 140.1-2, 141.1-2, 142.1-2, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D341B41A-6DDB-4F6E-BFBF-1F96C4872ADA>, 27.08.2019

¹⁷¹ **CVA**, Northampton, Castle Ashby, 10, Lev.(673) 18.3-5, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/2BC0D59B-880B-45F5-B3DA-D68FCBEB5807>, 28.11.2019

2.3. E10-ST10-56 Kodlu Kyliks (Kat. No 3)

Eser Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 25 Ağustos tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 124-144 cm aralığındaki derinlikte, E10-ST10-54, E10-ST10-55, E10-ST10-57, E10-ST10-106 ve E10-ST10-175 kodlu benzerleriyle birlikte bulunmuştur. Sayısız kırık parçadan oluşan kyliksin tek kulpu ve gövdesinin 2/5'i eksiktir. (Çizim 5, Resim 2.39)

Resim 2.39: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Kabın ayağının tüp biçimindeki kısmının iç ve dış profillerinin birbirine paralel olmaması A tipi; ayak taban yüksekliğinin dışbükey olması, gövde ayak geçişinde bilezik ve benzeri bir kesinti olmaması B tipi özellikleri göstermektedir. Form açısından değerlendirildiğinde Bloesch'in sınıflandırması bu kyliksin tarih aralığını MÖ yak. 535-510 olarak belirler.

Parçaları birleştirildikten sonra eserin A ve B yüzlerinde birer savaştan dönüş sahnesinin olduğu anlaşılmıştır.

Mevcut figürlerin boyutları ve konumları ile eserin yüzey alanı bir arada düşünüldüğünde beş figürden oluşması beklenen A yüzündeki sahne diphros üzerinde oturan, sağ profilden betimlenmiş giyimli bir kadın figürüyle (A1: Resim

2.40) başlar. Figür giysisinin altında kalan kollarını kumaşa dolamış (gösterge) ve ileri doğru uzatmış pozisyonundadır. Bu nitelikleriyle figür ilgili izleyicidir ve savaştan dönenleri izlemektedir. Figürün alını bir eğik, gözü, birleştiğinde elips formu veren aşağı ve yukarı birer yay biçimli; giysi kıvrımları yakada bir yukarı yay, gövdede iki yukarı yay biçimli, kolda üç eğik, etek ucunda bir yatay kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Göğsünde, saçında ve çenesinde beyaz boya kalıntıları seçilmektedir.

Resim 2.40: E10-ST10-56-A1

A1'in önünde, üzerine oturduğu atıyla birlikte sol profilden betimlenmiş bir binici figürü (A2: Resim 2.41) yer alır. Gövdesi durağan pozisyonda olan atın ön ayaklarının şahlanır gibi yukarı kalmış şekilde betimlenmesi hareket hissi uyandırmaktadır. Binicinin giysisi ile ilgili herhangi bir detay verilmemiş olup gövdesinde “s” şeklinde beyaz bir boya kalıntısı seçilmektedir. Binicinin sağ bacağı yukarı bir yay ve iki s, ayağı bir aşağı yay biçimli kazıma çizgiyle verilmiştir. Atın koşumları, bir sağa yay şeklinde, bir eğik ve iki yatay; göğüs ve karın kasları sola yay biçimli bir çizgiyle vurgulanmıştır. Ön ayaklar arka ayaklarına göre daha ince ve silik boyanmıştır. Çekirdek sahnede yer alan bu figürün önünde kanatları açık bir habercinin bulunması ve üzerinde herhangi bir savaş teçhizatı bulunmaması bu figürün zaferle dönen bir savaşçıyı temsil ettiğini düşündürür.

Resim 2.41: E10-ST10-56-A2

Sahnenin merkezinde, A2 figür grubunun önünde, ayakta ve ileri doğru hareket halindeki kanatlı ve giyimli kadın figürü (A3: Resim 2.42) yer alır. Bu figür tanrılardan haber getiren Nike veya İris olmalıdır. Sol profilden betimlenmiş başını geriye çevirmiş pozisyondaki figürün gövdesi $\frac{3}{4}$ sağ profilden gösterilerek hareket izlenimi güçlendirilmiştir. Figürün yüz detayları seçilmemekle birlikte, başının üzerinde kırmızı boyayla yapılmış bir daire görülmektedir. Sağ kanat iki yatay s ve beş aşağı yay biçimli; sol kanat ise sola yay biçimli iki ve beş eğik kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Giysi detayları göğüs ve bel hizasında bir yukarı yay ve sola ve sağa birer yay biçimli kazımayla verilmiştir.

Resim 2.42: E10-ST10-56-A3

Kanatları açık betimlenmiş benzer stildeki bir başka kadın figürü İtalya (Capua) kökenli ve Londra Britanya Müzesi'nde bulunan bir gözlü kylixin (CVA, VN 13247) merkezinde tahtta oturur pozisyonda sol profilden betimlenmiştir ve Nike olabileceği düşünülmektedir.¹⁷²

¹⁷² bkz. E10-ST10-55-A3 figürü

Başı sağa bakan, benzer ancak durağan ve pozisyonda, farklı bir stilde betimlenmiş, benzer giyimli, kanatları açık iki kadın figürü Rodos (Kamiro) kökenli ve Londra Britanya Müzesi'nde bulunan bir kyliksin (CVA, VN 331950)¹⁷³ her iki yüzünde de yer alır. Beazley tarafından Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen ve Ressam Caylus'un stiliyle benzerliği olduğuna değinilen eserdeki kanatların işlenişi E10-ST10-55 kodlu kyliksteki kanatları kapalı kadın figürünün kanatlarına benzemektedir. A2 figürünün açık kanatlarının ucu yukarı bakarken Londra'daki bu örnekte bulunan figürlerin açık kanatlarının uçları aşağı bakmaktadır. Beazley, bu iki figürün de Nike olduğunu belirtir.¹⁷⁴

Kanatları açık betimlenmiş bir kadın figürüne Berlin Devlet Müzesi'nde (Staatliche Museum) bulunan yazıtlı küçük usta kyliksinin tondosunda da rastlanır. Eris olarak adlandırılmış bu figürün pozisyonu E10-ST10-55 kodlu kyliksin tondosundaki figürle karşılaştırılan Boreasoğulları figürleriyle aynıdır. Sırtında ve ayaklarında açık kanatlarla betimlenmiş giyimli figürün stili de diğer karakteristik özellikleri de bu başlık altında incelenen örnekteki figürle benzeşmemektedir.¹⁷⁵

Stil açısından benzerlik göstermeyen, kanatları açık durumda betimlenmiş bir başka kadın figürü de Münih'teki (Staatliche Antikensammlungen) siyah figürlü bir hydria üzerinde yer alır. Yerle gök, tanrılarla insanlar arasındaki bağlantıyı simgeleyen İris¹⁷⁶ olduğu belirtilen bu figür Akhilleus'un Hektor'u öldürüşünü konu alan sahnenin karşıdan bakıldığında sol başında, Automedon'un sürdüğü at arabasının önünde elinde taşıdığı kerykeionu ters tutmaktadır. Giyimli betimlenmiş figürün kolları ve bacakları beyaz renktedir.¹⁷⁷

Nike figürünün (A3) önünde A2'nin tekrarı olabileceği düşünülen fakat kabın o alandaki parçasının kırık ve eksik olmasından dolayı tam olarak görülemeyen, üzerinde oturduğu hareket halindeki atıyla birlikte sol profilden betimlenmiş bir binici figürü (A4: Resim 2.43) daha yer alır. Binicinin gövdesi ve başının büyük bir kısmı, atın ise arka yarısı ve ön ayaklarının uçları görülmektedir. Gövdesi ve arka ayakları durağan pozisyonda olan atın sağ ön ayağının ileride, sol ön ayağının ise

¹⁷³ CVA, "VN 331950" (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/DBA4715A-C707-4D6E-8ADC-A800A7DC1E24>, 25.11.2019

¹⁷⁴ John Davidson Beazley, **ABV**, s. 645.182, 651

¹⁷⁵ LIMC, Cilt III, "Eris 1", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 688

¹⁷⁶ Pierre Grimal, **A.g.e.**, "İris", s. 332

¹⁷⁷ LIMC, Cilt II, "Automedon, 17", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 54

geride ve havada betimlenmesi bu figürde de bir hareket hissi uyandırmaktadır. Durağan pozisyondaki binicinin giysisi ile ilgili herhangi bir detay verilmemiş olup gövdesinde “c” şeklinde beyaz bir boya kalıntısı seçilmektedir. Boyundan omuza doğru dikey inen ve göğüs hizasındaki düz yatay çizgiyle birleşen s biçimli kazımanın neyin detayı olduğu (kol?) figürün devamının eksik olmasından dolayı anlaşılamamaktadır. Sağ bacağın yukarı kısmı üstten aşağı yay, alttan yukarı yay biçimli birer kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Ayrıca Atın karın kası sağa yay biçimli bir kazımayla belirtilmiştir. Sol arka bacak ve kuyruk diğer kısımlara göre daha ince ve silik boyanmıştır.

Resim 2.43: E10-ST10-56-A4

A4 figürünün önünde bulunması ve eser üzerindeki sahneyi karşıdan bakıldığında sağ tarafta sonlandırması beklenen figürün olup olmadığı bu alandaki parça eksikliğinden dolayı bilinmemektedir.

Merkezde yer alan Nike veya İris figürünün kanatlarının açık betimlenmiş olması ve arkasındaki binicide bir savaş teçhizatı bulunmaması bu sahnenin zaferle sonuçlanan bir dönüş sahnesi olduğunu desteklemektedir. Bunu destekleyen bir başka özellik ise atların arkasında kehanete işaret eden kartalın bulunmamasıdır, zira zaferle sonuçlanan bir dönüşte kehanete ihtiyaç yoktur. O halde merkezlerde bulunan kanatlı stok figürlerin kanatları ve hareketli ya da hareketsiz duruşları da dönüş ve uğurlama sahneleri için bir belirteç olmalıdır. Savaşa ya da sefere zafer beklentisiyle gidilir ancak sonuç belirsizdir, bu durumda merkezdeki habercinin kanatları kapalıdır ve figür hareketsizdir. Başka bir deyişle sonuç ya da zafer belirsiz olduğu için hazırlık sahnelerindeki bu figürler hareketsiz ve kanatları kapalı, dönüş sahnelerinde ise sonuç belli olduğu için hareketli ve kanatları açık betimlenmiş olmalıdır.

Eserin B yüzünde de A yüzündeki bu sahnenin bir benzeri yer almaktadır. Bu yüzdeki sahnenin başlangıcının ve sonunun yer alması beklenen alanlarındaki parçalar eksiktir. Sahnenin kulpun hemen yanındaki bir insan figürüyle (B1: Resim 2.44) başladığı kabın üzerinde yer alan bir ayak betiminden anlaşılmaktadır. Konumu, ayağın duruş pozisyonu ve sahnelerin merkezinde Nike veya İris'i temsil eden aynı kanatlı figürün bulunmasından dolayı bu figürün A1 figürünün bir tekrarı olması olasıdır.

Resim 2.44: E10-ST10-56-B1

B1 figürünün önünde yüksek olasılıkla sağ profilden betimlenmiş bir ata ait ön ve arka bacakların alt yarıları (B2: Resim 2.45) yer almaktadır. Arka bacaklar durağan, ön bacaklar ise biri ileride diğeri geride olmak üzere hareket halinde ve özensiz biçimde boyanmıştır. Figürün veya figür grubunun konumu ve A yüzündeki sahnenin merkezinde yer alan kanatlı figürün önünde ve arkasında atlı binici figürleri bulunmasından dolayı bu alanda A2 figür grubunun tekrarlanmış olma olasılığı yüksektir.

Resim 2.45: E10-ST10-56-B2

Sahnenin merkezinde A yüzünde betimlenmiş Nike veya İris'i temsilinin tekrarı (B3: Resim 2.46) yer alır. Ancak bunun yüz ve sağ kanadının olması gereken alanlardaki parça eksiktir. Sol kanat sola yay biçimli iki beş eğik kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Giysi detayları göğüs ve bel hizasında sola ve sağa ikiye yay, etek ucunda ise yukarı yay biçimli iki çizgiyle verilmiştir.

Resim 2.46: E10-ST10-56-B3

B3 figürünün önünde, A2'nin çeşitlemesi olan ve üzerinde oturduğu hareket halindeki atıyla birlikte sağ profilden betimlenmiş bir binici figürü (B4: Resim 2.47) daha yer alır. Atın bedeninin boyundan yukarısının olması gereken alandaki parça eksiktir. Gövdesi durağan pozisyonda olan bu atın da ön ayaklarının şahlanır gibi yukarı kalmış şekilde betimlenmesi hareket hissi uyandırmaktadır. Binicinin giysisi ile ilgili herhangi bir detay verilmemiş olup gövdesinde beyaz bir boya kalıntısı seçilmektedir. Başında bir aşağı yay biçimli, bir yatay; kolunun üst kısmında bir sola yay biçimli; kolunun alt yarısında iki yatay; bacağının arka yüzünde, üstte yukarı altta iki sağa yay, ön yüzünde sola yay biçimli; ayağında bir eğik ve bir aşağı yay biçimli kazıma bulunur. Atın göğüs ve karın kasları bir sola yay, yukarı ve aşağı birer yay biçimli kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Arka ayaklar öndekilere göre daha ince ve silik boyanmıştır.

Resim 2.47: E10-ST10-56-B4

B yüzündeki sahneyi karşıdan bakıldığında sağda sonlandıran ve B4 figür grubunun önünde yer alan, hareket halinde sağ profilden betimlenmiş savaşçı figürünün (B5: Resim 2.48) kalkanının alt bölümü ve iki bacağı dışında kalan kısmı parça eksikliğinden dolayı görülememektedir. Sağ bacağı geride sol bacağı dizden bükülmüş şekilde ileride olan figürün kalkanının detayları geçmiş bir elips ve bir yukarı yay şeklindeki iki kazıma çizgisiyle detaylandırılmıştır.

Resim 2.48: E10-ST10-56-B5

Tondoda, ayakta ve hareket halinde, başı sol, bedeni $\frac{3}{4}$ sağ profilden betimlenmiş kalkanlı ve çıplak bir savaşçı figürü (T: Resim 2.49) yer almaktadır. İleri doğru koşarken geri bakar şekilde resmedilmiş figürün sol eli ve kolunu taşımakta olduğu kalkan kapatmıştır. Sağ kolu ise göğüs hizasında dirsekten bükülmüş pozisyonundadır. Önde duran sağ bacağı düz ve geride, arkada duran sol bacağı ise dizden bükülmüş biçimde ileride yer almaktadır. Kalkanla birlikte bir leke gibi betimlenmiş figürün iki bacağının orantısızlığı ve sol bacağının biçimsizliği bu figürün Hephaistos'la veya Oidipus'la ilişkilendirilmesini akla getirmektedir. Figürün gözü, aşağı ve yukarı birer yay; alını, bir sağa yay; saçları, s biçimli bir

çizgiyle belirginleştirilmiştir. Boyunla omuz arasında eğik bir kazıma yer alır. Gövdede ise gelişigüzel veya hatayla yapılmış yukarı yay biçimli üç kazıma çizgisi daha bulunmaktadır. Kalkanın bulunduğu alanda kabın küçük bir parçası eksiktir.

Resim 2.49: E10-ST10-56-T

Tondodaki bu figürün bir benzeri Elaious kökenli ve Paris Louvre Müzesi'nde bulunan bir kylixin (CVA, VN 331876) tondosunda da yer alır.¹⁷⁸ İki figür stil ve pozisyon bakımından neredeyse aynıdır. Her ikisinin de sağ ayağı kaba ve büyük şekilde betimlenmiş, sol ayağı ise ince ve uzun şekilde betimlenmiştir. Louvre'da bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen örneğin sol baldırı T figürü kadar abartılı değildir. Beazley bu kylixsi Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfeder.¹⁷⁹ Benzer bir başka tondo ise Paris Madalya Kabinesi'nde (Cabinet des Medailles) bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bir kylikste (CVA, VN 331880) bulunur.¹⁸⁰ Beazley bu eseri de Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) ve Ressam Caylus'a atfeder.¹⁸¹

Benzer pozisyonda betimlenmiş bir başka figür de Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan benzer üslupta bezenmiş ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bir

¹⁷⁸ CVA, Musée du Louvre 10, III.H.E.101, PLS.(750,751), (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/5B69CBF9-2250-419D-8B1C-65853F56573E>, 25.11.2019

¹⁷⁹ John Davidson Beazley, **ABV**, s.640.108

¹⁸⁰ CVA, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 41, Lev.(441-442) 55.12, 56.1-3, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/42E82EA4-1F80-43F2-82EA-2FD00110B015>, 11.10.2016

¹⁸¹ John Davidson Beazley, **ABV**, s. 640.112

kyliksin (CVA, VN 331959) tondosunda bulunur.¹⁸² Beazley bu eseri de Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) ve Ressam Caylus'a atfeder.¹⁸³

Kyliksin mevcut olan kulpunun altında büyük bir asma yaprağı (D: Resim 2.50) leke şeklinde boyanmıştır. Figürler arasında dolgu motifi olarak kullanılan asma dalları kabın geneline gelişigüzel ve özensiz bir şekilde yerleştirilmiştir. A1 ve A2 figürleri arasındakinde bir üzüm salkımı bulunmaktadır.

Resim 2.50: E10-ST10-56-D

Bu resimlerdeki silüet şeklindeki tüm stilize figür ve motifler deneyimli bir elden özensizce çıkmıştır. Kabın her iki yüzünde aynı sahne ve bezeme şeması vardır. Ressam fiziksel pozisyonlara ve anatomiye genel olarak hakim, anatomik detaylara ise değildir. Duruş pozisyonları da kostümler gibi tekrar edilmiştir. Kişileştirme önceki örneklerdeki yöntemle sağlanmıştır.

Figürlerin yüz, saç ve başlıkları siyah renkli boyamada detaysızdır. İnsan figürlerinin ayakları tutarlı bir biçimde olması gerekenden daha ince ve uzun yapılmıştır. Merkezdeki hareketli figürün ayaklarının ucu yukarı doğru kıvrık betimlenmiştir. Her bir atın bacakları farklı şekilde ve gerçeklikten uzak betimlenmiştir. Oturan figür giyimlidir ve bir kütle biçimindedir. Bu figürün de kolu E10-ST10-55 kodlu örnekte olduğu gibi dirsekten kıvrıktır, elleri yumruk biçiminde yukarı kalkıktır ve giysi kumaşı bileğe dolanmıştır. Merkezdeki kanatlı kadın figürünün giysisinin eteğinde ışık-gölge tekniğiyle bir şeffaflık izlenimi sağlanmıştır.

Siyah renk için kullanılan maddenin örtücülüğü, yüzey gerilimi ve viskozitesi yüksektir. Konturlar keskin, figürler karardır. Ressam, boyanın kontrolsüzce

¹⁸² CVA, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 41, Lev.(442) 56.4-7

¹⁸³ John Davidson Beazley, ABV, s. 645.191, 650

akmaması ve yayılmamasını istediği atların kuyruk, boyun ve göğüslerinde, merkezde duran kadın figürünün kanatlarında ve eteğinde bu karışımı olasılıkla suyla (veya başka bir maddeyle) inceltmiştir. Bu durum pişirimden sonra bu alanlarda daha silik ve açık bir renk oluşmasına neden olmuştur. Detaylar beyaz ve kırmızı boyanın yanısıra kazıma çizgilerle verilmiştir. Bacaklarda ihtiyaç duyulmayan ve özenle yapılmış az sayıdaki bu kazıma çizgiler boya bezemeyle örtüşür. Beyaz boya A yüzünde at üzerinde betimlenmiş figürün torsosunda, kırmızı boya ise merkezdeki kanatlı kadın figürünün başının üzerinde kullanılmıştır.

2.4. E10-ST10-57 Kodlu Kyliks (Kat. No 4)

Eser Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 25 Ağustos tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 124-144 cm aralığındaki derinlikte, E10-ST10-54, E10-ST10-55, E10-ST10-56, E10-ST10-106 ve E10-ST10-175 kodlu benzerleriyle birlikte bulunmuştur. Sayısız kırık parçadan oluşan kyliksin kulpları ve gövdesinin 1/7 si eksiktir. (Çizim 6, Resim 2.51)

Resim 2.51: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Eserin ayağının tüp biçimindeki kısmının iç ve dış profillerinin birbirine paralel olmaması A tipi; ayak taban yüksekliğinin dışbükey olması, gövde ayak geçişinde

bilezik ve benzeri bir kesinti olmaması B tipi özellikleri göstermektedir. Bloesch'in sınıflandırması bu kyliks için tarih aralığını MÖ yak. 535-510 olarak belirler.

Parçaları birleştirildikten sonra A ve B yüzlerinde birer savaşa uğurlama sahnesinin olduğu anlaşılmıştır. Sahnelerdeki figürlerin sıralanışı birbirinin aynısıdır. Ancak B yüzündeki sahnenin ilk figürünün bulunması beklenen alandaki parça eksiktir.

A yüzünün merkezinde ayakta ve durağan biçimde göğüs hizasındaki iki kolunu önünde duran figüre (A2) uzatmış, sol profilden betimlenmiş kapalı kanatlı bir figür bulunmaktadır (A3: Resim 2.52). Figürün yüz ve saç detayları yoktur, omuzlarından aşağı doğru sarkan kumaş(?) kıvrımsızdır. Sol elinde çember biçiminde bir obje tutmaktadır. Giysi detayları yakada bir yatay; göğüst üç dikey ve belde bir yatay kazıma çizgisiyle belirginleştirilmiştir. Etek ucunun sınırının beyaz boyayla yapılmış düz bir çizgiyle belirtildiği kalıntılardan anlaşılmaktadır. Bu stok figür E10-ST10-55-A3 figürünün aynısıdır ve dolayısıyla Nike veya İris'i temsil etmektedir.

Resim 2.52: E10-ST10-57-A3

A3'ün karşısında, sağ profilden bir savaşçı, yine sağdan betimlenmiş atı ve onun üzerinde uçan, üstten betimlenmiş bir kartalla birlikte (A2: Resim 2.53) yer almaktadır. Başında sorguçlu miğfer, elinde mızrak taşıyan savaşçı kendisi gibi ayakta ve durağan pozisyondaki atının yanında bulunmakta, kartal ise atın kalçasının üzerinde sözü geçen diğer iki figürün başlarının hizasında aksi yöne hareket eder durumdadır. Atın başındaki sorguç(?) veya yele(?) üç kısa yatay ve bir sağa yay; göz çevresi yukarı ve aşağı birer yay; koşumları yukarı ve aşağı birer yay ve bir s biçimli; karnı bir yatay; sırtından kuyruğunun ucuna kadar olan konturu formu takip eden bir; phallosu üç eğik kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Arka bacakları özensiz, belirgin ve

kalın, ön bacakları ise kuyruğu gibi ince ve silik boyanmıştır. Arka ayakları ters durmaktadır. Atın kalçasının üzerinde uçan kuş figürünün sol kanadı bir sola yay, kuyruğu iki sola yay biçimli kazımayla detaylandırılmıştır. Savaşçı figürünün sorgucu ve göğüs hizasındaki aksamı beyaz boyanmıştır fakat bu kısımlardaki boyalar korunagelmemiştir. Miğferle yüz hilal biçiminde içiçe yerleştirilmiş iki kazıma çizgisiyle birbirinden ayrılmıştır. Figürün sağ baldır kası abartılı şekilde boyanmıştır.

Resim 2.53: E10-ST10-57-A2

A2 figür grubunun arkasında, ayakta ve durağan bir savaşçı (A1: Resim 2.54) sorguçlu miğferi, kalkanı ve mızrağıyla birlikte geriye bakar durumda betimlenmiştir. Yüzü sağ, bacakları sol profilden verilmiş savaşçının gövdesini ve kollarını taşımakta olduğu kalkan örtmektedir. Miğferin detayları iki paralel hilal ve bir yatay v; bacaklar bir sola yay bir de yatay v biçiminde kazıma çizgiyle verilmiştir. İki omuzdan aşağı düz bir şekilde sarkan kıvrımsız kumaşın üzerinde karşıdan bakıldığında sağda iki dikey, solda ise üç eğik kazıma vardır. Kalkanın üzerinde beyaz boyayla yapılmış altı kollu bir denizanasını çağrıştıran motif boyaların dökülmüş olmasından ve bu alandaki küçük bir parça kaybından dolayı tam olarak seçilememektedir.

Resim 2.54: E10-ST10-57-A1

Kanatlı figürün (A3) arkasında A1'in tekrarı olan bir savaşçı figürü (A4: Resim 2.55) daha yer alır. Bu figürün diğerinden farkı detayları belirtmek için kullanılan kazıma çizgiler ve kalkanın üzerindeki beyaz boyayla yapılmış motiftir. Miğferin detayları aynıdır, bacaklar birbirine paralel ve geniş açılı iki v biçimli kazımayla verilmiştir. Kalkanın üzerinde beyaz boyayla yapılmış bir çember ve onu sekize bölen bir + ve bir x motifi boyaların dökülmüş olmasından dolayı tam olarak seçilememektedir.

Resim 2.55: E10-ST10-57-A4

A4 kodlu piyadenin arkasında, sahneyi karşıdan bakıldığında sağda sonlandıran oturmuş pozisyonundaki sol profilden sakallı erkek figürü ise (A5: Resim 2.56) sol kolu dirsekten kıvrık biçimde bir asa tutan elini A4 figürüne uzatmış, sol kolunu ise arkasına doğru serbest bırakmış bir şekilde betimlenmiştir. Bu alandaki parça eksikliğinden dolayı figürün sol eli ve üzerinde oturduğu nesnenin büyük kısmı görülememektedir. Figürün kaşları bir aşağı yay; gözü bir çember; sakalı bir yukarı yay; boynu bir sağa yay biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Giysi kıvrımlarındaki detaylar ise yakada iki yatay; belde iki sağa yay biçimli; kol ağzında

üç dikey, etek ucunda ise üç yatay kazımayla verilmiştir. Elinde asa belirteci ile betimlenmiş bu stok figür olaya şahit olan, yönetici sınıfında bulunan yaşlı bir erkeği temsil etmektedir.

Resim 2.56: E10-ST10-57-A5

A yüzündeki sahnenin tekrar edildiği B yüzündeki figürlerin diğerlerinden farkı kazıma çizgileri ve pişmeden kaynaklı boya eksiklikleri ile renk farklarıdır. Ancak bu yüzde parça eksikliğinden dolayı ilk figür (B1: Resim 2.57) görülememektedir.

Resim 2.57: E10-ST10-57-B1

B1 figürünün eksik olmasından dolayı B yüzündeki mevcut sahne karşıdan bakıldığında sol taraftan A2 figür grubunun tekrarı olan, sağ profilden betimlenmiş bir savaşçı, yine sağ profilden betimlenmiş atı ile birlikte (B2: Resim 2.58) başlar. Atın kalçasının uç kısmı, kuyruğu ve üzerinde bulunması gereken kartal figürü parçanın eksik olmasından dolayı görülememektedir. Bu yüzdeki diğer tüm figürlerde olduğu gibi bu grupta da boyalar oldukça yıpranmış ve dökülmüş durumdadır. Figürler dökülen boyanın altındaki astarsız çamurun renginin zeminde kullanılan astardan daha açık olması sayesinde algılanabilmektedir. Atın başındaki

sorguç(?) veya yele(?) dört kısa yatay, bir kısa yay biçimli yatay ve bir yay biçimli dikey, koşumları iki yay biçimli dikey ve bir s biçimli dikey, göğsü bir yay biçimli dikey, karnı bir yatay, sırtı yay biçimli bir yatay kazıma çizgisiyle vurgulanmıştır. Bacakları özensiz ve ince boyanmıştır. Arka ayakları ters durmaktadır. Savaşçı figürünün miğferi bir çengel biçimli dikey ve onu takip eden bir kısa yatay kazıma çizgisi ile detaylandırılmıştır. Bu figürün de sağ baldır kası abartılı şekilde boyanmıştır.

Resim 2.58: E10-ST10-57-B2

B yüzünün merkezinde de A3 figürünün tekrarı, ayakta ve durağan, göğüs hizasındaki iki kolunu önünde duran figür grubuna (B2) uzatmış pozisyonda sol profilden betimlenmiş kapalı kanatlı bir figür bulunmaktadır (B3: Resim 2.59). B3 figürünün A3 ten farkı çemberi sağ eliyle tutmasıdır. Giysisinin kıvrımları yakada bir yatay, göğsünde üç sağa yay biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Kanadında ise üç dikey kazıma görülmektedir.

Resim 2.59: E10-ST10-57-B3

Kanatlı figürün (B3) arkasında A4'ün tekrarı (B4: Resim 2.60) yer alır.

Resim 2.60: E10-ST10-57-B4

B4'ün arkasındaki, A5'in tekrarı olan ve karşıdan bakıldığında sahnenin sağ tarafını sonlandıran diphros üzerinde oturmuş sakallı erkek figürünün (B5: Resim 2.61) diğerinden farkı üzerinde oturduğu çapraz ayaklı diphrosun ve sol elinin görünmesidir. Figürün, gözü bir çember; sakalı bir eğik ve bir yukarı yay; ensesi bir s biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Giysi kıvrımlarındaki detaylar yakada bir yukarı yay; gövdede iki sağa yay biçimli; kol ağzında üç dikey kazımayla verilmiştir. Figürün üzerinde oturduğu diphrosla kendisini yatay bir çizgi ayırmaktadır.

Resim 2.61: E10-ST10-57-B5

Tondodaki insan başlı ve kuş gövdeli durağan yaratığın (T: Resim 2.62) gövdesi sağ, başı sol profilden betimlenmiştir. Arkasındaki yarı açık kanatlarına bakar pozisyondaki başlıklı figürün erkek olduğu sakallarından anlaşılmaktadır ve göğsüne denk gelen parça eksiktir. Başlık ile alın eğik bir kazıma çizgiyle birbirinden ayrılmıştır. Göz çevresi bir çember; çene bir sola yay, ense bir aşağı yay biçimli

izgiyle detaylandırılmıştır. Önde duran kanat ve bu hizadaki gövde tüyleri gelişigüzel yapılmış on üç kısa dikey; uzun kuyruktaki tüyler  yatay; kuyruk ucu ise iki sağa yay biçimli kazımayla verilmiştir. Yay biçiminde ve birbirine paralel duran uzun bacaklarındaki boya diğer kısımlara göre daha siliktir.

Resim 2.62: E10-ST10-57-T

Diğeri eksik olduğundan dolayı sadece bir kulpun altında yer alan stilize delphin figürünün de (D: Resim 2.63) boyaları büyük oranda dökülmüştür. Burnu ember şeklindeki bir ve başının üzeri dalga formunda eğik bir kazıma çizgisiyle, çenesinin altından göğsüne kadar olan kısmı ise beyaz bir çizgiyle verilmiştir. Figrlar arasında dolgu motifi olarak kullanılan asma dalları bir diğerlerinde olduğu gibi kabın geneline gelişigüzel yerleştirilmiştir. A2-A3, A5-kulp, B2-B3 ve B4-B5 figürleri arasındaki dallarda birer üzüm salkımı, A4-A5 arasında ise bir içki boynuzu yer alır.

Resim 2.63: E10-ST10-57-D

Eser üzerindeki resimlerin stil özellikleri E10-ST10-55 kodlu örnekle genel olarak örtüşür. Bu örnekte kazıma çizgiler daha az kullanılmıştır. Atların yanındaki figürlerin bacak eklemleri gerçeğe uygun açıda yapılmıştır ancak bu defa da hopliten bacak eklemlerinde kullanılan kazıma çizgiler terstir. A ve B yüzünde oturur pozisyonda betimlenmiş beşinci figürlerin ellerinin duruşu farklıdır. Bu örnekte sağ eller birer asa tutmaktadır ve giysi bileğe sarılı değildir, aşağı doğru sarkmaktadır. Sol eller ise çizgisel ve detaysızdır, diğer örnekte olduğu gibi gerdanlık tutmamaktadır. Buradaki kişileştirme zayıftır ve asa ile belirteci sağlanmıştır. Asa, herhangi bir topluluğun yönetici sınıfının temsilcisine işaret etmektedir. Bu durum izleyiciyi zayıf kişisel özellikli role sahip ilgili izleyici sınıfına sokar. Bu iki kylixin a ve b yüzündeki bezeme şeması, figür tipleri ve sayısı aynıdır. Aralarındaki tek fark bu örneğin a yüzünün at, kartal ve biniciden oluşan figür grubu ile değil bir hoplitle başlamasıdır.

2.5. E10-ST10-106 Kodlu Kyliks (Kat. No 5)

Eser Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 25 Ağustos tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 124-144 cm aralığındaki derinlikte, E10-ST10-54, E10-ST10-55, E10-ST10-56, E10-ST10-57 ve E10-ST10-175 kodlu benzerleriyle birlikte bulunmuştur. Sayısız kırık parçadan oluşan kyliksin kulplarının biri ve bu kısımdaki ağız parçası eksiktir (Çizim 7, Resim 2.64).

Resim 2.64: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Eserin ayak taban yüksekliğinin dış profilinin içbükey olması A tipi; gövde ayak geçişinde bilezik ve benzeri bir kesinti olmaması, ayağın tüp biçimindeki kısmının iç ve dış profillerinin birbirine nerdeyse paralel olması ise B tipi özellikleri göstermektedir. Bloesch'in sınıflandırması bu kyliks için de tarih aralığını MÖ 535-510 olarak belirler.

Parçalar birleştirildikten sonra hem A hem de B yüzündeki sahnelerde Hephaistos'un sarhoş edilme konusunun işlendiği anlaşılmıştır. A yüzünde ve B yüzünde aynı karakterler aynı sırada ve pozisyonda betimlenmiştir ancak A yüzünde fazladan bir Satyros figürü daha vardır.

A yüzündeki sahne, ileri doğru hareket halinde sağ profilden betimlenmiş; sol kolunu göğüs hizasında dirsekten bükmüş; elinde tuttuğu bir müzik aleti olması

beklenen tanımlanamayan objeyi (sistrum?, kratola?)¹⁸⁴ havaya kaldırmış bir Satyros (A1: Resim 2.65) figürüyle başlar. Figürün yüzü ve sakalı, bir s ve bir sağa dönük yay; omzu, bir sola yay ve kalçası bir sağa yay biçimli kazıma çizgilerle detaylandırılmıştır. Ayrıca saçları ile omzu arasında dikey bir kazıma daha vardır. Figürün sağ kolu ile sırtının kalçaya kadar olan kısmının olması gereken alandaki parça eksiktir. Bacakları özensiz ve kasları abartılı boyanmıştır.

Resim 2.65: E10-ST10-106-A1

Benzer bir Satyros figürü, Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan, benzer üslupta bezenmiş ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bir kylixin (CVA, VN 331870) b yüzündeki sahnenin ilk figürüdür.¹⁸⁵ Beazley bu kabı Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfeder.¹⁸⁶

Sahne ileri doğru yönelmiş, hareket halindeki bir katırın üzerinde çıplak ve oturur durumda sağ profilden betimlenmiş sakallı erkek figürü (A2: Resim 2.66) ile devam eder. Figürün yüzü ile saçları, bir sola yay; gözü, bir yatay v; sakalı, bir aşağı yay biçimli ve bir eğik; sağ kolu, bir yatay ve bir aşağı yay biçimli; sağ bacağının ön yüzü bir sola yay, arka yüzü birer yukarı yay ve s; ayağı, birer yatay s ve yukarı yay biçimli kazıma çizgiyle verilmiştir. Katırın koşumları, bir dikey, üç yukarı yay biçimli ve bir yatay; göğüs kasları bir sola yay; kalçası ise iki sağa yay biçiminde kazımayla detaylandırılmıştır. Ağız, boynu ve karnı beyaz boyama çizgileriyle vurgulanmıştır ancak bu boyalar korunagelmemiştir. Figürün kulakları silik, özensiz boyanmış ön bacakları arka bacaklarına görece daha kalındır. Üzerine bindiği katır

¹⁸⁴ Esra Kayıkçı Kamalı, **A.g.e.**, s.51; Devrim Sönmez, **A.g.e.**, s.158

¹⁸⁵ **CVA**, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 41-42, Lev.(442) 56.8-11, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/1BA5BA7C-CD4F-4EEC-AD6F-2547C3119EDD>, 20.11.2018

¹⁸⁶ Beazley, **ABV**, s. 640.102

dışında herhangi bir belirteci bulunmayan figür Hephaistos'u temsil etmelidir. Söylenceye göre Hephaistos, annesi Hera'ya olan kızgınlığından dolayı onu Olympos'ta cezalandırmak için üzerine oturanı zincirlerle kendisine bağlayan sihirli bir taht yapar. Bu tahta oturarak tutsak kalan Hera'nın zincirlerini çözebilecek tek kişi tahtın üreticisi Hephaistos'tur. Annesine kızgınlığı dinmeyen Hephaistos'u Olympos'a götürerek zincirleri çözmeye ikna etme görevi Dionysos'a düşer. Dionysos ve eşlikçileri Hephaistos'u Olympos'a şarapla sarhoş ederek götürürler.¹⁸⁷

Resim 2.66: E10-ST10-106-A2

A2 grubunun önünde hafif kambur bir şekilde ileri doğru hareket halinde, sağ profilden betimlenmiş, iki eliyle tuttuğu diaulosu¹⁸⁸ çalan bir Satyros (A3: Resim 2.67) bulunmaktadır. Göğsü, kalçası ve sol bacağının dolgun şekli figüre yaşlı bir erkek izlenimi kazandırmaktadır. İleride duran sağ bacağı geride duran sol bacağına göre daha ince boyanmıştır. Figürün alnı bir eğik; sakalı bir s ve sola yay; omzu bir sola yay; göğsü bir yukarı yay; sağ bacağı birer yukarı yay ve s biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Figürde ayrıca, saç sınırından beline varan dikey bir kazıma daha vardır. Kuyruğu ve aulos daha silik boyanmıştır.

¹⁸⁷ Pausanias, **Periegesis tes Hellados**, 1.20.3: **Description of Greece**, Çev. William Henry Samuel Jones, Cambridge, Harvard University Press, 1918

¹⁸⁸ Esra Kayıkçı Kamalı, **A.g.e.**, s.28; Devrim Sönmez, **A.g.e.**, s.85,149

Resim 2.67: E10-ST10-106-A3

Sahnenin devamında ileri doğru hareket halinde başı sol, bedeni $\frac{3}{4}$ sağ profilden betimlenmiş, giyimli ve sakallı bir figür (A4: Resim 2.68) yer alır. Arkasına bakan figürün, sağ kolu bel hizasında dirsekten kıvrık, arkasında kalan sol kolu da dirsekten büküktür ve sol eli oldukça uzun saplı bir içki boynuzu taşımaktadır. Elinde tuttuğu belirteç ile eşlikçi Satyroslar bu figürün Dionysos olarak kişileştirilmesini sağlamaktadır. Figürün başlığı, bir yatay, birer yukarı ve aşağı yay biçimli; alnı, bir yatay; sakalı iki eğik ve bir s biçimli; sağ kolu ve eli bir yatay, birer s ve sola yay biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Giysisinin etek ucu iki yukarı yay biçimli kazımayla sınırlandırılmıştır. Figürün omzunda taşıdığı pelerinin sağdan sarkan kısmı kıvrımsızdır ve sadece boya kullanılarak yapılmıştır. Soldan sarkan pelerin parçasının kıvrımları ise kazıma çizgilerle oluşturulmuştur. Bunlar yukarıda biri kısa olmak üzere dört eğik, aşağıda ise s formu bir çizgiyle sağlanmıştır. Figürün sol omuz kısmında formu seçilemeyen (saç?) bir kırmızı, giysisinin üzerinde ise damla formunda altı beyaz boya izi vardır. Elinde tuttuğu boynuzun alt yarısı daha silik boyanmıştır.

Resim 2.68: E10-ST10-106-A4

Dionysos figürünün (A4) önünde bir Hephaistos figürü (A5: Resim 2.69) daha bulunur. A5'in bu yüzdeki eşinden (A2) farkı detaylardaki çizgiler ve boya kalıntılarıdır. Figürün yüzü ile saçları, bir sola yay; gözü, bir yatay v biçimli; sakalı bir eğik; sağ bacağının ön yüzü s, arka yüzü üstte bir yukarı yay ve arka yüzü bir s; sağ ayağı yatay bir s biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Bunlardan son ikisi birleşiktir. Katırın koşumları biri dikey üçü yatay olmak üzere dört; gözü bir yatay v; göğüs kasları bir sola yay; karın kasları bir sağa yay; kalçası ise bir eğik s biçiminde kazıma çizgilerle detaylandırılmıştır. Ağız yarı çember; boynu ve göğsü dalga biçiminde; karnı yatay birer çizgiyle beyaz boya kullanılarak vurgulanmıştır ancak bu boyalar korunagelmemiştir. Figürün kulakları silik, diğerleri gibi özensiz boyanmış ön bacakları arka bacaklarına göre daha incedir.

Resim 2.69: E10-ST10-106-A5

Sahnenin karşıdan bakıldığında sol yanı ileri doğru hareket halinde sağ profilden betimlenmiş bir başka Satyros figürüyle (A6: Resim 2.70) son bulur. Figür, iki kolunu da dirsekten bükmüş, sol elinde kratola (?), sistrum (?) veya meşaleyi yukarı kaldırmış pozisyonundadır. Figürün yüz ve sakal detayı bir s, üç sola yay; gözü bir elips biçimli; kalçası birer yukarı yay ve yatay s biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir. Gövdesindeki yay sağa ve sola dönük iki yay biçimli kazıma yorumlanamamıştır. Figürün gövdesinde ayrıca u biçimli beyaz bir boya kalıntısı bulunmaktadır.

Resim 2.70: E10-ST10-106-A6

Yukarıda da sözü geçtiği gibi eserin B yüzünde A yüzündeki sahnenin tekrarı yer almaktadır. Ancak A yüzünde altı figür bulunurken B yüzünde beş figür bulunmaktadır. Bu yüzdeki sahne A yüzündeki A2 figür grubunun tekrarıyla başlar ve diğer figürler aynı sırayla devam eder. Aralarındaki fark, detayları vermekte kullanılan çizgiler ile A yüzündeki aulos çalarken betimlenmiş Satyros figürünün B yüzünde lyra ve tulum ile betimlenmiş olmasıdır. Katır üzerindeki Hephaistos (B1: Resim 2.71) burada da sağ profilden betimlenmiştir. Katırın kalçasının ve koşumlarının bulunması gereken alandaki küçük parçalar eksiktir. Hephaistos'un yüzü ile saçları bir eğik; gözü bir elips; sakalı bir sağa dönük yay; omzu sola yay biçimli; kolu bir çift yatay; sağ bacağının ön yüzü bir sola yay, arka yüzü üstte bir yukarı altta bir sağa yay; ayağı yukarı ve aşağı birer yay biçimli kazıma çizgiyle verilmiştir. Katırın gözü bir yatay v; göğsü bir sola yay ve kalçası bir sağa yay biçimli kazımayla detaylandırılmıştır. Ağzı yarı çember, boynu ve göğsü sola dönük yay biçimindeki ve karnı yatay birer çizgiyle beyaz boya kullanılarak vurgulanmıştır ancak bu boyalar korunagelmemiştir. Figürün kulakları ve sakalı silik, özensiz boyanmış ön bacakları arka bacaklarına göre daha kalındır.

Resim 2.71: E10-ST10-106-B1

B1'in önünde sağ profilden betimlenmiş ileri doğru hareket halinde hafif kambur bir Satyros figürü (B2: Resim 2.72) sağ elinde içki tulumu sol elinde dört telli bir lyra¹⁸⁹ taşımaktadır. Figürün yüzü bir sağa dönük yay; gözü bir sağa yay; sakalı bir sola yay biçimli; sırtı, bir dikey eğik ve bir aşağı yay; kolu bir sola yay biçimli ve iki yatay; eli aşağı ve yukarı birer yay ve yatay v; önde duran sağ bacağı ve kalçası ise s biçiminde bir kazıma çizgiyle verilmiştir. Tulumun alt konturunda bir sağa yay biçimli ve lyranın tellerinde dört eğik kazıma çizgisi daha yer almaktadır.

Resim 2.72: E10-ST10-106-B2

Sahnenin merkezinde yer alan Dionysos figürü (B3: Resim 2.73) A4'ün tekrarıdır. Figürün başlığı bir eğik ve bir aşağı dönük yay biçiminde; alını, bir eğik; gözü iki kısa yatay; ağzı bir eğik; sakalı bir uzun s biçimli ve üç eğik; kolu bir yatay ve bir yatay s biçimli kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Giysideki kazımlar ise: omuzda çengel uçlu bir dikey; göğüste iki yatay; belde bir eğik; etekte bir sola yay, iki eğik ve bir s; etek ucunda iki yukarı yay biçimindedir. Bu figürün de omzunun üzerinde formu seçilemeyen (saç?) kırmızı bir boya izi vardır.

¹⁸⁹ Esra Kayıkçı Kamalı, **A.g.e.**, s.34; Devrim Sönmez, **A.g.e.**, s.140

Resim 2.73: E10-ST10-106-B3

Dionysos'un (B3) önünde dördüncü ve son kez tekrar edilen Hephaistos figürü (B4: Resim 2.74) bulunur. Yüzü ve sakalı ile gözü yatay birer v; kolu bir yukarı yay; kalçası bir yukarı; bacağı sola ve sağa birer yay; ayağı bir yukarı yay ve bir eğik s biçimli kazımayla belirginleştirilmiştir. Çizgiler, katırın koşumlarında bir eğik, bir yatay v, bir yukarı yay; göğsünde bir sola yay; karnınsa bir yukarı yay ve kalçasında bir s biçimindedir. Bu örnekte de ağızda yarı çember, göğüste sola yay ve karında yukarı yay biçimli hatlar beyaz boyayla yapılmıştır ancak bu boyamalar da diğerleri gibi izlerden ibarettir. Diğerleri gibi özensiz boyanmış arka bacakların üst kısmı birbirine bitişiktir.

Resim 2.74: E10-ST10-106-B4

B yüzündeki sahne karşıdan bakıldığında sağda A6 figürünün tekrarıyla (B5: Resim 2.75) son bulur. Figürün yüzü bir yatay ve bir sağa dönük yay; sakalı sağa ve sola birer yay; sırtı bir eğik ve bir sola yay; kalçası bir yukarı yay ve bir yatay s biçimli kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Torsosunda u biçimli beyaz boya kalıntıları vardır. Elinde taşıdığı obje iyi seçilemeyecek kadar siliktir.

Resim 2.75: E10-ST10-106-B5

Tondoda başını arkaya çevirmiş ve durağan pozisyonda kapalı kanatlı bir siren betimi (T: Resim 2.76) bulunmaktadır. Figürün başı sol, bedeni sağ profilden betimlenmiştir. İleride duran sağ bacağı daha kalındır. Sağ ayağı toynaklı bir hayvan sol ayağı ise insan ayağı biçiminde resmedilmiştir. Alın bir eğik; gözü iki kısa aşağı yay; ensesi bir s; göğüs konturu bir sola yay; gövdesi iki sağa yay; kanadındaki tüyleri altı yukarı, bir aşağı yay; kuyruğunun ucu iki sağa yay ve iki yukarı yay biçimli kazıma çizgiyle detaylandırılmıştır. Gövdesindeki boyalarda kayıp vardır.

Resim 2.76: E10-ST10-106-T

Benzer postürde betimlenmiş bir siren figürü benzer üslupta bezenmiş ve Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan bir başka kyliksin (CVA, VN 331972) tondosunda

bulunur.¹⁹⁰ Ancak bu figürün bacaklarından biri yukarıda açıklanan örnekteki gibi bir toynakla son bulmaz. MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bu eser Beazley tarafından Yapraksız Grubu (Leafless Group) ve Ressam Caylus'a atfedilmiştir.¹⁹¹

Kabın kulplarının altında büyük birer asma yaprağı (D: Resim 2.77)vardır. Ancak parça eksikliğinden dolayı bunlardan birinin sadece alt kısmı görülebilmektedir. Figürler arasında dolgu motifi olarak kullanılan asma dalları kabın geneline gelişigüzel ve özensiz bir şekilde yerleştirilmiştir.

Resim 2.77: E10-ST10-106-D

Bu örnekte de stilize silüetlerin özensiz işlendiği görülmektedir.

Kabın her iki yüzünde de aynı konu ve figürler farklı bezeme şemasıyla tekrar edilmiştir, bir yüzde altı, diğer yüzde beş figür yer alır. A ve B yüzlerinde çekirdek sahneden söz edilemez. Çekirdek, Hephaistos'tur ve katır üzerinde betimlenmiş haliyle mitolojik olayın anlaşılması için yeterlidir. Elinde içki boynuzu ya da kadeh benzeri bir belirteç taşıyor olması onun katır üzerinde betimlenen Dionysos figürüyle karıştırılmasını engellemektedir. Geri kalan figürler bağlı izleyiciler kategorisindedir ve her iki sahnede de olay akışı figürlerin tekrarıyla sağlanmıştır. Buradaki ressam(lar) da fiziksel pozisyonlarve anatomi konusunda yeterli, detayda değildir.

Duruş ve kostümler tekrar edilmiştir. Kişileştirme yöntemi diğerleriyle aynıdır.

Figürlerin elleri ve yüzleri siyah renkli boyamada detaysızdır. Ayaklar tutarlılık göstermemekle birlikte bazıları olması gerekenden daha ince ve uzun yapılmıştır. E10-ST10-54 kodlu örnekte olduğu gibi aynı figürün ayaklarında da tutarsızlık

¹⁹⁰ CVA, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 42, Lev.(443) 57.1-4, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0F64177F-2C73-4A4A-ADC8-C1253DDB9A33>, 11.08.2016

¹⁹¹ John Davidson Beazley, ABV, s. 646.203, 650

izlenebilmektedir. Satyrosların torsoları diğer örneklerdekilere göre daha tıknaz ve hantal, üst bacakları da daha kalındır. Musculus gastrocnemiuslarda E10-ST10-54 kodlu örnekteki kadar abartı görülmez. Eklemler diğer örneklerle göre daha başarılıdır. Tüm erkek figürlerin sakalları sivridir. Tek giyimli figür olan Dionysos'un giysisinin eteğinde ışık-gölge tekniğiyle bir şeffaflık izlenimi sağlanmıştır.

Silüetler örtücülüğü, yüzey gerilimi ve viskozitesi yüksek bir madde ile boyanmıştır. Konturlar keskin, figürler kararlıdır. Ressam, boyanın kontrolsüzce akmaması ve yayılmamasını istediği boynuz ucu, kulak gibi ince formların bazılarında ve Dionysos'un eteğinde bu karışımı olasılıkla suyla (veya başka bir maddeyle) inceltmiştir.

Detaylar beyaz ve kırmızı boyanın yanısıra kazıma çizgilerle verilmiştir. Kazıma çizgiyle verilen detaylarda aynı kısımlarda aynı şekiller kullanılmıştır. Bacaklarda yer almayan ve özenle yapılmış bu kazıma çizgiler boya bezemeye örtüşür. Örtüşmediği istisna A yüzündeki Dionysos figürüne kazıma çizgilerle eklenen ve siyah silüette yer almayan pelerinde görülür. Beyaz boya katırların ağızlarında, göğüslerinde, bacaklarında ve Dionysos'un giysisinde (damla biçiminde) kullanılmıştır. Kırmızı boya ile verilmiş detay ise Dionysos'un saçında görülür.

Özellikle Arkaik Dönem vazo ressamlarının severek işledikleri Dionysos thiasosu sahnelerinde katır üzerinde içki içerken betimlenmiş figürler sıkça kullanılmıştır. Bu figürler thiasos karakterlerinden Dionysos, Mainadlar ve Satyroslardır. Bu üç karakterden daha sık kullanılmış karakter ise Hephaistos'tur.

Paris Louvre Müzesi'nde bulunan, MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen, Etruria kökenli bir psykter (CVA, VN 320242)¹⁹² üzerindeki sahnede katır üzerinde Dionysos¹⁹³ oturmaktadır. Dionysos'un katır üzerinde betimlendiği sahne¹⁹⁴ örnekleri yine Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan, MÖ 6.yy'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen bir skyphosta (CVA, VN 302647)¹⁹⁵ ve Münih Eski Eserler Koleksiyonu (Antikensammlungen) bulunan, MÖ 6. yy.'ın ikinci

¹⁹² CVA, Paris, Musée du Louvre 8, III.H.E.57, III.H.E.58, Lev.(505-506) 73.4-6, 74.2-3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0647FA47-7C56-476E-B3E1-DD2942003B49>, 20.11.2016

¹⁹³ LIMC, Cilt III, "Dionysos 393", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 342

¹⁹⁴ A.e., "Dionysos 394", kat. s. 343; "Dionysos 397", kat. s. 343

¹⁹⁵ CVA, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 50-51, Lev.(455) 69.1-7, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/C478CE40-5646-49B1-8E04-D65B45F0D65B>, 22.10.2016

yarısına tarihlendirilen, Etruria (Vulci) kökenli boyunlu bir amphorada (CVA, VN 1159)¹⁹⁶ görülmektedir.

Katır üzerinde Mainadların betimlendiği¹⁹⁷ bir örnek, Malibu J. Paul Getty Müzesi'nde bulunan, MÖ 6.yy'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlenen lekythostur (CVA, VN 41926)¹⁹⁸. Bothmer bu lekythosu Leagros Grubu'na atfeder.

Satyrosların katır üzerinde betimlendiği¹⁹⁹ örnekler arasında Berlin Devlet Müzesi'nde bulunan, Etruria kökenli bir amphora (CVA, VN 6085)²⁰⁰ ile Selanik Arkeoloji Müzesi'nde (Arkhaiologiko Mouseio Thessalonikes) bulunan ve ressam üslup özellikleri bu başlık altında incelenen kyliklerle benzeşen bir skyphos (CVA, VN 2657)²⁰¹ sayılabilir.

Hephaistos'un katır üzerinde betimlendiği sahneler²⁰² ise Würzburg Martin-Wagner Müzesi'nde bulunan bir dinos (CVA, VN 1005354)²⁰³, New York Metropolitan Sanat Müzesi'nde bulunan ve Ressam Lydos'a ait destekli bir krater (CVA, VN 310151)²⁰⁴, MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bantlı bir kylik (CVA, VN 350749)²⁰⁵, Wisconsin Elvehjem Sanat Müzesi'nde (Elvehjem Museum

¹⁹⁶ CVA, Munich, Museum Antiker Kleinkunst 8, 29-31, Beilage B4, Lev.(1791,1795-1796) 373.4, 377.1-2, 378.4, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/213A35D8-407C-4063-AEDD-FBE5BD07D8E5>, 14.11.2016

¹⁹⁷ LIMC, Cilt VI, "Mainades 83", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 541

¹⁹⁸ CVA, Malibu, J. Paul Getty Museum 2, 13-14, Fig.12, Lev.(1242,1244) 68.1-3, 70.2-3, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/66CA3AE9-CE2C-485A-BDFE-ED87039EEF52>, 12.12.2016

¹⁹⁹ LIMC, Cilt VII, "Silenoi 68", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 757; A.e. Cilt III, "Dionysos", Kat. s. 388

²⁰⁰ CVA, Berlin Antikenmuseum 5, 54-55, Beilage F5, Lev.(2187) 42.1-4, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/9B9AF7FB-7A85-45A9-9F9B-53D35C470712>, 12.12.2016

²⁰¹ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/CC24BA88-9541-4D17-BF9C-2418CDBCC7B9>, 12.12.2016

²⁰² LIMC, Cilt III, "Dionysos 549", Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 361; A.e., "Dionysos 552", kat. s. 362; A.e., "Dionysos 563", kat. s. 364; A.e., "Dionysos 567", kat. s. 364; A.e., Cilt V, "Hephaistos 116", kat.s. 391; A.e., "Hephaistos 138a", kat. s. 393; A.e., "Hephaistos 139d", kat. s. 394; A.e., "Hephaistos 139e", kat. s. 395; A.e., "Hephaistos 144b", kat. s. 395; A.e., "Hephaistos 156b", kat. s. 397; A.e., "Hephaistos 157e", kat.s. 397; A.e., Cilt VII, "Silenoi 22", kat. s. 747

²⁰³ CVA, Würzburg, Martin von Wagner Museum 1, 34-36, Fig.17, 18, Lev.(1908-1910) 26.1-3, 27.1-2, 28.1-2, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/C8B2067B-10C0-4A41-9613-2E371EEC011F>, 11.12.2017

²⁰⁴ CVA, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/52FA1DF9-3456-4651-A1A1-F4A5A90B2F5C>, 11.12.2017

²⁰⁵ CVA, New York, Metropolitan Museum of Art 2, 11, Lev.(509) 19.31A-I, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/EFD2A58B-A1E7-4C99-A702-04EE6A9E8E0E>, 11.12.2017

of Art) bulunan bir amphora (CVA, VN 7878),²⁰⁶ Paris Louvre Müzesi'nde bulunan bir masa amphorası (CVA, VN 320391)²⁰⁷, Kopenhag Danimarka Milli Müzesi'nde bulunan ve MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk yarısı arasına tarihlendirilen gözlü bir kyliks (CVA, VN 302650)²⁰⁸, Agrigento Arkeoloji Milli Müzesi'nde (Museo Archeologico Nazionale) bulunan destekli bir krater (CVA, VN 156785)²⁰⁹, Atina Agora Müzesi'nde bulunan bir lekythos (CVA, VN 340844)²¹⁰ ve Floransa Etrüsk Arkeoloji Müzesi'nde (Museo Archeologico Etrusco) bulunan François Vazosu (CVA, VN 300000)²¹¹ üzerinde izlenebilir. Hephaistos'un; Edinburg İskoçya Milli Müzeleri'nde (National Museums of Scotland) bulunan ve MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlendirilen bir kyathos (CVA, VN 31436)²¹² üzerindeki betimleri ise bu başlık altında incelenen kyliksle benzer üslup özellikleri göstermektedir.

²⁰⁶ CVA, (çevrimiçi) www.beazley.ox.ac.uk/record/3522827D-5091-44B3-853B-8DB8FEBA9168, 11.12.2017

²⁰⁷ CVA, Paris, Louvre 3, III.HE.9, III.HE.10, Lev.(147) 10.3.6, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/B8C190ED-AE55-45A7-82FF-D7253E2C48E8>, 11.12.2017

²⁰⁸ CVA, Copenhagen, National Museum 3, 94-95, Lev.(117,118) 115.1A, 115.1B, 115.1C, 115.1D, 116.1A, 116.1B, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/ECBF3272-8831-4EE4-99A7-392FF4A7BD73>, 30.11.2019

²⁰⁹ CVA, Agrigento, Museo Archeologico Nazionale 1, 8, Lev.(2689,2690,2712) 5.1-2, 6.1-2, 28.2, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/D24FE1A9-608C-4EE4-A2C3-FC2ED7DDE533>, 11.12.2017

²¹⁰ CVA, (çevrimiçi) www.beazley.ox.ac.uk/record/386E7E44-5DF4-4EEC-8C47-B02EC4C80367, 11.12.2017

²¹¹ CVA, (çevrimiçi) www.beazley.ox.ac.uk/record/35ACBA5B-7FF1-4572-BA34-6AC260F62A33, 11.12.2017

²¹² CVA, Edinburgh, National Museums of Scotland, 12, Lev.(727) 10.7-9, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/CE1FBE95-8E53-4FF2-A6DA-71F227A7A524>, 11.12.2017

2.6. E10-ST10-143 Kodlu Kyliks (Kat. No 6)

Eser, Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 6 Eylül tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 164 cm derinlikte, ilerleyen sayfalarda detayları verilen buluntu grubuyla birlikte E10-ST10-M50 kodlu basit mezarda bulunmuş olup kulplarından birinin hizasındaki ağız parçası ve kullanım sürecinde onarım görmüş ayağının büyük kısmı eksiktir (Çizim 8, Resim 2.78).

Resim 2.78: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Açmanın batı kesitindeki buluntu yerinde, siyah figür tekniğinde bezenmiş bu kyliksin, çevresindeki diğer buluntuların ve bir insan iskeletine ait kemiklerin kırık parçaları birbirine karışmış durumdadır. Sayılan tüm parçaların bir arada bulunmuş olması tahrip edilmiş bir mezara ait olduklarını düşündürmekte olduğundan bu alan E10-ST10-M50 olarak adlandırılmıştır (Resim 2.79). Kırık parçalardan oluşan bir öbek görünümündeki buluntu grubu bireye ait kemikler ve söz konusu kyliks dışında E10-ST10-131 kodlu pişmiş toprak kadehi (Resim 2.80), E10-ST10-132 kodlu çift kulplu pişmiş toprak kabı (Resim 281), E10-ST10-133 ve 145 kodlu kotyleleri (Resim 2.82, 2.83), E10-ST10-134, 135, 136 kodlu aphoriskosları (Resim 2.84, 2.85, 2.86), E10-ST10-137, 138, 142 kodlu bitkisel bezemeli lekythosları (Resim 2.87, 2.88, 2.89), E10-ST10-139, 140, 141 kodlu siyah figürlü lekythosları (Resim 2.90,

2.91, 2.92), ve E10-ST10-146 kodlu ayaklı pişmiş toprak tabağı (Resim 2.93) kapsamaktadır.

Resim 2.79: E10-ST10-M50 Kodlu Mezar ve Buluntuları

Resim 2.80: P.T. Kadeh (Bul. no: 131)

Resim 2.81: P.T. Çift Kulplu Kap (Bul. no: 132)

Resim 2.82: P.T. Minyatür Kotyle (Bul. no: 133)

Resim 2.83: P.T. Minyatür Kotyle (Bul. no:145)

Resim 2.84: P.T. Amphoriskos (Bul. no: 134)

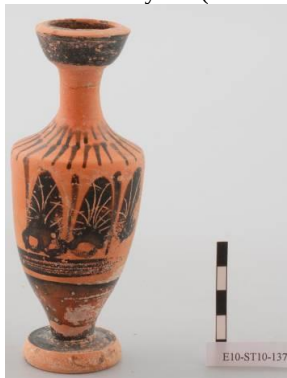
Resim 2.85: P.T. Amphoriskos (Bul. no: 135)

Resim 2.86: P.T. Amphoriskos (Bul. no: 136)

Resim 2.87: Lekythos (Bul. no: 137)

Resim 2.88: P.T. Lekythos (Bul. no: 138)

Resim 2.89: P.T. Lekythos (Bul. no: 142)

Resim 2.90: P.T. Lekythos (Bul. no: 139)

Resim 2.91: P.T. Lekythos (Bul. no: 140)

Resim 2.92: P.T. Lekythos (Bul. no: 141)

Resim 2.93: Ayaklı Tabak (Bul. no: 146)

Kabın ayağının tüp biçimli kısmının iç ve dış profillerinin paralel olmaması A tipi; taban yüksekliğinin dışbükey olması, gövde ayak geçişinde bilezik ve benzeri bir kesinti olmaması B tipi özellikleri göstermektedir. Bu kyliks için verilebilecek tarih aralığı da MÖ yak. 535-510'dur.

Sayısız parçadan oluşan kap birleştirildikten sonra her iki yüzünde de Kentauramakhia konusunun işlendiği anlaşılmıştır.

A yüzündeki sahne karşıdan bakıldığında sol baştan bir Lapith ile bir Kentauros arasında geçen mücadele ile başlar. Sağ profilden betimlenmiş bir Lapith figürü (A1: Resim 2.94) sağ bacağı geride sol bacağı ileride olmak üzere ileri doğru hareket halinde; sağ kolu eli bel hizasında kalacak şekilde dirsekten bükmüş; sol eliyle tuttuğu kalkanı ile gövdesinin bir kısmını örtmektedir. Miğfer ve yüz detayları seçilemeyecek biçimde boyanmış figürün sağ dirseğinden kıvrımsız bir kumaş parçası sarkmaktadır. Sol bacağındaki boyalar ise siliktir. Miğferin alt konturu bir aşağı yay biçimli; ağız açıklığı birer yatay ve dikey; alt konturu bir eğik kazıma ile belirginleştirilmiştir. Giysinin kısa eteği iki yukarı yay; kalkanın alt sınırı ise bir yukarı yay biçimi çizgiyle verilmiştir. Miğferin sorgucunun arka ucu abartılı bir şekilde uzundur ve bu kısımda yay biçimindeki hattın beyaz boya ile yapıldığı kalıntısından anlaşılmaktadır. Benzer beyaz boya kalıntısı kalkanın üzerinde yer alan omega ve lambda harflerinde seçilebilmektedir.

Resim 2.94: E10-ST10-143-A1

A1 figürü ile mücadele eden ve karşısında yer alan, Kentauros figürünün (A2: Resim 2.95) başı sol, insan gövdesi $\frac{3}{4}$ sol ve at gövdesi sol profilden gösterilmiştir. Taş tutan elleri baş hizasında kalacak şekilde dirsekten bükülmüş iki kolu, yanlara açık biçimde, ileri doğru hareket etmektedir. $\frac{3}{4}$ sol profilden verilmeye çalışılan gövdede detay yoktur ancak arkada kalan sağ kol stilizedir ve gövdeyle bütünlük göstermemektedir. Sağ arka bacağı önde, sol arka bacağı arkada, ön bacakları ise şahlanma izlenimi vermek üzere yukarı doğru kalkmış pozisyonundadır. Sağ kolda görülen durum silik boyanmış sağ ön bacak için de söz konusudur. Detaylar yüz ve sakal için bir s ve yukarı bir yay; saç için bir sağa yay; göğüs ve karın kasları ile kalça için bir sağa üç sola dönük yay biçimli kazıma çizgiden ibarettir.

Resim 2.95: E10-ST10-143-A2

A yüzündeki sahne iki Lapithin arasında kalmış bir Kentaurosun mücadelesiyle devam eder. Bu mücadele ise karşıdan bakıldığında solda ve A yüzünün merkezinde yer alan, sağ profilden, miğferli ve giyimli betimlenmiş Lapith figürü (A3: Resim 2.96) ile başlar. Figür, sağ bacağı geride sol bacağı ileride olmak üzere ileri hareket halindedir, sağ elini ve tuttuğu taşı (?) havaya kaldırmış, sol kolunu göğüs hizasında

bükmüş ve kalkanını kaldırmış pozisyonundadır. Figürün elindeki taşı atmak üzere geriye doğru kaldırdığı kolu ile gövdesi bir bütünlük göstermemekte olup sanki birbirinden bağımsız iki parçaymışçasına başarısızca betimlenmiştir. Giysinin gövde kısmındaki ayrıntılar anlaşılamamaktadır. Figürün kalçası ile sağ bacağının üst yarısındaki ve sol bacağının alt yarısındaki kaslar yumru şeklinde boyanmıştır. Sorguçlu miğferin üst yarısı bir aşağı doğru yay biçimli, göz açıklığı bir yatay v, alt konturu bir aşağı yay; zırhın(?) göğüs kısmı aşağı ve yukarı birer yay, bel hizasındaki alt konturu bir yukarı yay; kısa eteğin ucu iki yukarı yay; kalkanın alt konturu ise bir yukarı yay biçimli kazımayla verilmiştir. Figürün üst yarısı, giysisi ve savaşçı aksamalarının üzerinde beyaz boyayla yapıldığı kalıntılardan anlaşılan ve gelişigüzel yerleştirilmiş nokta bezemeler yer almaktadır.

Resim 2.96: E10-ST10-143-A3

Başı ve at gövdesi sahneyi karşıdan bakıldığında sağ yanda sonlandıran Lapith figürüne (A5: Resim 2.98), insan gövdesi ise A3 figürüne dönük pozisyonda, iki Lapithin arasında sıkışmış Kentauros figürü (A4: Resim 2.97) ikinci sahnenin merkezindedir. Figürün, dirsekten büktüğü sağ kolu ve eli tuttuğu taşla birlikte havada, B3'e yönelmiş; sol kolu, A5'i uzakta tutmak için, eli iki gövdesinin birleşme hizasında kalacak şekilde dirsekten bükülmüş; at gövdesi A5'e doğru hareket halinde resmedilmiştir. İki Lapithle birden mücadele ederken betimlenmiş bu figürün başının sağ, insan gövdesinin $\frac{3}{4}$ sol, at gövdesinin ise sağ profilden verilmiş olması iki gövdesinin zıt yönlere dönebildiğini ve başının geriye dönük biçimde durduğunu göstermektedir. Sağ arka bacağının önde, sol arka bacağının arkada, ön bacaklarının ise şahlanırmışçasına havada olması izleyiciye hareket algısı kazandırmaktadır. Özensiz yapılmış bacaklarda boyama sırasında fırçanın titrediğini gösteren izler

olmakla birlikte ön bacaklar (özellikle sol bacak) diğerlerine göre daha siliktir. Figürün gözü, bir yatay v; yüzü ve sakalı bir s ve bir yukarı dönük yay; boynu ve ensesi bir sola dönük yay; gövde birleşimi bir sola yay, karnı bir sola yay ve kalçası bir sağa yay biçimli ve bir eğik kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir.

Resim 2.97: E10-ST10-143-A4

Eserin bu yüzündeki ikinci sahne karşıdan bakıldığında sağ yanda miğferli bir Lapith figürüyle (A5: Resim 2.98) son bulur. Sağ bacağı dizden bükülmüş biçimde önde, sol bacağı arkada, ileri doğru hareket halinde; başını ve sağ kolunda tuttuğu kalkanı geriye (B4'e) yöneltmiş; sol kolunu eli diz hizasına gelecek şekilde dirsekten bükmüş pozisyondaki figürün başının sol, gövdesinin $\frac{3}{4}$ sol, bacaklarının ise sağ profilden betimlenmiş olması; arkasındaki Kentauros (A4) kendisiyle aynı yöne çekmek istediği izlenimini vermektedir. Figürün miğferi iki aşağı doğru yay; gözü kısa bir yatay v; miğferinin alt konturu bir aşağı yay; göğsü bir yukarı yay; bacağının üst yarısı ve kalçası birer yukarı yay ve s; kalkanının alt konturu iki yukarı yay biçimli kazıma çizgiyle belirginleştirilmiştir.

Resim 2.98: E10-ST10-143-A5

Eserin B yüzünde, Kentauramakhia konusu sağda ve solda birer monomakhia sahnesiyle işlenmiştir. Karşıdan bakıldığında solda yer alan monomakhia (soldan sağa) bir Lapith (B1: Resim 2.99) ve bir Kentauros (B2: Resim 2.100) figürü mücadele etmek üzere birbirlerine yaklaşır durumdadır. Bu iki figür arasındaki mesafe A yüzündekilere oranla daha uzundur. B1 figürü bir yandan sol kolunda tuttuğu kalkanını kaldırmış ve savunma durumuna geçmiş, diğer yandan da sağ elinde tuttuğu taşla B2'ye saldırmak üzere sağ profilden betimlenmiştir. Kolunu taş tutan sağ eli baş hizasına gelecek şekilde dirsekten bükmüş; sağ bacağı arkada, sol bacağı önde olmak üzere hareket halindeki Lapith, başında sorguçlu miğfer taşımaktadır. Sağ omundan kıvrımsız bir kumaş parçası sarkan figürün sağ bacağının üst yarısı yumru biçiminde resmedilmiştir ve eklemi özensizdir. Figürün miğferi ile sorgucu arasındaki hat bir aşağı dönük yay; miğferin göz açıklığı bir aşağı yay biçimli; figürün gözü kısa bir yatay; miğferin alt konturları bir dikey ve bir sola yay; göğüs detayı aşağı ve yukarı birer yay; etek iki yukarı yay ve kalkanın alt konturu iki yukarı yay biçimli kazımayla belirginleştirilmiştir.

Resim 2.99: E10-ST10-143-B1

B1'in karşısında yer alan, başı sol, insan gövdesi $\frac{3}{4}$ sol, at gövdesi sol profilden Kentauros figürü (B2: Resim 2.100) ise iki kolu dirsekten bükülmüş olarak elleri havada, tuttuğu taşlar ile A1'e saldırma hazırlığında, durduğu yerde şahlanırken betimlenmiştir. Sağ kolu ile ön bacakları gövdelerle uyumsuz şekilde özensiz boyanmış olup ön bacakları, geride duran sol arka bacağı ve kuyruğundaki boyalar siliktir. Figürün yüzü ve sakalı aşağı ve yukarı dönük birer yay ve bir s; gözü iki aşağı yay; ensesi bir sağa yay; at gövdesinin göğsü sağa ve sola birer yay, kalçası bir sola dönük yay biçimli çizgiyle belirginleştirilmiştir.

Resim 2.100: E10-ST10-143-B2

B yüzünde yer alan ikinci monomakhiada ise karşıdan bakıldığında solda bir Lapith figürü (B3: Resim 2.101) daha yer alır. B1'in tekrarı olan bu figürde başın konturları daha belirsiz, sağ kolun uyumsuzluğu daha fazladır. Miğferin alt konturları bir aşağı dönük yay ve bir s biçimli; göğüs aşağı ve yukarı birer yay; etek iki yukarı yay; kalkanın alt konturu bir yukarı yay biçimli kazımayla verilmiştir.

Resim 2.101: E10-ST10-143-B3

B yüzündeki ikinci sahne B3'ten kaçarken, geriye dönük başı sol profilden, insan gövdesi $\frac{3}{4}$ soldan, ileri doğru hareket halindeki at gövdesi ise sağdan betimlenmiş Kentauros figürü (B4: Resim 2.102) ile son bulur. Figür iki kolunu da baş hizasında dirsekten bükmüş ve ellerindeki taşları havaya kaldırmıştır. Diğerleri gibi özensiz boyanmış arka bacaklarından sağdakinin ileride, soldakinin geride yer alması ve kuyruğu gibi silik boyanmış ön bacaklarının şahlanır pozisyonda olması ileri doğru hareket algısını güçlendirmektedir. Bu figürün de sağ kolu gövde ile uyumlu değildir. Figürün yüz ve sakal detayı bir eğik ve bir s; ensesi bir sağa dönük yay; at gövdesinin göğsü sola yay; karnı ve kalçası ise iki sağa yay biçimli kazıma

izgiyle vurgulanmıştır. At bedeninin gsne denk gelen alanda küçük bir parça kaybı vardır.

Resim 2.102: E10-ST10-143-B4

Eserin tondosunda ileri doğru hareket halinde; başı sol, bedeni sağ profilden betimlenmiş bir erkek figürü (T: Resim 2.103) bulunur. Figür, sağ kolunu eli gğs hizasında kalacak şekilde dirsekten bükmüş pozisyonda arkasına bakmaktadır. Döneminde bu kısımdan kırılmış olduğu kurşunla yapılan antik onarımdan anlaşılan tondoda, üzerinde yer alan figürün tam olarak tanımlanmasını engelleyen parça eksiklikleri vardır. T figürünün başı, sağ kolu, gövdesinin bir kısmı, sağ bacağının dizi ve alt yarısı ile sol ayağının ucu görülmektedir. Alnı eğik, gözü yatay v biçimli birer kazıma çizgiyle detaylandırılmış olan figürün görülen kolu ve bacağı özensiz boyanmıştır.

Resim 2.103: E10-ST10-143-T

Dolgu motifi olarak kullanılan yapraksız asma dalları ve salkımlar kabın geneline gelişigüzel yerleştirilmiştir. Kulpların altında stilize birer asma yaprağı motifi (D: Resim 2.104) leke şeklinde boyanmıştır.

Resim 2.104: E10-ST10-143-D

Kabın iki yüzünün bezeme şeması aynı, figür sayısı farklıdır. Burada da çekirdek sahneden bahsetmek mümkün değildir. Figürler, bir çizgi romanın karakterleri misali anlatımın akıcılığını ve aşamalarını desteklemek amacıyla tekrarlanmıştır. Bu sahne Peirithoos'un Lapithoi Krallığı'nı Iksion'dan ele geçirdikten sonra üvey kardeşleri Kentauros'larla girdiği paylaşım savaşıyla ilgili olmalıdır. Bu savaş, Diodorus'un²¹³ bahsettiği iki savaştan birincisi yani düğünden önceki savaştır. Düğündeki arbedeyle ilgili sahnelerde Theseus ve Peirithoos figürleri birbirlerinden ayırt edilemeyecek şekilde betimlenmiştir. Ancak düğün sırasında başlayan mücadelenin dış mekanda devam ettiği örneklerle karşılaştırma yapıldığında her iki olasılıkta da tekrar edilerek betimlenen kişi Peirithoos olmalıdır. Zira kabın genelinde beş defa tekrarlanan bu figürün elinde Theseus'un Kentaruomakhia konulu tasvirlerde tuttuğu kılıç ya da balta görülmez. Aynı zamanda, bu figür her iki yüzün merkezinde ya da hemen yakınında yer aldığından ve saldırıdan ziyade savunma pozisyonunda olduğundan bu sahnelerin galibiyetle değil, uzlaşmayla sonuçlanan ilk savaşı betimleme olasılığını güçlendirmektedir.²¹⁴

Ressamın fiziksel pozisyonlar ve proporsiyonlardaki yeteneği diğerlerindeki gibidir. Stok figürleri küçük değişikliklerle tekrar etmiştir. Kimlik tanımlaması,

²¹³ Diodorus Siculus (Diodoros Sikeliotes), **Bibliotheca Historica (Library of History)**, Çev. C. H. Oldfather, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1935, 4.70.2

²¹⁴ Kentaurosların mücadeleleri hakkında detaylı bilgi için bkz.: Elif Tül Tulunay, **Theseus ve Kentaruomakhia**, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1986

duruş ve hareket yanı sıra, fiziksel özellikler, diğerlerine göre pozisyon, elde tutulan nesneler ve aksesuarlar yardımıyla sağlanmıştır.

Lapithlerin ayakları bir insanda olması gerekenden daha uzun ve yukarı kıvrık betimlenmiştir. Topuklar keskin hatlıdır ve küresel bir formla son bulur. Ancak bu üslup bütün Lapith figürlerinde tutarlılık göstermez. Aynı durum dirsek ve dizlerde görülmez. Kolların kıvrık olduğu betimlerde ne dirsek ne de kaslar belirtilmiştir; hatlar hacimsiz ve çizgiseldir. Bacakların dizden kıvrık olduğu betimlerde ise arkadaki girinti abartılı derecede fazladır. Bacaklarda musculus rectus femoris ve musculus biceps femoris (bkz. dip not 98) gerçeğe yakındır. Musculus gastronemicus çok şişkin ve bazen yumurta gibi bir çıkıntı formundadır. Kentaurosların kol, bacak ve toynakları gerçeklikten uzak, hem tutarsız hem de özensiz ve farklı uygulanmıştır. Özellikle ön bacaklarda ve kollarda görülen köşeli, yay veya S biçimli, gerçeğe pek uymayan tarz, bunların takma gibi görünmesine neden olmaktadır.

Figür ve motiflerin boyanmasında örtücülüğü yüksek, boyar madde bakımından derişik, yüzey gerilimi ve viskozitesi düşük bir madde kullanılmıştır. Konturlar keskin ve kararlı işlenmemiştir. Giysiler, yüzler, saçlar ve başlıkların siyah renkli boyanmasında detay yoktur. Ressam, boyanın kontrolsüzce akması ve yayılmamasını istediği alanlarda diğerleriyle aynı yöntemi uygulamıştır.

Detaylar kazıma çizgilerle ve kırmızı boyayla verilmiştir. Kırmızı boya Kentaurosların sakalında ve hepsinde aynı şekilde kullanılmıştır. Az sayıdaki kazıma çizgiler özenli yapılmıştır ve silüetlerle örtüşür, bacaklarda hiç kullanılmamıştır. Sahnedeki hareketliliğin doğası gereği kazıma çizgilerde belli bir şablon tekrarı söz edilemez.

Eser üzerinde betimlenen sahnenin bir benzeri Orvieto Kent Müzesi'nde bulunan bir kyliks (CVA, VN 10330) üzerinde de görülür. Eser Wojcik tarafından Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) ve Borrelli tarafından Ressam Caylus'a atfedilmiş olup MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlendirilmiştir.²¹⁵ Benzer bir başka sahne Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen benzer üslupta bezenmiş bir kyliks (CVA, VN 331959)

²¹⁵ CVA, Orvieto, Museo Civico Claudio Faina 1, III.H.10, III.H.11, BEILAGE 6.37, PLS.(1847,1851) 23.2.4-5, 27.4, (Çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F46E44D6-0B99-43F7-A6EF-44387DC68493>, 26.10.2019

üzerinde de görülür.²¹⁶ Beazley bu kabı da Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) ve Ressam Caylus'a atfedilmiştir.²¹⁷ Aynı stok figürlerin başka bir sıralamayla işlendiği benzer üslupla bezenmiş, Beazley tarafından yine Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) ve Ressam Caylus'a atfedilen başka bir örnek ise (CVA, VN 352342) Laon Belediyesi Arkeoloji Müzesi'nde bulunmakta ve MÖ 6. yy.'ın son çeyreği ile MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlendirilmektedir.²¹⁸

²¹⁶ **CVA**, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 41, Lev.(442) 56.4-7, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/100A85AE-C941-4597-9BDC-13A6BF95DB71>, 20.11.2017

²¹⁷ John Davidson Beazley, **ABV**, 645.191, 650

²¹⁸ **CVA**, Laon, Musée Municipal, 19, Lev.(895) 23.1.3.5, (çevrimiçi)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/A57D68B2-2939-4D55-99FA-44E91889ED6E>, 20.11.2017

2.7. E10-ST10-175 Kodlu Kyliks (Kat No 7)

Eser Ainos Arkeolojik Kazısı 2010 sezonunda, 25 Ağustos tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST10 kodlu açmasında, 124-144 cm aralığındaki derinlikte, E10-ST10-54, E10-ST10-55, E10-ST10-56, E10-ST10-57 ve E10-ST10-106 kodlu benzerleriyle birlikte bulunmuştur. Sayısız kırık parçadan oluşan kyliksin kulplarının biri ve gövdesi ile ağzının yaklaşık $\frac{1}{4}$ 'ü eksiktir (Çizim 9, Resim 2.105). Ayrıca eser yüzeyindeki boyalarda pişmeye bağlı renk düzensizlikleri ve toprakaltı süreçle birlikte şiddetlenmiş olduğu düşünülen kayıplar sahnenin okunmasını engelleyecek kadar ileri düzeydedir.

Resim 2.105: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Kabın, ayak taban yüksekliğinin içbükey olması A tipi; gövde ayak geçişinde bilezik ve benzeri bir kesinti olmaması, ayağın tüp biçimindeki kısmının iç ve dış profillerinin birbirine nerdeyse paralel olması B tipi özellikleri gösterir. Diğerleri gibi bu kabın formu da MÖ yak. 535-510'na tarihlenmektedir.

Her iki yüzünde de birer savaşa hazırlık sahnesinin işlendiği eserin A yüzündeki sahne karşıdan bakılıp soldan sağa okunduğunda eksik parçalardan dolayı tanımlanamayan bir nesne üzerinde oturur pozisyonda sağ profilden betimlenmiş bir figür ile (A1: Resim 2.106) başlar. Bu stok figür E10-ST10-57-B5 ve A5 figürlerinin

tekrarı olmalıdır. Figürün oturduğu nesne, başı, bedeninin üst yarısı ve sol bacağıının alt yarısının bulunması gereken parçalar eksiktir. Sol kolunu bel hizasında dirsekten bükmüş figür topuzunun üzerinde dört adet nokta bezeme bulunan bir asa tutmaktadır. Asanın üst yarısındaki siyah boyalar ve kabın zeminindeki kırmızı boyalar dökülmüştür ancak boyanmış alan ile boyanmamış alan arasındaki fark, güçlkle de olsa izlerden seçilebilmektedir. Figürün giysi kıvrımları üç dikey kazıma çizgiyle verilmiştir.

Resim 2.106: E10-ST10-175-A1

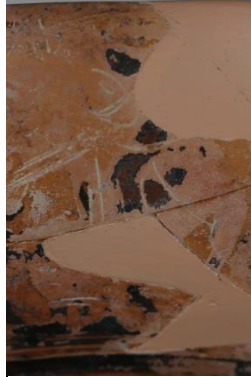
A1 figürünün önünde durağan pozisyonda sağ profilden betimlenmiş bir at ve savaşçı figürü ile ileri doğru hareket halinde üstten betimlenmiş bir kartal figürü (A2: Resim 2.107) yer alır. Atın kalçasının üzerinde aksi yöne doğru uçmakta olan kartal figürünün boyalarında renk düzensizliklerinin yanısıra ciddi ölçüde yüzeysel kayıplar vardır. Aynı durum atın başı, boynu, gövdesi ve bacakları için de geçerlidir. Ayrıca savaşçı olduğu bacaklarının yanında yer alan mızraktan ve benzer diğer sahnelerdeki eşlerinden anlaşılan figürün bacaklarından yukarısı ve atın gövdesinin büyük kısmı bu alandaki parça eksikliğinden dolayı görülememektedir. Burnu ve koşumları yay biçimli iki dikey ve iki yatay, göğsü yay biçimli bir yatay, silik boyayla yapılmış kuyruğu ise yay biçimli bir dikey kazıma çizgisiyle betimlenmiş olan atın sol ön ayağı, önünde duran figürün (A3: Resim 2.108) sol ayağının altında kalmıştır.

Resim 2.107: E10-ST10-175-A2

A2'nin önünde sol profilden betimlenmiş, diphros üzerinde oturan, sağ kolunu bel hizasında dirsekten bükmüş, sol kolunu ise serbest bir biçimde geriye atmış giyimli bir figür (A3) yer alır. Bu figürü oluşturmak için kullanılan boyaların da çoğu günümüze ulaşmamıştır. Figürün sağ eliyle tuttuğu asanın topuzunda da A1 figüründe olduğu gibi nokta bezemeler vardır. Sol elinde bir şey tutup tutmadığı gövdesinde ve başının bir kısmında da söz konusu olan parça eksikliğinden dolayı bilinmemektedir. Figürün giysi kıvrımları yay biçiminde bir yatay, yay biçiminde beş dikey ve etek ucunda birbirine paralel iki düz yatay kazıma çizgisi ile belirginleştirilmiş olup diğer kazıma çizgileri boya kayıplarından dolayı anlamlandırılmamıştır.

Resim 2.108: E10-ST10-175-A3

A3'ün önünde boyalarının tamamına yakını dökülmüş olan, A2 grubunun bir tekrarı olduğu izlerden anlaşılan, sağ profilden durağan betimlenmiş bir at ve savaşçı figürü (A4: Resim 2.109) daha yer almaktadır. Atın ve savaşçının gövdesinin neredeyse tamamı ve bacaklarının bir kısmı bu alandaki parçaların eksik olmasından

dolayı görülememektedir. Aynı durum atın kalçası ve A2 figür grubunda atın kalçasının üzerinde uçarken betimlenen kartalın bulunduğu alan için de geçerlidir. Diğerinden farklı olarak bu gruptaki savaşçının sorguçlu bir miğfer taşıdığı bu alandaki yay biçimli kazıma çizgisinden ve kalıntılardan anlaşılmaktadır. Atın başı okunamamakla beraber boynunda yay biçimli ve birbirine paralel iki eğik, sırtında bir yatay kazıma çizgi görülmektedir.

Resim 2.109: E10-ST10-175-A4

A yüzündeki sahne karşıdan bakıldığında sağ yanda, boyalarının tamamına yakını dökülmüş olduğundan dolayı sadece kazıma çizgilerine göre konumu ve pozisyonu hakkında fikir yürütülebilen bir figür ile (A5: Resim 2.110) son bulur. Sol profilden betimlendiği öngörülen ve oturur pozisyonda resmedilmiş bu figürün sakallarının olması gereken konumda benzerlerindeki gibi kazıma çizgi yoktur.

Resim 2.110: E10-ST10-175-A5

Eserin B yüzündeki sahne ise karşıdan bakıldığında sol yanda, başı sağ profilden, gövdesi $\frac{3}{4}$ sol, bacakları ise soldan betimlenmiş giyimli ve miğferli bir kadın figürü (B1: Resim 2.111) ile başlar. Figür, ayakta, sol elini dirseğinden

bükerek beline dayamış ve arkasına bakar pozisyonda durağandır. Bacaklarının alt yarısındaki boyalar korunmuş olup geri kalanı eksiktir ve figür silüet şeklindeki izler ile kazıma çizgileri sayesinde anlaşılabilir. Figürün başlığı ile yüzü yay biçimli bir dikey ve düz eğik bir, giysi kıvrımları gövdesinde yay biçimli üç dikey kazıma çizgisiyle belirginleştirilmiştir. Etek ucu konturlarının boya ile yapılmış olması giysinin şeffaf olma olasılığını akla getirmektedir. Figürün başlığı ve giysisi Frankfurt Liebieghaus'ta (Env. no 147) bulunan Myron'un Athena Heykeli'ne (MÖ yak. 450) benzer.²¹⁹ Bir başka benzeri ise Atina Akropolis Müzesi'nde bulunan (env 695) (MÖ yak. 460) Athena kabartması (Yaslı Athena- Mourning Athena) dır. Bu kabartmada Athena sahnedekine benzer şekilde elini beline koymuş pozisyonda ve üzgün betimlenmiştir.²²⁰

Resim 2.111: E10-ST10-175-B1

Sahne, B1'in önünde (kendi pozisyonuna göre arkasında) yer alan, A2 ve A4 figür gruplarının tekrarı üçlemeyle (B2: Resim 2.112) ile devam eder. Başında sorguçlu miğfer, elinde mızrak taşıyan savaşçı atının yanında bulunmakta, kartal ise atın kalçasının üzerinde sözü geçen diğer iki figürün başlarının hizasında aksi yöne uçmaktadır. Kuş figürünü, savaşçı figürünün üst yarısını, atın başının, kuyruğunun ve ön bacaklarının büyük bir kısmını oluşturan boyaların neredeyse tamamı dökülmüştür. Savaşçının gövdesinde ve bacaklarında, atın burnunda ve kalçasında yüzeysel, atın gövdesinde ise bütünsel parça eksiklikleri vardır. Atın başındaki sorguç(?) veya yele(?) yay biçimli dört yatay ve bir dikey, sırtından kuyruğunun

²¹⁹ Liebieghaus Skulpturen Sammlung, **Myron's Athena**, (çevrimiçi)
<https://museum.classics.cam.ac.uk/collections/casts/frankfurt-athena>, 20.11.2019

²²⁰ Museum of Classical Archaeology Databases, **Mourning Athena**, (çevrimiçi)
<https://museum.classics.cam.ac.uk/collections/casts/mourning-athena>, 27.11.2019

ucuna kadar olan hattı s biçimli bir yatay, karnı düz bir eğik kazıma çizgisiyle vurgulanmıştır. Sol arka ve ön bacakları belirgin ve kalın, sağ arka ve ön bacakları ise kuyruğu gibi ince ve silik boyanmıştır. Atın kalçasının üzerinde uçan kuş figürünün sol kanadı iki dikey yay, sağ kanadı üç dikey yay, kuyruğu ise iki dikey yay biçiminde kazıma çizgiyle vurgulanmıştır. Savaşçı figürünün sorgucu ve göğüs hizasındaki aksamı beyaz boyanmıştır fakat bu kısımlardaki boyalar korunagelmemiştir. Miğferin üst kısmı iki yatay yay biçimli; göz açıklığı bir yatay ve bir eğik, son bulduğu kısım ise iki yatay kazıma çizgisiyle belirtilmiştir. Figürün baldır kasları neredeyse bir hayvanın arka bacağındaki eklemine çağrıştıracak kadar abartılı şekilde boyanmış, bu hatlar yatay v formundaki iki kazıma çizgisiyle iyice belirginleştirilmiştir.

Resim 2.112: E10-ST10-175-B2

B2 figür grubunun önünde ve sahnenin merkezindeki; A1, A3 ve olasılıkla A5 figürlerinin tekrarı ya da çeşitlemesi olan sol profilden betimlenmiş sakallı erkek figürü (B3: Resim 2.113), çapraz ayaklı diphros üzerinde oturmaktadır. Bu, diğerleri arasında boyaları en iyi korunmuş figürdür. Dökülmeler sakalda, etek ucunda ve diphrosta yoğundur. Sol kolunu bel hizasında dirsekten bükerek elindeki asayı tutan figürün sağ kolu serbest biçimde geriye atılmıştır. Ancak elinde bir nesne tutup tutmadığı bu alandaki yüzeysel parça kaybından dolayı bilinmemektedir. Figürün elinde tuttuğu asanın biçimi diğerlerinden farklıdır. Topuzu yoktur ve uca yakın kısmında iki yatay boyama çizgisiyle yapılmış çıkıntıları vardır. Figürün yüzü ve sakalı bir çengel ve iki yatay yay biçimli; ensesi bir dikey yay; giysi yakası iki eğik yay, göğüsteki kıvrım bir yatay yay biçimli ve gövdeki kıvrımlar dört dikey kazıma çizgiyle vurgulanmıştır.

Resim 2.113: E10-ST10-175-B3

B3 figürünün önündeki (kendi pozisyonuna göre arkasındaki) üstten betimlenmiş ve karşıdan bakıldığında sol tarafa doğru uçan kartal ile sağ profilden betimlenmiş bir atın kalçasıyla kuyruğu, bu alanda A2, A4 ve B2 üçlemelerinin (B4: Resim 2.114) tekrar edildiğini düşündürür. Ayrıca atla birlikte, bir savaşçıya ait olma olasılığı yüksek bir gövde de bu alanda görülmektedir. Figür grubunun geri kalanı bu alandaki parçaların eksik olmasından dolayı bilinmemektedir.

Resim 2.114: E10-ST10-175-B4

B4'ün önünde ve sahnenin karşıdan bakıldığında sağ ucunda bulunması beklenen figürün (B5) yerindeki parçalar eksiktir.

Tondoda ileri doğru hareket halindeyken arkasına bakar pozisyonda betimlenmiş figürün bir Satyros (T: Resim 115) olduğu kuyruğundan anlaşılmaktadır. Figürün başı sol, gövdesi $\frac{3}{4}$ sağ ve bacakları sağ profilden betimlenmiştir. Dizden bükülerek adım atan sol bacağı önde, sol bacağı ise geride durmaktadır. Sakallı olduğu kazıma çizgilerden anlaşılan ve leke biçiminde özensiz boyanmış Satyrosun yüzünün, kalçasının ve sağ bacağının büyük bir kısmında yüzeysel parça eksiklikleri vardır. Gövdesi ve kolları özensiz boyamadan ve eksikliklerden dolayı okunamamaktadır.

Resim 2.115: E10-ST10-175-T

Tondodaki bu figürün benzeri Orvieto Kent Müzesi'nde bulunan ve Borrelli tarafından Brüksel R 235 Ressamı ile Ressam Caylus'a yakın bir üslupta bezendiği belirtilen bir kyliksin (CVA VN 10341)²²¹ tondosunda da yer almaktadır.

Tondoda aynı postür ve pelerinle betimlenmiş Satyros örneği Penna Nekropolisi 78 numaralı mezarda bulunmuş ve Roma Villa Giulia Etrüsk Milli Müzesi'nde yer alan bir kylikste de (CVA, VN 331865) bulunur.²²² Beazley tarafından Ressam Caylus ve Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen bu örnek MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.

Dolgu bezemesi olarak kullanılan asma dalları kabın geneline gelişigüzel bezenmiş olup kulpun altında bir delfin (D: Resim 2.116) ait olduğu düşünülen dökülmüş boya izi bulunmaktadır.

²²¹ CVA, Orvieto, Museo Civico Claudio Faina 1, III.H.10, BEILAGE 6.34, PLS.(1845,1851) 21.4-6, 27.1, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/9155E8F5-8FF2-4920-8892-FD2EB3761726>, 26.08.2018

²²² CVA, Roma, Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia 3, III.H.E.22, PL.(126) 42.1,2,4, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/F538069D-9153-463C-8EEA-2F937BE4239B>

Resim 2.116: E10-ST10-175-D

Eser üzerindeki resimlerin stilistik özellikleri E10-ST10-57 kodlu örnekle aynıdır. Bu iki kabın bezeme şemaları kısmen farklıdır; her ikisinin de merkezinde yer alan üç figür dışındaki figürler değişkenlik gösterir.

2.8. E11-ST16-47 Kodlu Kyliks (Kat. No 8)

Eser, Ainos Arkeolojik Kazısı 2011 sezonunda, 8 Eylül tarihinde, Su Terazisi Nekropolisi'nin ST16 kodlu açmasında, 315 cm derinlikte, ilerleyen sayfalarda detayları verilen buluntu grubuyla birlikte E11-ST16-M20 kodlu urne (pithos) mezarda bulunmuştur (Çizim 10, Resim 2.117). Toprakaltı süreçte veya kullanım sürecinde kırılarak beş parçaya bölünmüştür.

Resim 2.117: E11-ST16-47 Kodlu Kyliksin Genel Görünümü

Söz konusu Kyliks, yukarıda da bahsedildiği gibi, açmanın merkezinde, 268 cm derinlikten itibaren görülmeye başlanan içindeki yedi bireye ait ve üzerlerinde herhangi bir yanma izi bulunmayan iskeletlerle birlikte kırık fakat şeklini korur durumda, dikey yerleştirilmiş gri renkli urne mezarın (E11-ST16-M20) buluntularından biridir. Mezar, batıda dikdörtgenler prizması şeklinde yontma kireçtaşlarıyla desteklenmiştir ve bulunduğu seviyede zemin suyu yükselmekte olduğundan çevresini saran toprak balçık kıvamındadır. Mezarın hediyeleri kuzey yönünde hemen önüne bırakılmıştır (Resim 2.118). Bu buluntu grubunun mezarla ilişkilendirilmesini sağlayan veri başlık altında incelenen ve aralarında yer alan kyliksin mezarın gövdesine bitişik şekilde konumlanmış olmasıdır (Resim 2.119). Bu durum mezarı ölü gömme gelenekleri bakımından nekropolisteki diğer mezarlardan ayırır. Hediyeler genellikle mezarların içine bırakılmış durumda bulunmuştur. Hem

içine hem de çevresine hediye bırakılmış mezarlar bulunmuş olsa da hediyelerin sadece çevresine bırakılmış olması bakımından bu mezar Nekropoliste günümüze kadar bulunmuş urne mezarlar içindeki tek örneği temsil etmektedir. İncelenen kyliksin yanında bahsi geçen diğer hediyeler E11-ST16-46 kodlu siyah figürlü bir küçük usta kylikisini (Resim 2.120), E11-ST16-48 ve 52 kodlu siyah figürlü lekythosları (Resim 2.121-2.122), E11-ST16-49 kodlu pişmiş toprak oinokhoeyi (Resim 2.123), E11-ST16-50 kodlu pişmiş toprak olpeyi (Resim 2.124) ve E11-ST16-51 kodlu cam hamurundan yapılmış amphoriskosu (Resim 2.125) kapsamaktadır.

Resim 2.118: E11-ST16-M20 Kodlu Urne ve Buluntularının Bulunuş Durumu

Resim 2.119: E11-ST16-47 Kodlu Kyliksin Bulunuş Durumu

Resim 2.120: E11-ST16-46 Kodlu P.T. Kyliks

Resim 2.121: E11-ST16-48 Kodlu P.T. Lekythos

Resim 2.122: E11-ST16-52 Kodlu P.T. Lekythos

Resim 2.123: E11-ST16-49 Kodlu P.T. Oinokhoe

Resim 2.124: E11-ST16-50 Kodlu P.T. Olpe

Resim 2.125: E11-ST16-51 Kodlu Cam Amphoriskos

Eserin iki yüzünde de danseden Satyros ve Mainadlardan oluşan birer ritüel sahnesi bulunmaktadır. Beşer figürden oluşan her iki sahnedeki bezeme şeması aynıdır. Figürler karşıdan bakıldığında solda sağa başı ve bacakları sol profilden betimlenmiş bir Satyros, başı ve bacakları sağ profilden betimlenmiş bir Mainad, sol profilden betimlenmiş bir Satyros, başı ve bacakları sağ profilden betimlenmiş bir Mainad, sol profilden betimlenmiş bir Satyros oluşmaktadır. İki sahne arasındaki fark bu karakterlerin pozisyonlarıdır.

A yüzündeki sahne karşıdan bakıldığında soldan sağa, sol profilden betimlenmiş bir Satyros figürüyle (A1: Resim 2.126) başlar. İleri doğru hareket halinde, sol kolunu ileri doğru uzatmış, sağ kolunu eli bel hizasına gelecek şekilde dirsekten ve bacaklarını dizden bükmüş, hafif kambur, sakallı ve kuyruklu figürün gövdesinin $\frac{3}{4}$ sol profilden verilmiş olması bu figürün hareket algısını güçlendirerek dansettiği izlenimini kazandırmaktadır. Çıplak betimlenmiş figürün sol kolundan bir kumaş parçası sarkmaktadır. Yine sol elinin bulunması gereken alanda çember biçimli bir form bulunmaktadır. Bu çemberin, elinde tuttuğu sistrum gibi bir müzik aleti mi yoksa elinin duruş pozisyonu mu olduğu anlaşılmamaktadır. Kuyruk ve sakal konturları kırmızı boyayla belirginleştirilmiş olan figürün alnı, bir eğik; gözü iki aşağı dönük yay; ensesi bir sağa yay; sakalı bir yatay s ve bir aşağı yay; kürek kemiği bir yukarı yay; kalçası bir sola yay ve bir s biçimli kazımayla ayrıntılandırılmıştır.

Resim 2.126: E11-ST16-47-A1

A1 figürünün devamında ileri doğru hareket halindeki giyimli Mainad (A1: Resim 2.127), sağ kolu eli bel hizasında kalacak şekilde dirsekten bükülmüş; sol kolu

göğüs hizasında ileri doğru uzanmış, sağ bacağı geride sol bacağı ileride olmak üzere dizlerini bükmüş bir pozisyonda betimlenmiştir. Figürün başı ve bacaklarının sağ gövdesinin $\frac{3}{4}$ sağ profilden verilmiş olması ona da dansetme izlenimi kazandırmaktadır. Sırtından bir kumaş parçası (pelerin?) sarkan figürün sol eli kısıkcı andıran bir yarı çember biçiminde resmedilmiştir. Bu durum elin duruş pozisyonunu gösterebileceği gibi figürün elinde tuttuğu bir kratola veya başka bir müzik aletini de gösteriyor olabilir. Başında ve giysisinin sol manşetinde kırmızı boya kalıntıları görülen figürün yüzünün, dekoltesinin, bacaklarının ve sağ kolunun açıkta kalan kısımları beyaz boya ile boyanmıştır. Aynı beyaz boya giysisinin eteğinde de iki nokta şeklinde yer almaktadır. Silüet şeklinde boyanmış olan başa dair bir detay verilmemiştir. Giysideki detaylar ise yakada iki yukarı dönük yay ve iki sola yay biçimli; göğüste bir yukarı yay; etekte üç sola yay ve etek ucunda bir yukarı yay biçimli kazıma çizgiyle sağlanmıştır.

Resim 2.127: E11-ST16-47-A2

Mainadı kendisine göre karşısında ve aynı zamanda bezeme alanının merkezinde bulunan sol profilden betimlenmiş bir başka Satyros figürü (A3: Resim 2.128) takip eder. Dizlerini bükerek hafifçe öne eğilmiş pozisyondaki çıplak figürün sol bacağı ileride sağ bacağı geride olup her ikisinin de baldır kası abartılı biçimde bir yumru şeklinde boyanmıştır. Dirsekten hafifçe bükülmüş kollarından birinin aşağıda diğerinin yukarıda yer alması bunları karşısında duran Mainada doğru aşağı yukarı hareket ettirdiği izlenimini vermektedir. Sağ eli kısıkcı andıran bir şekildedir. Sol eli ise avuç içi karşısındaki figüre bakacak şekilde, baş parmağı havada ve işaret parmağıyla yaklaşık 45 derece açı yapacak şekilde açık, geri kalan parmakları ise bitişik bir pozisyonadadır. A1 figüründe görülen kırmızı boyalar bu figürde de aynı

konumdadır. Alını bir eğik; gözü iki kısa aşağı dönük yay biçimli; sakalı bir s ve bir yukarı yay; boynu bir yukarı yay; kolu eğik bir s; kalçası bir sola yay ve bir s biçimli çizgiyle detaylandırılmıştır.

Resim 2.128: E11-ST16-47-A3

A3'ün önünde, (kendisine göre arkasında) yer alan Mainad figürü (A4: Resim 2.129) duruşu ve betimleme yönü bakımından A2 figürünün bire bir tekrarıdır ancak bu figürün boyasında kırmızı kahverenginden siyaha varan tonlarda düzensizlikler ve yüzeysel kayıplar söz konusudur. Ayrıca sol elinin bulunması gereken alan dolgu motifi olarak kullanılmış asma dalına denk geldiği için detayları görülmemektedir. Giysinin yakası bir eğik; göğüs kıvrımı iki sola ve bir yukarı dönük yay; etek ucu iki yukarı yay biçimli kazımayla verilmiştir.

Resim 2.129: E11-ST16-47-A4

A4'ün devamında (kendisine göre karşısında) yer alan ve sahneyi karşıdan bakıldığında sağ yanda sonlandıran sol profilden betimlenmiş Satyros figürü (A5: Resim 2.130) bir önceki Satyros figürünün (A3) çeşitlemesidir; bunun elleri ve kolları diğerine göre biraz daha aşağıdadır, bacakları ise aynı ekseninde açılmış

pozisyonda resmedilmiştir. Sol elinin avuç içi zemine bakmakta, sağ eli ise sol diziyle aynı hizaya geldiğinden dolayı görülmemektedir. A4 ve A5 figürlerinin pozisyonu dansetmekte olan iki figürün (A2 ve A3) betimlendiği anın bir film karesi gibi takip eden adımını betimlemektedir. Bu figürdeki boya düzensizlikleri ve kayıpları bir önceki Mainad figüründen (A4) daha ileri boyuttur. Kazıma çizgileri gözde bir aşağı dönük çengel biçimli; ensede bir sola yay; sakalda aşağı ve yukarı birer yay; sol göğüs kafesinde bir yukarı yay biçimli hattan ibarettir.

Resim 2.130: E11-ST16-47-A5

Eserin B yüzünde yer alan sahne A yüzünde olduğu gibi başı ve bacakları sol, gövdesi ise $\frac{3}{4}$ sol profilden betimlenmiş hafif eğilerek geriye doğru hareket eden Satyros figürü ile (B1: Resim 2.131) başlar. Bu figürün boyalarında da kırmızı kahveden siyaha varan tonlarda renk düzensizlikleri ve kayıpları söz konusudur ancak kuyruğundaki kırmızı boya kısmen korunmuştur. Dirsekten büküldüğü kollarından sağdaki halka biçimindeki eli diz hizasında kalacak şekilde ileri doğru uzanmış; soldaki ise eli beline dayanmış pozisyonundadır. Dizden bükülmüş bacakların sağdaki ileride, soldaki ise geride durmaktadır. Baldır kasları yine abartılıdır. Gözü bir aşağı doğru yay; ensesi bir sağa yay biçimli; sakalı iki eğik; göğüs ve kalça kasları birer yukarı yay biçimli kazıma çizgiyle belirtilmiştir.

Resim 2.131: E11-ST16-47-B1

Satyrosun devamında (kendisine göre arkasında) A2 figürünün bire bir pozisyonundaki tekrarı olan bir başka Mainad (B2: Resim 2.132) bulunmaktadır. Bu figürün boyalarında da renk düzensizlikleri söz konusudur. Figürün sol eli dolgu motifi olarak kullanılan asma dalıyla örtülmüştür. Yüz detayları verilmemiş olan figürün giysisinin yakasında bir yukarı dönük yay biçimli; göğsünde iki sola bir yukarı yay; eteğinde iki sağa yay; etek ucunda ise iki yukarı dönük yay biçimli ve birbirine paralel kazıma çizgi bulunmaktadır.

Resim 2.132: E11-ST16-47-B2

B2'yi takip eden ve kendisine göre karşısında bulunan bir başka Satyros figürü (B3: Resim 2.133) sahnenin başlangıcındakinin tekrarıdır. Aynı pozisyonundaki iki figür arasındaki fark B1 figürünün sol elinin çember biçiminde olması B3'ün elinin ise dolgu bezemesinin altında kalmış olması ve sakalının kırmızı boya ile belirginleştirilmiş olmasıdır. Detayları vermek için kullanılan kazıma çizgileri yüzünde ve sakalında bir geniş açılı yatay v ve iki yukarı dönük geniş yay formulu; gözünde iki kısa yatay; ensesinde bir sağa yay; göğsünde bir yukarı yay, kalçasında birer yukarı yay ve yatay s formulu hat şeklindedir.

Resim 2.133: E11-ST16-47-B3

Sahne, A4 figürünün bir tekrarı olan Mainad figürü (B4: Resim 2.134) ile devam eder. Bu iki figür arasındaki fark da B4'ün giysisinin biraz daha kısa olması ve sol ayağının A4 gibi zemine düz değil parmak ucunda basmasıdır. Giysinin kıvrımları yakada iki yukarı dönük yay; gövdede bir sola yay; kolda bir yukarı yay; etekte bir eğik, sağa ve sola birer yay; etek ucunda bir yukarı dönük yay biçimli çizgiyle sağlanmıştır.

Resim 2.134: E11-ST16-47-B4

B yüzündeki bezeme alanını karşıdan bakıldığında sağ yanda sonlandıran, sahneye göre B4 figürünün karşısında yer alan, A3'ün tekrarı Satyros'un (B5: Resim 2.135) diğerinden farkı bunun sağ elinin kısaç biçiminde betimlenmiş olması ve sol elinin dolgu bezemesinin altında kalmasıdır. Yüzü ve sakalı bir sola yay ve bir yatay s, Gözü yukarı ve aşağı birer yay; ensesi bir sağa yay; kolu bir s; kalçası iki yukarı dönük yay biçiminde kazıma çizgiyle detaylandırılmıştır.

Resim 2.135: E11-ST16-47-B5

Tondoda ileri doğru koşarken arkasına bakar biçimde betimlenmiş pelerinli bir Satyros (T: Resim 2.137) daha yer almaktadır. Başı sol, gövdesi $\frac{3}{4}$ sağ ve bacakları sağ profilden verilmiş olan figürün sakalında, gövdesinde ve kuyruğunda kırmızı boya ile yapılmış çizgiler bulunmaktadır. Eli omuz hizasına gelecek şekilde dirsekten bükülmüş sol kolu, gövdeyle birleştiği için görülememektedir. Sağ kolu ise yine omuz hizasında, düz bir şekilde ileri doğru uzanmaktadır. Sağ eli çember biçimindedir. Dizden bükülmüş bacaklarından sağdaki geride, soldaki ileridedir. Yüzü ve sakalı geniş açılı bir yatay v ve bir yukarı dönük yay biçiminde; ensesi ve pelerininin omuz kıvrımı birer sağa yay; kalçası bir yukarı yay ve bir yatay s biçimindeki kazıma çizgisiyle vurgulanmıştır.

Resim 2.136: E11-ST16-47-T

Tondodaki bu figürün aynı postürle betimlenmiş bir benzeri Napoli Milli Müzesi'nde bulunan ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen, benzer üslupta

bezenmiş bir kyliksin (CVA, VN 331890) tondosunda da yer alır.²²³ Beazley tarafından Yapraksız Grubu'na ve Ressam Caylus'a atfedilen bu kaptaki Satyrosun sağ eli kısaç biçiminde betimlenmiştir.²²⁴

Kulpların altında dolgu motifi olarak kullanılmış stilize delphin figürleri (D: Resim 2.137) yer almaktadır. Figürler arasında dolgu motifi olarak kullanılan asma dalları ise kabın geneline gelişigüzel ve özensiz bir şekilde yerleştirilmiştir. A2-A3 ve B1-B2 figürleri arasındaki dallarda birer üzüm salkımı yer alır. A1-A2 arasında, A3-A4 arasında ve B3-B4 arasında birer içki boynuzu veya thyrsos bulunmaktadır.

Resim 2.137: E11-ST16-47-D

Kabın her iki yüzünde de deneyimli bir elin özensiz figürleri aynı sayıdadır, bezeme şeması da aynıdır. Tondodaki figür sahnede yer alan karakterlerden biridir. Ressam fiziksel pozisyonlara ve proporsiyona hakimdir. Figürler küçük değişikliklerle tekrar edilmiştir. Kişileştirme yöntemi diğerleriyle aynıdır.

Mainadlar giyimlidir ve monoblok bir kütle biçimindedir. Yüzleri ve saçları detaysızdır. Ayaklar figürlerin diğer alanlarına göre daha özenlidir ve Mainadların bazılarında ayakların vücuda oranı gerçeğe daha yakındır. Hareket halinde betimlenmiş bu figürlerin bazılarının ayakları olması gerekenden daha ince ve uzundur, bazılarının uçları yukarı kıvrıktır. Aynı figürde dahi tutarlılık görülmemektedir. Topuklar keskin hatlıdır ve kürevi bir formla son bulur. Yerinde danserken betimlenmiş Satyrosların ayakları da olması gerekenden daha uzundur. Kolların kıvrık olduğu betimlerde dirsek ve kaslar belirtmemiştir, hatlar hacimsiz ve çizgiseldir. Bacakların kıvrık olduğu Satyrosların bazılarında dizin arkasındaki girinti

²²³ CVA, Napoli Museo Nazionale 1, III.H.E.14, Lev.(973,977) 29.9,33.1, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/DA9329F3-40C7-4B09-ADF8-E8515183FD12>

²²⁴ Beazley, ABV, 641.122, 650

fazladır. Tıknaz ve sivri sakallı Satyrosların bacaklarında musculus rectus femoris ve musculus biceps femoris gerçeğe yakın, musculus gastrocnemius ise abartılı, yumurta gibi çıkıntı formundadır.

Silüetler örtücülüğü yüksek, boyar madde bakımından derişik, yüzey gerilimi ve viskozitesi düşük bir madde ile boyanmıştır. Konturlar keskin ve kararlı değildir.

Ressamın, ince formlardaki boya kullanımı diğerleriyle aynıdır.

Detaylar kazıma çizgilerle, kırmızı ve beyaz boyayla verilmiştir. Seyrek kullanılmış kazıma çizgilerde belli bir şablon tekrar edilmemiştir. Örneğin bir Satyros figürünün sakalı üç kazıma çizgisiyle, diğerinki bir kazıma çizgisiyle detaylandırılmıştır. Tüm figürlerin bacaklarında ve kadın figürlerinin başlarında kazıma detay yoktur. El çabukluğuyla özensizce yapılmış bu kazıma çizgiler zaman zaman boya bezemeyle örtüşmez. Bu durum resimleri yapanla kazıma detayları verenin farklı kişiler olduğunu düşündürür. Kazıma çizgilerin belli bir şablonu takip etmemesi ve kendi içinde tutarsızlık göstermesi, kazıma çizgileri birden fazla kişinin yapmış olabileceğini düşündürür. Diğer olasılık ise aynı kişinin silüetleri ve kazıma detaylarını farklı zamanlarda yapmış olmasıdır. Satyrosların kuyruk ve sakallarında kırmızı, Mainadların kol ve bacaklarında beyaz boya kullanılmıştır.

Elin benzer duruşu Londra Britanya Müzesi'nde bulunan boyunlu bir amphoranın (CVA, VN 320177)²²⁵ B yüzündeki Athena'nın doğuşunu betimleyen ve Hephaistos'un da yer aldığı sahnede²²⁶ Zeus ayakta duran iki Eileithia²²⁷ arasında sandalye üzerinde oturmaktadır. Beazley tarafından Ressam Antimenes üslubunda değerlendirilen ve MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen bu vazoda²²⁸ her iki kadın figürünün de ellerinin duruş pozisyonu bir kısıkaçı andırmaktadır.

Kısıkaçı andıran bu görünüş Paris Madalya Kabinesi'nde bulunan benzer üslupta bezenmiş ve Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen bir kyliksin (CVA, VN 331870) A yüzündeki sahnenin ilk Satyros figüründe görülür.²²⁹ Bu örnekte de

²²⁵ CVA, London, British Museum 4, IIIHe.5, Lev.(198) 53.2A-B, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/BB606866-31C5-4DA7-B39F-C1E75F9835CD>, 01.12.2019

²²⁶ LIMC, Cilt VI, "Nike 64", Zürih, Artemis, 1981, kat. s. 563

²²⁷ Doğumu yöneten dişi cin için bkz. Pierre Grimal, A.g.e., "Eileithia", s. 162

²²⁸ Beazley, ABV, s. 277.15

²²⁹ CVA, Paris, Bibliotheque Nationale 2, 41-42, Lev.(442) 56.8-11, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/1BA5BA7C-CDAF-4EEC-AD6F-2547C3119EDD>, 20.11.2018

Satyrosun elinin kısaç biçimindeki tasviri duruş pozisyonundan veya  almakta olduğu krotaladan kaynaklanmaktadır.

Benzer pozisyon Palermo Bölge Müzesi'nde (Museo Regionale) bulunan, siyah figürlü bir lekythos üzerinde Thetis, Peleus ve bir Nereid'in betimlendi i sahnedeki²³⁰ Nereid figüründe görülür. Nereidin elinin duruşu bu defa kapalı bir kısıracı andırmaktadır. Kapalı kısıracı andıran duru un bir başka  rne i Torino Eski Eserler Müzesi'nde bulunan benzer üslupta bezenmiş ve Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen bir kylix (CVA, VN 8719)  zerindeki sahnenin merkezinde diphros üzerinde otururken betimlenmiş Mainadın elinde de görülür.²³¹

Sa  eli çember biçiminde betimlenmiş bir başka figür, Illionis  niversitesi'nde bulunan ve Wisseman Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen, benzer üslupta bezenmiş kylikteki (CVA, VN 18459) pelerinli bir Satyros figürüdür.²³²

Ellerin benzer betimlemeleri Londra Britanya Müzesi'nde bulunan 103317²³³ ve 129479²³⁴ envanter numaralı Sümer ve Akkad silindir mühürlerinde de görülmektedir.

Benzer komos sahnesi ve  slup Mainz Johannes Gutenberg  niversitesi'nde bulunan M  6. yy.'un son çeyreği ile M  5. yy.'ın ilk çeyreği arasına tarihlendirilen bir kylix üzerinde (CVA, VN 352103) görülür.²³⁵ Beazley bu kabı Elaiou I Ressamı'na atfeder.

Aynı sahne ve bezeme şemasının bir e i Taranto'da 18 Ekim 1934 yılında kazılan bir mezar buluntusu kylikte de (CVA, VN 331922) görülmektedir.²³⁶ Figür pozisyonları bire bir örtüşme de sıralamaları aynıdır. Aynı üslupta bezenmiş ve benzer boya problemleri içeren bu kap da Beazley tarafından Yapraksız Grubu'na

²³⁰ LIMC, Cilt VII, "Peleus 121", Zürih, Artemis, 1981, kat. s.194

²³¹ CVA, Torino, Museo di Antichit  2, III.H.7, Lev.(1798) 14.6-7

²³² CVA, Urbana-Champaign, University of Illinois 1, 15, PL.(1186) 49.1-5, ( evrimi i)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0FDE7523-CB9D-4C93-8BFE-1361F7FD58F9>, 18.08.2019

²³³ British Museum, 103307 Envanter Numaralı Mühür için bkz. ( evrimi i)
https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetId=33157001&objectId=368705&partId=1, 30.11.2019

²³⁴ British Museum, 129479 Envanter Numaralı M h r için bkz. ( evrimi i)
https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=1572524001&objectid=758134, 30.11.2019

²³⁵ CVA, Mainz, Universit t 1, 46, Lev.(739-740) 46.2.4, 47.1, ( evrimi i)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/423E72D1-0B77-4C3B-8450-1614F0FD9E14>, 10.11.2016

²³⁶ CVA, Taranto, Museo Nazionale 2, III.H.E.5, Lev.(873) 7.3, ( evrimi i)
<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/83222526-6AB1-4559-984C-5CD4BC9D8FC0>, 11.11.2016

(Leafless Group) ve Oxford 237 Ressamı'na atfedilmektedir.²³⁷ MÖ 6. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilen eser Taranto Milli Müzesi'nde bulunmaktadır.

²³⁷ Beazley, **ABV**, s. 643.154

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAM MADDE TANIMI VE YAPIM TEKNİĞİ

ARAŞTIRMALARI

Seramik eserlerin şekillendirilmesi ve bezenmesinde kullanılan killerin mineralojik içeriğini bünyesinden ayrıştıkları ana kaya belirler.¹ Killer doğada bulunuş şekillerine göre ikiye ayrılır. Ana kayanın çevresinde biriken ve oldukça saf bir içeriğe sahip killere birincil kil, bulundukları alana da birincil yatak adı verilir. Birincil yataktan su, rüzgar gibi etkenlerle sürüklenerek ve safsızlık olarak adlandırılan diğer mineraller ve maddelerle karışıp başka bir alanda biriken killere ise ikincil kil, yataklarına da ikincil yatak adı verilir. Safsızlık olarak adlandırılan bu mineral ve maddeler kilin piştikten sonra alacağı rengi belirleyen etkenlerdir.² Yunan keramik sanatında görülen formların şekillendirilmesine uygun olan killer ikincil yataklardan elde edilenlerdir ve pişirildiklerinde aldıkları kırmızı renk içerdikleri safsızlık olan demirden kaynaklanır.³ Bazı formları şekillendirmek için ikincil killeri doğada bulundukları halde kullanmak mümkündür. Ancak nadir görülen bu durum çömlekçi çarkında ustalıkla şekillendirilen nitelikli seramikler için geçerli değildir. Killerin çoğu kullanılmadan önce temizlenmeli ve hazırlanmalıdır.⁴ Yataktan alınan kile su karıştırılarak dinlenme havuzunda bekletilir ve homojen bir karışım elde etmek için belirli aralıklarla karıştırılır. Bu süreci hızlandırmak için kil doğadan kuru haldeyken alındıysa su eklemenden önce küçük parçalara ayrılabilir. Kil, karıştırılarak homojen bir sıvı haline geldikten sonra dinlenmeye bırakılır. Bu aşamada ağır partiküller dibe çöker, ince partiküller ise suyun üzerinde birikir. Suyun üzerinde biriken partiküller genellikle istenmeyen saman, yaprak gibi organik maddelerdir. Bunlar yüzeyden toplanır ve işlem birkaç defa daha tekrar edilir. Dinlendirmenin akabinde yüzeyde biriken suyla dibe çökelen ağır partiküller arasında kalan kısım, tuğla döşemeli havuzlarda yoğrulacak kıvama gelinceye dek bekletilir.⁵ Havuzun

¹ Carla M. Sinopoli, **Approaches to Archaeological Ceramics**, New York, Plenum Press, 1991, s.10

² Joseph Veach Noble, **A.g.e.**, s. 1

³ Brian A. Sparkles, "Greek Painted Pottery", **Making Classical Art: Process and Practice**, Ed. Roger Ling, İngiltere, Tempus Publishing, 2000, s. 66

⁴ Carla M. Sinopoli, **A.g.e.**, s. 16

⁵ Toby Schreiber, **A.g.e.**, s. 8

dibinin tuğla gibi su emici bir maddeden yapılması yüzeyde gerçekleşen su buharlaşmasını dengelemek ve yüzeyde kabuk oluşmasını engellemek içindir.⁶ Kil, istenen kıvama geldikten sonra içindeki hava kabarcıklarını uzaklaştırmak ve homojen bir doku elde etmek için yoğrulur. Bu aşamadan sonra çarktaki şekillendirme işlemi başlar. Kap elle kabaca şekillendirildikten sonra dışına yaslanan sert bir alet yardımıyla yüzeyi detaylandırılır. Kemik, taş, ahşap, metal, plastik gibi maddelerden üretilen bu alete kaburga adı verilir. Bu alet Attika keramiklerindeki gibi pürüzsüz bir yüzey elde etmek için kullanılır.⁷ Noble, her ne kadar kyliks gibi kesintisiz bir eğriden oluşan kontura sahip formların dahi çark üzerinde elle şekillendirildiğini, şablon kullanımına dair bir iz olmadığını ve basit kılavuzlar kullanıldığını⁸ ileri sürse de şablon kullanımı bu formun şekillendirilmesine engel değildir. Noble ayrıca kyliks formunun gövde ve ayak kısımlarının ayrı ayrı şekillendirildikten sonra birleştirildiğinin üzerinde durur.⁹ Deneysel çalışma örneğinde de görüleceği üzere şablon kullanımı yüzeyde gözle görülebilir bir iz bırakmamaktadır. Şablon yardımıyla şekillendirilmiş kabın ağız kenarında da serbest şekillendirilmiş bir kabın ağzında görülebilecek dalgalanmalar oluşmaktadır. Kyliks gibi açık ağızlı ve yayvan gövdeli formlarda bu dalgalanmalar form verme aşamasında değil, kuruma aşamasında gerçekleşmektedir.

Yüzey bezemeleri genellikle sivri uçlu kazıyıcılarla, kalıplarla ve astar boyamayla yapılır. Astar terimi genellikle kabın tüm yüzeyine uygulanan mat veya yarı parlak madde için, pekişmiş astar parlak madde için, sır ise camsı görünüm sağlayan madde için kullanılır. Bu maddeler kabın tüm yüzeyine uygulanabildiği gibi bezeme veya desen özelinde de kullanılır. Astarın terim olarak tüm yüzeyi kaplayan bir maddeyi tanımlamasının sebebi seramik teknolojisindeki gelişim olmalıdır. Sır olarak adlandırılan ve adını piştikten sonraki camsı görünümünden alan malzemenin keşfiyle birlikte bir dönem bezeme için kullanılan mat görünümlü astar, çamurla şekillendirilmiş gözenekli ana gövdeyle yüzeyin üst katmanını oluşturan gözeneksiz ve su geçirmez bu maddenin arasındaki uyumu sağlamak için tüm yüzeye

⁶ Bu araştırmadaki deneysel çalışmalarda kilin yoğrulacak kıvama getirilmesi için keramik yerine alçı zemin kullanılmıştır.

⁷ A.e.,s. 14

⁸ Joseph Veach Noble, **A.g.e.**, s. 8

⁹ **A.e.**, s. 21

uygulanmaya başlamıştır. Bu şekilde kullanılmaya başlanan malzemenin adı zamanla sırlı kaplar özelindeki işlevinin adıyla anılarak bir terim haline gelmiştir. Siyah ve kırmızı figürlü Yunan keramiklerinde bezemeler kazıma ve pekişmiş astarla yapılmıştır. Astar elde etmek için yumuşak suyla¹⁰ karıştırılmış kil kademeli olarak süzdürülür ve ince partiküllerden oluşan bir karışım elde edilir. Bu karışımın içindeki görece ağır parçacıklar dibe çöker, su ise yüzeye çıkar. Bazı karışımlarda kil ve su arasında bir tabaka oluşmaz, ikisi birbirinden tamamen ayrılır. Bu tür killer astar elde etmeye uygun değildir. Yüzeydeki saydam su tabakasıyla dibe çöken ağır parçacıklar arasında asılı kalan partiküllerden oluşan bir tabaka oluşmuşsa bu kısım astar olarak kullanılır. Bu şekilde hazırlanan astarlar yüzeye uygulanıp pişirildikten sonra bazıları pekişir bazıları ise pekişmez. Bu durum astarın içeriğine bağlıdır.¹¹ Pekişmeye uygun astarlarla bezenen kapların üzerlerindeki siyah ve kırmızı renk oluşumları fırınlama tekniğiyle sağlanmaktadır. Demir içeren illitik killerden üretilen astarlar yükseltgen ortamda fırınladıklarında kırmızı renk alırken indirgen ortamda siyah renk alırlar.¹²

Bu tez kapsamında incelenen kyliklerin şekillendirme tekniklerini araştırmak, pişirme derecelerini saptamak, yüzey bezemeleriyle gövde çamuru arasındaki ilişkiyi belirlemek ve kırmızı renkli zemin ile siyah renkli bezemenin arasındaki farkları tespit etmek kaygısıyla yapılan arkeometrik araştırmalar ve deneysel çalışmalar ham madde kaynakları hakkında da veri elde edilmesini sağlamıştır.

3.1. Analizler

Başlangıçta ana gövdeyi şekillendirmek için kullanılan kil ile bezemede kullanılan pekişmiş astarın ilişkisini incelemek için iki örneğin optik mikroskop altında kesit incelemeleri yapılmıştır. Bu incelemeler sonucunda öngörülen farkların detaylandırılması amacıyla aynı iki örnek taramalı elektron mikroskobuyla incelenmiştir. Bu iki örnek üzerindeki iki inceleme özelinde varılan sonucu sorgulamak üzere taramalı elektron mikroskobunda daha detaylı elementer ölçümler ve görsel incelemelerde bulunulmuş, verilerin doğruluğunun sağlanmasını yapmak

¹⁰ Bu su yağmur suyu veya kimyasallarla alkalileşmesi sağlanmış bir su olabilir.

¹¹ Sevim Çizer, **A.g.e.**, s. 58-78

¹² Toby Schreiber, **A.g.e.**, s. 55

amacıyla ölçümler tekrar edilmiştir. Bu ölçümlerle, kesit analizinde öngörülen değerlendirme elementer ölçekte desteklenmiştir. Bunun üzerine eserlerin mineral içerikleri üzerinden pişme derecelerini saptamak amacıyla Fourier Dönüşümlü Kızılötesi Spektrum ölçümleri yapılmıştır. Bu çalışmayı tamamlayıcı olarak örneklerin kristal yapılarını incelemek ve mineral türlerini saptamak için X ışını kırınımı yöntemiyle ölçümler yapılmışsa da örneklerin tespiti olanak sağlayacak formda olmamasından dolayı hedeflenen sonuç elde edilememiştir. Yapılan ölçümlerin genel anlamda birbirini deçillemeyen sonuçlar vermesi üzerine kabın şekillendirilmesinde ve bezenmesinde kullanılan killerin yerel killere karşılaştırılması ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda Enez'in farklı yataklarından geleneksel yöntemlerle alınan kil örnekleri yine geleneksel yöntemlerle kullanılabilir hale getirilmiş ve küçük deneme plakaları yapılarak farklı sıcaklarda pişirilmiştir. Özgün eserlerin makroskopik özellikleriyle en fazla benzeşen deneme plakaları karşılaştırma yapabilmek amacıyla taramalı elektron mikroskobu ve Fourier dönüşümlü kızıl ötesi spektroskopuyla ölçülmüş ve sonuçlar birbirlerini deçillemeyecek oranda örtüşmüştür. Ayrıca, belgeleme amacıyla, müzede sergilenmekte olan kap dışındaki tüm kapların renkleri spektrofotometre cihazıyla Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu Bölümü laboratuvarlarında ölçülmüştür.

3.1.1. Örneklerin Hazırlanması

Gerçekleştirilen arkeometrik araştırmalar sırasında eserlerin minimum düzeyde etkilenmesi amaçlanarak ölçümler hassasiyetle gerçekleştirilmiş ve mümkün olduğunca tahribatsız yöntemler tercih edilmiştir. Kesit analizleri için öncelikle E10-ST10-55 ve 57 kodlu kapların dış yüzeyinde figüratif bezeme bulunmayan, siyah renkte ve kırık parçaların kesitine yakın alanlardan, görsel olarak bütünü en iyi şekilde temsil eden mikro ölçekte birer örnek alınmıştır. Müzede sergilenmekte olan E11-ST16-47 kodlu kap dışındaki kapların tamamı mikro ölçekte örnek almaya elverişli kırık parçalar içermektedir. Ancak kesit analizlerinden veri elde edilip edilemeyeceği henüz örnek alma aşamasında bilinmediğinden ve sadece bir örnekten elde edilen veri de tek başına anlam ifade etmediğinden sadece yukarıda adı geçen

iki kabın dış yüzeyinden örnek almak tercih edilmiştir. Optik mikroskop altında yapılan incelemeler sonucunda kaydadeğer oranda veri elde edilmesinin ardından yukarıda bahsi geçen örnek yeri belirleme kriterlerine bağlı kalarak tüm kapların iç ve dış yüzeylerini temsil eden, mikro ölçekte örnekler alınmıştır. Bu örnekler, alındıkları kabın kodu ve yüzeyiyle birlikte adlandırılmıştır.¹³ Örneklerin epoksiye gömülmesi için küp biçiminde hücreler içeren silikon bir kalıp hazırlanmış ve bu kalıba hücrelerin içini yarıya kadar dolduracak miktarda epoksi reçine dökülmüştür. Alınan örnekler, hücrelerin içine daha önceden dökülmüş epoksi reçine tabakası üzerine kesitlerinin en geniş kenarı hücrenin yan duvarına mümkün olduğunca yakın ve paralel olacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu işlemin ardından hücrelerin geri kalan kısmı epoksi reçineyle doldurulmuş, reçinenin kimyasal reaksiyonunu tamamlamasıyla içinde örneğin bulunduğu küçük şeffaf küpler elde edilmiştir. Böylelikle mikro ölçekteki örnek epoksi reçine gömülmüş ve elle tutulabilir duruma getirilmiştir. Elde edilen bu şeffaf küplerin kesitin en geniş alanını gösteren yüzleri polisaj cihazında zımparalanarak parlatılmış, mikroskop altında incelemeye hazır duruma getirilmiştir. Uygulamalar yazar tarafından gerçekleştirilmiştir ve hazırlanan örnekler hem optik mikroskop altındaki incelemelerde hem de taramalı elektron mikroskopundaki (SEM) ölçümlerde kullanılmıştır.

XRD, FT-IR ve spektrofotometre ile yapılan renk ölçümleri eserlerin ölçüme olanak veren boyut ve formlardaki zaten kırık olan parçaları üzerinden tahribatsız biçimde gerçekleştirilmiştir.

FT-IR spektrumları Bruker Tensor ve Bruker Alpha FT-IR spektrometreleri ile tahribatsız yöntemle yansıma modlarında kaydedilmiştir. Bruker Tensor spektrometresinde elmas pencereli ATR (Attenuated Total reflectance) aparatı kullanılmıştır. ATR aparatı, cihazın ana gövdesine takılır ve örnek elmas pencere ile temas ettirililir ve IR ışınının elmas pencereden yaptığı tam yansıma sırasında örnekten gelen soğurma pikleri kaydedilir.¹⁴ Bruker Alpha spektrometresinde ise Difüz yansıma - DRIFT aparatı kullanılmıştır. Örneğin istenilen bölgesi spektrometrenin penceresine tutulur ve spektrumu kaydedilir. Parçaların tahribatsız

¹³ E10-ST10-55-dış, E10-ST10-106-iç gibi.

¹⁴ Yöntemle ilgili detaylı bilgi için bkz. Michele R. Derrick, Dusan Stulik, James M. Landry, **Infrared Spectroscopy in Conservation Science**, Los Angeles, Getty Konservasyon Enstitüsü Yayınları (Getty Conservation Institute), 1999, s.43-80

ölçümleri İstanbul Kültür Üniversitesi, Fizik Bölümü'nün laboratuvarlarında bulunan FT-IR spektrometreleri ile gerçekleştirilmiştir. Ölçümler metnin yazarının da eşliğinde, araştırmanın ikinci danışmanı Prof. Dr. Sevim Akyüz tarafından gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler yine kendisi tarafından işlenmiştir.

X ışını kırınımı tekniği ile ölçümler genellikle küçük boyutlu ve bezemeli eserlerden alınması mümkün olmayan miktardaki toz örneklerle yapılır. Ölçüm yapan cihazın donanımına tercihe bağlı olarak eklenebilen örnek tutucu aksamıyla düz yüzeyli katı örneklerin de ölçülmesi mümkündür. Ancak, XRD yöntemi genellikle endüstriyel alanda veya mimari kalıntıların içerik analizlerinde kullanıldığı için, bu alanlarda da katı örnek üzerinden ölçüm yapmak ya da tahribatsız ölçüm yapmak kaygısı olmadığından, görece tahribatsız ölçüme olanak veren örnek tutucu aksamına nadiren ihtiyaç duyulmaktadır. Bu aksamla donatılmış cihazlardan biri araştırma kapsamındaki parçaların XRD ve SEM ölçümlerinin gerçekleştirildiği Dumlupınar Üniversitesi, İleri Teknolojiler Merkezi (İLTEM) laboratuvarlarında bulunmaktadır. XRD ve SEM ölçümleri için bu laboratuvarların seçilmesinin tek sebebi XRD cihazındaki donanım değildir. Ülkemizde seramik endüstrisinin en gelişmiş merkezlerinden biri olan Kütahya'da bulunan bu laboratuvarlara, konumları gereği, seramik malzeme ölçümü konusunda diğer laboratuvarlara oranla daha fazla talep gelmektedir. Bu nedenle, gerek cihazları kullanan operatörler gerek veri işleyen uzmanlar seramik malzeme ölçümü konusunda deneyimlidir. XRD ve SEM analizleri için İLTEM'in seçilmesindeki diğer neden budur.

Spektrofotometre cihazıyla yapılan ölçümler ise cihaz vizörünün doğrudan eser yüzeyine temas ettirilmesiyle tahribatsız biçimde yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Karşılaştırma yapmak için Enez çevresinden alınan kiler hem kurutulduktan sonra toz haline getirilerek ham halde, hem de 900°C ve 1040°C'lerde fırınlandıktan sonra toz haline getirilerek kullanılmıştır. Kiler, Killik Mevkii'nden, Küçük Gala Gölü çevresinden, Taşaltı Gölü'nün kıyısında bulunan Büyük Sancaktepe Tümlüsü'nün eteğinden ve Su Terazisi Nekropolisi'nden alınmış, örnekler alındıkları yere ve renklerine göre adlandırılmıştır. Ham kilerin ve 1040°C'de pişirilen örneklerin tamamı SEM ile incelenmiştir. Ayrıca, 900°C'de fırınlanan ve kyliks formunun şekillendirilmesine olanak veren Killik Mevkii kili FT-IR

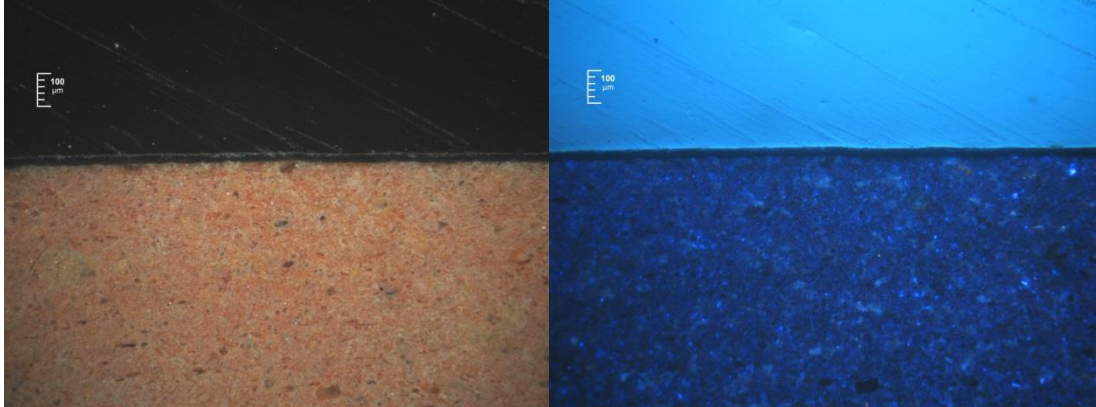
yöntemiyle de incelenmiştir. Bu killerden oluşturulan örneklerin hazırlama süreci Deneyisel Uygulamalar başlığında detaylandırılmıştır.

3.1.2. Kesit İncelemeleri

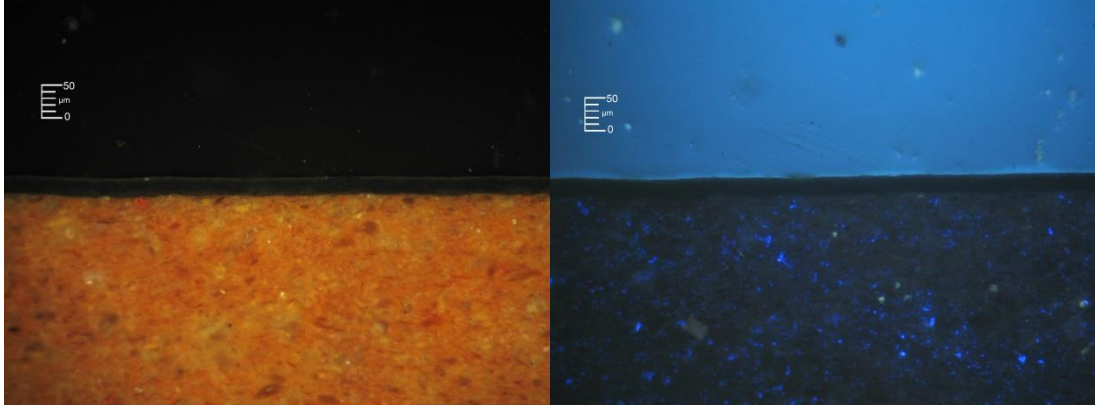
Ana gövdeyi şekillendirmek için kullanılan kil ile bezemede kullanılan pekişmiş astarın ilişkisini irdelemek amacıyla yapılan çalışmada E10-ST10-55 ve 57 kodlu eserlerden alınan iki örnekten faydalanılmıştır. Örnekler Halojen lamba ve cıva buharlı Ultraviyole HBO aydınlatma kaynaklı, 5x-50x objektif donanımlı optik mikroskop ile diffüze ve UV ışık altında incelenmiştir. Araştırma, iki örnekte de aynı sonuçları vermiştir.

İncelemelerde örneğin her iki renkteki alanının da (kırmızı ve siyah) homojen ve ince tanecikli¹⁵ kil matrisinden¹⁶ oluştuğu; siyah renkli alanın yapısının kırmızı renkli alanın yapısına oranla daha ince ve homojen olduğu tespit edilmiştir (Resim 3.1-6).

Resim 3.1: E10-ST10-55 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü

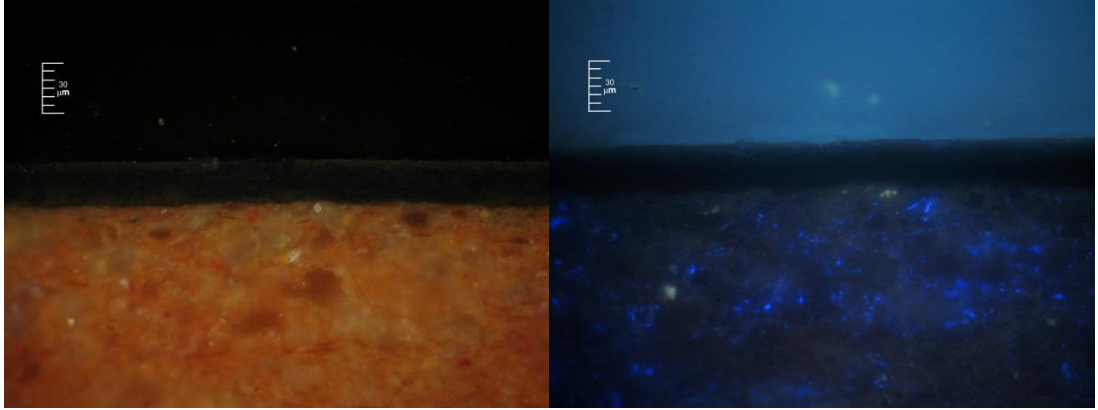
Resim 3.2: E10-ST10-55 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü

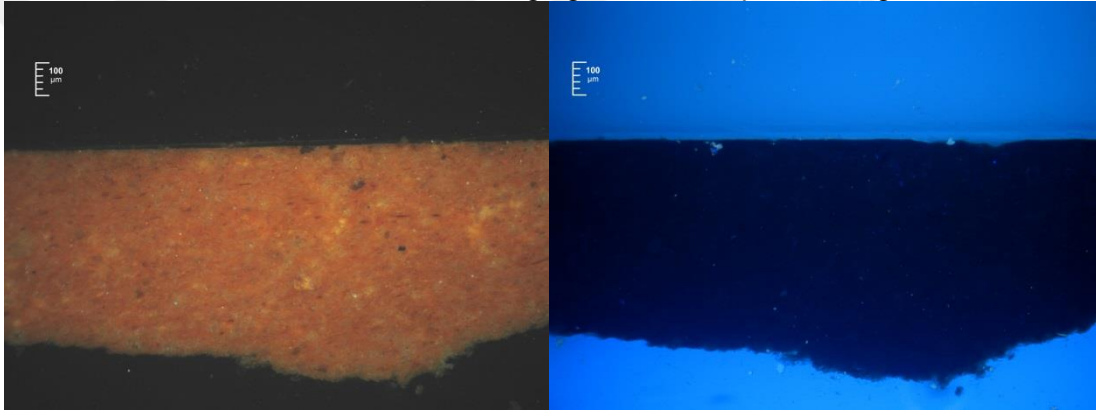
¹⁵ Görece iri boyutlu tanecikler oldukça nadirdir.

¹⁶ Matris terimi jeolojide iri boyutlu taneciklerin çevrelerini sararak onları bir arada tutmaya yarayan daha küçük taneciklerden oluşmuş maddeler için kullanılır. Bu maddelerden biri de kildir.

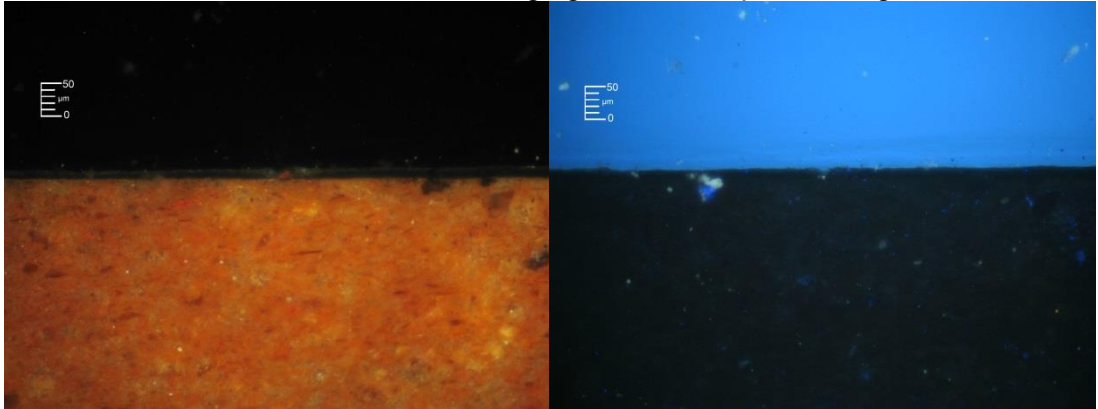
Resim 3.3: E10-ST10-55 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü

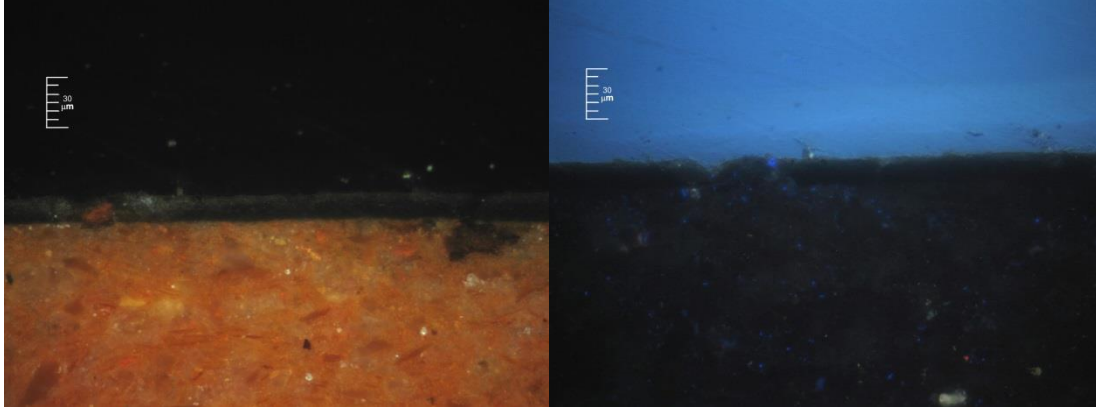
Resim 3.4: E10-ST10-57 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü

Resim 3.5: E10-ST10-57 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü

Resim 3.6: E10-ST10-57 Kodlu örneğin görünür ve UV ışık altındaki görüntüsü

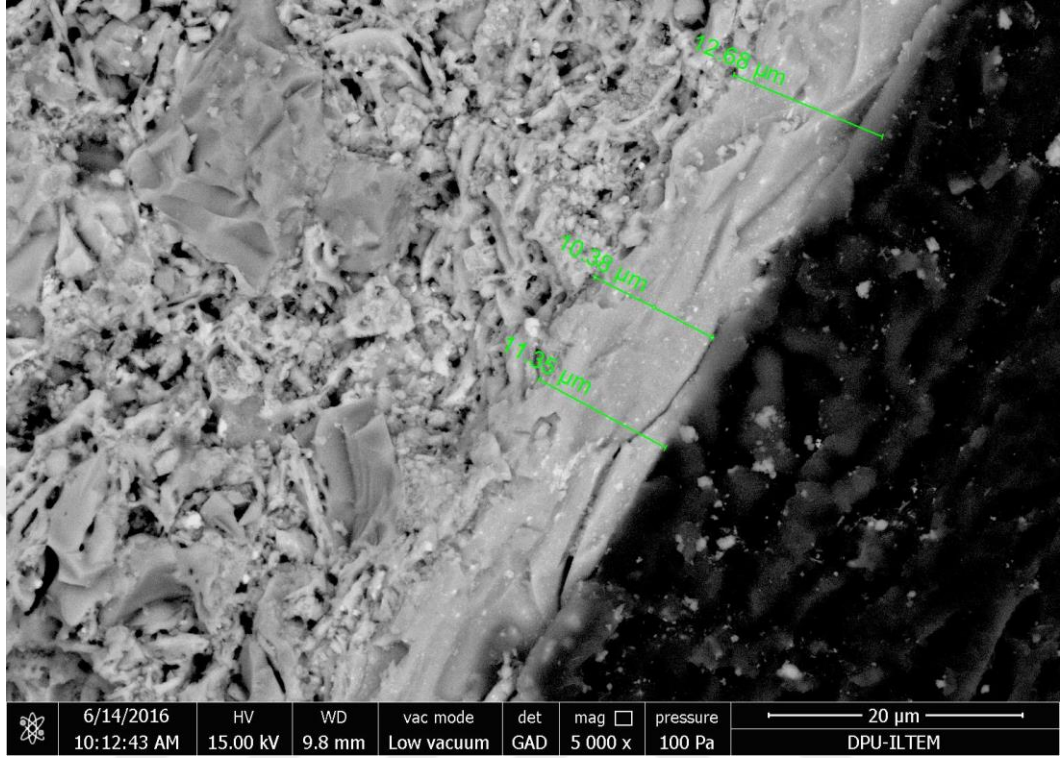

Kırmızı renkli alanda marnlı¹⁷- dolomitik bir kile işaret eden parçacıklar gözlemlenirken siyah renkli alanda bu tür parçacıklara rastlanmamıştır. Bu durum kırmızı ve siyah alandaki killerin farklı yatlardan alınmış olmaları konusunda şüphe uyandırmıştır. Bu şüpheyi açıklığa kavuşturmak için SEM ölçümüyle tespit edilecek ayırt edici elementlerin karşılaştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur.¹⁸ Siyah renkli alanlarda astarla ilgili olarak bir veya iki tabakanın varlığını tespit etmek olanaksızdır. Bu tabakanın varlığı veya yokluğu eserin yapım tekniğiyle ilgili bilgi içermektedir. Eğer eser üzerindeki siyah renkli bezemeleri oluşturmak için kullanılan astar doğrudan gövde hamurunun üzerine sürüldüyse ikisinin arasında bir tabaka daha olmaması beklenir. Ancak bezemeler kabın tamamı astarlandıktan sonra yapıldıysa siyah renkli bezeme ile gövde çamuru arasında bezemede kullanılan astarın kendi tabakası dışında bir tabaka daha bulunması beklenir. Optik mikroskop altında bu ikinci tabakanın tespit edilmemiş olması bezemenin doğrudan gövde üzerine yapıldığını düşündürmektedir. Ancak, bezemelerin ince bir kaplama tabakasının üzerine, (kaplamayla) aynı maddeden yapılmış olması optik mikroskopta ikinci bir tabakanın görülmesine engel olabilir. Bu olasılık göz önünde tutularak kesitin görüntüsü SEM altında 5000 kat büyütülerek görüntülenmiştir (Resim 3.7).

¹⁷ **Marn**, kil ve kalsiyum karbonattan, değişik oranlarda doğal olarak meydana gelmiş karışımdır. Kalsiyum karbonat, kile göre daha fazla ise buna kalker denir. Genel olarak sığ göllerde ve bataklıklarda bulunur. (çevrimiçi) <http://tr.wikipedia.org/wiki/Marn>, 05.10.2011

¹⁸ Karşılaştırmalarla ilgili detaylı bilgi bir sonraki başlıkta verilecektir.

Resim 3.7: E10-ST10-57iç Kodlu örneğin SEM görüntüsü

Aynı yüzeye aynı malzemeyle de olsa birden fazla bezeme yapılmış olması durumunda 5000 kat büyütülmüş görüntüde iki uygulama arasındaki farkın arada oluşacak küçük boşluk veya düzensizliklerden (fırça izi gibi) anlaşılması beklenir. Elde edilen görüntüde ortalama 12 nanometre kalınlığındaki astar katmanı gövde hamurundan rahatlıkla ayırt edildiği ancak kendi içinde tabakalanma içermediği gözlemlenmiştir. Bu durumda eserlerin yüzeyindeki kırmızı alanlarda yer alan yarı parlak görünüm, bunların şekillendirildikten sonra yumuşak bir malzemeyle perdahlanması sonucu elde edilmiş olmalı ve siyah renkli bezeme doğrudan bu yüzeye uygulanmış olmalıdır. Bu tür bir uygulamaya siyah figürlü keramiklerin yapım tekniğiyle ilgili yapılan yayınlarda da değinilmiştir.¹⁹

¹⁹ John H. Oakley, **The Greek Vase: Art of the Storyteller**, Londra, British Museum Press, 2013, s.14-15; Robert Manuel Cook, **A.g.e.**, s. 234

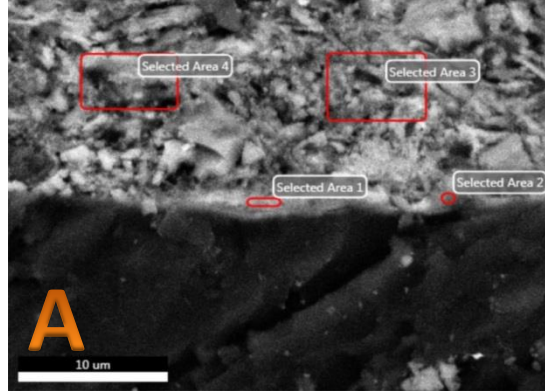
3.1.3. Taramalı Elektron Mikroskobu (SEM) Ölçümleri

Taramalı elektron mikroskopuyla yapılan incelemelerde epoksiye gömülmüş kesit örnekleri ile Enez ve çevresinden alınan killerden elde edilen toz örnekler kullanılmıştır. İçerik hakkındaki elementer düzeydeki veriler, FEI marka, Nova NanoSEM 650 model cihazla, 2500 kat büyütülmüş görüntüler üzerinde seçilen alanlarda otuzar defa tekrarlanan ölçümlerle elde edilmiştir. Örnekler herhangi bir işleme tabi tutulmadan cihaza doğrudan yerleştirilmiştir.

İçeriklerde kil malzemedan beklendiği gibi yüksek oranda silisyum, alüminyum ve demirin yanı sıra yüksek oranda kalsiyum varlığı tespit edilmiştir. Killerdeki kalsiyum genellikle kalsiyum mineralleri içeren kayalardan kaynaklanmaktadır. Bu killer karbonatlı kil olarak da anılır. Killerde bulunan kalsiyum içerikli başlıca mineraller kalsit ve dolomittir. Kalsitin içeriğinde kalsiyum, karbon ve oksijen bulunur; kimyasal formülü CaCO_3 'tür. Dolomitin içeriğinde ise bunlara ek olarak magnezyum da bulunur ve kimyasal formülü $\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$ 'dir. Bu mineraller yüksek sıcaklıklarda bozularak gehlenit, diopsit ve anorhit gibi yüksek sıcaklık ürünü minerallere dönüşürler.²⁰ Astar tabakası ile hamur üzerinden seçilmiş alanlarda yapılan ölçümlerde iki içerik arasındaki en belirgin farkın magnezyum miktarı olduğu gözlemlenmiştir. Hamurda görece fazla gözlemlenen magnezyum miktarı astar tabakasında yok denecek kadar azdır (Tablo 3.1-7) . Bu sonuç her iki alanda da yüksek oranda bulunan kalsiyumun hamurda dolomitten, astarda ise kalsitten kaynaklandığını düşündürmekle birlikte optik mikroskop incelemelerinde getirilen farklı yatak önerisini desteklemektedir.

²⁰ Dolomit 900 °C'de bozularak diopsite, kalsit ise gehlenite dönüşür. Detaylı bilgi için bkz.: M.J. Trindade, M.I. Dias, J. Coroado, F. Rocha, "Mineralogical transformations of calcareous rich clays with firing: A comparative study between calcite and dolomite rich clays from Algarve, Portugal", **Applied Clay Science**, 42. Cilt, 3-4. Sayı, Elsevier, Ocak 2009, s. 345-355, (çevrimiçi) <http://home.dgeo.uevora.pt/~lopes/Artigos/12.pdf>, 20.12.2019

Tablo 3.1: E10-ST10-54 Element İçeriği

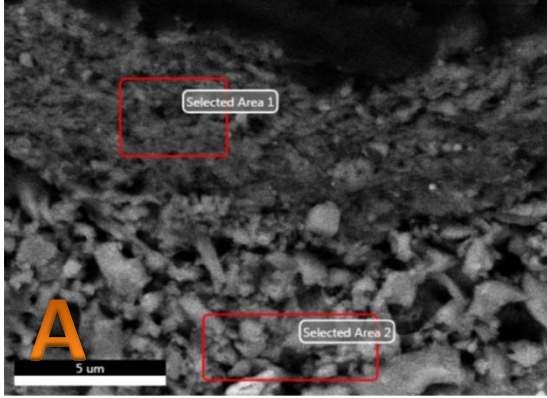
A

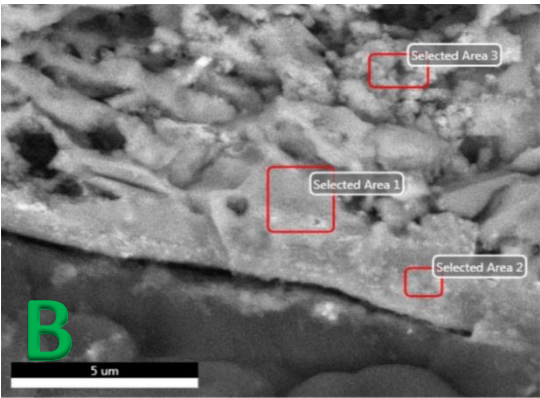
E10-ST10-54 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar		Area 3 Hamur		Area 4 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom %	Ağırlık%	Atom %	Ağırlık%	Atom %	Ağırlık%	Atom %
Na 2O	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Mg O	0.00	0.00	0.00	0.00	2.06	3.68	1.43	2.79
Al 2O3	15.17	11.49	8.56	6.39	12.17	8.62	11.20	8.66
Si O2	38.77	49.84	24.80	31.42	39.36	47.31	34.36	45.07
P 2O5					0.00	0.00		
S O4	11.27	9.06	13.68	10.84	6.01	4.52	6.39	5.24
Cl 2O			0.00	0.00				
K 2O	4.74	3.89	4.43	3.58	4.41	3.38	6.55	5.48
Ca O	12.25	16.88	26.94	36.57	18.43	23.73	12.51	17.57
Ti O2	0.44	0.43	1.18	1.12	1.11	1.00	2.19	2.16
Mn O	0.02	0.03	0.55	0.59	0.55	0.56	0.82	0.91
Fe 2O3	17.34	8.39	19.87	9.47	15.91	7.19	24.54	12.11

B

E10-ST10-54 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur		Area 4 Astar Hamur		Area 5 Hamur	
Element	Ağırlık %	Atom %	Ağırlık %	Atom %	Ağırlık %	Atom %	Ağırlık %	Atom %	Ağırlık %	Atom %
Na 2O	0.04	0.05	0.14	0.16	0.03	0.04	0.38	0.45	0.00	0.00
Mg O	1.27	2.52	3.91	6.87	3.02	5.29	2.15	3.91	2.74	4.63
Al 2O3	27.64	21.71	21.66	15.05	10.84	7.50	18.25	13.13	13.85	9.26
Si O2	41.62	55.48	43.37	51.14	38.23	44.90	47.94	58.54	46.54	52.77
S O4	0.67	0.56	1.50	1.10	2.11	1.55	1.11	0.84	3.22	2.28
Cl 2O			0.12	0.10	0.18	0.14	0.40	0.34	0.04	0.03
K 2O	6.58	5.59	5.57	4.19	16.08	12.05	4.73	3.69	3.50	2.53
Ca O	2.73	3.91	12.51	15.81	16.81	21.16	6.73	8.80	18.80	22.84
Ti O2	0.64	0.64	0.98	0.87	3.70	3.26	3.91	3.59	1.58	1.34
Mn O	0.17	0.20	0.30	0.30	0.24	0.24	0.15	0.16	0.30	0.29
Fe 2O3	18.63	9.34	9.94	4.41	8.76	3.87	14.25	6.55	9.43	4.02

Tablo 3.2: E10-ST10-55 Element içeriği

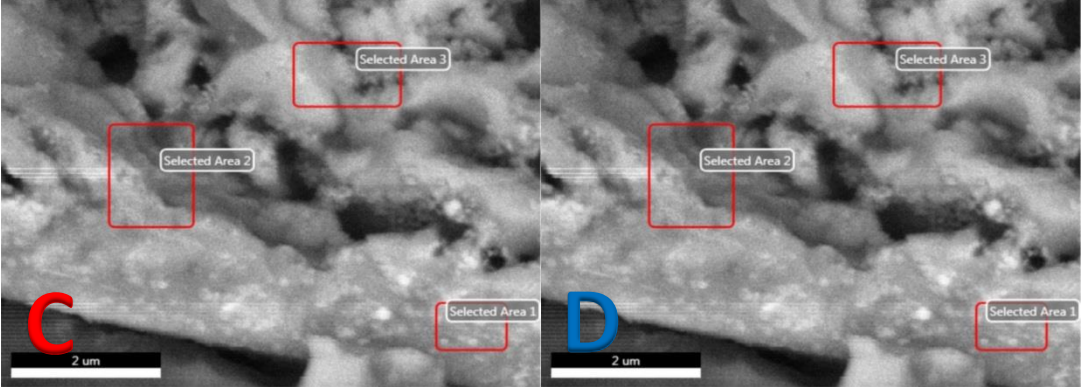

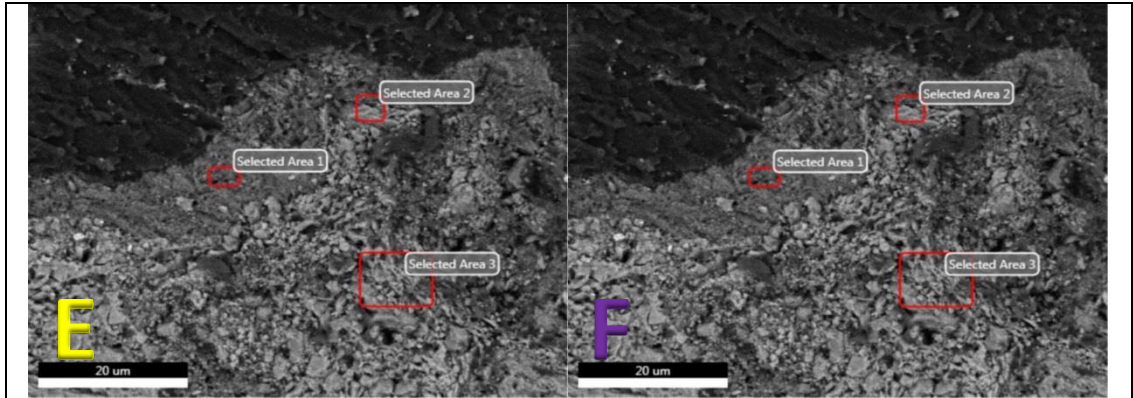
A

E10-ST10-55 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	0.00	0.00	20.39	9.41
Na 2O	0.00	0.00	0.00	0.00
Mg O	0.00	0.00	4.11	7.52
Al 2O3	10.10	6.55	14.66	10.59
Si O2	38.47	42.33	36.64	44.94
P 2O5	0.00	0.00		
S O4	7.30	5.02	1.82	1.40
K 2O	9.46	6.64	5.47	4.28
Ca O	30.21	35.62	15.90	20.89
Ti O2	3.02	2.50	0.64	0.59
Mn O	1.44	1.34	0.37	0.38

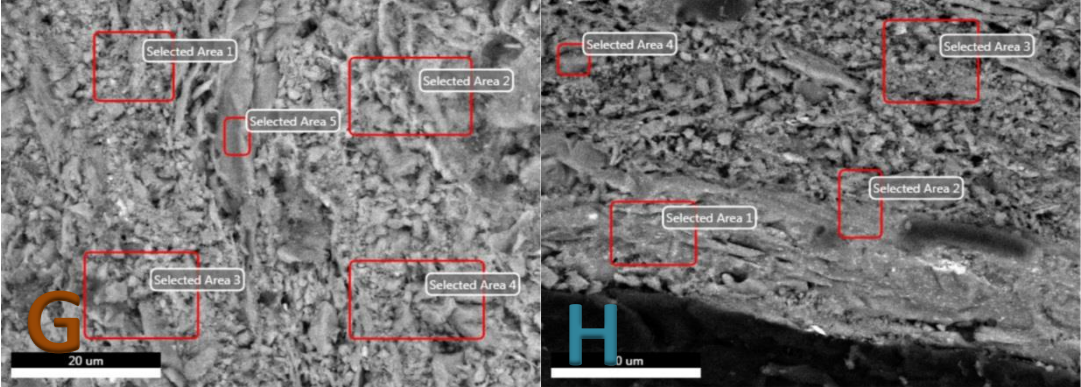
B

E10-ST10-55 (DIŞ)	Area 1 Astar Hamur		Area 2 Astar		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
C o3					29.41	33.38
Na 2O	0.74	0.89	0.00	0.00	0.45	0.49
Mg O	3.17	5.91	0.00	0.00	3.88	6.56
Al 2O3	24.20	17.82	9.03	6.95	14.03	9.37
Si O2	43.33	54.14	33.64	43.97	28.96	32.83
Mo 2O3					0.18	0.05
S O4	2.84	2.22	24.84	20.31	0.73	0.52
K 2O	4.51	3.59	3.26	2.72	2.25	1.63
Ca O	6.08	8.14	12.83	17.98	8.23	10.00
Ba O					0.20	0.09
Ti O2	0.38	0.35			0.09	0.07
Fe 2O3	14.75	6.93	16.40	8.07	11.45	4.88
Co O					0.14	0.13

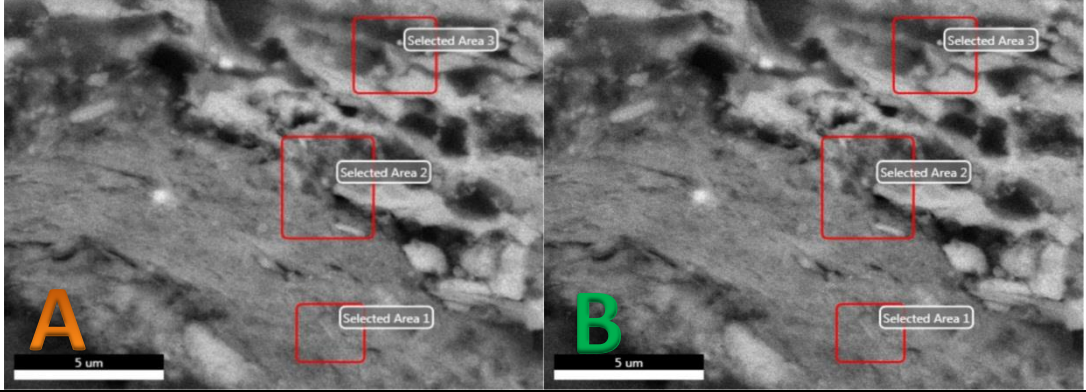
						
C						
E10-ST10-55 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	1.42	1.73	0.00	0.00
Mg O	0.00	0.00	1.28	2.39	1.93	3.49
Al 2O3	15.79	12.04	25.17	18.64	17.76	12.67
Si O2	33.69	43.62	45.07	56.63	47.63	57.65
S O4	20.11	16.29	4.26	3.35	3.10	2.35
K 2O	3.01	2.48	3.47	2.78	6.85	5.29
Ca O	13.24	18.36	5.95	8.02	9.59	12.44
Mn O	0.50	0.55	0.24	0.26	0.23	0.24
Fe 2O3	13.66	6.66	13.13	6.21	12.89	5.87
D						
E10-ST10-55 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	1.42	1.73	0.00	0.00
Mg O	0.00	0.00	1.27	2.39	1.94	3.49
Al 2O3	15.82	12.09	25.19	18.67	17.78	12.69
Si O2	33.78	43.80	45.12	56.75	47.68	57.75
S O4	20.18	16.36	4.27	3.36	3.10	2.35
K 2O	3.02	2.49	3.48	2.79	6.86	5.30
Ca O	13.28	18.46	5.96	8.03	9.60	12.46
Fe 2O3	13.93	6.80	13.28	6.29	13.05	5.95

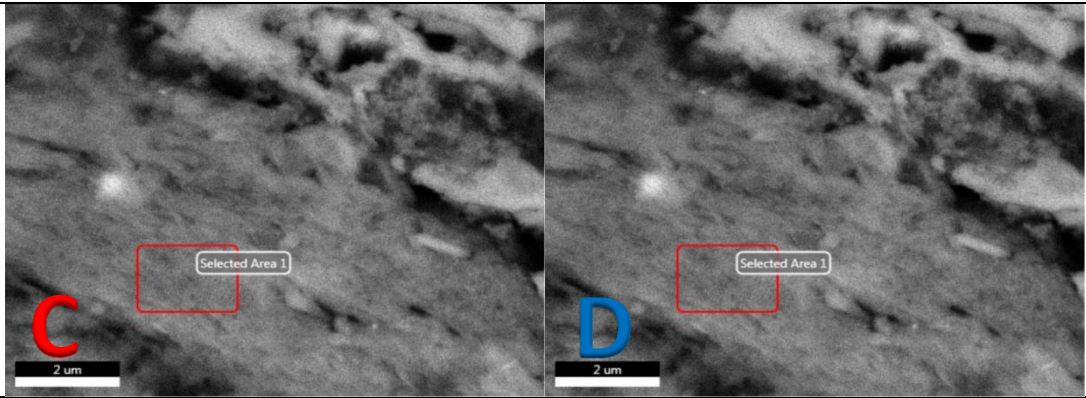

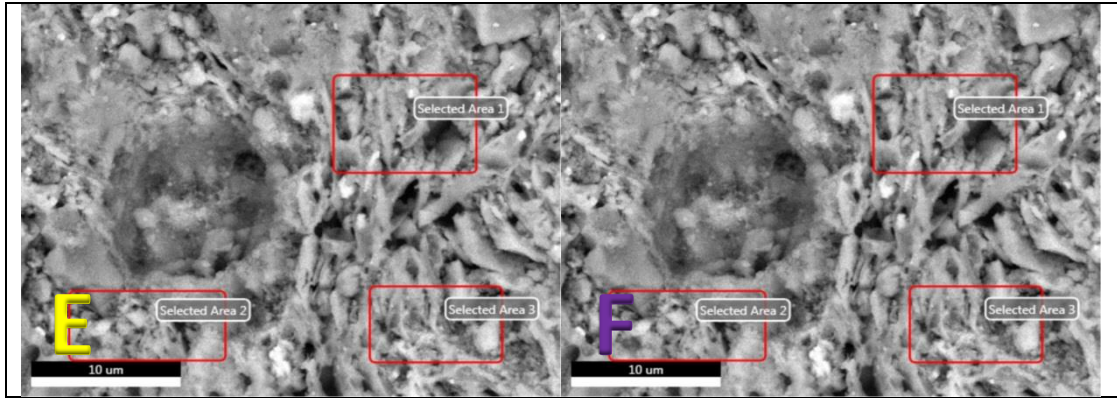
E						
E10-ST10-55 (DİŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	0.00	0.00	8.51	3.84	10.20	4.48
Na 2O	0.00	0.00	0.01	0.02	0.00	0.00
Mg O	0.00	0.00	2.19	3.91	2.77	4.82
Al 2O3	9.18	5.76	22.65	16.00	20.86	14.34
Si O2	34.04	36.23	44.90	53.82	38.79	45.26
P 2O5	0.26	0.12				
S O4	7.72	5.14	2.72	2.04	2.94	2.14
K 2O	4.73	3.21	7.73	5.91	3.04	2.26
Ca O	41.64	47.48	11.14	14.30	21.15	26.44
Ti O2	1.16	0.93				
Mn O	1.26	1.14	0.17	0.18	0.26	0.25
F						
E10-ST10-55 (DİŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	0.00	0.00	8.60	3.88	10.30	4.52
Na 2O			0.01	0.02	0.00	0.00
Mg O	0.00	0.00	2.19	3.91	2.78	4.83
Al 2O3	9.29	5.82	22.66	16.02	20.89	14.37
Si O2	34.46	36.63	44.94	53.89	38.85	45.36
P 2O5	0.26	0.12				
S O4	7.82	5.20	2.72	2.04	2.94	2.15
K 2O	4.83	3.27	7.73	5.92	3.05	2.27
Ca O	42.16	48.01	11.15	14.33	21.19	26.50
Ti O2	1.18	0.94				

										
G										
E10-ST10-55 (İÇ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur		Area 4 Hamur		Area 5 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.05	0.07	0.57	0.65	0.08	0.09	0.13	0.15	0.90	1.05
Mg O	3.66	6.94	4.51	7.93	3.27	5.71	2.73	4.73	3.95	7.08
Al 2O3	14.22	10.68	18.39	12.77	15.28	10.56	14.74	10.10	25.91	18.37
Si O2	34.40	43.81	41.91	49.40	45.89	53.81	52.45	60.97	45.65	54.93
S O4	1.28	1.02	0.52	0.38	1.62	1.19	1.04	0.76	0.57	0.43
K 2O	4.85	3.94	3.49	2.62	3.66	2.74	5.22	3.87	8.59	6.60
Ca O	14.95	20.40	14.93	18.85	14.86	18.67	10.78	13.42	5.68	7.32
Ti O2			0.71	0.63	0.81	0.72	0.59	0.52	0.45	0.41
Mn O	0.67	0.73	0.23	0.23	0.21	0.21	0.18	0.18	0.12	0.12
Fe 2O3	25.91	12.42	14.74	6.53	14.33	6.32	12.13	5.30	8.19	3.71
H										
10-ST10-55 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur		Area 4 Hamur			
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O			0.18	0.21					0.00	0.00
Mg O	0.58	1.26	3.01	5.52	4.09	6.93	0.73	1.25		
Al 2O3	20.44	17.60	23.12	16.77	14.80	9.90	17.76	12.03		
Si O2	32.06	46.85	41.50	51.06	38.83	44.09	54.64	62.84		
S O4	1.35	1.23	1.13	0.87	1.99	1.41	1.36	0.98		
Cl 2O					0.50	0.39	0.35	0.28		
K 2O	7.67	7.15	4.36	3.42	1.59	1.15	10.55	7.74		
Ca O	4.53	7.10	11.07	14.59	24.25	29.50	10.62	13.08		
Ti O2	0.38	0.42	0.38	0.35	1.16	0.99				
Mn O	0.35	0.43	0.24	0.25	0.32	0.31	0.13	0.13		
Fe 2O3	32.64	17.95	15.02	6.96	12.47	5.33	3.87	1.68		

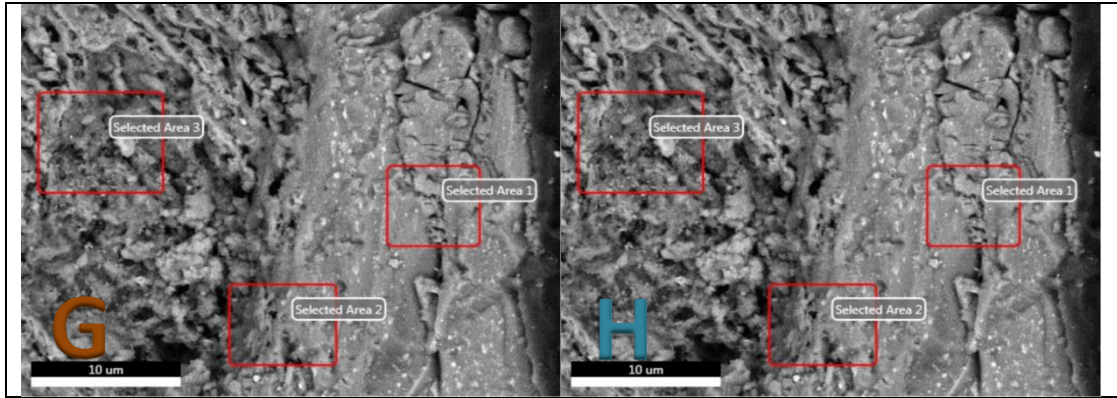
Tablo 3.3: E10-ST10-56 Element içeriği

						
A						
E10-ST10-56 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%
Na 2O					0.54	0.64
Mg O	0.25	0.48	0.97	1.83	6.79	12.41
Al 2O3	19.37	14.56	18.85	14.02	17.33	12.53
Si O2	45.92	58.56	45.90	57.92	37.36	45.83
P 2O5	0.03	0.02	0.00	0.00		
S O4	7.87	6.28	7.07	5.58	6.98	5.36
K 2O	2.97	2.41	3.24	2.61	2.72	2.13
Ca O	6.83	9.33	7.60	10.27	8.41	11.06
Ti O2					1.45	1.34
Mn O	0.55	0.60			0.34	0.36
Fe 2O3	16.21	7.78	16.37	7.77	18.07	8.34
B						
E10-ST10-56 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%
Na 2O					0.54	0.64
Mg O	0.25	0.48	0.97	1.83	6.80	12.44
Al 2O3	19.42	14.62	18.85	14.02	17.37	12.57
Si O2	46.07	58.84	45.90	57.92	37.45	45.97
P 2O5	0.03	0.02	0.00	0.00		
S O4	7.90	6.31	7.07	5.58	7.00	5.37
K 2O	2.98	2.43	3.24	2.61	2.73	2.14
Ti O2					1.46	1.35
Ca O	6.85	9.38	7.60	10.27	8.44	11.10
Fe 2O3	16.49	7.93	16.37	7.77	18.22	8.41

		
C		
E10-ST10-56 (DIŞ)	Area 1 Astar	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00
Mg O	0.75	1.48
Al 2O3	12.35	9.61
Si O2	32.25	42.61
P 2O5	0.07	0.04
S O4	10.62	8.78
K 2O	4.65	3.92
Ca O	14.36	20.32
Ti O2	1.29	1.28
Mn O	0.32	0.35
Fe 2O3	23.34	11.60
D		
E10-ST10-56 (DIŞ)	Area 1 Astar	
Element	Ağırlık%	Atom%
Mg O	0.75	1.48
Al 2O3	12.37	9.64
Si O2	32.31	42.73
P 2O5	0.08	0.04
S O4	10.64	8.80
K 2O	4.65	3.92
Ca O	14.40	20.40
Ti O2	1.29	1.29
Fe 2O3	23.51	11.70

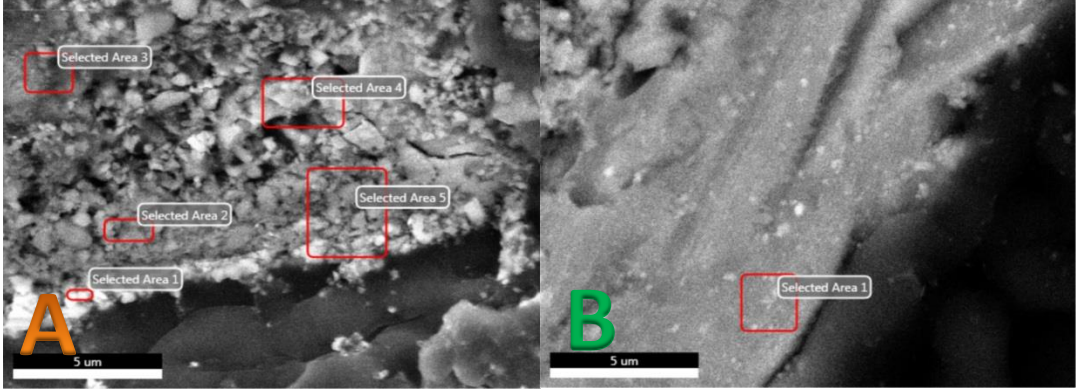

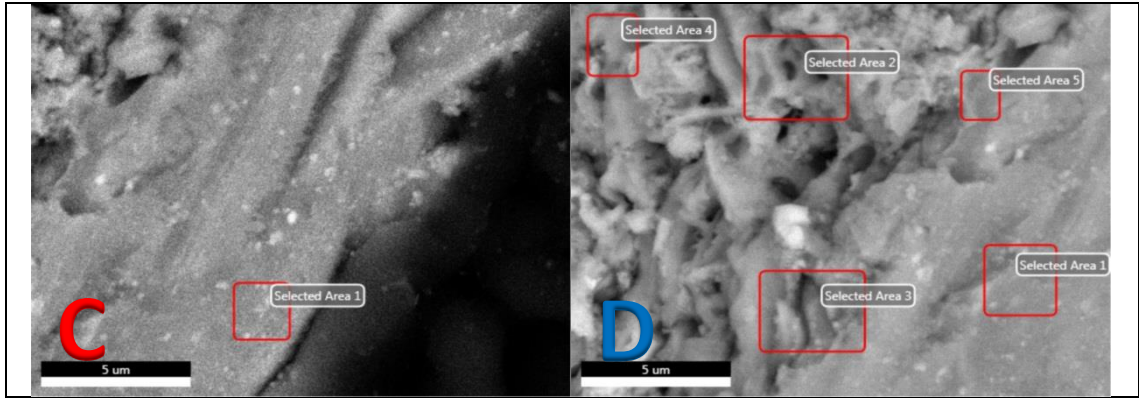
E						
E10-ST10-56 (İÇ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	0.44	0.49	0.12	0.13
Mg O	3.21	6.17	4.62	7.94	5.00	8.63
Al 2O3	10.37	7.89	14.68	9.97	15.60	10.64
Si O2	27.57	35.59	39.46	45.49	36.67	42.45
S O4	0.60	0.48	0.65	0.47	0.67	0.49
Cl 2O	0.49	0.44				
K 2O	4.50	3.71	2.99	2.20	2.85	2.11
Ca O	21.40	29.61	21.15	26.13	22.47	27.87
Ti O2	0.68	0.66	0.52	0.45	0.61	0.53
Mn O	0.51	0.56	0.28	0.27	0.32	0.32
Fe 2O3	30.67	14.90	15.22	6.60	15.68	6.83
F						
E10-ST10-56 (İÇ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	0.44	0.49	0.12	0.13
Mg O	3.23	6.22	4.63	7.95	5.00	8.64
Al 2O3	10.46	7.96	14.70	9.99	15.61	10.65
Si O2	27.82	35.93	39.53	45.59	36.69	42.50
S O4			0.65	0.47	0.67	0.49
Cl 2O	0.51	0.45				
K 2O	4.55	3.75	3.00	2.21	2.86	2.11
Ca O	21.58	29.87	21.20	26.20	22.47	27.89
Ti O2	0.69	0.67	0.52	0.45	0.61	0.53
Fe 2O3	31.16	15.14	15.34	6.65	15.78	6.88
Co O					0.20	0.18

G						
E10-ST10-56 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	0.00	0.00	14.63	6.59	19.88	8.83
Na 2O	0.00	0.00	0.51	0.59	0.40	0.46
Mg O	0.53	0.96	5.12	9.14	2.53	4.46
Al 2O3	28.38	20.37	21.11	14.90	10.80	7.51
Si O2	45.34	55.23	39.95	47.84	32.70	38.60
S O4	1.61	1.22	0.91	0.68	1.37	1.01
K 2O	16.10	12.51	4.48	3.43	2.55	1.92
Ca O	5.65	7.38	12.59	16.15	28.42	35.95
Ti O2	1.21	1.11	0.41	0.37	0.79	0.70
Mn O	1.18	1.22	0.30	0.31	0.56	0.56
H						
E10-ST10-56 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
C O3	9.67	11.55	20.25	23.37		
Fe 2O3	0.00	0.00	11.73	5.09	19.71	8.80
Na 2O	0.00	0.00	0.45	0.50	0.39	0.44
Mg O	0.49	0.87	4.16	7.15	2.48	4.38
Al 2O3	25.99	18.28	16.89	11.47	10.58	7.40
Si O2	41.39	49.39	31.47	36.28	32.05	38.03
S O4	1.47	1.09	0.73	0.52	1.38	1.02
Cl 2O			0.45	0.36	2.07	1.70
K 2O	14.72	11.21	3.56	2.62	2.54	1.92
Ca O	5.17	6.61	10.00	12.36	28.02	35.61
Ti O2	1.11	1.00	0.32	0.28	0.78	0.70

Tablo 3. 4: E10-ST10-57 Element içeriği

										
A										
E10-ST10-57 (DIŞ)	Area 1 Asta		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur		Area 4 Hamur		Area 5 Astar Hamur	
Element	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%
Fe 2O3	0.11	0.05	16.67	7.44	4.57	2.00	13.96	6.29	12.78	5.91
Na 2O	0.00	0.00	0.00	0.00	0.39	0.44	0.05	0.06	0.01	0.02
Mg O	2.67	4.45	4.04	7.14	1.28	2.22	3.98	7.10	2.91	5.33
Al 2O3	15.30	10.10	13.94	9.75	17.74	12.16	18.02	12.71	16.01	11.60
Si O2	38.68	43.32	35.31	41.87	52.12	60.60	36.31	43.48	39.71	48.84
S O4	15.02	10.52	5.92	4.39	4.55	3.31	6.64	4.97	9.64	7.42
K 2O	4.21	3.01	2.15	1.63	9.47	7.02	2.92	2.23	6.81	5.34
Ca O	22.94	27.53	21.50	27.31	9.69	12.07	17.79	22.82	10.93	14.40
Ti O2									0.90	0.83
Mn O	1.08	1.02	0.47	0.47	0.19	0.19	0.33	0.33	0.30	0.31
B										
E10-ST10-57 (İÇ)	Area 1 Astar									
Element	Ağırlık%					Atom%				
Na 2O	0.15					0.26				
Mg O	0.00					0.00				
Al 2O3	13.32					13.88				
Si O2	19.36					34.23				
S O4	2.60					2.87				
K 2O	7.14					8.05				
Ca O	1.52					2.87				
Ti O2	0.83					1.11				
Mn O	0.10					0.14				
Fe 2O3	54.99					36.59				

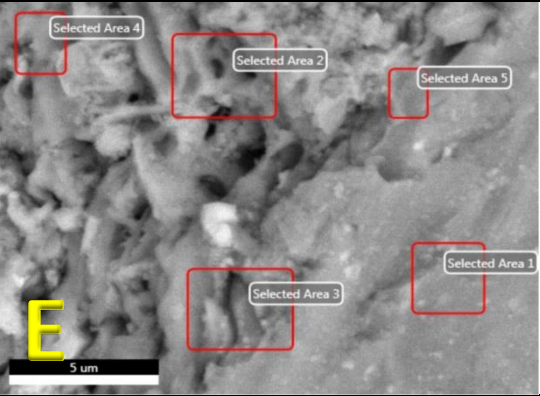

C

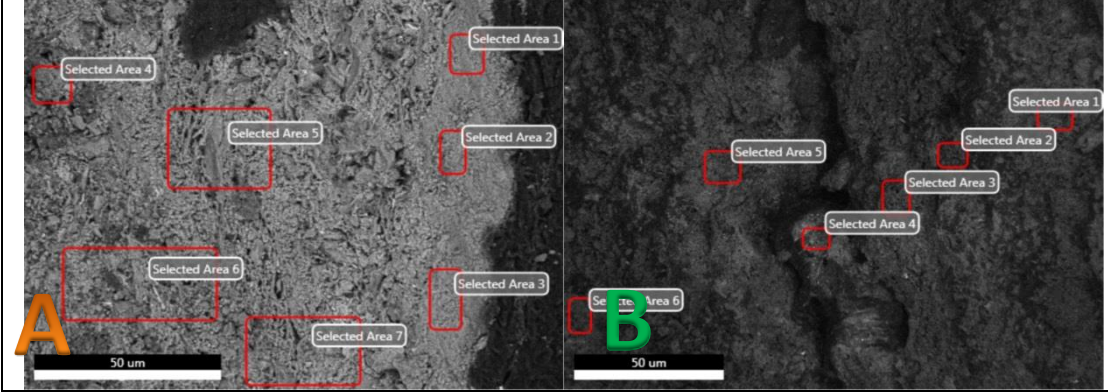
E10-ST10-57 (İÇ)	Area 1 Astar	
Element	Ağırlık%	Atom%
C O3	26.15	38.66
Na 2O	0.10	0.15
Mg O	0.00	0.00
Al 2O3	9.67	8.42
Si O2	13.98	20.64
S O4	1.89	1.75
K 2O	5.29	4.98
Ca O	1.13	1.78
Ti O2	0.62	0.69
Mn O	0.08	0.10
Fe 2O3	41.09	22.83

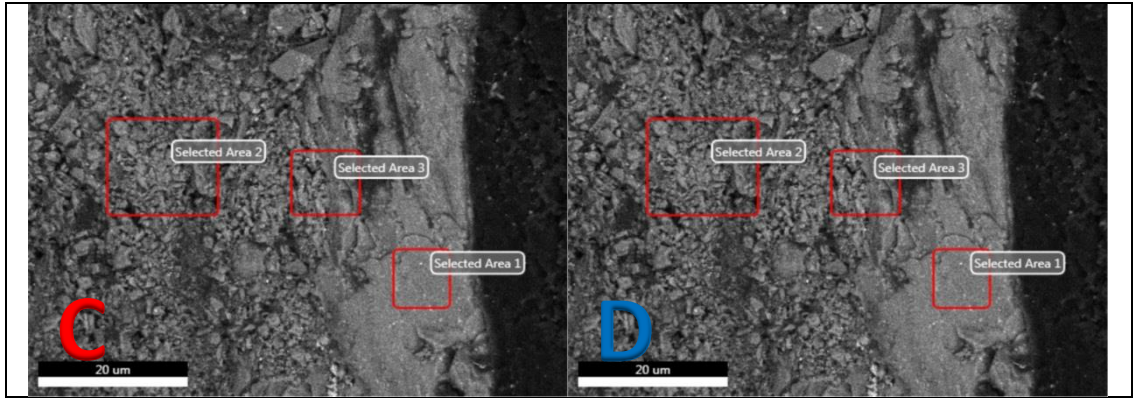
D

E10-ST10-57 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Astar Hamur		Area 4 Hamur		Area 5 Astar Hamur	
Element	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%
Na 2O	0.46	0.60	0.51	0.56	0.66	0.80	0.77	0.87	0.73	0.90
Mg O	1.65	3.31	4.08	7.01	2.66	4.93	5.83	10.16	2.77	5.21
Al 2O3	25.83	20.55	22.59	15.34	29.04	21.33	22.76	15.68	30.05	22.35
Si O2	39.80	53.74	49.84	57.41	46.40	57.82	46.43	54.26	45.72	57.69
S O4	2.03	1.72	1.77	1.28	1.71	1.33	1.61	1.18	1.48	1.17
K 2O	8.26	7.11	1.49	1.09	4.30	3.42	1.58	1.18	4.01	3.23
Ca O	1.68	2.43	10.80	13.32	3.59	4.80	8.55	10.71	2.15	2.91
Ti O2	0.33	0.33	-	-	-	0.74	0.65	0.44	0.42	
Mn O	0.09	0.11	0.22	0.21	0.20	0.21	0.29	0.29	0.21	0.23
Fe 2O3	19.86	10.09	8.71	3.77	11.45	5.37	11.44	5.03	12.43	5.90

										
E										
E10-ST1 0-57 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Astar Hamur		Area 4 Hamur		Area 5 Astar Hamur	
Ele men t	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık %	Atom%
Na 2O	0.34	0.48	0.41	0.47	0.60	0.77	0.81	0.96	0.72	0.95
Mg O	0.00	0.00	1.14	2.03	0.00	0.00	3.33	6.05	0.00	0.00
Al 2O3	22.25	19.20	19.44	13.70	25.90	20.23	19.77	14.20	26.95	21.54
Si O2	33.77	49.45	43.87	52.45	40.89	54.21	40.67	49.55	40.26	54.61
S O4	3.09	2.83	2.74	2.05	2.70	2.24	2.47	1.89	2.35	2.00
K 2O	7.30	6.82	2.30	1.75	6.82	5.77	2.42	1.88	6.40	5.54
Ca O	2.59	4.06	16.85	21.58	5.73	8.13	13.26	17.31	3.46	5.02
Ti O2	0.49	0.54	-	-	-	-	0.54	0.50	0.42	0.43
Fe 2O3	30.17	16.62	13.25	5.96	17.36	8.66	16.72	7.67	19.43	9.91

Tablo 3.5: E10-ST10-106 Element içeriği

								
A								
E10-ST10-106 (DIŞ)	Area 2 Astar		Area 3 Astar		Area 4 Hamur		Area 6 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.13	0.15
Mg O	0.23	0.34	0.07	0.11	4.68	9.16	3.23	5.65
Al 2O3	3.68	2.14	7.11	4.32	7.46	5.78	14.69	10.15
Si O2	10.73	10.62	18.22	18.80	34.52	45.35	46.57	54.59
P 2O5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00		
S O4	1.57	0.97	1.91	1.23	5.18	4.25	1.88	1.38
Cl 2O	0.06	0.04	0.05	0.03	0.02	0.01	0.57	0.46
K 2O	1.22	0.77	4.17	2.74	1.78	1.49	3.45	2.58
Ca O	78.95	83.71	64.27	71.05	11.08	15.60	14.16	17.78
Ti O2					0.62	0.61	0.92	0.81
Mn O	0.17	0.15	0.17	0.15	0.96	1.07	0.19	0.19
Fe 2O3	3.38	1.26	4.05	1.57	33.71	16.66	14.21	6.27
B								
E10-ST10-106 (İÇ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur		Area 4 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	16.74	18.33
Mg O	1.32	2.27	0.00	0.00	3.17	5.30	6.54	11.01
Al 2O3	13.97	9.46	20.48	14.56	13.15	8.69	4.46	2.97
Si O2	53.92	61.91	53.08	64.03	56.68	63.53	32.46	36.65
P 2O5	0.11	0.05						
S O4	0.39	0.28	0.45	0.34	0.35	0.25	19.19	13.55
K 2O	1.09	0.80	4.07	3.13	1.48	1.06		
Ca O	14.74	18.14	7.96	10.28	12.78	15.35	6.45	7.81
Ti O2	1.36	1.17	2.64	2.39	1.47	1.24	5.97	5.07
Mn O	0.49	0.48	0.23	0.23			2.14	2.05
Fe 2O3	12.61	5.45	11.10	5.04	10.92	4.60	6.04	2.57

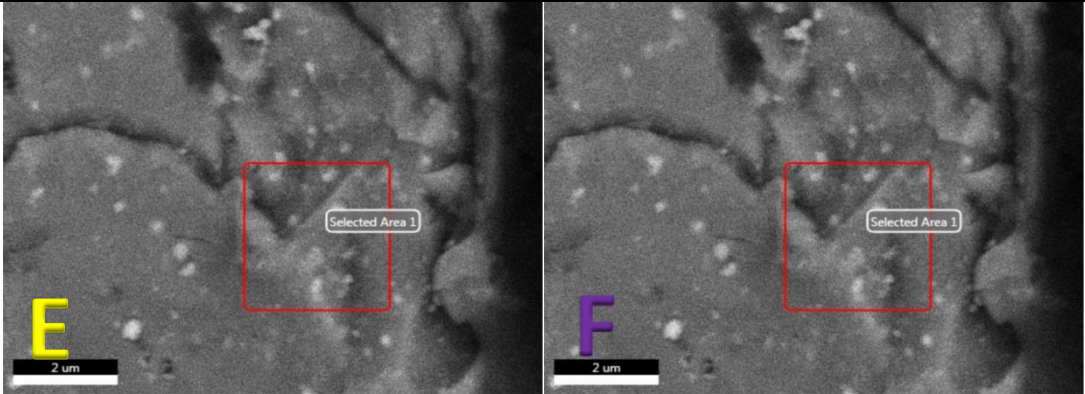

C

E10-ST10-106 (iç)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Astar Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.44	0.56	0.78	0.87	1.18	1.40
Mg O	1.70	3.36	7.30	12.49	4.29	7.82
Al 2O3	29.33	22.85	18.27	12.36	23.21	16.72
Si O2	41.54	54.91	40.75	46.76	40.82	49.88
S O4	1.96	1.62	3.48	2.50	2.91	2.23
K 2O	7.50	6.33	2.76	2.02	5.11	3.98
Ca O	1.75	2.48	13.94	17.14	8.59	11.25
Ti O2			0.48	0.41	0.39	0.36
Mn O	0.07	0.08	0.29	0.28	0.28	0.29
Fe 2O3	15.70	7.81	11.95	5.16	13.21	6.07

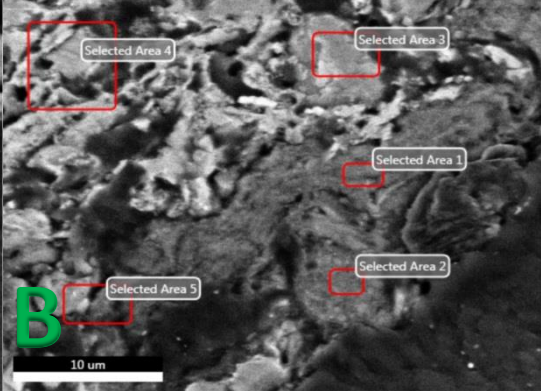
D

E10-ST10-106 (iç)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Astar Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.44	0.56	0.78	0.87	1.18	1.40
Mg O	1.70	3.36	7.31	12.51	4.30	7.83
Al 2O3	29.34	22.87	18.30	12.39	23.25	16.75
Si O2	41.55	54.94	40.81	46.87	40.89	50.00
S O4	1.96	1.62	3.49	2.51	2.92	2.23
K 2O	7.50	6.33	2.76	2.02	5.12	3.99
Ca O	1.75	2.48	13.97	17.18	8.61	11.28
Ti O2			0.48	0.41	0.39	0.36
Fe 2O3	15.75	7.84	12.10	5.23	13.34	6.14

		
E		
E10-ST10-106 (İÇ)	Area 1 Astar	
Element	Weight%	Atomic%
Fe 2O3	0.00	0.00
Na 2O	0.00	0.00
Mg O	0.20	0.38
Al 2O3	27.46	20.11
Si O2	43.57	54.14
S O4	1.60	1.25
K 2O	20.72	16.42
Ca O	3.99	5.32
Ti O2	1.51	1.41
Mn O	0.93	0.98
F		
E10-ST10-106 (İÇ)	Area 1 Astar	
Element	Weight%	Atomic%
Fe 2O3	0.00	0.00
Co O	0.00	0.00
Mg O	0.20	0.38
Al 2O3	27.70	20.29
Si O2	43.98	54.67
S O4	1.62	1.26
K 2O	20.93	16.59
Ca O	4.04	5.38
Ti O2	1.53	1.43

Tablo 3.6: E10-ST10-143 Element içeriği

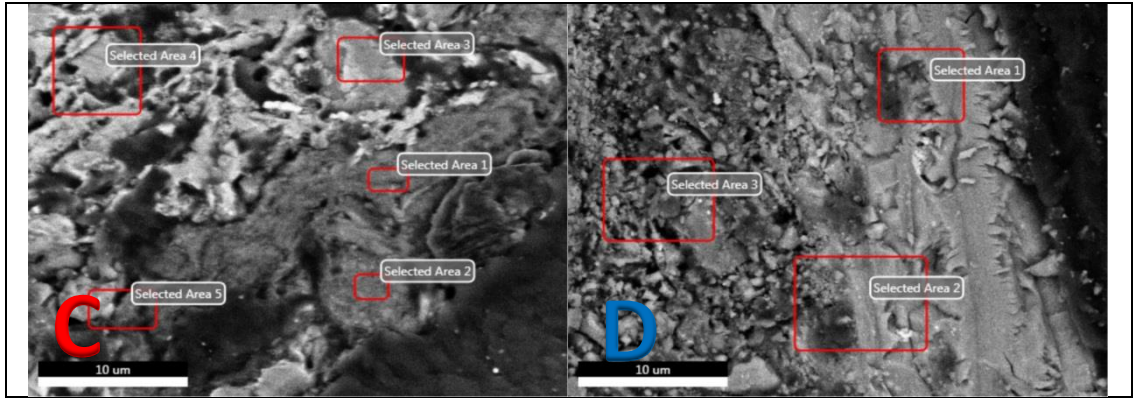

A

E10-ST10-143 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur		Area 4 Hamur	
Element	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık %	Atom %
Fe 2O3	1.25	0.49	5.05	2.27	1.26	0.50	4.81	2.01
Na 2O	0.71	0.72	1.69	1.96	0.76	0.77	1.21	1.31
Mg O	1.46	2.27	6.53	11.63	4.38	6.90	7.69	12.76
Al 2O3	4.22	2.59	14.12	9.94	9.94	6.18	16.95	11.11
Si O2	85.11	88.64	35.01	41.84	71.61	75.58	43.82	48.76
S O4	4.67	3.04	26.31	19.67	5.12	3.38	10.55	7.35
Cl 2O					0.96	0.70		
K 2O	1.25	0.83	3.12	2.38	1.64	1.10	2.28	1.62
Ca O	1.11	1.23	7.57	9.70	4.29	4.85	12.45	14.85
Mn O	0.21	0.19	0.61	0.62	0.04	0.03	0.25	0.24

B

E10-ST10-143 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar		Area 3 Hamur		Area 5 Astar Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom %
Fe 2O3	0.63	0.27	2.81	1.25	1.35	0.54	2.28	0.98
Co O	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.01	0.09	0.08
Na 2O	0.08	0.09	0.44	0.50	0.55	0.56	1.02	1.14
Mg O	2.73	4.71	3.01	5.30	1.95	3.09	2.70	4.60
Al 2O3	20.91	14.25	22.25	15.51	5.82	3.64	14.01	9.45
Si O2	52.60	60.82	52.74	62.40	74.28	79.00	59.01	67.52
P 2O5	1.86	0.91	1.66	0.83	2.10	1.02		
S O4	10.63	7.68	11.23	8.31	9.43	6.27	13.04	9.33
K 2O	3.57	2.63	3.00	2.26	1.22	0.83	2.30	1.68
Ca O	6.85	8.49	2.84	3.61	5.03	5.73	3.39	4.16
Mn O	0.14	0.13	0.02	0.02	0.35	0.31	0.06	0.05

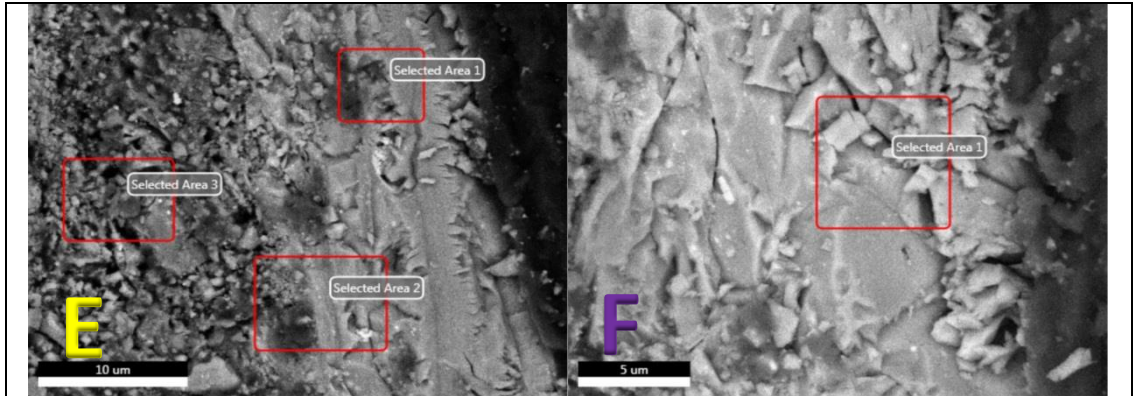

C

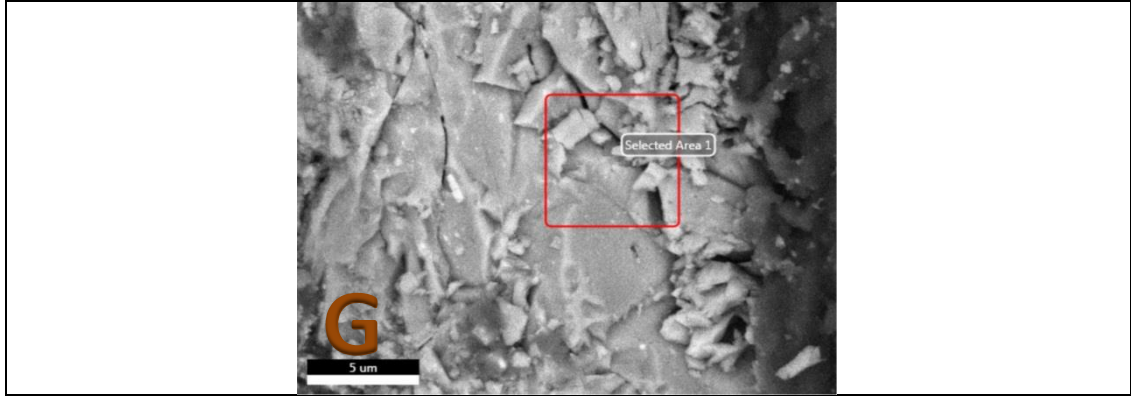
E10-ST10-143 (DİŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar		Area 3 Hamur		Area 5 Astar Hamur	
Element	Ağırlık %	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık %	Atom %
Fe 2O ₃	0.63	0.27	2.81	1.25	1.36	0.54	2.32	1.00
Na 2O	0.08	0.09	0.44	0.50	0.55	0.56	1.02	1.14
Mg O	2.73	4.71	3.01	5.30	1.95	3.09	2.70	4.60
Al 2O ₃	20.92	14.25	22.25	15.51	5.81	3.64	14.02	9.45
Si O ₂	52.61	60.83	52.76	62.41	74.29	79.01	59.05	67.57
P 2O ₅	1.86	0.91	1.65	0.82			2.09	1.01
S O ₄	10.62	7.68	11.24	8.32	9.43	6.28	13.05	9.34
K 2O	3.58	2.64	3.00	2.27	1.24	0.84	2.30	1.68
Ca O	6.84	8.47	2.84	3.59	5.01	5.71	3.39	4.16
Mn O	0.14	0.13	0.02	0.02	0.35	0.31	0.06	0.05

D

E10-ST10-143 (İÇ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Mg O	0.53	1.14	2.15	4.05	3.76	6.54
Al 2O ₃	23.40	20.12	21.91	16.30	14.83	10.20
Si O ₂	35.16	51.30	45.94	58.00	46.02	53.71
S O ₄	1.33	1.21	1.67	1.32	3.75	2.74
K 2O	6.85	6.37	5.67	4.56	2.07	1.54
Ca O	1.55	2.42	5.17	6.99	14.63	18.30
Ti O ₂			0.36	0.34	0.48	0.42
Mn O	0.46	0.56	0.51	0.54	0.36	0.35
Fe 2O ₃	30.72	16.86	16.62	7.89	14.12	6.20

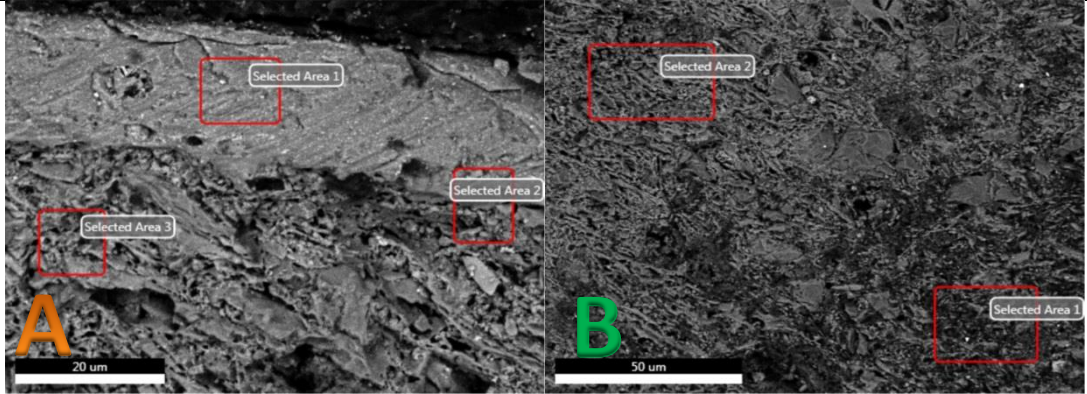

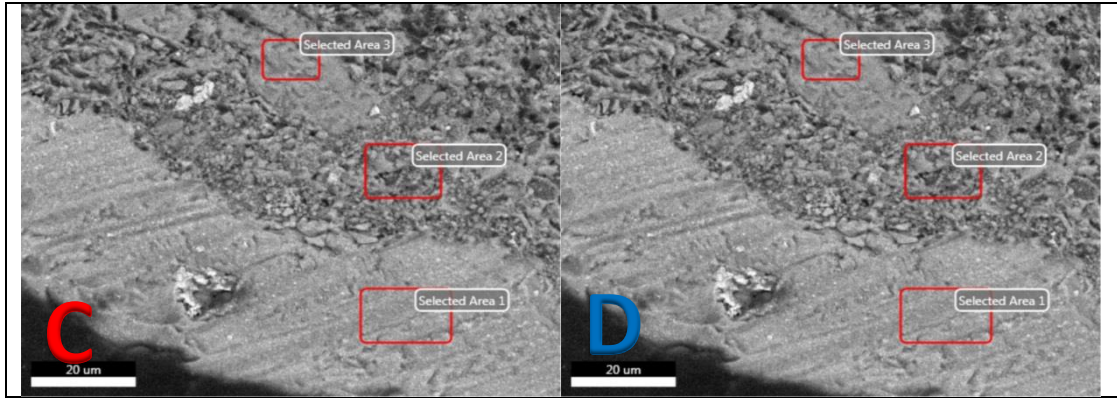
E						
E10-ST10-143 (iç)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Mg O	0.53	1.15	2.15	4.06	3.76	6.55
Al 2O3	23.46	20.21	21.98	16.37	14.86	10.23
Si O2	35.25	51.53	46.11	58.28	46.13	53.88
S O4	1.33	1.22	1.68	1.33	3.76	2.74
K 2O	6.87	6.40	5.69	4.59	2.08	1.55
Ca O	1.56	2.44	5.19	7.03	14.67	18.36
Ti O2			0.37	0.35	0.48	0.42
Fe 2O3	31.01	17.05	16.84	8.01	14.26	6.27
F						
E10-ST10-143 (iç)	Area 1 Astar					
Element	Ağırlık%			Atom%		
Na 2O	0.00			0.00		
Mg O	0.23			0.56		
Al 2O3	18.27			17.80		
Si O2	26.41			43.65		
P 2O5	0.00			0.00		
S O4	1.10			1.14		
K 2O	6.99			7.37		
Mn O	0.32			0.44		
Fe 2O3	46.68			29.04		

G		
E10-ST10-143 (İÇ)	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.00	0.00
Mg O	0.23	0.56
Al 2O3	18.31	17.86
Si O2	26.46	43.81
P 2O5	0.00	0.00
S O4	1.10	1.14
K 2O	7.01	7.40
Fe 2O3	46.90	29.22

Tablo 3.7: E10-ST10-175 Element içeriği

						
A						
E10-ST10-175 (DIŞ)	Area 1 Astar		Area 2 Astar Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	0.35	0.16	27.15	14.12	17.89	8.18
Na 2O	0.00	0.00			0.11	0.13
Mg O	0.68	1.23	1.36	2.79	5.52	10.00
Al 2O3	27.98	20.13	19.26	15.69	17.72	12.69
Si O2	46.31	56.53	30.67	42.39	41.33	50.22
S O4	1.59	1.21	1.80	1.56	0.81	0.62
K 2O	15.34	11.94	8.75	7.71	5.78	4.48
Ca O	3.55	4.64	9.50	14.07	9.60	12.50
Ti O2	1.69	1.55	0.92	0.95	0.83	0.76
Mn O	2.51	2.60	0.61	0.72	0.40	0.41
B						
E10-ST10-175 (DIŞ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur			
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%		
Fe 2O3	0.00	0.00	13.86	6.06		
Na 2O	0.00	0.00	0.67	0.76		
Mg O	2.28	3.67	5.36	9.29		
Al 2O3	12.84	8.17	17.19	11.77		
Si O2	39.54	42.70	40.50	47.06		
S O4	5.87	3.96	0.69	0.50		
K 2O	6.61	4.55	4.19	3.10		
Ca O	29.30	33.91	16.46	20.48		
Ti O2	2.24	1.82	0.69	0.60		
Mn O	1.32	1.20	0.39	0.38		

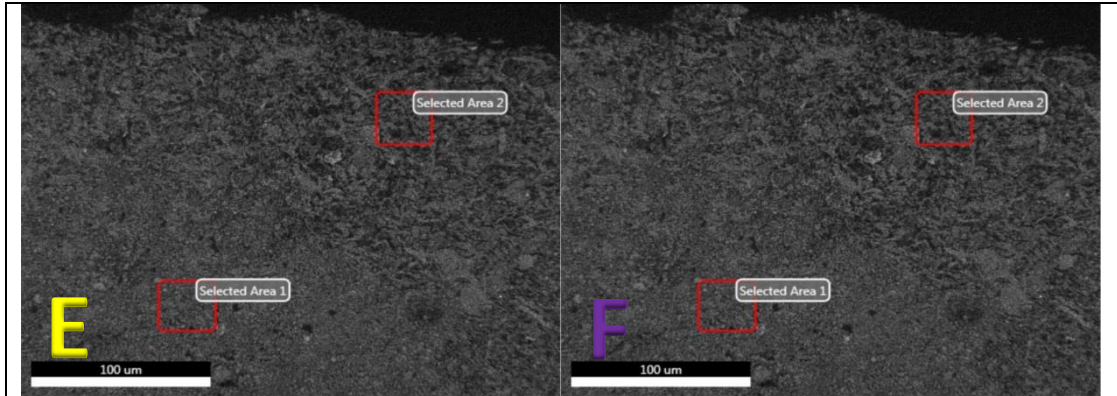

C

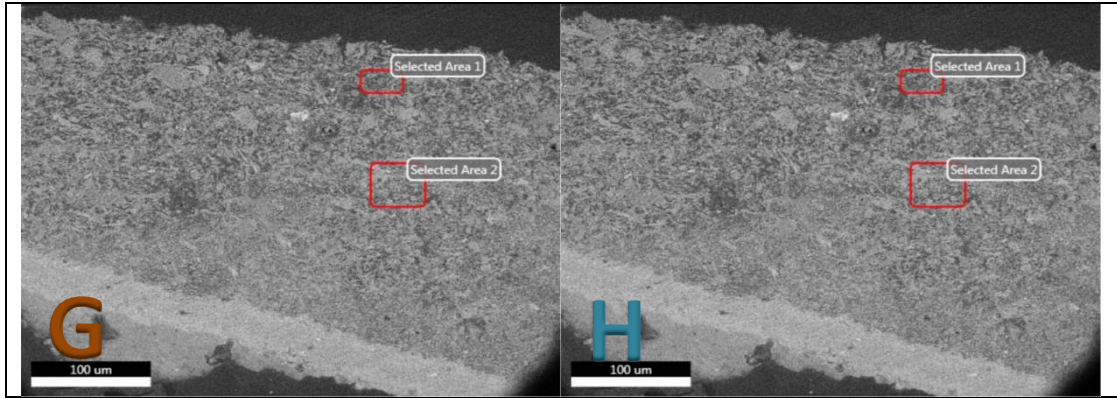
E10-ST10-175 (iç)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.81	1.12	0.47	0.54	0.36	0.41
Mg O	0.00	0.00	3.25	5.77	0.00	0.00
Al 2O3	26.98	22.49	15.79	11.07	18.17	12.69
Si O2	38.55	54.53	42.13	50.11	60.23	71.37
S O4	2.32	2.05	5.63	4.19	2.50	1.85
K 2O	4.61	4.16	3.30	2.50	13.64	10.31
Ca O	1.38	2.09	15.27	19.46	1.21	1.53
Mn O	0.12	0.14	0.07	0.07	0.18	0.18
Fe 2O3	25.23	13.43	14.09	6.31	3.72	1.66

D

E10-ST10-175 (iç)	Area 1 Astar		Area 2 Hamur		Area 3 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.81	1.12	0.47	0.54	0.36	0.42
Mg O	0.00	0.00	3.25	5.77	0.00	0.00
Br 2O					0.00	0.00
Al 2O3	27.00	22.51	15.80	11.08	18.31	12.87
Si O2	38.58	54.59	42.15	50.14	60.72	72.43
Mo 2O3					1.81	0.54
S O4	2.32	2.05	5.63	4.19	13.76	10.47
K 2O	4.62	4.17	3.30	2.51		
Ca O	1.38	2.09	15.28	19.47	1.22	1.56
Fe 2O3	25.28	13.46	14.12	6.32	3.81	1.71

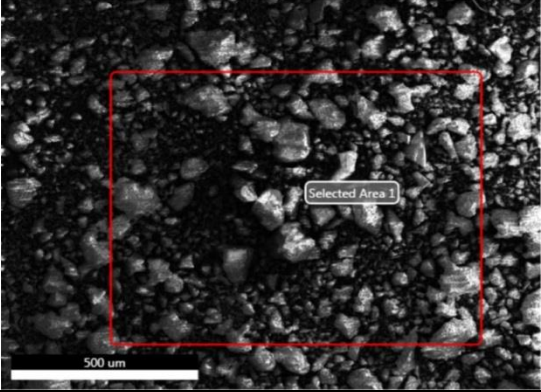
E				
E10-ST10-175 (iç)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	1.69	0.68	12.68	5.68
Na 2O	0.30	0.31	0.50	0.58
Mg O	5.07	8.11	3.74	6.64
Al 2O3	16.37	10.35	18.12	12.70
Si O2	42.30	45.36	46.08	54.81
S O4	4.91	3.29	4.72	3.51
K 2O	2.31	1.58	3.03	2.30
Ca O	24.71	28.38	10.11	12.89
Ti O2	1.83	1.47	0.98	0.88
Mn O	0.51	0.47	0.02	0.02
F				
E10-ST10-175 (iç)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Fe 2O3	1.70	0.68	12.68	5.68
Na 2O	0.30	0.31	0.50	0.58
Mg O	5.09	8.14	3.74	6.64
Al 2O3	16.45	10.39	18.12	12.70
Si O2	42.51	45.57	46.09	54.82
S O4	4.93	3.31	4.73	3.52
K 2O	2.32	1.59	3.03	2.30
Ca O	24.85	28.53	10.11	12.89
Ti O2	1.84	1.48	0.99	0.88

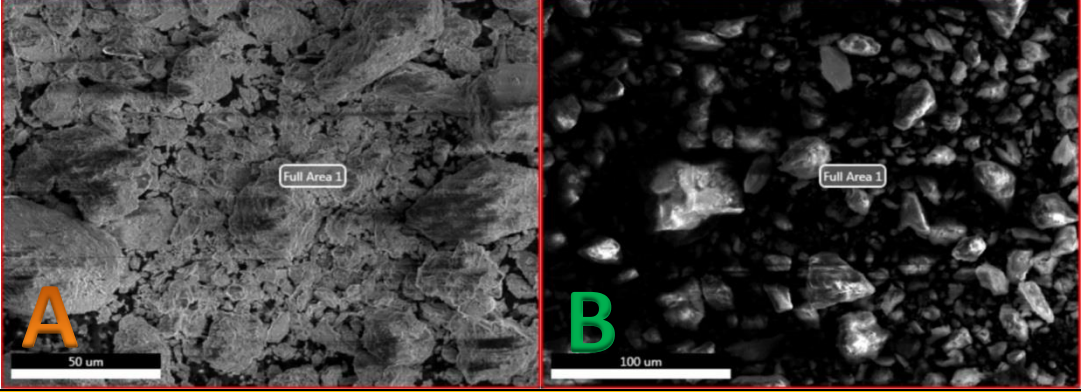
G				
E10-ST10-175 (İÇ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.28	0.33	0.53	0.63
Mg O	4.38	7.86	3.88	7.01
Al 2O3	14.22	10.10	18.11	12.94
Si O2	39.41	47.49	44.14	53.53
S O4	9.21	6.94	3.71	2.81
K 2O	1.75	1.35	3.67	2.84
Ca O	14.27	18.42	9.90	12.87
Mn O	0.06	0.07	0.09	0.09
Fe 2O3	16.43	7.45	15.97	7.29
H				
E10-ST10-175 (İÇ)	Area 1 Hamur		Area 2 Hamur	
Element	Ağırlık%	Atom%	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.28	0.33	0.53	0.63
Mg O	4.38	7.86	3.88	7.01
Al 2O3	14.22	10.10	18.13	12.95
Si O2	39.43	47.52	44.17	53.57
S O4	9.21	6.94	3.71	2.81
K 2O	1.76	1.35	3.68	2.84
Ca O	14.28	18.43	9.91	12.88
Fe 2O3	16.45	7.46	15.99	7.30

Yerel killerde yapılan incelemeler sonucunda örneklerin tamamında silisyum, alüminyum, kalsiyum, demir, sodyum, potasyum ve magnezyum tespit edilmiştir (Tablo 3.8-12).

Tablo 3.8: 1040 °C’de pişirilmiş Killik Mevkii kili element içeriği

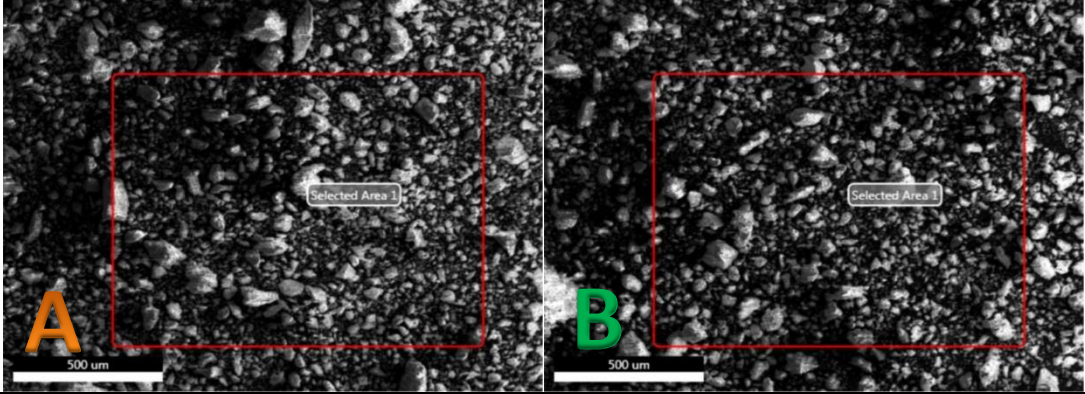
		
Killik Mevkii 1040 °C	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	1.67	1.90
Mg O	1.56	2.73
Al 2O3	18.78	12.97
Si O2	60.31	70.69
K 2O	3.98	2.97
Ca O	2.31	2.90
Ti O2	1.84	1.62
Fe 2O3	9.55	4.21

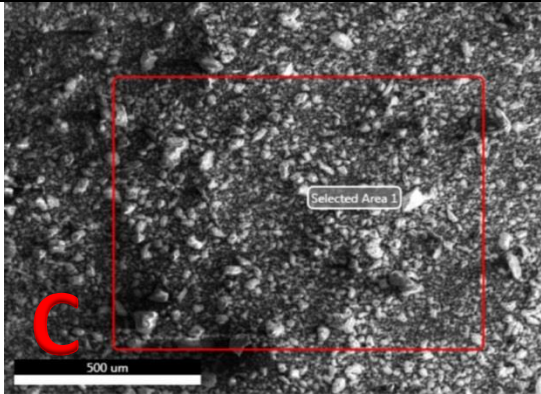
Tablo 3.9: Killik Mevkii pişmemiş kil element içeriği

		
A		
Killik Mevkii Pişmemiş	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	1.78	2.00
Mg O	1.78	3.09
Al 2O3	19.46	13.32
Si O2	61.33	71.27
K 2O	3.31	2.45
Ca O	2.32	2.89
Ti O2	1.36	1.19
Fe 2O3	8.66	3.79
B		
Killik Mevkii Pişmemiş Kil	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.93	1.07
Mg O	2.33	4.15
Al 2O3	21.28	14.97
Si O2	57.27	68.35
K 2O	5.48	4.17
Ca O	1.89	2.42
Fe 2O3	10.82	4.86

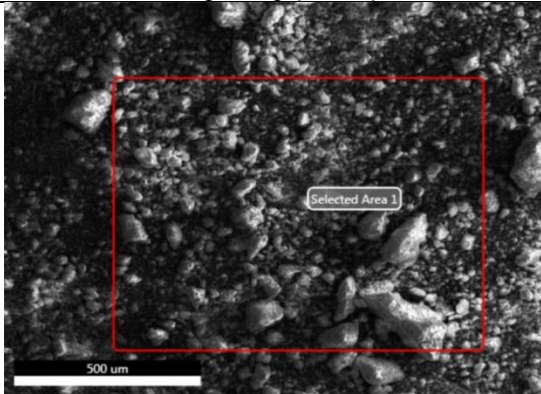
		
C		
Killik Mevkii Pişmemiş Kil	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
C O3	47.19	51.34
Na 2O	0.47	0.49
Mg O	1.22	1.97
Al 2O3	10.81	6.92
Kr	0.20	0.16
Si O2	31.48	34.20
K 2O	2.22	1.54
Ca O	0.97	1.13
Fe 2O3	5.37	2.19
Co O	0.07	0.06

Tablo 3.10: 1040 °C’de pişirilmiş Küçük Gala Gölü kili element içeriği

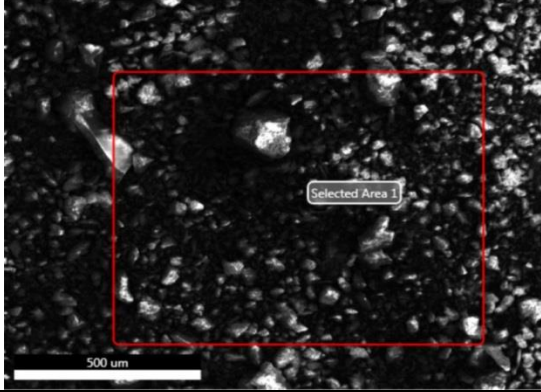
		
A		
KÜÇÜK GALA GÖLÜ I. BÖLGE 1040 °C	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	1.62	1.87
Mg O	2.91	5.16
Al 2O3	20.36	14.28
Si O2	53.92	64.19
K 2O	4.29	3.26
Ca O	4.44	5.67
Fe 2O3	12.46	5.58
B		
KÜÇÜK GALA GÖLÜ II. BÖLGE 1040 °C	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	1.54	1.77
Mg O	2.62	4.63
Al 2O3	19.93	13.93
Si O2	55.97	66.40
K 2O	3.99	3.02
Ca O	3.80	4.82
Fe 2O3	12.16	5.43

		
C		
KÜÇÜK GALA GÖLÜ III. BÖLGE 1040 °C	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	1.06	1.21
Mg O	2.26	3.98
Al 2O3	21.13	14.72
Si O2	58.25	68.87
K 2O	3.81	2.88
Ca O	2.84	3.60
Fe 2O3	10.66	4.74

Tablo 3.11: Su Terazisi Nekropolisi pişmemiş kırmızı kil element içeriği

		
SU TERAZİSİ NEKROPOLİSİ PIŞMEMİŞ KIRMIZI KİL	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.03	0.03
Mg O	1.03	1.89
Al 2O3	29.59	21.50
Si O2	55.54	68.47
K 2O	3.84	3.02
Ca O	0.54	0.71
Fe 2O3	9.44	4.38

Tablo 3.12: Su Terazisi Nekropolisi pişmemiş yeşil kil element içeriği

		
SU TERAZİSİ NEKROPOLİSİ PIŞMEMİŞ YEŞİL KİL	Area 1	
Element	Ağırlık%	Atom%
Na 2O	0.96	1.09
Mg O	2.32	4.03
Al 2O3	20.68	14.22
Si O2	61.05	71.25
K 2O	4.23	3.15
Ca O	1.90	2.38
Fe 2O3	8.86	3.89

İçerikler daha önceden yapılmış ve yayınlanmış benzer analiz sonuçlarıyla da karşılaştırılmıştır. Attika kökenli olduğu bilinen ve Boston Güzel Sanatlar Müzesi'nde bulunan (Env. No 13.4503), MÖ yak. 460 yılına tarihlendirilen bir kylix üzerinde gerçekleştirilen arkeometrik araştırmalar sonucunda hamurda ve hem kırmızı hem de siyah pekişmiş astarda Enez killerinde olduğu gibi silisyum, alüminyum, kalsiyum, demir, sodyum, potasyum ve magnezyum tespit edilmiştir.²¹ Yani Attika üretimi bu eserde, magnezyum içerikli kil hem hamurda hem de bezemede kullanılmıştır. Bu durumda magnezyumun varlığı pekişmiş astarın ve siyah rengin oluşmasına engel değildir. Bu kabı üreten Attikalı çömlekçi ve/veya ressam bezemeleri yapmak için gövdeyi şekillendirmek için kullandığı hamurdan farklı içeriklerde bir kil arayışına girmiş olmamalıdır. Noble, daha kapsamlı araştırmaları yayınladığı eserinde MÖ 5. yy.'a tarihlendirilen Attika kilinin, Ege (Aegina), Halkis (Xhalkis) ve Atina modern killерinin, MÖ 4. yy.'a tarihlendirilen Güney İtalya kilinin ve MÖ 5.yy.'a tarihlendirilen Etrüsk kilinin içeriklerini

²¹ Beth Cohen, **A.g.e.**, s. 10

karşılaştırmıştır.²² Bu karşılaştırmada MÖ 5. yy.'a tarihlendirilen Attika kilindeki maksimum magnezyum oranı % 0-1,5 aralığındayken, MÖ 4. yy.'a tarihlendirilen Güney İtalya kilindeki magnezyum oranı % 5'in üzerinde, MÖ 5.yy.'a tarihlendirilen Etrüsk kilerindeki oran ise % 0.09 - 0.01 aralığındadır. Aynı araştırma kapsamında MÖ 5. yy.'a tarihlendirilen Attika kili ile yine MÖ 5. yy.'a tarihlendirilen Attika siyah pekişmiş astarı karşılaştırılmıştır.²³ Bu karşılaştırmada da her iki malzemedeki magnezyum oranı % 0-1,5 aralığındadır.

Özetle, Attika kökenli eserlerin şekillendirilmesinde ve bezemesinde kullanılan killerin her ikisinde de magnezyum vardır, Etrüsk kökenli eserlerin şekillendirilmesinde kullanılan kilde ise magnezyum yok denecek kadar azdır. Magnezyumun Enez'de bulunmuş olan kyliklerin siyah renkli pekişmiş astar içeriklerinde görüldüğü gibi neredeyse yok denilebilecek düzeydeki eksikliği ya da Attika keramiklerinin kil ve siyah renkli pekişmiş astar içeriklerinde görüldüğü gibi varlığı, siyah renkli pekişmiş astarın elde edilmesinde koşut değildir.

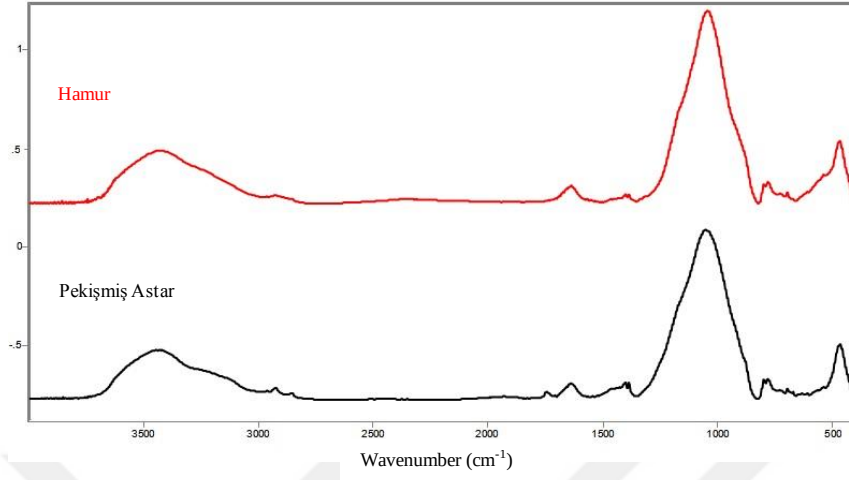
3.1.4. Fourier Dönüşümlü Kızıl Ötesi Spektrometrisi (FT-IR)

Bruker Tensor marka cihazla kırık parçalar üzerinde doğrudan yapılan ölçümler sonucunda kalsiyumlu minerallerin 900 °C'nin üzerindeki pişirimlerdeki bozulmasıyla oluşan yüksek sıcaklık ürünlerine rastlanmamıştır. Oluşturulan grafiklerde kuvars, demir türevi hematit (kırmızı renkli alanda) ve magnetit (siyah renkli alanda), sodyum içerikli bir feldispat olan albit ile potasyum içerikli bir feldispat olan mikroklinin pikleri tespit edilmiştir. Gehlenit, anorhit ve diopsit gibi yüksek sıcaklık ürünü minerallerinin tespit edilmemiş olması bu örneklerin fırınlama sıcaklığının maksimum 850°C olduğunu göstermektedir (Grafik 3.1-7). Yaklaşık 900°C'de fırınlanmış Killik ve Küçük Gala Mevkii kilinde yapılan ölçümler sonucunda da benzer pikler içeren bir grafik elde edilmiştir (Grafik 3.8).

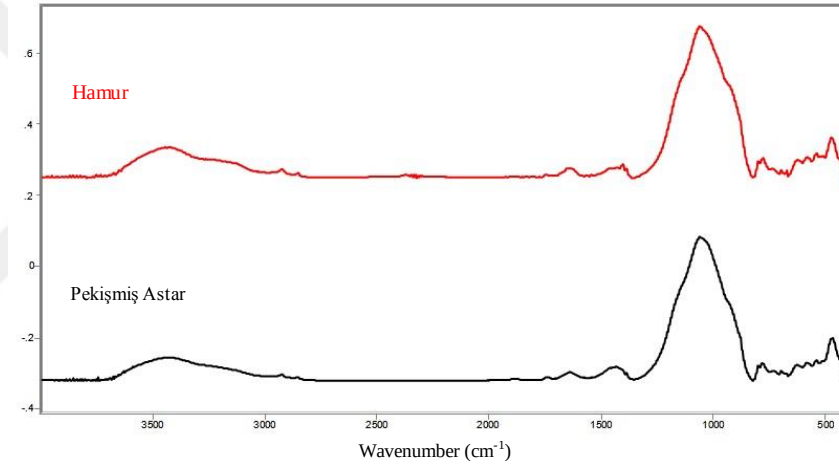
²² Joseph Veach Noble, **A.g.e.**, Tablo I, s. 212

²³ **A.e.**, Tablo II, s. 212

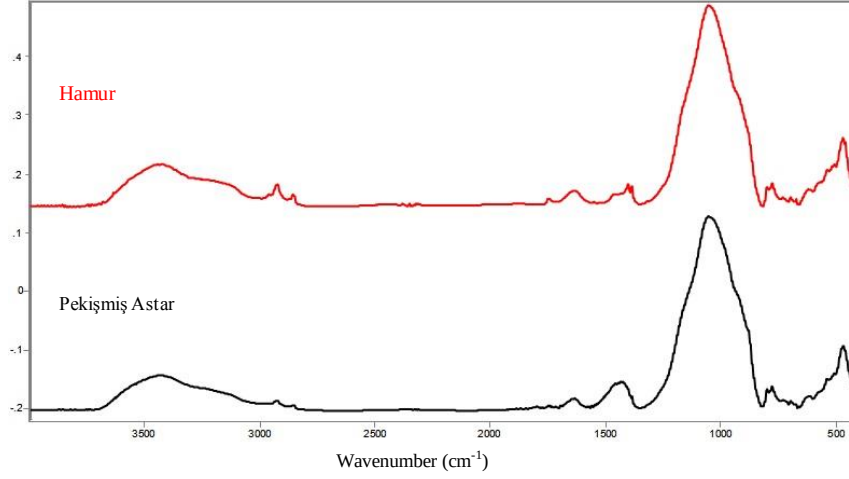
Grafik 3.1: E10-ST10-54 FT-IR grafiği

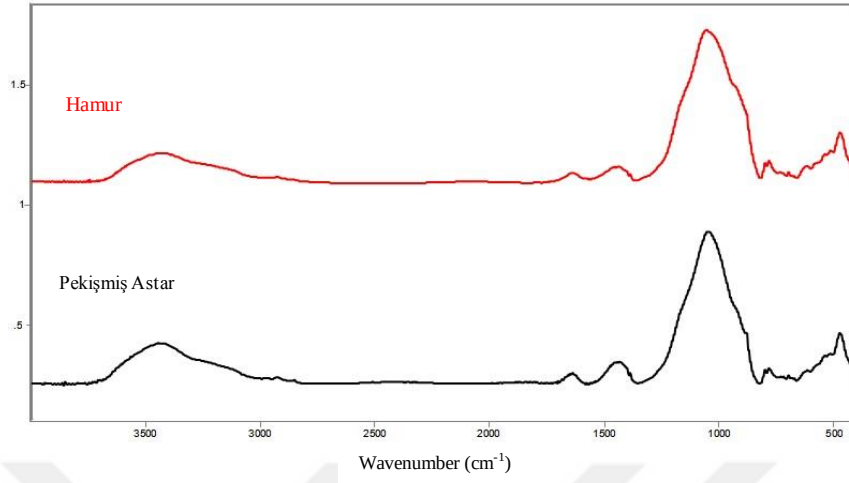
Grafik 3.2: E10-ST10-55 FT-IR grafiği

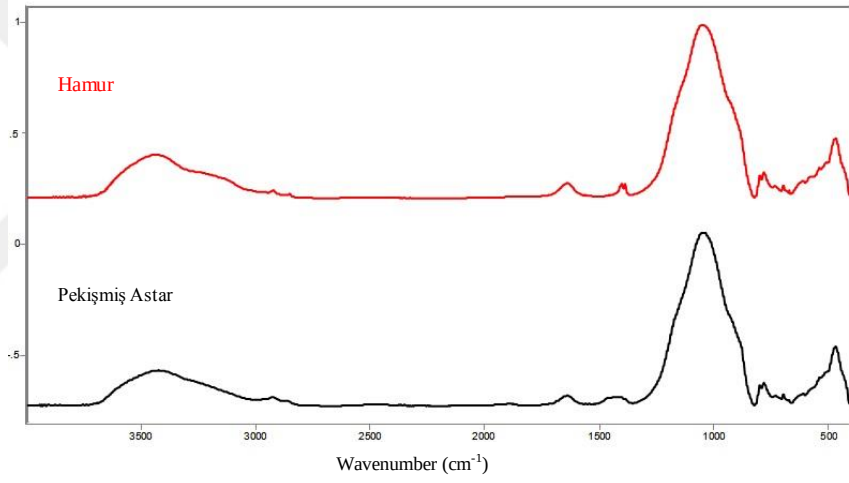
Grafik 3.3: E10-ST10-56 FT-IR grafiği

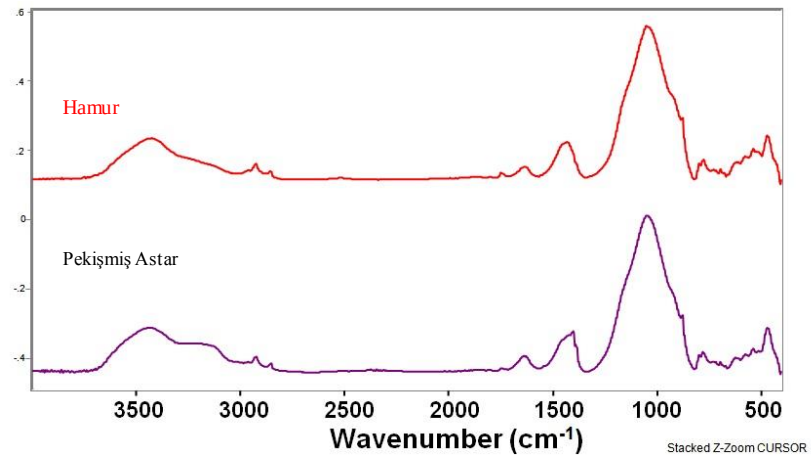
Grafik 3.4: E10-ST10-106 FT-IR grafiği

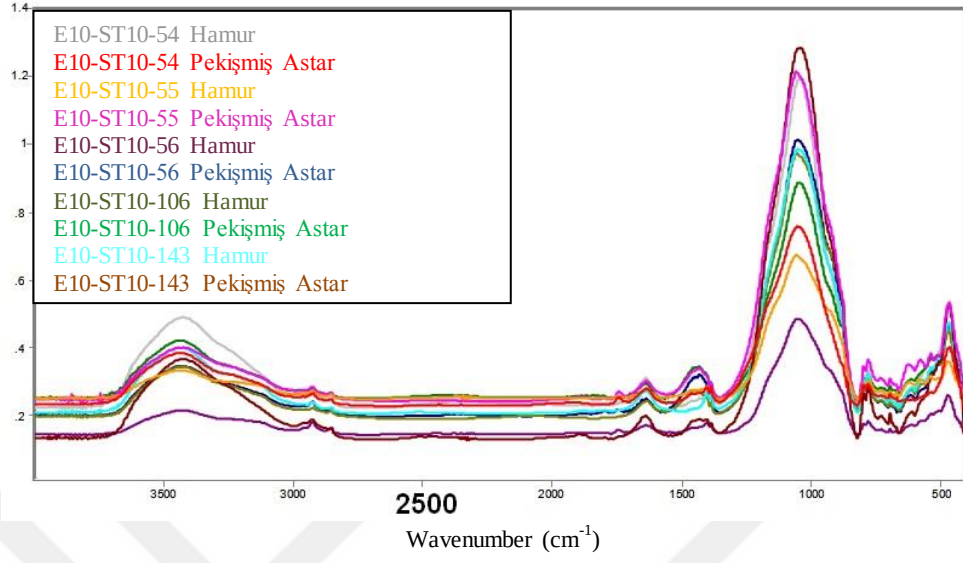
Grafik 3.5: E10-ST10-143 FT-IR grafiği

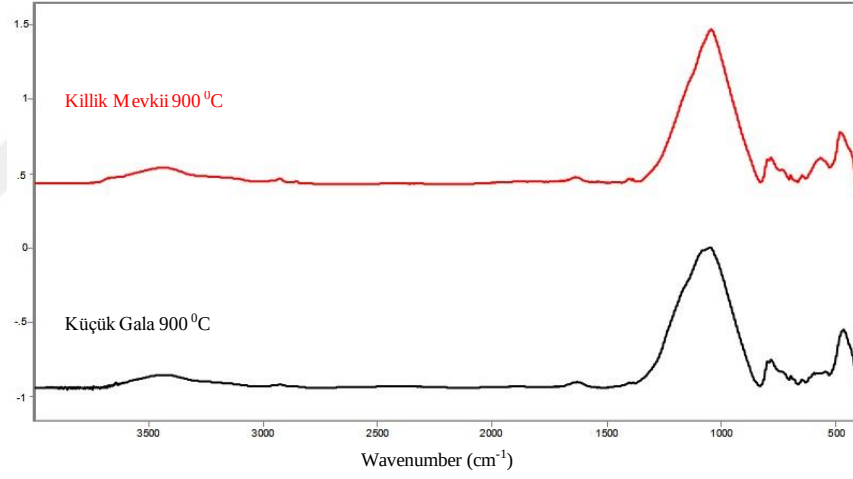
Grafik 3.6: E10-ST10-175 FT-IR grafiği

Grafik 3.7: Özgün örneklerin karşılaştırmalı FT-IR grafikleri

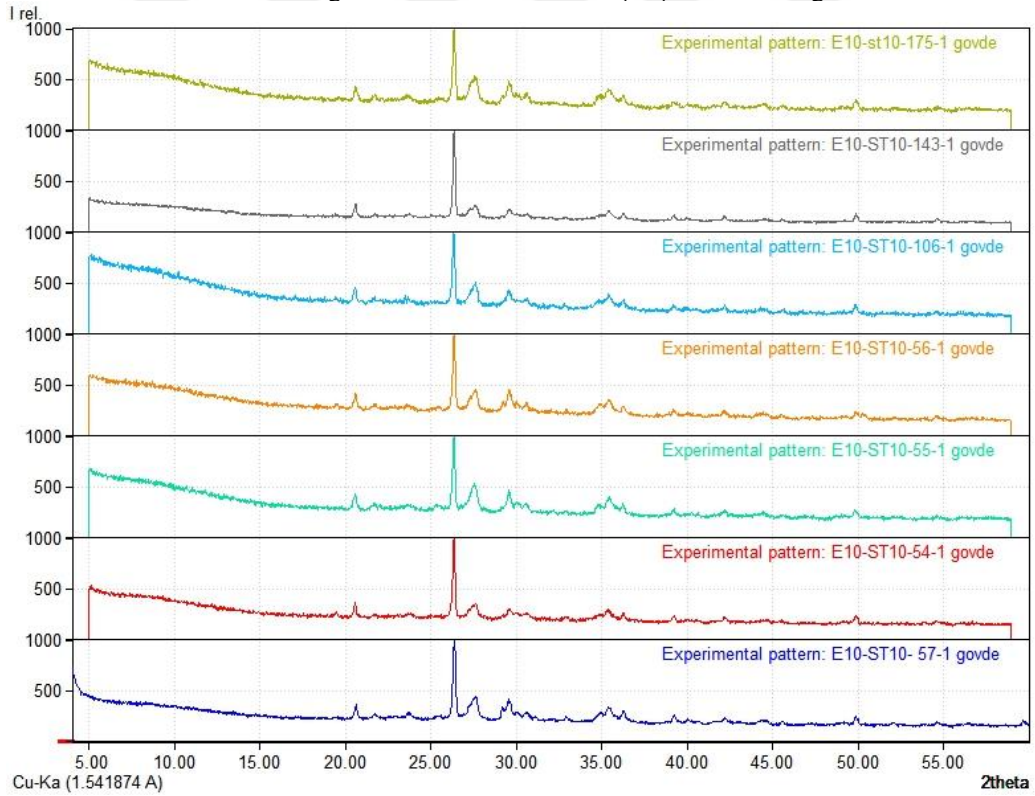
Grafik 3.8: 900 $^{\circ}\text{C}$ 'de pişirilmiş Killik ve Küçük Gala Mevkii kılı FT-IR grafiği

3.1.5. X Işını Kırınımı (XRD)

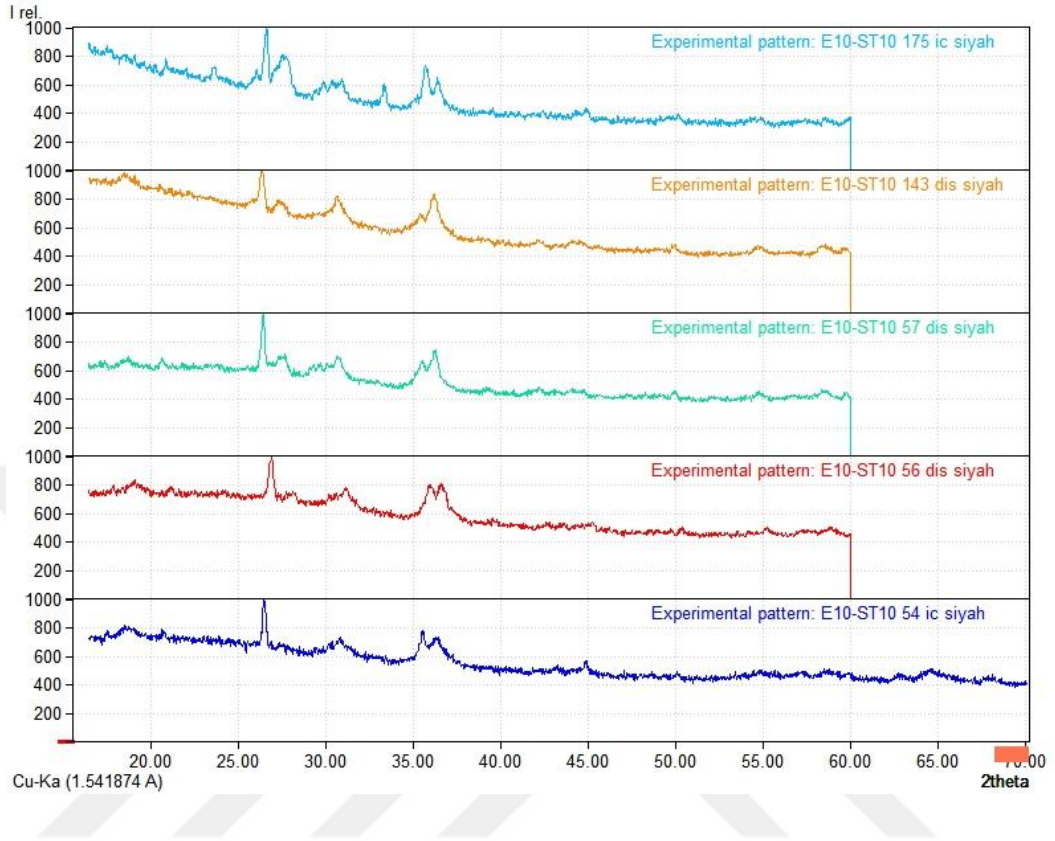
PANalytical marka, Empyrean model cihazın örnek tutucusuna doğrudan yerleştirilen kabın formunun elverdiği oranda düz yüzeye sahip kırık parçaların desen çekimleri 40 Volt / 35 miliAmper elektrik akımıyla 15 dakikalık sürelerde gerçekleştirilmiştir.²⁴ Ölçümler sonucu oluşturulan grafikler kuvars dışında herhangi bir mineralin piklerinin ayırt edilmesine olanak vermemiştir. Bu durumun tutucuya yerleştirilen örnek yüzeylerinin yeterince düz olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Her ne kadar anlamlı pikler elde edilmemiş olsa da hamurdan ve siyah renkli pekişmiş astar yüzeyinden elde edilen grafikler malzemelerin kendi içlerinde karşılaştırılmaları için kullanılmıştır (Grafik 3.9-10). Bu karşılaştırma sonucunda hamur grafikleri ile siyah pekişmiş astar grafiklerinin farklar içerdiği ancak kendi içlerinde benzer ve tutarlı oldukları tespit edilmiştir.

Grafik 3.9: Özgün örnek hamurlarının karşılaştırmalı XRD grafikleri

²⁴ Yöntemle ilgili detaylı bilgi için bkz. Gilberto Artioli, **Scientific Methods and Cultural Heritage: An Introduction to the application of materials science to archaeometry and conservation science**, Oxford, Oxford University Press, 2010, s. 50-52

Grafik 3.10: Özgün örnek pekişmiş astarlarının karşılaştırmalı XRD grafikleri

3.1.6. Spektrofotometre ile Renk Ölçümü

Çalışma kapsamında incelenen eserlerin tanımlarında öznellikten kaçınmak amacıyla kartela kullanılmamış, renk değerlerinin sayısallaştırılması tercih edilmiştir. Minolta marka CM-2600d model spektrofotometre cihazıyla CIE (Commission Internationale de l'Eclairage)²⁵ Lab renk uzayına göre örnekler üzerinde doğrudan yapılan ölçüm değerleri ve noktaları aşağıdaki tablolardan izlenebilir (Tablo 3.13-19). Renklerin sayısallaştırılmasında kullanılan L değeri parlaklığı, a ve b değerleri ise tonlama ve doygunluğu ifade etmek için kullanılmaktadır.²⁶

²⁵ Uluslararası Aydınlatma Komisyonu

²⁶ Rengi üç boyutlu vektör olarak ifade eden bu ölçü sistemi hakkında detaylı bilgi için bkz. **Commission Internationale de l'Eclairage** "Colorimetry –Part4: CIE 1976 L*a*b* Colour Space", (çevrimiçi) <http://cie.co.at/publications/colorimetry-part-4-cie-1976-lab-colour-space-1>, 10.12.2019

Tablo 3.13: E10-ST10-54 Renk değerleri

	E10-ST10-54 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=60,30	L=58,92
	a=21,46	a=21,20
	b=32,13	b=32,35
	E10-ST10-54 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,09	L=0,09
	a=0,01	a=0,00
	b=-0,01	b=-0,01

Tablo 3.14: E10-ST10-55 Renk değerleri

	E10-ST10-55 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=60,44	L=58,99
	a=18,95	a=18,74
	b=29,88	b=30,60
	E10-ST10-55 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,09	L=0,09
	a=0,02	a=0,05
	b=-0,03	b=-0,09

Tablo 3.15: E10-ST10-56 Renk değerleri

	E10-ST10-56 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=58,55	L=56,94
	a=18,93	a=18,76
	b=29,04	b=30,12
	E10-ST10-56 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,09	L=0,09
	a=0,02	a=0,03
	b=-0,02	b=-0,06

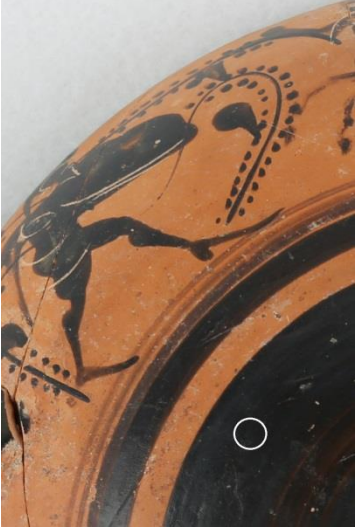
Tablo 3.16: E10-ST10-57 Renk değerleri

	E10-ST10-57 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=56,34	L= 55,15
	a=16,89	a= 16,62
	b=26,96	b= 26,95
	E10-ST10-57 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,81	L= 0,09
	a=0,26	a=0,00
	b=0,32	b=0,00

Tablo 3.17: E10-ST10-106 Renk değerleri

	E10-ST10-106 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=64,36	L=62,60
	a=17,97	a=17,74
	b=32,43	b=33,42
	E10-ST10-106 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,53	L=0,09
	a=0,20	a=0,00
	b=0,25	b=0,00

Tablo 3.18: E10-ST10-143 Renk değerleri

	E10-ST10-143 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=59,55	L=58,01
	a=20,04	a=19,82
	b=30,31	b=31,06
	E10-ST10-143 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,81	L=0,09
	a=0,25	a=0,00
	b=0,34	b=0,00

Tablo 3.19: E10-ST10-175 Renk değerleri

	E10-ST10-175 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=63,21	L=61,95
	a=11,79	a=11,55
	b=23,33	b=23,25
	E10-ST10-175 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=0,34	L=0,09
	a=0,15	a=0,00
	b=0,19	b=0,00

Tablo 3. 20: E11-ST16-47 Renk Değerleri

	E11-ST16-47 KIRMIZI	
	SCI	SCE
	L=58,96	L=57,60
	a=14,58	a=14,33
	b=25,45	b=25,43
	E11-ST16-47 SİYAH	
	SCI	SCE
	L=11,13	L=10,71
	a=-0,54	a=-0,57
	b=-0,79	b=-0,69

3.2. Deneysel Uygulamalar

Killer, Killik Mevkii'nden, Küçük Gala Gölü çevresinden, Taşaltı Gölü'nün kıyısında bulunan Büyük Sancaktepe Tümülüsü'nün eteğinden ve Su Terazisi Nekropolisi'nden alınmış, örnekler alındıkları yere ve renklerine göre adlandırılmıştır (Çizim 2). Analiz çalışmalarıyla eş zamanlı yürütülen deneysel uygulamalarda bölgede yer alan Killik Mevkii, Küçük Gala Gölü, Taşaltı Mevkii ve Su Terazisi Nekropolisi'nden kil örnekleri alınmıştır. (Resim 3.8-9) Killerin bu tez kapsamında incelenen kyliks formlarının şekillendirilmesine, öngörülen sıcaklıkta pişirilmesine uygun olup olmadıklarını saptanması; şekillendirilme aşamasında şablon kullanılma olasılığının değerlendirilmesi ve özgün eserlerle içeriklerinin karşılaştırılmasında başvurulacak analiz tekniklerine uygun örneklerin hazırlanması amaçlanmıştır. Ölçüm sonuçlarının pratikteki sağlamasını yapmak ve yerel kilin bu formu şekillendirmeye uygun olup olmadığını saptamak için özgün form en yakın sonucu veren kil örneğiyle şekillendirilmiştir. Çekirdek kalıp, şablon ve çömlekçi çarkı kullanılarak üretilen tıpkıyapım eser 900 °C'de fırınlanmıştır.

Resim 3.8: Killik Mevkii kil yatağı

Resim 3.9: Küçük Gala Gölü kil yatağı

3.2.1. Kilin ve Deneme Plakalarının Hazırlanması

Alınan kuru kil örnekleri dinlendirme aşamasını hızlandırmak amacıyla küçük parçalara ayrılmıştır. Bu örnekler dinlendirme havuzlarında ikişer hafta bekletildikten sonra elde edilen karışımlar süzölmüş, alçı levhalar üzerinde bekletilerek fazla suyun uzaklaşması sağlanmış ve şekillendirmeye olanak verecek kıvama gelinceye kadar yoğrularak, maddenin içindeki hava boşluklarının giderilerek sağlanmış, homojen hamurlar elde edilmiştir (Resim 3.10).

Resim 3.10: Kilin hazırlanması

Kullanıma hazır hale getirilen ham madde örneklerinden hem şekillendirmeye, pişirmeye ve özgün örneğin pişme rengine uygun olanlarının seçimi için hem de

içeriklerinin arkeometrik yöntemlerle tespiti sonucunda özgün eserlerle karşılaştırılabilmesi için 1 x 4,5 x 4,5 cm ölçülerinde deneme plakalarını oluşturulmuştur. Bu plakalar 900⁰C ve 1040⁰C sıcaklıklarda fırınlanmıştır. Değerlendirme sonucunda Küçük Gala Gölü civarından alınan örneklerden biriyle Killik Mevkii'nden alınan örneğin uygunluğu tespit edilmiştir (Resim 3.11).

Resim 3.11: Yeniden Üretim Denemesi İçin Malzeme Seçimi

3.2.2. Kilin Şekillendirilmesi ve Pişirimi

Şekillendirme aşamasına hazırlık için özgün eserlerden seçilmiş olan birinin kesit çizimleri metal bir levha üzerine aktarılmış, bu levhada ayak ve gövde kısımları ayrı ayrı kesilmiştir. İç kesitler şekillendirmede kullanılacak olan çekirdek kalıbın oluşturulmasında kullanılmıştır. Çekirdek kalıp için alçı tercih edilmiş ve bu şablonlarla tornada şekillendirilmiştir. Bir sonraki aşamada bu çekirdek kalıpların yüzeyi kille sıvanmış ve dış profil çizimlerine göre kesilen metal levha ile tornada çekilmiştir. Çekilen parçalar kontrollü kurumaya bırakıldıktan sonra deri sertliğine ulaştığında çekirdek kalıplardan ayrılmış, ayak ve gövde parçaları ile elle şekillendirilmiş kulplar birleştirilmiştir (Resim 3.12).

Resim 3.12: Şekillendirme Aşaması

Bu aşamanın sonunda Küçük Gala Gölü'nden alınan örneğin formun et kalınlığının az olmasından dolayı kuruma aşamasında çatladığı ve uygulamaya elverişli olmadığı tespit edilmiş (Resim 3.13) , Killik Mevkii'nden alınan örneğin ise başarılı sonuç verdiği görülmüştür.

Resim 3.13: Uygulamada Gözlemlenen Sorunlar

Killik Mevkii'nden alınan kille yeniden üretilen kyliks 900⁰C'de pişirilmiş ve bu sıcaklıkta pişirime uygun olduğu tespit edilmiştir. Uygulama bitiminde kabın ayak ve kulplarının birleşme noktalarında herhangi bir sorun olmadığı gözlemlenmiş, pişme renginin ise özgün örneklerle benzer olduğu saptanmıştır (Resim 3.14).

Resim 3.14: Killik Mevkii kiliyle şekillendirilmiş ve 900 ⁰ C'de pişirilmiş kyliks

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORUMA-ONARIM UYGULAMALARI

Neredeyse tüm arkeolojik kalıntıların bozulmasında ve dolayısıyla koruma ve onarımındaki belirleyici en büyük etkenlerden biri toprakaltı ortamdan topraküstü ortama geçiş evresi ve topraktan kaldırma uygulamalarıdır. İstisnalar olmakla birlikte genellikle eserlerin yapım aşamasından depolama veya sergileme aşamasına kadar geçirdikleri sürenin en travmatik aşamasını bu uygulamalar oluşturmaktadır. Kullanım süreci ve toprakaltı ortama bağlı kimyasal bozulmalar organik materyallerde, keramik ve taş gibi (metal haricindeki) inorganik materyallere göre daha büyük sorunlar oluşturmaktadır. Keramik eserlerde görülen bozulmalar genellikle fiziksel niteliktedir.

4.1. Eserlerin Bulunuş Durumu ve İlk Müdahaleler

Bilindiği gibi ülkemizdeki sistematik kazılar yaz aylarında yapılmaktadır. Tez kapsamında ele alınan kyliksler Su Terazisi Nekropolisi'nde birbirlerine benzer durumlarda, nemli toprakta bulunmuştur. Bu nedenle, mevsimsel hava koşulları ve toprakaltı ortamları gözönünde tutularak, konumları gün içinde tespit edilen bu buluntuların gün ışığına çıkarma ve topraktan kaldırma uygulamaları akşamüstü saatlerine bırakılmıştır. Gün ışığına çıkarma aşamasında bu eserlerin yüzeylerine yaklaşılmamış, detaylı yüzey temizliği kapalı ortamda yapılmak üzere sonraya bırakılmıştır. Eserlerin içinde bulundukları ortamdaki suyun sıcak havada hızla buharlaşmasını mümkün olduğunca engellemek için şemsiye veya geçici gölgeliklerin yanısıra daha önceden yüksek derecelerdeki sıcak suyla yıkanıp kurutulmuş ve daha sonra tekrar nemlendirilmiş, apsesiz, pamuklu tülbentler kullanılmıştır. Tülbentler çeşme suyu, içme suyu veya saf suyla nemlendirilmemiş, ortam değişikliğinin etkilerini en aza indirmek kaygısıyla eserlerin bulundukları ortamdaki suyu içermeleri tercih edilmiştir. Bu maksatla tülbentler açmadaki uygun bir alanda üzerleri nemli toprakla örtülüp bekletilerek nemlendirilmiştir. Gün ışığına

çıkarma aşamasında eserlerin üzerinde çalışılmayan parçaları bu tülbentlerle örtülmüş, uygulamanın uzun süreceği durumlarda ise tülbentler de nemli toprakla örtülmüştür. İlk durum belgeleme çalışmaları ve gün ışığına çıkarma aşaması tamamlandıktan sonra parçalar bir arada bulundukları diğer eserlerin de parçalarıyla ve onları bir arada tutan toprak kütlesiyle birlikte kaldırılarak yukarıda anlatılan şekilde hazırlanmış tülbentlere sarılmıştır. Parçaları bir arada tutan toprak kütlesinin mukavemetinin düşük olduğu ve parçalanma riskinin gözlemlendiği alandaki parçalar ise toplanarak kaldırılmıştır.¹ Kaldırılan parçalar kapaksız ve delikli plastik kasalara² konularak kazı evi laboratuvarına taşınmıştır. Kazı evi laboratuvarında gerçekleştirilen ön temizlik uygulamaları aşamalı olarak gerçekleştirilmiş, öncelikle kaba birikintiler (toprak kütlesi) uzaklaştırılmıştır. Örtü niteliğindeki nemli toprağın uzaklaştırıldığı alanlar nem dengesini aniden değiştirmemek için nemli tülbentlerle desteklenmiştir. Eşzamanlı gerçekleştirilen kaba temizlik ve kurutma çalışmaları bu şekilde aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir.³

Kırık durumdaki eserler bütünlüklerini ve formlarını korumayan bir biçimde bulunmuşlardır. Parçalar yerlerinden oynamış ve kabın bütününden ayrıldıkları için toprakaltında kaldıkları süreçte kesitlerinde birikintiler oluşmuştur. Toprakaltı ortamdan kaynaklanan ve tuz içerikli bu birikintiler bazı alanlarda yüzeye de tutunmuştur. Kazı evi laboratuvarında gerçekleştirilen temizlik uygulamaları sırasında kesitlere ve yüzeyin bazı alanlarına tutunumu zayıf olan birikintiler yapıştırmaya da olanak sağlayacak oranda uzaklaştırılmış, detaylı uygulamalar teçhizatlı laboratuvar ortamına bırakılmıştır. Kazı evi laboratuvarında gerçekleştirilen sınırlı temizlik uygulamasından sonra eserlerin tespit edilmesi⁴, belgelenmesi⁵, tanımlanması, raporlanması ve niteliklerinin⁶ değerlendirilmesi için geçici bir yapıştırma zorunluluğu doğmuştur. Eserlerin yüzeylerinin bezemeli olmasından dolayı bu geçici yapıştırmada bant kullanılamamış, parçalar polivinil asetat içerikli akışkan yapıştırıcıyla tutturulmuştur.

¹ Bu şekilde kaldırılan parçalar da nemli tülbentlere sarılmıştır.

² Parçaların deliklerden düşme riskini ortadan kaldırmak için kasaların zeminine tülbent serilmiştir.

³ Arazide müdahale yöntemleri için bkz. Bruno Fabbri, Carmen Ravanelli Guidotti, **Il Restauro della Ceramica**, Floransa, Nardini Editore, 2004, s. 94-95

⁴ Sayılarının belirlenmesi ve numara verilmesi

⁵ Fotoğraflanması, çizilmesi

⁶ Etütlük veya envanterlik nitelik

Bulunma ve korunmuşluk durumu bakımından diğerlerinden ayrılan, istisna niteliğindeki tek örnek E11-ST16-47 kodlu kaptır. Bu kabın yapım tekniğinden kaynaklanan yüzeysel bozulmaları diğerleriyle benzeşmekle birlikte, pişirimden sonra eklendiği düşünülen kırmızı renkli boyalarının canlı renginin korunmuşluğu; kırık fakat şeklini korur durumda bulunması ve dolayısıyla kesitlerinde kalker benzeri birikintilere rastlanmayışı ve eksik parçasının olmayışı bakımından diğerlerinden ayrılır. Eser, teçhizatlı bir laboratuvarında müdahale edilmesini gerektirecek bozulmalar içermemektedir, bu nedenle koruma-onarım uygulamaları kazı evi laboratuvarında tamamlanmıştır. Eser arazide zemin suyunun yükseldiği bir ortamda bulunmuş bu nedenle kazı evine getirilene dek ıslak tutulmuştur. Islak tutmak için yapılan su takviyesinde bulunduğu ortamdaki su kullanılmıştır. Bulunduğu konumdaki basınçtan dolayı kırılarak beşe bölünmüş kabın parçaları yerinden oynamadığı ve bütünden kopmadığı olduğu için kesitlerinde de inatçı birikintiler oluşmamıştır. Bu nedenle, parçaların kesitleri ve yüzeyleri eserin bulunduğu ortamdaki su kullanılarak yumuşak suluboya fırçası yardımıyla yıkanmıştır. Yıkama sırasında özellikle hassasiyet gösteren boyalı kısımlara fırça değmemesine özen gösterilmiştir. Yumuşak uçlu fırça, suyun içindeki parçaların çevresinde ileri geri hareket ettirilmiş, kum ve toprak partiküllerinin tutundukları yüzeyden ayrılmaları fırçanın neden olduğu kontrollü su dalgalanmasıyla sağlanmıştır. Esere bu aşamadan yapıştırma aşamasının sonuna kadar yapılan uygulamalar diğerleriyle aynıdır.

4.2. Bozulmalar

Eserlerde gözlemlenen en belirgin bozulma, şiddetli fiziksel darbe sonucu meydana gelen kırılmalar, ham madde ve yapım sürecine bağlı ayrılma ve tozumlardır. Neredeyse tamamının bir kısım parçası eksiktir. Bu eksikliklerin mevcut parçalara oranı kaptan kaba değişkenlik göstermektedir. Eseri daha küçük ölçekte etkileyen bir başka bozulma ise yüzeyde ve kesitlerde tutunan birikintilerin oluşturduğu tabakalardır.

Yapım sürecine bağlı ayrılmalar yüzeysel ve yapısal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yapısal ayrılmalar kabın ayrı şekillendirildikten sonra birleştirilen

kulp ve ayaklarında görülmektedir. Kyliksler formları gereği dört parça halinde şekillendirilirler; gövde, ayak ve iki kulp. Kil deri sertliğine eriştiğinde bu parçaların birbirlerine yapışacak yüzeylerine küçük çentikler atılır ve aralarına yapışkan işlevi gören sulandırılmış kil sürülür. Parçalar yerlerine yerleştirildikten sonra birleşim noktaları elle düzeltilerek hamurun kaynaşması ve hava boşluklarının giderilmesi sağlanır. Bu aşamadaki başarısız uygulamalar kulp ve ayak geçişlerinin yapısal anlamda en zayıf bölgeleri oluşturmalarına neden olur. Kaplar darbe aldıklarında veya basınca maruz kaldıklarında genellikle sonradan eklenen bu parçaları bütünden ayrılır. İncelenen buluntuların pek çoğunda bu ayrılmalar izlenmektedir. Ayrıca, kopan bu parçaların yapıştırıldıkları diğer parçayla temas eden yüzeyleri oldukça düzensiz ve girintili çıkıntılı olduğundan birikintiler bu yüzeylere daha fazla tutunur, bu da temizlik aşamasında bir takım zorluklara neden olur (Resim 4.1). Bu ayrılmalar toprakaltı süreçte gerçekleşmiş olabileceği gibi kullanım aşamasında da gerçekleşebilir. E10-ST10-143 kodlu eserin dip-ayak geçişindeki antik onarım bunun bir göstergesidir. Kazı sırasında bazı kulpların ve kulp çevresindeki parçaların bulunamamış olması da bunların kullanım sürecinde ana gövdeden ayrılma olasılıklarını akla getirir.

Resim 4.1: Yapısal ayrılma örneği

Ele alınan eserlerin yapım sürecine bağlı yüzeyel ayrılmalar ise genellikle çatlak ve yonga biçimindedir. Yapım aşamasındaki çatlaklar genleşme ve küçülme gibi fiziksel streslerden kaynaklanır. Fırınlama aşamasından önceki çatlaklar genellikle kuruma sırasındaki kontrolsüz nem kaybından veya hamur ile astarın

küçülme oranlarındaki uyumsuzluktan kaynaklanır.⁷ Fırınlama aşamasındaki çatlaklar ise genellikle silisyumun bozularak kuvars fazına geçmesi sırasında oluşur. Kilin yapısında bulunan silisyum ısıtıldığında alfa kuvars fazına, 573 °C üzerindeki sıcaklıklarda beta kuvars fazına, soğuma aşamasında da tekrar alfa kuvars fazına geçer. Alfa fazından beta fazına geçiş aşamasında hacmi %3 oranında artan kuvars soğuma aşamasında eski hacmine döner. Kuvarsın genleşme ve küçülmesinden kaynaklanan bu çatlaklar kenarlarının keskin hatlı, yüzeylerinin ise yumuşak hatlı olmasıyla tanımlanır (Resim 4.2).⁸

Resim 4.2: Yüzeysel çatlak ve dökülmeler

Yonga biçimindeki ayrılmalarda ise parçanın kesiti koniktir. Koninin en yüksek noktasının gövdedeki karşılığında genellikle küreye benzer formda, tozumaya eğilimli beyaz kütleler görülür (Resim 4.3). Kilin içeriğinde bulunan kalsiyum karbonat ısıtıldığında kalsiyum oksite yani higroskopik nitelikli sönmemiş kirece dönüşür. Kap neme veya suya maruz kaldığında yüzeye yakın alanlardaki bu görece iri parçacıklar hacimce büyüyerek kalsiyum hidroksite yani sönmüş kirece dönüşür.⁹ Bu kireç parçacığının genleşmesinden kaynaklanan fiziksel baskısının yüzeye etkisi parçacığın boyutu ve yüzeye yakınlığıyla doğru orantılıdır.

⁷ Detaylı bilgi için bkz. Harry Fraser, **Seramik Hataları ve Çözüm Yöntemleri**, Çev. Zeliha Mete, İlker Özkan, İzmir, Karakalem Kitabevi Yayınları, 2010, s.52-53

⁸ Toby Schreiber, **A.g.e.**, s. 59-60

⁹ **A.e.**, s. 62

Resim 4.3: Yonga biçimli yüzeysel ayrılmalar

Eserler üzerinde görülen yapım sürecine bağlı bir diğer bozulma ise kabı çarktan ayırmak için kullanılan aletin yaprak, saman, odun kıymığı gibi yabancı bir parçacığı sürükleyerek eser yüzeyine yapıştırmasından kaynaklanan boşluklardır. Kuruma veya pişmeden sonra eser yüzeyinden uzaklaşan bu madde yerine boşluk bırakır (Resim 4.4).¹⁰

Resim 4.4: Yabancı maddelerin neden olduğu boşluklar

Eserin kesitlerinde gözlemlenen tozuma ise ham madde ve pişirme sıcaklığından kaynağını alır. Kyliksler oldukça ince kesitli formlar oldukları için şekillendirilmelerinde kullanılan killerin partikülleri de bir o kadar incedir. Düşük sıcaklıklarda pişirilen bu ince tanecikli killer yüzeylerinde pekişmiş bir astar bulunmadığında veya perdahlanmadıklarında tozuma eğilimi gösterirler.

¹⁰ A.e., s.66

4.3. Laboratuvarda Gerçekleştirilen Uygulamalar

PVA içerikli yapıştırıcıyla geçici olarak tutturulmuş eserler aseton buharı kullanılarak parçalarına ayrılmış ve kesitlerdeki yapıştırıcı kalıntıları asetonla nemlendirilmiş pamukla temizlenmiştir (Resim 4.5-11).

Resim 4.5: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Resim 4.6: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Resim 4.7: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Resim 4.8: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Resim 4.9: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Resim 4.10: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Resim 4.11: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Restorasyon Öncesi Durumu

Eserlerin yüzeyindeki ve kesitlerindeki birikintiler bistüri ve cam elyafı kalem kullanılarak mikroskop altında mekanik yöntemle temizlenmiştir. Gerekli görülen kısımlarda birikintiyi yumuşatmak amacıyla suyla nemlendirilmiş pamuk kullanılmıştır (Resim 4.12-18).

Kesitlerdeki tozumu engellemek ve yüzeydeki tozuma/dökülme eğilimi gösteren boya katmanını sabitlemek amacıyla gerekli görülen kısımlarda asetonda hazırlanmış metil metakrilat (Paraloid B-72) türü çözelti kullanılmıştır. %3 oranında seyreltilmiş çözelti kesitlere fırça ile iki defa yüzeydeki kısımlara ise iki defa uygulanmıştır.

Resim 4.12: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

Resim 4.13: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

Resim 4.14: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

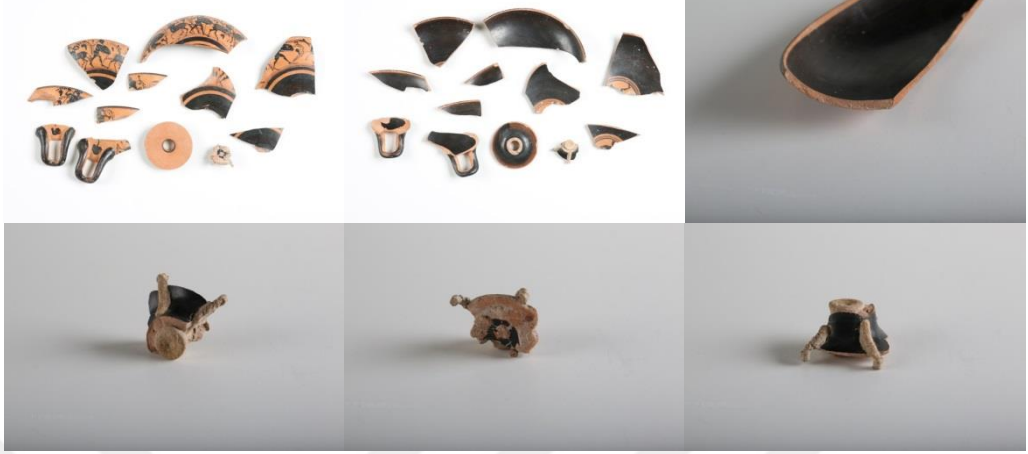
Resim 4.15: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

Resim 4.16: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

Resim 4.17: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

Resim 4.18: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Temizlik Sonrası Durumu

Yapıştırma işlemi, yüzeyin bezemeli olduğundan ve kağıt bant kullanımının sınırlı olmasından dolayı PVC/PVAc türü yapıştırıcı (Scotch extra) ile yapılmıştır (Resim 4.19-25). Malzemenin seçiminde gözeneklere işlememesi, mukavemeti ve kısa sürede reaksiyona girerek 4 saat içinde reaksiyonunu tamamlaması da etkindir.¹¹ Yapıştırılan parçalar, yapıştırıcı reaksiyonunu tamamlayana kadar plastilin ve yastık işlevi gören pamukla donatılmış küçük mandallarla desteklenmiştir. Kesitlerden yüzeye taşan yapıştırıcı eş zamanlı olarak (reaksiyon başlamadan) asetonla nemlendirilmiş pamuk kullanılarak alınmıştır. İki parça arasındaki temas alanının çok küçük olduğu durumlarda yapıştırıcı fazlasının alınması reaksiyon sonrasında bırakılmıştır.

¹¹ Yapıştırıcı seçiminde dikkat edilecek hususlar için bkz. Lesley Acton, Natasha Smith, **Practical Ceramic Conservation**, Wiltshire, The Crowood Press, 2003, s.53-57

Resim 4.19: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Resim 4.20: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Resim 4.11: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Resim 4. 2: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Resim 4.33: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Resim 4.24: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Resim 4.25: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Yapıştırma Sonrası Durumu

Gövdedeki eksikleri tamamlamak için kabın sağlam kısmından plastilin ile kalıp alınmış, alınan kalıp eksik olan kısma yerleştirilerek üzerine alçı dökülmüştür.¹² Alçı reaksiyonunu tamamladıktan sonra tümlenen kısım çeşitli aşındırıcılarla (demir testeresi, maket bıçağı, çömlekçi sistresi, zımpara) kullanılarak kabın orijinal formuna uygun duruma getirilmiştir. Eksik olan kulp için sağlam olan bir kulptan hamur silikon ile ikili kalıp alınmış, bu kalıbın içine alçı döküm yapılmıştır. Ancak, eserin kullanım sürecindeki işlevi ile kulplarının eksikliği arasındaki bağlantı göz önünde tutularak yeniden üretilen kulp tümlenen kısımlara aplike edilmemiştir. Eksik olan kulpun; sağlam bir kulptan alçıyla yeniden üretilen kopyasıyla tamamlanması, var olması gereken yerdeki çıkış noktalarının alçı ile üç boyutlu olarak belli edilmesi, tamamlanmaması ve çıkış noktalarının alçı üzerinde farklı bir renk boya ile işaret edilmesi bu tezin jüri üyeleri arasında da yer olan, iki arkeolog ve bir konservatörle birlikte oluşturulan komisyonda tartışılmış ve üçüncü seçeneğin uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu karar doğrultusunda kapların alçıyla tamamlanan kısımları

¹² Dolgu ve tümleme malzemesi seçiminde dikkat edilecek hususlar için bkz. Susan Buys, Victoria Oakley, **Conservation and Restoration of Ceramics**, New York, Routledge, 1996, s.121-124

akrilik boyalar (Daler&Rowney) kullanılarak özgün tonlarından daha açık bir tonda renklendirilmiştir (Resim 4.26-32).

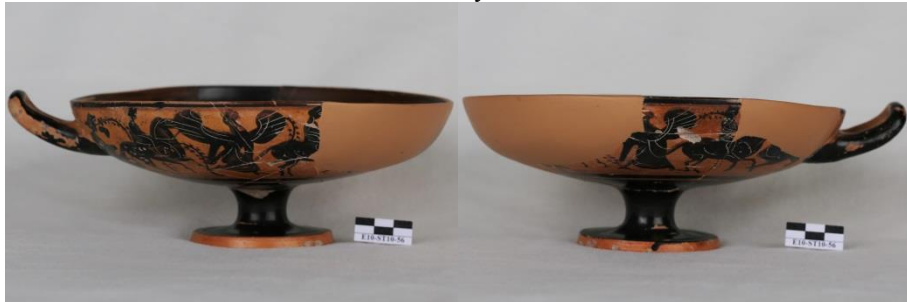
Resim 4.26: E10-ST10-54 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

Resim 4.27: E10-ST10-55 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

Resim 4.28: E10-ST10-56 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

Resim 4.29: E10-ST10-57 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

Resim 4.30: E10-ST10-106 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

Resim 4.31: E10-ST10-143 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

Resim 4.32: E10-ST10-175 Kodlu Kyliksin Tümleme Sonrası Durumu

E10-ST10-143 kodlu eserin ayak-dip geçişinde yer alan antik onarım belge niteliği taşıdığından dolayı bu kabın ayağı gövdesine sabitlenmemiştir

SONUÇ

Su Terazisi Nekropolisi'nde günümüze dek bulunmuş sığ gövdeli ve siyah figürlü sekiz kyliks örneğinin ikisi mezar buluntusu olup birinde Dionysiak sahneler, diğerinde Kentauromakhia betimi vardır. Geri kalan altı kyliks diğer buluntularla ve kömürleşmiş birtakım kalıntılarla beraber tespit edilmiş ve herhangi bir mezarla ilişkilendirilememiştir. Bu kaplardan dördünün üzerinde savaş, ikisinin üzerinde Dionysiak sahne bulunması, hepsinin yakın üslup özelliği taşıması, formlarının çok benzeşmesi ve nekropolis genelinde bulunan tiplerden farklılıkları, tahrip edilmiş eski mezarlardan çıkan buluntuların bir kenara toplanma veya rastlantısal şekilde bir araya gelme olasılığıyla açıklanamaz. Bunlar, ölü gömme geleneğinin definden başka bir aşamasına ait, örneğin mezarlık alanında düzenlenen bir anma ya da sunu töreni veya ölü yakınlarının tertiplediği bir symposiondan arta kalanlar olabilir. Geçerliliği kabul gören, kyliks formunun bir içki kabı olduğu ve symposionlarda kullanıldığı; somut veri ise bunların bu nekropoliste, mezar dışında ve topluca bulunduğu. Symposionlarda belirlenmiş konular hakkında konuşulduğu ve görece kişisel kapların kullanıldığı göz önünde tutulduğunda, bu toplantıdaki katılımcıların konuşmalarını ellerinde tuttukları kaplardaki sahneler hakkında yaptıkları varsayımı akla yatkındır.

Tüm kadehler kazı sürecinde bulunma ve bir araya getirilme sırasına göre numaralandırılmıştır. Ancak farklı bir sıralamada ele alınınca süreklilik gösteren bir hikâyenin anlatımına olanak vermektedir. Elinde savaş sahneli kap tutan konuşmacılardan birincisinin E10-ST10-55 kodlu, ikincisinin E10-ST10-175 kodlu, üçüncüsünün E10-ST10-57 kodlu, dördüncüsünün ise E10-ST10-56 kodlu kabın üzerinde betimlenmiş hikâyeyi anlatmış olması mümkündür. Zira bu kaplar tek başlarına sınırlı konuları ifade etmekteyken, bu sıralamayla ardı ardına okunduğunda Thebai söylencesindeki iki karşı seferin anlatımını desteklemektedir.

Olası anlatım E10-ST10-55 kodlu birinci kadehin B yüzünden şöyle başlamaktadır: “Kardeşinden tahtı anlaşıma yoluyla devralamayan Polyneikes ata yadigarı olan Harmonia’nın gerdanlığı ve elbisesini alarak Thebai’den ayrılır. Kral Adrastos’a sığınmak için Argos’a geldiği gün, Kalydon’dan kovulan Tydeus ile karşılaşır ve bir anlaşmazlıktan dolayı onunla kavga etmeye başlar. Adrastos, bir

kehaneti hatırlayarak kızlarını bu iki sürgünle evlendirir ve onlara krallıklarını geri almayı vadeder. Adrastos öncelikle Thebai'ya saldırmak için yedi kahraman ve yandaşlarından bir ordu toplar. Bu kahramanlar arasında Kalydon Yaban Domuzu Avı'ndan hatırladığımız Atalante'nin oğlu da vardır. Hani şu evlenmemek için kendini dağlara vuran, orada iyi ok atmayı öğrenen Arkadia'lı Atalante. Zaten oğlu da annesinin lakabıyla anılır; bakireden doğma Parthenopaios. Ama bu iş o kadar kolay olmayacaktır. Atalante'nin Argos'lu bilici Amphiaraios'la birlikte ava gidişine¹ tanık olan Iphis, yaşlanmıştır ve bu olaydaki rolüyle hafızalara kazınacaktır. Çünkü bu defa da Thebai'ya saldırmak için seçilen yedi kahramanın arasında Adrastos'un kayınbiraderi bilici Amphiaraios yine vardır ve o, eğer Thebai'ya saldırırlarsa Adrastos dışındakilerin, yani kendisinin de öleceğini bilmektedir. Amphiaraios'un sefere çıkmak için ikna edilmesi gerekmektedir. Bunu başarmak için izlenecek yolu seçilmiş yedi kahramandan biri olan Eteoklos'un babası Iphis belirleyecektir. Deneyimli Iphis, Atalante'nin ve Amphiaraios'un ava gittiği döneme tanık olduğu gibi Kral Adrastos'la Amphiaraios arasında daha önce de gerçekleşmiş fikir uyuşmazlığına, bunun tekrarı halinde Adrastos'un kız kardeşi, Amphiaraios'un karısı Eriphyle'nin vereceği karara uyulacağı konusunda sözleşilen günlere de tanıklık etmiştir. Zaman geçmiş, Adrastos'la Amphiaraios tekrar anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Bu durumda gidip gitmeme kararı vermek için ikna edilmesi gereken kişinin anlayamayan kral ve bilici değil, Eriphyle olduğunu bilen yine yaşlı Iphis'tir. Iphis, iyi bir gözlemci olduğundan Eriphyle'nin nasıl ikna edilebileceğini de bilir. Krallığını geri almak üzere sefere çıkmak için can atan Polyneikes'e elindeki aile yadigarı kıymetli gerdanlığı kocasını sefere göndermek karşılığında Eriphyle'ye teklif etmesini öğütler." Konu, aynı kadehin A yüzünden devam eder: "Olaylar tam da planlandıkları gibi gelişir; Eriphyle bu kıymetli hediyeyle gelen teklifi kabul eder ve Iphis, Amphiaraios'un diğer altı kişiyle birlikte sefere gitmek zorunda kalışına da tanıklık eder. Amphiaraios bile bile ölüme giderken çocuklarına buna sebep olan Eriphyle'den ölümünün intikamını almalarını vasiyet etmekten geri durmaz. Polyneikes'in eşlikçilerinden birincisi kargı atma ve kuş uçuşundan kehanet çıkarma ustası bilici Amphiaraios, ikincisi Aitolyalı Oineus'un oğlu Tydeus, üçüncüsü

¹ Pseduo-Apollodoros, **Bibliotecha**, 1.8.2.; Apollodoros, **The Library**, Çev. Sir James George Frazer, Loeb Classical Library Cilt 121 - 122, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1921

Argoslu Eteoklos, dördüncüsü Hippomedon, beşincisi Kapaneus ve altıncısı adını kendisini evlenmeden doğuran annesinden alan, Atalante'nin dürüst oğlu Arkadialı Parthenopaios'tur.² Bu kahramanlar³ savaş teçhizatlarıyla ve zafer beklentisiyle Thebai'ya doğru yola çıkarlar.” Anlatım E10-ST10-175 kodlu ikinci kadehin A yüzünden şu şekilde devam eder: “Argos'tan yola çıkan kahramanlar Thebai'ya varırlar. Yedi kapılı Thebai surlarının her birine Adrastos'un⁴ seçtiği kahramanlardan biri saldırır. Buna karşılık Eteokles⁵ her kapıya onu koruyacak birer Thebai'lı karşı kahraman görevlendirir. Proitos kapısına saldıran Tydeus'la Melanippos, Elektra Kapısı'na saldıran Kapaneus'la Polyphontes, Neistae Kapısı'na saldıran Eteoklos'la Megareus, Pallas Athena (Onka) Kapısına saldıran Hippomedon'la Hyperbios, Beşinci Kuzey Kapısı'na saldıran Parthenopaios'la Hyperbios'un kardeşi (Arkteus?), Homolois Kapısı'na saldıran Amphiaraios'la Lasthenes mücadele edecektir. Kardeşi Polyneikes'le mücadele edecek kişi ise kendisi, Eteokles olacaktır.⁶ Bu sırada Thebai'nın Eteokles'ten önceki vekil kralı Kreon⁷ olanları izlemektedir.” B yüzünde ilginç bir olayın üzerinde durulur: “Tydeus'la Melanippos'un mücadelesi sırasında her ikisi de ölümcül yaralar alır.⁸ Melanippos önce ölür. Tydeus can çekişmekteyken Athena ona ölümsüzlük iksirini vermek üzere yanına gelir. Bunu farkedenden Amphiaraios olay yerine gelir ve olacakları engellemek için Melanippos'un başını kesip Tydeus'a verir.⁹ İşte tam bu sırada Tydeus dehşet uyandıran bir şey yapar;

² Sophokles, **Oidipous Kolonos'ta (Oidipous en Kolono)**, IV. Epeisodion, 1312-1322. Aiskhylos'un verdiği aynı liste için bkz. Aiskhylos, **Thebai'ya Karşı Yediler (Hepta epi Thebas)**, 375-648 Çev. Herbert Weir Smyth, Loeb Classical Library Volumes 145 & 146. Cambridge, MA. Harvard University Press, 1926; Euripides'e göre Eteoklos listede yer almaz, onun yerine Adrastos vardır. Euripides, **Fenikeli Kadınlar (Phoinissai)**, 1140-1150 Çev. George Theodoridis, Wordpress, 2012, (çevrimiçi)

<https://www.poetryintranslation.com/theodoridisgeuripidesphoenicianwomen.php>, 17.12.2019

³ Pseduo-Apollodoros'un verdiği farklı isimler için bkz. Pseduo-Apollodoros, **A.g.e.**, 3.6.3.

⁴ E10-ST10-175-A1 figürü elindeki ucu topuzlu asayla Adrastos'un temsili olabilir.

⁵ E10-ST10-175-A5 figürü sakalsızdır ve elindeki asayla Eteokles'in temsili olabilir.

⁶ **A.e.**, 437-677

⁷ E10-ST10-175-B3 figürü elindeki haç biçimli asayla Kreon'un temsili olabilir. Kreon'un elinde haç biçimli asayı taşıdığı ve üzerinde adının yazılı olduğu betim için bkz. **LIMC**, Cilt I, “Antigone 14”, Zürih, Artemis, 1981, Kat. s. 661

⁸ Bu durumda kabın diğer yüzündeki iki savaşçı (E10-ST10-175-A2 ve A4) betiminden biri Tydeus diğeri Melanippos olmalıdır.

⁹ Söylencenin bu şekli sadece Pseduo-Apollodoros'tan kalan antik kaynakta yer almaktadır. Günümüze ulaşmış diğer kaynaklarda beyin emme ve Athena'nın ölümsüzlük hediyesiyle ilgili bir detay yoktur.

Melanippos'un kafatasını yararak beynini emmeye başlar.¹⁰ Gördüğü bu sahne karşısında Athena'nın midesi bulanır ve ölümsüzlük hediyesini vermekten vazgeçer. Arkasını dönüp giderek Tydeus'u ölüme terkeder.¹¹ Sadece Tydeus değildir ölen, yedi kapının yedisinde de Argos'tan gelenler öldürülür. Ordudaki liderlerden sadece Adrastos hayatta kalır. Artık Zeus'un yıldırımıyla yerin dibini boylamış olsa da Amphiaraios'un kehaneti gerçeğe dönüşmüştür. Thebai tarafında da kayıplar vardır, bunların en önemlisi kardeşinin elinden can veren Eteokles'tir. Sefer boşa gitmiş, Thebai tahtı yeniden Kreon'a kalmıştır ve o, töreye karşı gelerek sağ kalan Adrastos ve diğer Argosluların ölümlerini gömmelerine izin vermez.¹² Bu durum iki grup arasındaki husumeti daha da alevlendirir." Thebai'ya düzenlenen ilk sefer bu iki kadeh üzerinden anlatıldıktan sonra sıra ikinci sefere, Epigonoı (Sonradan Doğanlar)¹³ seferine gelir. Bu seferin anlatımı da her iki yüzünde de savaşa hazırlık sahnesinin tekrar edildiği E10-ST10-57 kodlu kadehle başlar. "Aradan on yıl geçer, Thebai'ya saldıran ilk yedilerin oğulları büyür. Sonradan doğanlar olarak adlandırılan bu çocuklar babalarının güçlükle gerçekleştirilen cenaze töreninden sonra Athena'nın sözlerine¹⁴ bağlı kalarak, Adrastos'un¹⁵ da teşvikiyle, Thebai'ya karşı ikinci bir sefer düzenlemeye karar verseler de bu defa Amphiaraios'un oğulları savaşa karşı çıkar. Eriphyle şimdi de çocuklarını ikna eder ve sonunda Amphiaraios'tan olma oğulları Alkmaion ve Amphilokhos, Adrastos'un oğlu Aigialeus, Polyneikes'in oğlu Thersandros, Tydeus'un oğlu Diomedes, Kapaneus'un

¹⁰ Bu sahne MÖ 5. yy.'a tarihlendirilen Pyrgi A Tapınağı Columen Antepagmentum'undaki kabartmada işlenmiştir. Merkezde Tydeus, beynini yemek için Melanippos'un başını ısırmakta, silahlı ve kanatlı Tanrıça Athena elinde oinokhoesiyle sahnenin sol yanında durmaktadır. Elif Tül Tulunay, **Etrüsk Sanatı**, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1992, s. 102

¹¹ B yüzünün karşıdan bakıldığında soldan birinci figürü (E10-ST10-175-B1), tüle benzer şeffaflıktaki giysisiyle ölümlülerden ayrılan ve arkasını dönüp giden Athena'yı temsil etmelidir.

¹² Bu olay bazı tragedyalara ilham kaynağı olmuştur. Bkz. Euripides, **Hiketides (Yakarıcılar): The Complete Greek Drama**, Editör Whitney J. Oates ve Eugene O'Neill, I. Cilt, "The Suppliants", Çev. E. P. Coleridge, New York, Random House, 1938; Sophokles, **Antigone: The Antigone of Sophocles**, Çev. Sir Richard Jebb, Cambridge, Cambridge University Press, 1891

¹³ Aiskhylos'un bu konuyla ilgili yazmış olduğu **Epigonoı** (Sonradan Doğanlar) tragedyasının varlığı bilinmektedir ancak sadece sınırlı fragmanı günümüze ulaşmıştır. Euripides'in **Hiketides (Yakarıcılar)** tragedyasının son dizelerinde seferin başlangıcıyla ilgili bilgi verilmektedir. Konu ile ilgili en geniş kapsamlı veriyi ise yine Pseduo-Apollodoros vermektedir. bkz. Pseduo-Apollodoros, **A.g.e.**, 3.7.2-3.7.5

¹⁴ Athena çocuklara büyüdükleri zaman Thebai'ya yeniden saldırarak kenti ve babalarının intikamını almalarını öğütlemiştir. bkz. Euripides, **Hiketides (Yakarıcılar)**, 1210-1230

¹⁵ Kabin üzerinde oturur pozisyonundaki asalı erkek figürleri (E10-ST10-57-A5 ve B5) Adrastos'u temsil ediyor olmalıdır.

oğlu Sthenelos, Parthenopaios'un oğlu Promakhos, Mekistheus'un oğlu Euryalos birlikte yola çıkarlar.¹⁶ Zaferle sonuçlanan bu ikinci seferin anlatımı E10-ST10-56 kodlu kadehle son bulur: "Thebai'daki mücedelelerden sonra Epigon'lar kenti teslim alır. Sular durulup silahlar bırakıldıktan sonra Amphiaraios'un oğulları Alkmaion ve Amphilokhos, Argos'a zaferle¹⁷ dönerler. Anneleri Eriphyle¹⁸ başına geleceklerden habersiz, oğullarını beklemektedir." Bu anlatımdan da anlaşıldığı üzere E10-ST10-56 ve 57 numaraları örneklerdeki gibi içinde kuvvetli bir kişileştirme belirteci olmayan anonim sahneli kaplar, kişileştirme belirteci bulunan kaplarla bir arada kullanıldığında konuyu bütünleyici bir işleve sahip olmaktadır. Bu durumda anonim kaplar farklı belirteç içeren bir kapla bir araya geldiğinde başka bir konuyu bütünleyecektir. Bunların daha fazla üretilmesi ve belirteçli kaplarla birleştirilip takım halinde satışa sunulması mümkündür. Bu olasılık anonim kapların seri üretimle, belirteçli kapların ise sipariş üzerine bezendiği önerisini beraberinde getirir.

Görsel incelemelerle kadehlerde ortak olan ve olmayan stilistik öğeler tespit edilmiştir. Üslubun ortak öğelerinin başında benzer duruş ve fiziksel özelliklere sahip figür tiplerinin tekrar edilerek aynı kapta, savaş sahneleri özelinde de farklı kaplarda bazen küçük değişikliklerle kullanılması gelir. Stok figür niteliğindeki bu tipler oturan erkek, oturan kadın, klineye uzanan yaşlı erkek, danseden Satyros, danseden kadın, kanatlı kadın, hoplit, Kentauros, Lapith, üzerinde kartal uçan atlı savaşçı gibi karakterlerdir. Kişileştirme, duruş, fiziksel özellikler, birbirlerine göre konum, elde taşınan nesneler ve aksesuarlar yardımıyla sağlanmıştır.¹⁹ Stok figürler, betimlenen olayın ya da konunun anlatımına destek verecek şekilde, çekirdek sahnenin olduğu örneklerde izleyici ve tamamlayıcı işlevinde, olmadığında ise bir karakterin hareketinin sürekliliğini gösterecek biçimde kullanılmıştır. İkinci kullanım, günümüz çizgi romanlarının birbirini takip eden karelerindeki aynı karakterleri

¹⁶ Pseudo Apollodoros, **A.g.e.**, 3.7.2

¹⁷ A ve B yüzünde açık kanatlarıyla zafer haberini getiren İris veya Nike'nin (E10-ST10-56-A3 ve B3) iki yanında yer alan, savaş teçhizatı bulunmayan, at üzerinde betimlenmiş erkek figürleri (E10-ST10-56-A2,A4,B2 ve B4) Alkmaion ve Amphilokhos'u temsil ediyor olmalıdır. Kabin B yüzünde yer alan kalkanla betimlenmiş B5 figürü ise bunun bir savaştan dönüş sahnesi olduğunu vurgulamak için kullanılmış olmalıdır. Zira at üzerinde betimlenen savaşçıların üzerlerinde zırh veya miğfer olmaması bu sahnenin herhangi başka bir sahneye karıştırılmasına sebep olabilir.

¹⁸ Kabin sadece A yüzünde korunmuş olan birinci kadın figürü Eriphyle olmalıdır.

¹⁹ Örneğin E10-ST10-55 kodlu örnekteki A5 ve B5 figürlerinin ellerinde tuttıkları gerdanlıklar bu figürlerin Iphis olarak kişileştirilmesini sağlamaktadır.

anımsatmaktadır. Bunların kullanıldığı bezeme şemaları farklılık gösterir. Bazı örneklerde²⁰ kabın her iki yüzünde de aynı sayıda figür ve bezeme şeması; bazılarında²¹ aynı figür sayısı ile iki yüzde farklı bezeme şeması, bir örnekte²² iki yüzde farklı sayıda figür ve bezeme şeması, birinde de²³ farklı figür sayısı ile iki yüzde aynı bezeme şeması kullanılmıştır. Bu farklar kapların üzerindeki sahnelerden ziyade stok figürlerin seri üretim nesnesi olarak çeşitli alternatif ve kombinasyonlarla kullanıldığını göstermektedir. Bir başka ortak özellik resimlerin aynı konuda deneyimli ellerden özensizce çıkması, tüm figür ve motiflerin silüet biçiminde ve stilize yapılmasıdır. Ressam(lar) fiziksel pozisyon ve proporsiyonda genellikle yeterli, anatomik detaylarda ise yetersizdir. Altı kadehte²⁴ silüetler, örtücülüğü yüksek, boyar madde bakımından derişik, yüzey gerilimi ve viskozitesi düşük bir madde ile boyanmıştır. Bu kaplardaki figür konturları keskin ve kararlı uygulanmamıştır. Keskin konturlu figürlerin olduğu diğer iki örnekteki²⁵ silüetler ise örtücülüğü düşük bir madde ile boyanmıştır. Kapların genelinde figürler ve giysiler opak bir görünüme sahipken bu sonuncularda uzun giyimli figürlerin eteklerinde ışık-gölge tekniğı ve seyreltilmiş boya maddesinden yararlanılarak şeffaflık izlenimi verilmeye çalışılmıştır. Benzer boyama bütün kapların üzerindeki ince formlarda görölse de bu işleyiş adı geçen iki kaptan özel bir amaçla, bilinçli kullanılmıştır. Ayaklar her kadeh üzerindeki en az bir figürde olması gerekenden daha uzun betimlenmiştir. Bir kap²⁶ dışında hareketli figürlerin en az birinin ayakları yukarı kıvrıktır. Bazılarında²⁷ topuklar keskin hatlıdır ve kürevi bir formu son bulur, ancak bu işleyişin aynı figürde dahi tutarlılık göstermediğı örnekler vardır. Biri²⁸ hariç tüm örneklerde kıvrık kollardaki dirsek ve kaslar hacimsiz ve çizgiseldir. Figürlerin bazılarında dizler arkasındaki girinti oldukça fazladır. Bacaklarda musculus rectus femoris ve musculus biceps femoris gerçeğı yakın, musculus gastrocnemius ise abartılı, yumurta benzeri çıkıntılıdır. E10-ST10-106 kodlu örnekte bu kas diğerleri

²⁰ E10-ST10-54 ve 56, E11-ST16-47

²¹ E10-ST10-55, 57, 175

²² E10-ST10-106

²³ E10-ST10-143

²⁴ E10-ST10-54-55-57-143-175, E11-ST16-47

²⁵ E10-ST10-56, 106

²⁶ E10-ST10-106

²⁷ E10-ST10-54, 55, 57, 175 ve E11-ST16-47

²⁸ E10-ST10-56

kadar abartılı değildir ve eklemler daha başarılı yapılmıştır. Yine bu örnek dışında, at veya Kentauros betiminin olduğu tüm kaplarda bacak ve toynaklar gerçeklikten uzaktır; işleyiş tutarsızdır, her birinin bacakları farklı şekilde betimlenmiştir. Özellikle ön ayaklar takma gibi görünmektedir. Atlı ve giyimli savaşçı figürleri E10-ST10-55'te bir hayvan eklemine andırır şekilde ters açıda boyanmış ve ters kazanmıştır. Benzer işleyiş E10-ST10-57 ve 175'te hoplitlerin dizlerinde görülür. Eklemleri ters boyama ve kazıma, ayak parmak uçlarını uzatma, topukları kürevi yapma, at bacaklarını gerçeklikten uzak boyama gibi üslupsal öğeler de aynı veya farklı kaplar üzerinde alternatifler ve kombinasyonlarla kullanılmıştır. Benzer kullanım kazıma çizgilerde de görülür. Bazı kaplarda²⁹ kazımalar belli bir kurala göre, bazılarında³⁰ ise tutarsızca yapılmıştır. El çabukluğuyla, özensizce yapılan ve boya bezemeyle zaman zaman örtüşmeyen³¹ bu çizgiler, daha az gerektiği örneklerde³² özenle kazanmıştır; boya bezemeyle uyumludur ve bacaklarda hiç kullanılmamıştır. Stilistik öğeler ve kapların üzerindeki dalların yapraksız yapılmış olması, karşılaştırılan benzer üsluplarla birlikte değerlendirildiğinde Beazley tarafından tanımlanan Yapraksız Grubu'nu (Leafless Group) işaret etmektedir.³³

Stok figür kullanımında, üslup ve kazıma çizgilerde görülen karakteristik işleyişler, kapların genelinde tutarlılık göstermemektedir. Aynı üslup birden çok kap üzerinde görülmekte, bir kap üzerinde de birden fazla üslup izlenebilmektedir. Bu durum bu kadehlerin çoğunda tek ressam tespitini olanaksız kılmakta, grubun üyelerinin bir arada çalıştığını düşündürmektedir. Tek ressamın saptanabildiği iki örnek E10-ST10-56 ve E10-ST10-106 kodlu kyliklerdir. Bunlardaki öğeler³⁴ grubun bilinen en başarılı ressamı Caylus'a işaret etmektedir. Diğerleri Caylus'un da içinde olabileceği grup tarafından bezenmiş olmalıdır. Beazley, Yapraksız grubunun şefi Ressam Caylus'u tanımlarken adını aldığı Paris Madalya Kabinesi, Caylus

²⁹ E10-ST10-54, 56, 106

³⁰ E10-ST10- 143, 54, E11-ST16-47

³¹ E10-ST10-54, 55, 57, 175 ve E11-ST16-47

³² E10-ST10-56, 106, 143

³³ Beazley grubu tanımlarken, ismini dalların yapraksız betimlenmesinden aldığından, grubun erken üyelerinin çok da başarısız olmadığından ancak geri kalanının vasatlığından, hatta bazılarının işlerinin Haimon Grubu'ndakiler kadar kötü olduğundan, grup içindeki bazı sanatçıların (Ressam Caylus, Oxford 236 ve 237 Ressamı, Whitworth Ressamı ve Brüksel R 245 Ressamı gibi) ayırt edilebildiğinden bahseder. bkz. John Davidson Beazley, **ABV**, s. 632

³⁴ boya kullanımı, giysilerin eteklerinde şeffaflık izlenimi verme eğilimi, kazıma çizgilere az ihtiyaç duyulması, bunların özenle yapılması ve boya bezemeyle örtüşmesi

koleksiyonunda hafif (light) ve ağır (heavy) figürlerden oluşan iki gruptan, bu iki grubun birbirinden güçlkle ayırt edilebildiğinden söz eder.³⁵ Bu hafif figürler E10-ST10-56 ve 106 kodlu örneklerdeki figürlerle örtüşür. Yine Beazley, Oxford 237 ressamının Caylus'un geç ve yozlaşmış bir evresine ait olabileceği görüşünü bildirir. Satyros figürlerini karşılaştırdığında Whitworth Ressamı'nın da Ressam Caylus'un geç bir evresi olabileceğini veya bu ressamların iş birliği yaptığını öne sürer.³⁶

Tek ressam tespitine olanak vermeyen ve birden çok ya da aynı kişi tarafından farklı üsluplarla bezenmiş örnekler üzerinde dikkate değer başka bir öge daha saptanmıştır. Atlı savaşçıların³⁷ ve hoplitlerin³⁸ diz eklemlerinin ters boyanıp kazınması, gruba veya grubun içindeki resamlara atfedilen yayınlanmış diğer kaplar üzerinde görülmemektedir. Bu tezin yazarı, grubun diğer eserlerinde görülmeyen bu üslup için; ressamların, üslubun ilk tespit edildiği eserin bulunduğu yer ya da koleksiyona göre adlandırılmaları geleneğine bağlı kalarak, Ainos Ressamı (Painter of Ainos) terimini önermektedir. Beazley'in Ressam Whitworth'e atfederek MÖ 6. yy.'ın ilk yarısına tarihlendirdiği; Manchester Whitworth Enstitüsü'nde bulunan bir kylikteki (CVA VN 331936) kartal, at ve savaşçı üçlemesinden oluşan stok figür grubu, bu üslubun kökenini açıklamakta faydalı olabilir.³⁹ Buradaki savaşçının bacağındaki dizliği detaylandırmak için kullanılan ve özenle yapılmış kazıma çizgilerin formu Ainos Ressamı (Painter of Ainos) tarafından ters eklem gibi kullanılan kazıma çizgileri andırmaktadır. Aynı kap üzerinde Atalante olarak kişileştirilen figürün bir çeşitlemesi de yer almaktadır.⁴⁰ Ainos Ressamı'nın kazıma çizgileri, büyük olasılıkla Whitworth ressamının dizliği detaylandırmak için kullandığı ve ters eklem benzemeyen kazıma çizgilerin yozlaşmış şeklidir. Bu dejenerasyonun bir başka örneği Illionis Üniversitesi'nde bulunan, Wisseman tarafından MÖ 5. yy.'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen ve Yapraksız Grubu'na (Leafless Group) atfedilen bir kylikteki (CVA, VN 18459) figür grubunda da

³⁵ **Ae.**, s. 649

³⁶ **Ae.**, s. 649-650

³⁷ E10-ST10-55

³⁸ E10-ST10-57 ve 175

³⁹ John Davidson Beazley, **ABV**, s. 644.168 ve 652, **CVA**, (çevrimiçi)

<http://www.beazley.ox.ac.uk/record/55FC34A4-3EBF-4185-AF1D-991AFF763C9C>

⁴⁰ bkz. E10-ST10-55-B4 figürünün değerlendirmesi

görülür.⁴¹ Illionis'teki kabın üzerindeki üçlemede⁴² savaşçının bacaklarındaki kazıma çizgiler Ainos Ressamı'nın kazıma çizgileriyle neredeyse aynıdır ancak boyama anatomiye uygun şekilde yapılmıştır. Enez'dekilerde ise hem bacaklar hem de kazıma çizgiler terstir.⁴³ Tek başına bu bozulma Whitworth ressamının geç evresi veya ardılı olarak yorumlanmaya müsait olmakla beraber Illionis Üniversitesi örneğinin tondosundaki Satyros figürü bu olasılığı zayıflatır. Beazley'in yayınında (ABV) bulunmayan bu eserin tondosundaki giyimli Satyros figürü E11-ST16-47 kodlu eserin tondosundakiyle neredeyse aynıdır. Tondosu E11-ST16-47 kodlu kaptan farklı olan fakat üzerinde aynı üslup ve figürlerin küçük değişikliklerle işlendiği E11-ST16-47 ile benzer boya problemleri içeren bir başka kap (CVA, VN 331922) Beazley tarafından Oxford 237 Ressamı'na atfedilmiştir. E11-ST16-47 yüzeyindeki üslup Oxford 237 Ressamı ile, tondosundaki üslup ise Whitworth Ressamı ile örtüşür. Bu ressamlar Caylus'un ardılları veya farklı evrelerini temsil ediyorlarsa E11-ST16-47 kodlu örnekte bir araya gelmiş olmaları mümkün değildir. Bu nedenle, Enez'de bulunmuş bu eserle birlikte Beazley'in ikinci önerisi, yani ressamların iş birliği yaptıkları netlik kazanır. E10-ST10-55-57 ve 175 kodlu kyliksler, içinde Ainos Ressamı'nın da bulunduğu Yapraksız Grubu (Leafless Group) üyeleriyle ortaklaşa bezenmiş olmalıdır. Grup üyelerinin ortaklaşa çalıştığının bir başka göstergesi kulpların altındaki bezemelerdir. Ressam Caylus'un elinden çıktığı belirlenen E10-ST10-56 ve 106 kodlu kadehlerde büyük birer asma yaprağı(?) kullanılmıştır. Bu motif, üzerinde birden çok üslubu taşıyan E10-ST10-143 kodlu eserde de görülür. Bu örnekte Caylus'un, giyimli figürlerin eteklerinde şeffaflık izlenimi vermek için kullandığı boyama yöntemi, Lapithlerin kalkanlarında dışbükeyliğin vurgulanması için kullanılmıştır. Bu durum, olası asma yaprağının Caylus'un imzası olduğunu, ortaklaşa çalışılan kapların yöneticisinin de kendisi olduğunu gösterir. Tek ressam tespitine olanak vermeyen diğer beş kyliksin⁴⁴ kulplarının altında ise stilize yunus figürü kullanılmıştır. Gövdenin dış yüzü Oxford 237, tondosu Whitworth Ressamı üslubu ile örtüşen ve diğerlerinden çok daha ustaca

⁴¹ CVA, Urbana-Champaign, University of Illionis 1, 15, PL.(1186) 49.1-5, (çevrimiçi) <http://www.beazley.ox.ac.uk/record/0FDE7523-CB9D-4C93-8BFE-1361F7FD58F9>, 18.08.2019

⁴² bkz. E10-ST10-55-A2 figürünün değerlendirmesi

⁴³ Kazıma çizgilerle ressam ilişkisi E10-ST10-55 kodlu kabın üslup değerlendirmesinde tartışılmıştır.

⁴⁴ E10-ST10-54-55-57-175 ve E11-ST16-47

bezenmiş olan E11-ST16-47 numaralı örnekteki yunus da özenli ve zarif işçiliğiyle diğerlerinden ayrılır. Kabin dışı, Oxford 237 Ressamı tarafından bezendiği için, bu özenli yunus da onun imzası ve ortak çalışmadaki yönlendirici vasfının işareti olmalıdır.

Formlar değerlendirildiğinde taban dış profilinin içbükey, ayak kısmında tüp biçimindeki iç ve dış profilin paralel olduğu örnekler ilk grubu⁴⁵, taban dış profilinin dışbükey, tüp biçimindeki kısımda iç ve dış profilin paralel olmadığı örnekler ise ikinci grubu⁴⁶ oluşturmaktadır. İlk grupta iki Dionysiak sahneli, bir de savaş sahneli kap vardır. İkinci grubun tamamında (biri Kentauromakhia olmak üzere) savaş konuları işlenmiştir.

Üçüncü bölümdeki değerlendirmeler bu kapların ithal ürün olduğu konusunda ciddi şüpheler doğurmuştur. Ham maddeleri tanımlamak ve yapım tekniğini anlamak için yapılan deneysel ve bilimsel çalışmalarda tamamlayıcı sonuçlar elde edilmiştir. Optik mikroskopla yapılan kesit incelemeleri çömlekçi çarkında şekillendirilmiş bu eserlerin yapımında iki farklı ham madde kullanıldığını önermiş, SEM ile yapılan element ölçümlerinde dolomitin yapısında bulunan magnezyumun hamurda görece yüksek oranda, astarda ise eser miktarda tespit edilmesi bu öneriyi desteklemiştir. XRD grafiklerinde kuvars dışında anlamlı pikler edilde edilmemiş olsa da, kendi içlerinde örtüşen hamur ve siyah pekişmiş astar tabakası grafikleri fark göstermiştir. Bunların da ham madde farkından kaynaklandığı düşünülmektedir. Optik ve taramalı elektron mikroskoplarından elde edilen görüntüler bu kapların şekillendirildikten sonra astarlanmadıklarını, yumuşak bir malzeme yardımıyla perdahlandıklarını göstermiştir. FT-IR ölçümlerinde yüksek sıcaklık ürünü minerallere rastlanmaması eserlerin maksimum 850 °C'de pişirildiklerini ortaya koymuştur. Yerel killer⁴⁷ ve bunların pişirilmesiyle elde edilen örneklerin elementer içerikleri özgün eserlerin hamurlarıyla örtüşmüş, pekişmiş astarlarıyla örtüşmemiştir. FT-IR ölçümleri ham maddelerin grafikleriyle özgün eserlerin hamur grafiklerinin çelişmediğini göstermiştir. İçerik ve pişme rengi bakımından özgün eserlerle benzeşen, Killik Mevkii kiliyle yapılan deneysel uygulamalar sonucunda, bu kilin kyliksi

⁴⁵ E10-ST10-54, 106 ve 175

⁴⁶ ST10-55, 56, 57 ve 143

⁴⁷ Killik Mevkii, Küçük Gala Gölü, Taşaltı Mevkii ve Su Terazisi Nekropolisi'nden alınan killer

şekillendirmeye uygun olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, biçimlendirmede kullanılan şablon ile çekirdek kalıbın yüzeyde bir iz bırakmadığı ve formun ağzında serbest şekillendirilen kaplarda görülen dalgalanmaların olduğu anlaşılmıştır. Tıpkıyapım eser, FT-IR analizlerinin önerdiği sıcaklığa yakın bir sıcaklıkta (900⁰C) pişirildiğinde özgün esere yakın bir ürün elde edildiği görülmüştür. Yayınlanmış benzer araştırmalar Attika kökenli eserlerin şekillendirilmesinde ve bezemesinde kullanılan killerin her ikisinde de magnezyum olduğu, Etrüsk kökenlilerde kullanılan kilde ise magnezyumun yok denecek kadar az olduğunu göstermektedir. Bu durumda magnezyumun Enez’de bulunmuş olan kylikslerin siyah renkli pekişmiş astar içeriklerinde görüldüğü gibi neredeyse yok denilebilecek düzeydeki eksikliğinin ya da Attika keramiklerinin kil ve siyah renkli pekişmiş astar içeriklerinde görüldüğü gibi varlığının, siyah renkli pekişmiş astarın elde edilmesinde koştut olmadığı anlaşılmıştır. Magnezyum içeren ve içermeyen killerin her ikisinden de hem gövde şekillendirilebilmekte hem de bezeme yapılabilir. Ancak Enez’deki örneklerde magnezyum içeren kil gövdeyi şekillendirmede, içermeyen kil ise yüzeyi bezemede kullanılmıştır. Bu durumda bezemede kullanılan kil kapların şekillendirildiği merkeze uzak bir yerden taşınmış veya ithal edilmiş olmalıdır. Neolitik Dönem’e kadar geri giden süreçte, çevresinde kil yatağı bulunan neredeyse tüm merkezlerde yerel keramik üretiminin olduğu bilinmektedir. Yerel üretimin olmadığı bir merkezde pekişmiş astarla bezeme yapabilen sanatçıların yetişmiş olması beklenemez. Astarı elde etmek için ham maddeyi iyi tanımak ve deneyimlemek gerekmektedir. Ancak siyah figür tekniği gibi özel yetenek ve ustalık gerektiren bezemeler keramik üretiminin olduğu her merkezde görülmez. Her başarılı çömlekçinin vazo ressamı olmadığı göz önünde tutulduğunda, bezemede kullanılan kilin üretim yapılan merkeze uygulayıcısıyla birlikte geldiğini düşünmek mantığa ters düşmez.

Enez’deki duruma geri dönecek olursak, coğrafi konumundan dolayı ham madde bakımından epeyce zengin bu merkezde doğal olarak çömlekçilik faaliyetinin varlığı da beklenir. Günümüze dek yapılan kazılarda Arkaik Dönem’e tarihlendirilen bir keramik fırını bulunmamıştır. Ancak, kazının 1994 ile 2019 yılları arasında başkanlık görevini sürdüren Prof. Dr. Sait Başaran’ın Killik Mevkii yakınlarında bulunan dinlendirme havuzlarında, şamot yapmak ya da suyun kontrollü şekilde çekilmesini

sağlamak amacıyla zemine konmuş MÖ 5. yy. keramiklerine rastlandığını bildirmesi⁴⁸, Ainos'ta bu tarihlerde keramik üretildiğinin bir göstergesidir. Killik Mevkii'nden alınan modern kil örneğinin içeriğindeki element oranlarının özgün eserlerin hamurundakilerle bire bir örtüşmediği analiz sonuçlarında görülmektedir. Ancak, ikincil kil yatakları birikintilerden oluştukları için doğal yapıları gereği kendi içlerinde farklı derişimler göstermektedirler. Oranlar aynı olmasa da Killik Mevkisi kilinin özgün örneklerin hamur içeriğiyle örtüşmesi, kyliks formunu şekillendirmeye uygun olması ve mevkinin yakınında dinlendirme havuzu bulunduğunun bilinmesi; bu kylikslerin Enez'de şekillendirildiklerini ve gezici ressamların yanlarında getirmiş oldukları pekişmiş astar malzemesiyle bezendiklerini gösterir. Kapların veya ham maddelerin ithal ürün olabileceklerine dair soru işaretleri, günümüze kadar edinilen arkeolojik veriler ve günümüz teknolojilerinin elverdiği ölçüde yanıtlanmıştır.

Özetle, Enez'de bulunmuş ve Yapraksız Grubu tarafından bezenmiş bu sekiz kyliks üzerinde, Oxford 237, Whitworth ve Ainos Ressamları'nın ve Ressam Caylus'un üslupları ile isimlendirmeye olanak vermeyen çeşitli üsluplar saptanmıştır. Bezemeler bazen tek kişinin bazen de birden fazla kişinin elinden çıkmıştır. Kulpların altındaki asma yaprağı(?) Ressam Caylus'un, kazıma çizgi kullanılmamış olan yunus ise Oxford 237 Ressamı'nın imzasıdır. Bu ressamlar ortak çalışmalara da imza atmıştır. Grupta, kazıma çizgilerin az kullanımı bir ustalık göstergesidir. Yapraksız Grubu (Leafless Group), aynı mitolojik olayın anlatımında birbirlerini tamamlayan ve takım oluşturmaya uygun kaplar bezemiştir. Grubun boyamada kullandığı kil Enez özelindeki buluntularda gövde hamurundan farklıdır. Yerel killer hamurla aynı, boyayla farklı içeriğe sahiptir. Günümüz teknolojisi ve arkeolojik bulguları, bu kapların yerel killerle şekillendirildiklerini büyük ölçüde desteklemekte ve mitolojik konuların, sanat ekolünün ve bezemede kullanılan boya maddesinin yerel olmadığını belirtmek için yeterlidir. Bu durum, terminolojide kullanılan ithal, taklid, yerel gibi terimlerin kapsamının ve yeterliliğinin sorgulanması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

⁴⁸ Kişisel görüşme. Bulgu, altyapı çalışmaları sırasında rastlantısal şekilde tespit edildiğinden ve arkeolojik kazı çalışmaları sonucu elde edilmediğinden dolayı yayınlanmamıştır.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar:

- Aiskhylos **Hepta epi Thebas (Thebai'ya Karşı Yediler): Seven Against Thebes**, Çev. Herbert Weir Smyth, Loeb Classical Library Volumes 145 & 146. Cambridge, MA. Harvard University Press, 1926
Epigonoı
- Diodorus Siculus **Bibliotecta Historica (Tarih Kütüphanesi): Library of History**, Çev. C. H. Oldfather, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1935,
- Euripides **Phoinissai (Fenikeli Kadınlar): Phoinissai**, Çev. George Theodoridis, Wordpress, 2012, (çevrimiçi)
Hiketides (Yakarıcılar): The Complete Greek Drama, Editör Whitney J. Oates ve Eugene O'Neill, I. Cilt, "The Suppliants", Çev. E. P. Coleridge, New York, Random House, 1938;
- Herodotos **Historiai (Tarih): The Histories**, Çev. Alfred Denis Godley, Cambridge, Harvard University Press, 1920
- Homeros **İliada: İlyada**, Çev. Sema Sandalcı, Edirne, Yapada Yayınevi, 2019
Odysseia: Çev. Sema Sandalcı, Edirne, Yapada Yayınevi, 2019
- Pausanias **Periegesis tes Hellados: Description of Greece**, Çev. William Henry Samuel Jones, Cambridge, Harvard University Press, 1918
- Platon **Symposion: Çev. Eyüp Çoraklı, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2007**
- Pseduo-Apollodoros **Bibliotecta: Apollodorus, The Library**, Çev. Sir James George Frazer, Loeb Classical Library Cilt 121 - 122, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1921
- Sophokles **Antigone: The Antigone of Sophocles**, Çev. Sir Richard Jebb, Cambridge, Cambridge University Press, 1891
Oidipous en Kolono (Oidipous Kolonos'ta): Çev. Ari Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016
- Strabon **Geographika (Coğrafya): Geography**, Çev. Willam Falconer, Londra, G. Bell & sons, 1903-1906

Modern Kaynaklar:

- Acton, Lesley, **Practical Ceramic Conservation**, Wiltshire, The Crowood Press, 2003
- Akbaytogan, Tuğçe “İstanbul Arkeoloji Müzesi’ndeki Elaious (Eleonte) Kyliksleri”, T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2010
- Arcasoy, Ateş **Seramik Teknolojisi**, Ankara, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat Dalı Yayınları, 1983
- Artioli, Gilberto **Scientific Methods and Cultural Heritage: An Introduction to the application of materials science to archaeometry and conservation science**, Oxford, Oxford University Press, 2010
- Başaran, Sait Kişisel Görüşmeler, 2003-2019
"Ainos Kazıları 1971-1994" **Anadolu Araştırmaları**, Sayı XIV, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1996, s. 105-141
“ Zum Strassennetz um Ainos”, **Steine und Wege: Festschrift für Dieter Knibbe zum 65. Geburtstag**, Viyana, Österreichisches Archäologisches Institut, 1999, s. 343-348
"Enez-Ainos", **Enez Doğal, Kültürel ve Turistik Güzellikleri**, İstanbul, Anadolu Ofset, 2013, s. 11-90
Enez (Ainos): Türkçe-Almanca ve Türkçe İngilizce, İstanbul, Paragraf Basım, 2015
"Enez – Ainos", **Arkeoloji ve Sanat: Doğu Trakya Kazıları**, Sayı 152, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2016, s. 97-133

"Enez (Ainos) 2008 Yılı Kazısı, Onarım- Koruma Çalışmaları", **31. Kazı Sonuçları Toplantısı II**, Ankara, 2010, s. 117-144
"Enez (Ainos) 2009 Yılı Kazı ve Onarım-Koruma Çalışmaları", **32. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt IV, Ankara, 2012, s. 145-169
"Enez (Ainos) 2011 Yılı Arkeoloji Kazısı", **Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, Ankara, 2013, s. 375-390
"Enez (Ainos) 2012 Yılı Kazı Çalışmalarıyla İlgili Rapor ", **35. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, Ankara, 2014, s. 249-261
"Enez (Ainos) 2013", **36. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt III, Ankara, 2015, s. 207-230
"Enez (Ainos) 2014 Çalışmaları", **37. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, Ankara, 2016, s. 441-462
"Enez (Ainos) 2015 Yılı Çalışmaları", **38. Kazı Sonuçları**
- Başaran, Sait, v.d.

- Toplantısı**, Cilt III, Ankara, 2017, s. 415-434
“Ainos 2016 Yılı Çalışmaları”, **39. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt III, Ankara, 2018, s. 31-53
- Beazley, John Davidson “Amasea”, **Journal of Hellenic Studies**, Sayı 51, Cilt II, The Society for the Promotion of Hellenic Studies, 1931, s. 258-259
Attic Black-Figure Vase-Painters, Londra, Oxford University Press, 1956
The Development of Attic Black-Figure (Revised Edition), Berkeley, University of California Press, 1986, s. 1, (çevrimiçi) <http://ark.cdlib.org/ark:/13030/ft1f59n77b/>, 20.11.2016
- Birch, Samuel **History of Ancient Pottery: Egyptian, Assyrian, Greek, Etruscan and Roman**, Londra, J. Murray, 1873, (çevrimiçi) <https://archive.org/details/historyofancient00birc>, 01.12.2019
- Bird, Susan **Greek Designs**, Londra, British Museum Press, 2003
- Bloesch, Hansjörg **Formen Attischer Schalen: von Exekias bis zum Ende des Strengen Stils**, Bern, Druck und Verlag Benteli A.-G., 1940
- Brandi, Cesare **Teoria del Restauro**, Roma, Istituto Centrale di Restauro, 1963
- Bremmer, Jan N. “Adolescents, Symposion, and Pederasty”, **Sympotica: A Symposium on the Symposion**, Bildiriler Kitabı, Oxford, Clarendon Press, 1990, s. 136-140
- Buys, Susan, Oakley, Victoria **Conservation and Restoration of Ceramics**, New York, Routledge, 1996
- Carpenter, Thomas H. **Dionysian Imagery in Archaic Greek Art: Its development in Black-Figure Vase Painting**, Oxford Monographs on Classical Archaeology, Oxford, New York, Clarendon, 1986
- Cohen, Beth **The Colors of Clay: Special Techniques in Athenian Vases**, California, Getty Publications, 2006
- Cook, Robert Manuel **Greek Painted Pottery**, Londra, Methuen&Co Ltd., 1960
- Çizer, Sevim **Terra Sigillata**, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Batı Anadolu Seramik Araştırma Uygulama Merkezi Yayınları, 2014
- Derrick, Michele, v.d. **Infrared Spectroscopy in Conservation Science**, Los Angeles, Getty Konservasyon Enstitüsü Yayınları (Getty Conservation Institute), 1999

- Dooijes, Renske “Keeping Alive the History of Restoration: Nineteenth Century Repairs on Greek Ceramics from The National Museum of Antiquities in Leiden”, **Glass and Ceramic Conservation 2007: Proceedings of the Interim Meeting of the ICOM-CC Working Group, August 27-30 2007**, Ed. Lisa Pilosi, Nova Gorica, Grafica Soča, 2007, s. 103-111
- Erzen, Afif Enez (Ainos) Araştırmaları”, **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Sayı I, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1972, s. 235-248
- Fabbri, Bruno, **Il Restauro della Ceramica**, Floransa, Nardini Editore, 2004
- Ravanelli
Guidotti,
Carmen
- Fraser, Harry **Seramik Hataları ve Çözüm Yöntemleri**, Çev. Zeliha Mete, İlker Özkan, İzmir, Karakalem Kitabevi Yayınları, 2010
- Grimal, Pierre **Mitoloji Sözlüğü: Yunan ve Roma**, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2012
- Hoesch, Nicola “Das Kottabosspiel”, **Kunst der Schale: Kultur des Trinkens**, Münih, Staatliche Antikensammlungen und Glyptothek, 1992, s. 272-274.
- Isaac, Benjamin **The Greek Settlements in Thrace Until the Macedonian Conquest**, Leiden, E.J. Brill, 1986
- Kaeser, Bert "Zuschauerfiguren", **Kunst der Schale: Kultur des Trinkens**, Münih, Staatliche Antikensammlungen und Glyptothek, 1992, s. 151-156
- Kayıkçı Kamalı, Esra Antik Dönemde Kadın ve Müzik”, T.C. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Edirne, 2018
- Nicolaou, Kyraos “Archaeological News from Cyprus, 1968, **American Journal of Archaeology**, Sayı 74, 1970, s. 68-72
- Noble, Joseph Veach **The Techniques of Painted Attic Pottery**, New York, Watson-Guptill Publications, 1965
- Oakley, John H. **The Greek Vase: Art of the Storyteller**, Londra, British Museum Press, 2013

- Reinach, Salomon **Répertoire des vases peints grecs et étrusques**, Cilt I-II, Paris, Editions Ernest Leroux, 1924
- Rice, Prudence M. **Pottery Analysis: A Sourcebook**, Chicago, The University of Chicago Press, 2005
- Schreiber, Toby **Athenian Vase Construction: A Potter's Analysis**, California, Science Press, 1999
- Sinapoli, Carla M. **Approaches to Archaeological Ceramics**, New York, Plenum Press, 1991
- Sönmez, Devrim "Antik Dönemde Anadolu'da Müzik ve Müzik Aletleri", T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Konya, 2008
- Sparkles Brian A., Talcott, Lucy, Richter, Gisela M.A., "Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries B.C.", **The Athenian Agora**, Sayı 12, New Jersey, The American School of Classical Studies at Athens, 1970
- Sparkles, Brian A. "Greek Painted Pottery", **Making Classical Art: Process and Practice**, Ed. Roger Ling, İngiltere, Tempus Publishing, 2000, s. 65-80
- Stansbury-O'Donnell, Mark D. **Vase Painting, Gender, and Social Identity in Archaic Athens**, New York, Cambridge University Press, 2014
- Trindade, M.J., vd. "Mineralogical transformations of calcareous rich clays with firing: A comparative study between calcite and dolomite rich clays from Algarve, Portugal", **Applied Clay Science**, 42. Cilt, 3-4. Sayı, Elsevier, Ocak 2009, s. 345-355, (çevrimiçi) <http://home.dgeo.uevora.pt/~lopes/Artigos/12.pdf>,
- Tulunay, Elif Tül **Theseus ve Kentauromakhi**, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1986
Etrüsk Sanatı, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1992
- Tuna-Nörling, Yasemin **Attische Keramik aus Klazomenai**, Almanya, Saarbrücker Druckerei und Verlag, 1996
- Walters, Henry Beauchamp **History of Ancient Pottery: Greek, Etruscan, and Roman**, Cilt I/II, New York, Charles Scribner's Sons, 1905, s.188-190, (çevrimiçi) <https://archive.org/details/historyofancient0501walt>, 30.11.2019

- Williams, Dyfri **Greek Vases**, Londra, British Museum Press, 1999
- Yıldırım,
Mehmet **Resimli İnsan Anatomisi**, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2019
- Yücel, Erdem "Ord. Prof. Dr. A. Müfid Mansel'in Başlattığı Trakya Kazılarının
Dünü ve Bugünü", **Anadolu Araştırmaları**, Sayı XVI, İstanbul,
İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2002, s.605-615

Veri Tabanları ve Ansiklopediler:

- Antik Yunan Ed. Umberto Eco, Çev. Leyla Tonguç Basmacı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2017
- Beazley (çevrimiçi) <https://www.beazley.ox.ac.uk/pottery/default.htm>,
Archive Pottery 10.12.2013
Database
- British Museum **129479** Envanter Numaralı Mühür (çevrimiçi)
https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?partid=1&assetid=1572524001&objectid=758134, 30.11.2019
103307 Envanter Numaralı Mühür (çevrimiçi)
https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetid=33157001&objectid=368705&partid=1, 30.11.2019
- Commission “Colorimetry –Part4: CIE 1976 L*a*b* Colour Space”,
Internationale (çevrimiçi) <http://cie.co.at/publications/colorimetry-part-4-cie-1976-lab-colour-space-1>, 10.12.2019
de l’Eclairage
- Corpus “The Original Project”
Vasorum (çevrimiçi) <https://www.cvaonline.org/cva/project.htm>,
Antiquorum 10.12.2015

Adria, Museo Archeologico Nazionale, Cilt 2, La Libreria dello Stato, 1958

Agrigento, Museo Archeologico Nazionale, Cilt 1, Roma, L’Erma di Bretschneider, 1985

Altenburg, Staatliches Lindenau-Museum, Cilt 1, Berlin, Akademie Verlag, 1959

Amsterdam, Allard Pierson Museum, Cilt 2, Amsterdam, University of Amsterdam, 1996

Athens, National Museum, Cilt 6, Academy of Athens, 2012

Baltimore, Robinson Collection, Cilt 1, Cambridge, Harvard University Press, 1934

Basel, Antikenmuseum, Cilt 1, Bern, Verlag Peter Lang, 1981

Berlin Antikenmuseum, Cilt 5, Münih, C.H. Beck’sche Verlagsbuchhandlung, t.y.

Boston (MA), Museum of Fine Arts, Cilt 2, Mainz, Philipp von Zabern, 1978

Brussels, Musées Royaux d’Art et d’Histoire (Cinquantenaire), Cilt 2, Brüksel, t.y.

Brussels, Musées Royaux d’Art et d’Histoire (Cinquantenaire), Cilt 3, Brüksel, y.y., t.y.

Bucarest, Cilt 1: Institut d'Archéologie Musée National Des Antiquités, Bükreş, Editions de L'Académie de La République Socialiste de Roumanie, 1965

Cambridge, Fitzwilliam Museum, Cilt 1, Cambridge, Oxford University Press, t.y.

Cambridge (MA), Fogg Museum And Gallatin Collections, Cambridge, Harvard University Press, 1942

Capua, Museo Campano, Cilt 2, y.y., Libreria dello Stato, 1954

Chiusi, Museo Archeologico Nazionale, Cilt 1, Roma, Multigrafica Editrice, 1981

Copenhagen, Musée National, Cilt 3, Paris, Librairie Ancienne Edouard Champion, t.y.

Edinburgh, National Museums of Scotland, y.y., Oxford University Press, 1989

Enserune, Musée National, y.y., t.y.

Espagne, Musée Archéologique de Barcelone, Cilt 1, Barselona, Institut d'Estudis Catalans, 1951-1957

Geneva, Musée d'Art et d'Histoire, Cilt 2, Bern, Éditions Peter Lang, 1980

Hannover, Kestner-Museum, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1971

Kiel, Kunsthalle Antikensammlung 1

Laon, Musée Municipal, Paris, Librairie Ancienne Honore Champion, t.y.

Leiden, Rijksmuseum Van Oudheden, Cilt 2, Leiden, E.J. Brill, 1978

London, British Museum, Cilt 2, Londra, British Museum, 1926

London, British Museum, Cilt 4, Londra, British Museum, 1929

CVA, Mainz, Romisch-Germanisches Zentralmuseum, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1977

Mainz, Universitat, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1959

Mainz, Romisch-Germanisches Zentralmuseum, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1977

Malibu, J. Paul Getty Museum, Cilt 2, California, J. Paul Getty Museum, 1990

München, Museum Antiker Kleinkunst, Cilt 8, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1973

Nantes, Musée Dobrée, Paris, Diffusion de Bocard, 1997

Napoli Museo Nazionale, Cilt 1, y.y., t.y.

New York, Metropolitan Museum of Art, Cilt 2, Cambridge, Harvard University Press, 1953

New Zealand, New Zealand Collections, y.y. Oxford University Press, 1979

Nordhein-Westfalen, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1982

Northampton, Castle Ashby, y.y. Oxford University Press, 1979

Orvieto, Museo Civico Claudio Faina, Cilt 1, Roma, L'Erma di Bretschneider, 1969
Palermo, Collezione Mormino, Cilt 1, Roma, L'Erma di Bretschneider, 1971
Paris, Bibliotheque Nationale, Cilt 1
Paris, Bibliotheque Nationale, Cilt 2, Paris, Librairie Ancienne Honore Champion, t.y.
Paris, Louvre, Cilt 1, Paris, Librairie Ancienne Edouard Champion, t.y.
Paris, Louvre, Cilt 3, Paris, y.e.y., t.y.
Paris, Musée du Louvre, Cilt 8, Paris, y.e.y., t.y.
Paris, Musée du Louvre, Cilt 10, Paris, y.y., t.y.
Parma, Museo Nazionale di Antichità, Cilt 1, Roma, L'Erma di Bretschneider, 1970
Prague, Musée National, Cilt 1, Prag, Academia Prague, 1990
Reading, University, Cilt 1, Londra, Oxford University Press, 1954
Roma, Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia, Cilt 3, Casa Editrice d'Arte e Bestetti e Tumminelli, t.y.
Stuttgart, Württembergisches Landesmuseum, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1965
Taranto, Museo Nazionale, Cilt 2, Roma, La Libreria dello Stato, 1942
Taranto, Museo Nazionale, Cilt 4, y.y., y.e.y., t.y.
Tarquinia, Museo Nazionale Tarquiniese, Cilt 2, y.y., t.y.
Thebes, Archaeological Museum, y.y., t.y.
Torino, Museo di Antichità, Cilt 2, Roma, L'Erma di Bretschneider, 1985 1969
Toronto, Royal Ontario Museum, New York, Oxford University Press, 1981
Ullastret, Musée Monographique, Barselona, Institut d'Estudis Catalans, 1984
Urbana-Champaign, University of Illionis, Cilt 1, y.y., University of Illionis, 1989
Würzburg, Martin von Wagner Museum, Cilt 1, Münih, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1975

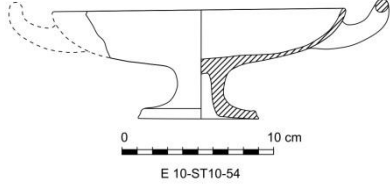
Lexicon
 Iconographicum
 Mitologiae
 Classicae

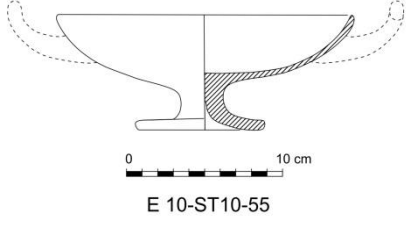
Zürich, Artemis, 1981-2009
 Digital LIMC, (çevrimiçi) <https://www.weblimc.org/>, 11.08.2017

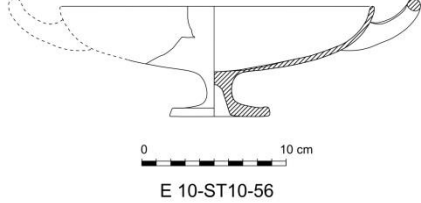
Liebieghaus
 Skulpturen
 Sammlung

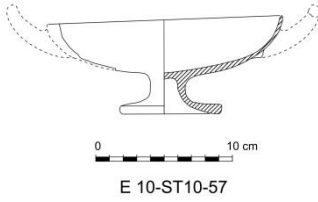
Myron's Athena, (çevrimiçi)
<https://museum.classics.cam.ac.uk/collections/casts/frankfurt-athena>, 20.11.2019

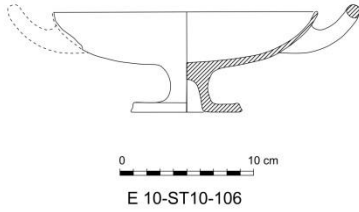
KATALOG

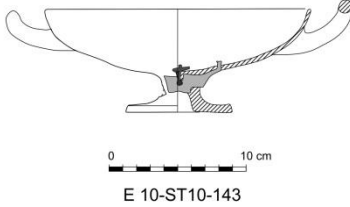
Katalog No: 1	Kazı Envanter No: E10-ST10-54
	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=60,30 a=21,46 b=32,13	Siyah Yüzey Renk: L=0,09 a=0,01 b=-0,01
Ölçüler Ağız Çapı: 17,3 cm Ayak Çapı: 7,25 cm Yükseklik: 6,9 cm Ayak Yüksekliği: 3,1 cm Et Kalınlığı: 0,7 – 0,3 cm	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeydeki astardan daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Dionysiak Symposion Sahnesi; Satyros, Mainad (Ariadne?), Dionysos, Mainad, Satyros B YÜZÜ: Dionysiak Symposion Sahnesi (A Yüzündeki Sahnenin Tekrarı); Mainad (Ariadne?), Dionysos, Mainad, Satyros	Analoji: CVA, VN: 352319, 3647, 23647, 9022343, 331869

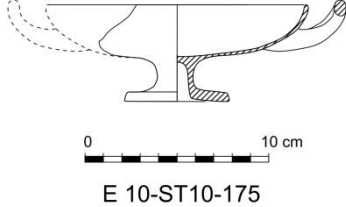
Katalog No: 2	Kazı Envanter No: E10-ST10-55
 E 10-ST10-55	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=60,44 a=18,95 b=29,88	Siyah Yüzey Renk: L=0,09 a=0,02 b=-0,03
Ölçüler Ağız Çapı: 17 cm Ayak Çapı: 7,1 cm Yükseklik: 6,55 cm Ayak Yüksekliği: 2,8 cm Et Kalınlığı: 0,9 – 0,3 cm	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Savaş Uğurlama Sahnesi (Thebai'ya Karşı Yediler Seferi); Süvari, süvari, İris veya Nike, piyade, İphis B YÜZÜ: Savaş Uğurlama Sahnesi (Kalydon Yaban Domuzu Avı); Atalante, İphis, süvari (Amphiaros?), Atalante, İphis)	Analoji: CVA, VN: 10331, 18619, 26

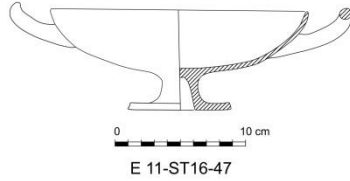
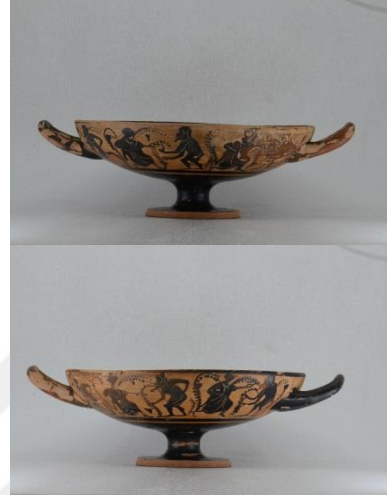
Katalog No: 3	Kazı Envanter No: E10-ST10-56
 E 10-ST10-56	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=58,55 a=18,93 b=29,04	Siyah Yüzey Renk: L=0,09 a=0,02 b=-0,02
Ölçüler Ağız Çapı: 18,5 cm Ayak Çapı: 7 cm Yükseklik: 6,9 cm Ayak Yüksekliği: 2,8 cm Et Kalınlığı: 0,9 – 0,3 cm	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Savaştan Dönüş Sahnesi (Epigonoï Seferi); Eriphyle, at üzerinde figür (Alkmaion?), İris veya Nike, at üzerinde figür (Amphilokhos?), figür B YÜZÜ: Savaştan Dönüş Sahnesi (Epigonoï Seferi); Eriphyle, at (üzerinde figür?, Alkmaion?), İris veya Nike, at üzerinde figür (Amphilokhos?), kalkanlı savaşçı figürü	Analoji: CVA, VN: 331959, 331880, 331876, 331950

Katalog No: 4	Kazı Envanter No: E10-ST10-57
	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=56,34 a=16,89 b=26,96	Siyah Yüzey Renk: L=0,81 a=0,26 b=0,32
<u>Ölçüler</u> Ağız Çapı: 17,2 cm Ayak Çapı: 7,2 cm Yükseklik: 6,9 cm Ayak Yüksekliği: 3 cm Et Kalınlığı: 0,5 – 0,3 cm	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Savaş Uğurlama Sahnesi (Epigonoï Seferi?) ; Kalkanlı piyade, süvari, İris veya Nike, kalkanlı piyade, Adrastos? B YÜZÜ: Savaş Uğurlama Sahnesi (Epigonoï Seferi?) ; (Kalkanlı piyade?), süvari, İris veya Nike, kalkanlı piyade, Adrastos?	Analoji: CVA, VN: 10331, 18619, 26

Katalog No: 5	Kazı Envanter No: E10-ST10-106
 0 10 cm E 10-ST10-106	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=64,36 a=17,97 b=32,43	Siyah Yüzey Renk: L=0,53 a=0,20 b=0,25
<u>Ölçüler</u> Ağız Çapı: 18 cm Ayak Çapı: 7,5 cm Yükseklik: 6,85 cm Ayak Yüksekliği: 3,25 cm Et Kalınlığı: 0,6 – 0,3 cm	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Hephaistos'un Dönüşü; Satyros, Hephaistos, Satyros, Dionysos, Hephaistos, Satyros B YÜZÜ: Hephaistos'un Dönüşü; Hephaistos, Satyros, Dionysos, Hephaistos, Satyros	Analoji: CVA, VN: 2657, 31436

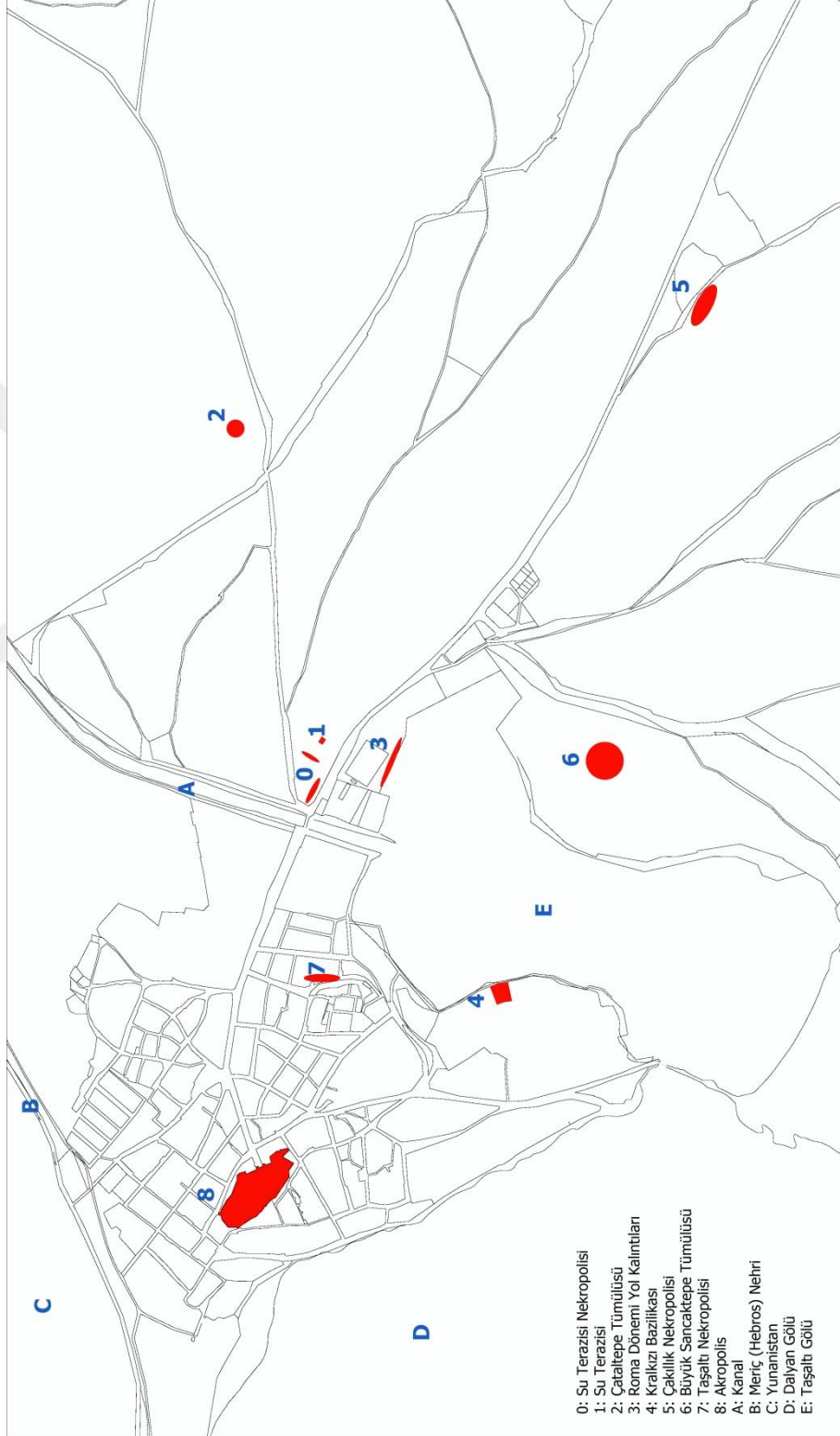
Katalog No: 6	Kazı Envanter No: E10-ST10-143
 E 10-ST10-143	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=59,55 a=20,04 b=30,31	Siyah Yüzey Renk: L=0,81 a=0,25 b=0,34
<u>Ölçüler</u> Ağız Çapı: 17,6 cm Ayak Çapı: 7,1 cm Yükseklik: 6,85 cm Ayak Yüksekliği: 2,6 cm Et Kalınlığı: 0,8 – 04 cm	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Kentaumakhia; Peirithoos, Kentauros, Peirithoos, Kentauros, Peirithoos B YÜZÜ: Kentaumakhia; Peirithoos, Kentauros, Peirithoos, Kentauros,	Analoji: CVA, VN: 10330, 331959, 352342

Katalog No: 7	Kazı Envanter No: E10-ST10-175
 E 10-ST10-175	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=63,21 a=11,79 b=23,33	Siyah Yüzey Renk: L=0,34 a=0,15 b=0,19
Ölçüler Ağız Çapı: 18,3 cm Ayak Çapı: 7,4 cm Yükseklik: 6,8 cm Ayak Yüksekliği: 3,1 cm Et Kalınlığı: 0,95 – 0,4	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Savaş Sahnesi (Thebai'ya Karşı Yediler Seferi); Adrastos?, Süvari, Kreon?, Süvari, Eteokles? B YÜZÜ: Savaş Sahnesi (Thebai'ya Karşı Yediler Seferi); Athena, Süvari (Tydeus?), Kreon?, Süvari, ?	Analoji: CVA, VN: 10331, 18619, 26, 10341, 331865

Katalog No: 8	Kazı Envanter No: E11-ST16-47
	
Form: A-B Tipi	Tarihleme: MÖ 525-475
Kırmızı Yüzey Renk: L=58,96 a=14,58 b=25,45	Siyah Yüzey Renk: L=11,13 a=-0,54 b=-0,79
<u>Ölçüler</u> Ağız Çapı: 19,6cm Ayak Çapı: 7,9 cm Yükseklik: 7,7 cm Ayak Yüksekliği: 2,7 cm Et Kalınlığı: 0,8-0,3	Hamur: Gövde hamurunu oluşturan kilin örüntüsü homojen ve ince taneciklidir. Yüzeydeki kırmızı astar ve boya işlevi gören siyah pekişmiş astardan daha fazla gözenekli olan bu yapı aynı zamanda yüzeyden daha yumuşak ve tozumaya eğilimlidir. Rengi yüzeyden daha açıktır. Siyah boyama için kullanılmış pekişmiş astar oldukça ince tanecikli ve homojen bir yapıya sahiptir.
Tanım: A YÜZÜ: Komos Sahnesi ; Satyros, Maenad, Satyros, Maenad, Satyros B YÜZÜ: Komos Sahnesi ; Satyros, Maenad, Satyros, Maenad, Satyros	Analoji: CVA, VN: 331922, 331890, 331870, 8719, 18459, 352103

ÇİZİMLER

Çizim 1: Su Terazisi Nekropolisi Konumu

Çizim: Enez Belediyesi Arşivi, Sadeleştirme ve Renklendirme: Dr. Şehrişül Yeşil Erdek

Çizim 2: Kil Örneği Alınan Bölgeler

Çizim: Enez Belediyesi Arşivi, Sadeleştirme ve Renklendirme: Dr. Şehrigül Yeşil Erdek

Çizim 3: E10-ST10-54 Kodlu kyliksin çizimi

Çizim 4: E10-ST10-55 Kodlu kyliksin çizimi

Çizim: Arkeolog-Desinatör Burhan GÜLKAN

Çizim 5: E10-ST10-56 Kodlu kyliksin çizimi

Çizim: Arkeolog-Desinatör Burhan GÜLKAN

E 10-ST10-56

Çizim 6: E10-ST10-57 Kodlu kyliksin çizimi

Çizim 7: E10-ST10-106 Kodlu kyliksin çizimi

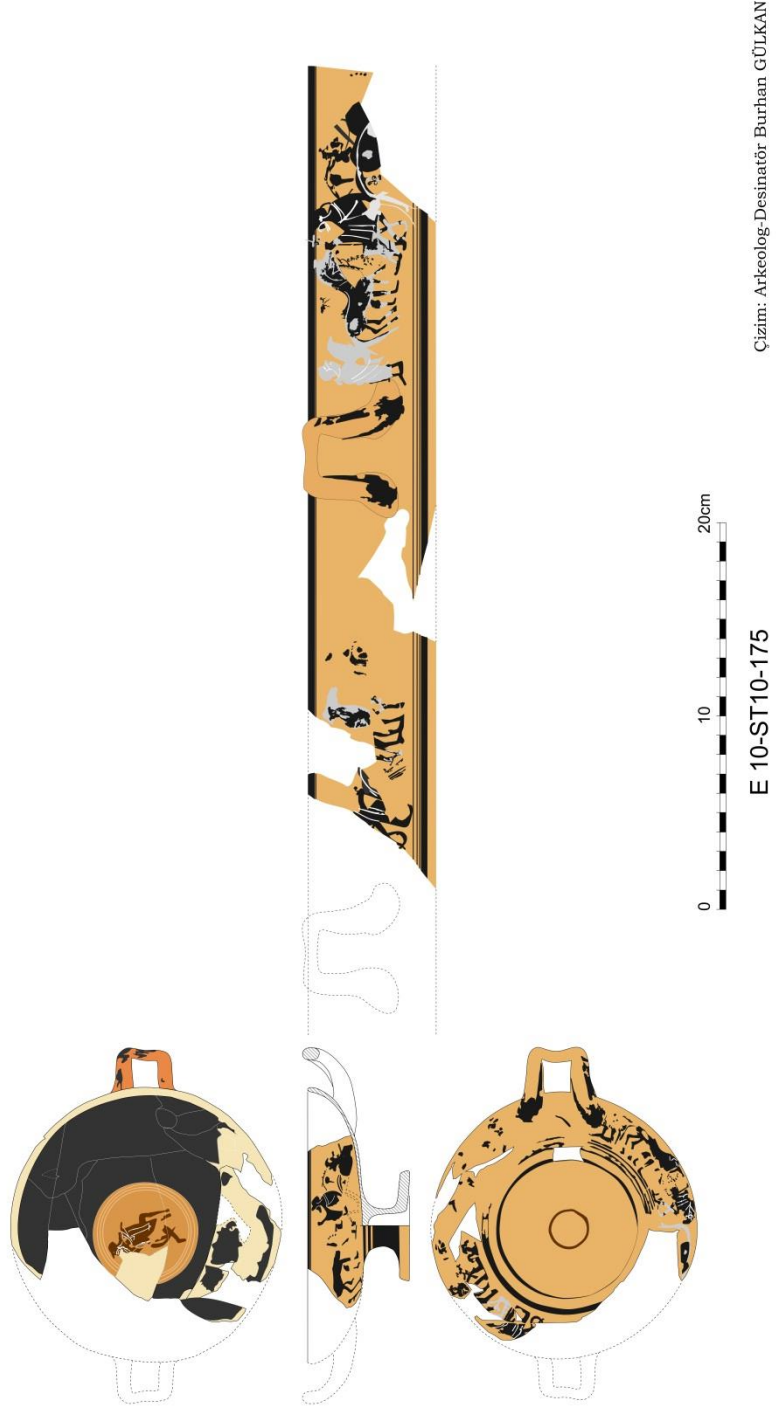
Çizim: Arkeolog-Desinatör Burhan GÜLKAN

E 10-ST10-106

Çizim 8: E10-ST10-143 Kodlu kyliksin çizimi

Çizim 9: E10-ST10-175 Kodlu kyliksin çizimi

Çizim 10: E11-ST16-47 Kodlu kyliksin çizimi

ÖZGEÇMİŞ

Adı: Gülner

Soyadı: Kurap

Kurum: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu Bölümü

Elektronik Posta: gulnurkurap@msgsu.edu.tr

ARKEOLOJİ VE KORUMA-ONARIM DENEYİMLERİ:

2012-2015: Ainos Arkeoloji Kazısı

Kazı Başkan Vekilliği (Prof. Dr. Sait Başaran Başkanlığında)

2011: Ainos Arkeoloji Kazısı

Kazı Başkan Yardımcılığı (Prof. Dr. Sait Başaran Başkanlığında)

2008-... : Ainos Arkeoloji Kazısı

Koruma-Onarım laboratuvarı sorumlusu / Su Terazisi Nekropolisi'nin arazi, laboratuvar ve belgeleme çalışmaları sorumlusu

2003-... : Ainos Arkeoloji Kazısı

Pişmiş Toprak, Taş, Cam, Metal, Kemik Buluntuların; Duvar Resimlerinin ve Sıvaların Arazide ve Laboratuvarda Koruma-Onarımı

2009-...: Kemal Bilginsoy Arkeolojik Eser Koleksiyonu

Pişmiş Toprak ve Taş Eserlerin Koruma-Onarımı

2008: Keçiçayırı Arkeoloji Kazısı

Pişmiş Toprak ve Taş Buluntuların Laboratuvarda Koruması

2008: Xanthos Arkeoloji Kazısı

Taban Mozaïği Koruması

2008: Hatice Ayşe Paksoy Arkeolojik Eser Koleksiyonu

Pişmiş Toprak ve Cam Eserlerin Koruma-Onarımı

2008: Latif Aral Aliş Arkeolojik Eser Koleksiyonu

Metal Eserlerin Koruma-Onarımı

2007: Fatih Öztürk Arkeolojik Eser Koleksiyonu

Pişmiş Toprak, Taş, Cam, Metal, Kemik Eserlerin Koruma-Onarımı

2007: Jak Kamhi Arkeolojik Eser Koleksiyonu

Pişmiş Toprak, Taş, Cam, Metal, Kemik, Ahşap Eserlerin Koruma-Onarımı

2001: Küçükyağ Arkeoloji Kazısı

Çevre Düzenlemesi ve Buluntuların Belgelenmesi

YAYINLAR

• ***Uluslararası İndeksli Dergilerde Makaleler***

Sevim Akyüz, Tanıl Akyüz, Nuranya M. Mukhamedshina, Kubilay Balcı, A. Adiba Mirsagatova, Gülnur Kurap, Sait Başaran: "Investigations of Ancient Terra-cotta Sarcophagi, Excavated in Enez (Ainos) Turkey, by Instrumental Neutron Activation Analysis", **Croatica Chemica Acta**, Vol. 88, No: 4 (2015), p. 421-425

S. Akyüz, T. Akyüz, G. Kurap, S. Başaran, B. Uçar-Çakan, I. Kocabaş: "Archaeometric Investigations of Terra-Cotta Sarcophages from The Excavations at Ainos (Enez) Turkey: An EDXRF Study", **Asian Journal of Chemistry**, Vol. 23, No. 7 (2011), p. 3235-3239

Gülnur Kurap, Sevim Akyüz, Tanıl Akyüz, Sait Başaran, Banu Çakan: "Ftir spectroscopic study of Terra-Cotta sarcophagi recently excavated in Ainos (ENEZ) Turkey", **Journal of Molecular Structure**, 13.04.2010, p. 161-167

• ***Yayınlanmış Bildiriler***

Sait Başaran, Stefan Karwiese, Helmut Brückner, Gülnur Kurap, Bahar Mergen, Anca Dan-Cristina: "Ainos 2016 Çalışmaları", **39. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 3. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2017, s. 31-52

Sait Başaran, Gülnur Kurap, A. Bahar Mergen: "Enez (Ainos) 2015 Çalışmaları", **38. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 3. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2016, s. 415-434

Sait Başaran, Gülnur Kurap: "Enez (Ainos) 2014 Çalışmaları", **37. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2015, s. 441-462

Sait Başaran, Gülnur Kurap: "Ainos (Enez) 2013", **36. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 3. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014, s. 207-230

Sait Başaran, Gülnur Kurap: "Enez (Ainos) 2012 Yılı Kazı Çalışmalarıyla İlgili Rapor", **35. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 3. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2013, s. 249-261

Sait Başaran, Gülnur Kurap: "Enez (Ainos) 2011 Yılı Arkeoloji Kazısı", **34. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2012, s. 375-390

Fethi Ahmet Yüksel, Nihan Sezgin Hoşkan, Fatma Banu Uçar Çakan, Sait Başaran, Gülnur Kurap: " Enez (Ainos) Antik Kenti Su Terazisi Bölgesi 2010 Arkeojeofizik Çalışmaları", **27. Arkeometri Sonuçları Toplantısı**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2011, s. 73-91

Sait Başaran, Banu Çakan, Stefan Karwiese, Ramazan Yılmaz, Gülnur Kurap: "Enez (Ainos) 2009 Yılı Kazı ve Onarım-Koruma Çalışmaları", **32. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 4. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2010, s. 145-169

Sait Başaran, F. Banu Uçar Çakan, Gülder Emre, Gülnur Kurap, Stefan Karwiese, Ramazan Yılmaz: "Enez (Ainos) 2008 Yılı Kazısı, Onarım-Koruma Çalışmaları", **31. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 2. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2009, s. 117-144

- **Özeti Yayınlanmış Bildiriler**

Gülnur Kurap: "Ainos Su Terazisi Nekropolisi Arkaik Dönem Mezarları", **Uluslararası Propontis ve Çevre Kültürleri Sempozyumu** (15-19.10.2018) Bildiri Özetleri Kitapçığı, Biga / Çanakkale, Ekim 2018

Gülnur Kurap: "Ainos (Enez) Seramiklerinin Üretim Yerleri ve Yöntemleri", **Uluslararası Trakya Seramikleri Kongresi**, İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2017, s. 59

S. Akyüz, A.E. Özel, S. Çelik, T. Akyüz, S. Kecel-Gündüz, G. Kurap, S. Başaran, P. Wandenabeele, S. Lycke: "Micro-Raman and FT-IR Spectroscopic Analysis of Ancient Terra-Cotta Findings From Ancient Ainos (Turkey)", **4th World**

Conference on Design & Arts, Christian University, St. Petersburg, Russia, 26-28.06.2015, s. 36

Sevim Akyüz, Sefa Çelik, Tanıl Akyüz, Aysen E. Özel, Gülnur Kurap, Serda Keçel-Gündüz, Sait Başaran: "Spectroscopic Identification of The Ancient Glasses Excavated in Enez (ancient Ainos) Turkey", **4th World Conference on Design & Arts**, Christian University, St. Petersburg, Russia, 26-28.06.2015, s. 37

G. Kurap, S. Akyüz, T. Akyüz, S. Başaran, B. Çakan: "FTIR Spectroscopic and X-RAY Fluorescence Analysis of Terra-Cotta Sarcophages Excavated in Ainos (Enez) Turkey", **2nd Balkan Symposium on Archaeometry**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 17.09.2010, s. 77

- **Poster Bildiriler**

Fethi Ahmet Yüksel, Nihan Hoşkan, Fatma Banu Uçar Çakan, Gülnur Kurap, Sait Başaran: "Archeogeophysical Measurements Obtained from Ainos (Enez) Antique City, Center of Principedom in Thrace", Symposium on the Application of Geophysics to Engineering and Environmental Problems 2011, 10-14.04.2011, South Caroline (U.S.A.)

Gülnur Kurap: "Investigating Production Methods by Experimental Archaeology in Combination with Archaeometrical Analysis: A Case Study", G.A.BE.C. & G.N.M. 2014 International School: Innovative Methodologies for The Characterisation, Diagnosis and Conservation of The Cultural Heritage, 04.07.2014, Catania-Siracusa

- **Konferanslar**

Sait Başaran, Helmut Brückner, Anca Dan, Stefan Karwiese, Gülnur Kurap, A. Bahar Mergen, Anna Pint, Thomas Schmidts, Martin Seeliger: "**Enez (Ainos) ve Çevresine Arkeolojik, Tarihsel ve Yerbilimsel Bakış**", Doğu ve Batı Arasındaki Anadolu Nehirleri

Eksen ve Sınırlar, 3. Çalıştay: Kültürel Boyut, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü & Enez Kazısı Başkanlığı, Edirne, 30.09.2017

Gülnur Kurap: "**Kylikes from Ainos**", Viyana Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Enstitüsü, Viyana, 09.04.2010

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ

- İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi (araştırmacı, Öğr. Gör. Dr. Sefa Çelik Yürütücülüğünde), Investigations of Archaeological glass bracelets and perfume bottles excavated in Ancient Ainos (Enez) by Multiple Analytical Techniques, 18.05.2016-10.10.2016

ULUSLARARASI TOPLANTI ORGANİZASYONLARI

- “Reducing Risks to Cultural Heritage” konulu uluslararası uzaktan eğitim kursunun eğitmenleri ve katılımcılarının bir araya geldiği eğitim semineri, MSGSÜ, 24-28 Ekim 2011. (Organizasyon Komitesi Üyeliği)
- "2nd Balkan Symposium on Archaeometry", İstanbul Kültür Üniversitesi, 15-17 Eylül 2010. (Organizasyon Komitesi Üyeliği)

BİLİRKİŞİLİK VE KOMİSYON ÜYELİKLERİ

- **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı** / Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Soruşturma kapsamında bilirkişilik, Ankara Resim Heykel Müzesi, 28-29.02.2012
- **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı** / Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Komisyon Üyeliği, Ankara Resim Heykel Müzesi, 31.05.2012
- **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı** / Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Komisyon Üyeliği, Ankara Resim Heykel Müzesi, 11-12.12.2013

YABANCI DİLLER:

Yabancı Dil	Konuşma	Okuma	Yazma
İTALYANCA (KPDS: 78)	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi
İNGİLİZCE (ÜDS: 72.5)	İyi	Çok İyi	Çok İyi
LATİNCE		İyi	İyi
ESKİ YUNANCA		Orta	Orta
İSPANYOLCA (A1)	Başlangıç	İyi	Orta
ÇAĞDAŞ YUNANCA	Başlangıç	Orta	Başlangıç

EĞİTİM:

DOKTORA:
2012-2020

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klâsik Arkeoloji Bilim Dalı,
"Ainos (Enez) Siyah Figürlü Kylikleri", Danışman: Prof. Dr. Elif Tül Tulunay,
Prof. Dr. Sevim Akyüz

SANATTA YETERLİK:

2010-2012 (Yatay Geçiş)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik
Tasarımı Sanat Dalı, Danışman: Yrd. Doç. İrfan Aydın

YÜKSEK LİSANS :

2006 - 2010

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Taşınabilir Kültür
Varlıklarını Koruma ve Onarım Anabilim Dalı, "Ainos Pişmiş Toprak Lahitleri:
Tanımlama, Koruma ve Onarım Çalışmaları ", Danışman: Prof. Dr. Sait Başaran

LİSANS:

2017 - ...

Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dilleri ve Edebiyatları
Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Programı (Çift Anadal)

2016 - ...

Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

2002 - 2006

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Taşınabilir Kültür Varlıklarını
Koruma ve Onarım Bölümü

LİSE:

1993 - 2002

Beyoğlu Özel İtalyan Lisesi

KURS, YAZ OKULU, SEMİNER VE ÇALIŞTAYLAR

- 01-04.07.2014

**G.A.BE.C. & G.N.M. 2014 International School: Innovative Methodologies for
The Characterisation, Diagnosis and Conservation of The Cultural Heritage,**
Catania-Siracusa (Sertifika ve Burs)

- 06-08.05.2013

**Helena Barbosa Workshops: What Posters Have to Say, Archiving and
Taxonomies for Posters from the Point of View of Design, Museography for
Posters: Visualizing Information,** Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

- 19.04.2013

**Taşınabilir Kültür Varlıklarının Korunması, Paketlenmesi, Depolanması ve
Taşınması** Konulu Çalıştay, T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği (Sertifika)

- 06-08.11.2012

**Scuola di Spettroscopia Infrarossa Applicata Alla Diagnostica Dei Beni
Culturali,** Centro Conservazione e Restauro La Venaria Reale ve Bruker Italia
İşbirliği (Sertifika)

- 09-13.04.2012 / 21-25.05.2012

Analyses of Polychrome Works of Art, Dott. Carlo Lalli (Opificio delle Pietre Dure – Floransa)

- 06-10.02.2012

'An Introduction to Planning and Teaching Conservation', ICCROM – Roma

- 29.10.2011

Risk in Transit Training Workshop, ICCROM, Kanada Konservasyon Enstitüsü ve Hollanda Kültür Mirası Ajansı (Cultural Heritage Agency of the Netherlands-RCE), İstanbul (Sertifika)

- 2001-2002

Corso di Archeologia, Beyoğlu  zel İtalyan Lisesi, Salerno  niversitesi ve Küçükyalı Arkeoloji Kazısı İ birliğiyle (Sertifika)

